

YOGVÁSISHTA

REGISTERED D)

MR. JAIRÁJBHOY MANJIBHOY.

Chapters I & II

યોગવાસિષ્ટ

મુદ્રણ

મીસ્ટર જેરાજભાઈ મનજિબભાઈયે

ગૃહીત, પ્રાપ્ત, અનુષ્ઠાન કરું હતું હાથબિ

ચુંખાયા,

કૃતીપણ પ્રેરા તાપઘાનામાં ઉપાદો.

સંવત ૧૯૧૬—ખાન ૧૮૬૩.

REGISTERED UNDER ACT XX OF 1947

BOMBAY

PRINTED AT THE UNION PRESS

1863.

The Right of Translation is reserved

શલોક.

તાચવતં સચવતં વિચારં । તાચમયોનિ નિહિતં ચ સ્યે ॥

સચમ્બસંચં કંતસચને ચ । સચાનં કંચાશાણં પ્રદાનઃ ॥ १ ॥

કોગવામિષ એ થંધ ધણા પ્રાચીન કુઠળો છે, અને
દાખ એ, અને એના લેવા જિલ્લ પિગાગ અથોની અદ્ભુતા
અદ્ભુતી હો છે તે, એના સુન્દર થંધોની રૂચી ગાખનાંદું,
ઓને બાધગે, તેની એવુંધું નાના મોહોરી શુદ્ધેસેથી દૂરીને
લાગી રહ્યેહિ, આપણા લોડનો સ્વભાવ અમૃતીએ એવોસે
તે, હોડ પિલ્લા, કુભરની બીજલે શુદ્ધ ગાખની; તેવી વન્ન
નો જોહોરો દૈવતો કર્યો, તે તેઓના સ્વભાવથી દેવતા
દેવું છે, પણ આ પ્રમાણે વર્તવાથી પરીણામ એ નિપણું
કે, અચાચના રહામમર્ય અથો નારા પાખા, અને દાખ જીવાન
ગઢી અદેખા છે તેઓ નાગ પામતા લાય છે. વળી અથોને
ઉપાયવા, એ અશુદ્ધ અને અપદિત કુઠળ છે, એમ આ
ધણા લોડો મદને હે, હિંદુના કેદ ધણા ધરિત ગણ્યાએ
છે, સુદૂરે કેદ લેવાને અધીકાર નથી. એવન લોડોએ,
દાખ પણે શરીર કરી છપાયા છે; પણ ખચીત હો આ
પ્રમાણે તેઓએ કીર્તન હો હો થોડા વખતમા તેનો ધર
થઈ શકત, અર્થાત્તા જીવના અપનો લેમ બચાવ યાએ તેમ
દર્દો, એદું રહારું નન છે, અને જુદાએ લેણે જરૂર
અછુંયુ છે, તેઓ ફોતાના પેસાની એવું રહાની રૂમ આ
ડામ પણે યાપોધી, તેઓને કુઠળ એમ નહીં કેદીશે કે,
તેણે ફોતાની દોષનો નિમુનાસુખ ઉપયોગ કીરો. રહાની
ચોંદ ઉપાની પ્રગત દુર્વાની જૂળ મતદખ એ હે કે, સારા
સારા પુરોધાનામા રેઝેથી તેનો નારા થનો આછે: કેને

હામના ગુરુતાત્ત્વના વિદ્યાપર્યાંનો વાચી, તેમાંના ગુણું રોટ
રોધી રેખા પરતી હીએ કરે, અને આપણા લોકોના મનપર
કોઈ કાળના ગુસ્ત થયેભા યેહમોને દુર કરે; અને તે અંધ
રૂપાંઓ હે, સ્તુવિચારના તથા ઉન્નાટ ખુદ્દિના હોય, અને
તેઓના વિચાર આ કાળના વિદ્યાન લોકોને પણ નાદુરણ
ન લાગતા હોય, તો તેઓના નામ અમર રહે.

આ ફોર્માચિયુ ગ્રથ પણ્ણો રહોયો છે, અને તેને વરિએટ્સપર્યિ
શરીરનું બાપામાં રચિને, એના રિએ રાગચન્દ્રાજને કઢી રંગ
ળાવિયો, હંગે એ આખા અંધના રૂપોં જરીરા હાજરાને,
એના છ પ્રકરણમાં વિભાગ કીધા છે, તે આ પ્રમાણે ૧ વૈશાખ
પ્રકરણું, ૨ મુગુસ પ્રકરણું, ૩ ઉત્તત્રિ પ્રકરણું, ૪ ક્રિષ્ણતિ
પ્રકરણું, ૫ ઉપસમ પ્રકરણું, અને ૬ નિર્બાણુ પ્રકરણું. એ
પ્રકરણોનું હિન્દુદેવાનીમાં બાળાન્તર હોણે કીધું તે કેઈ માસુમ
પડ્યું નથી. આમાના પેહલાં અને બિલ પ્રકરણને મેં છપાવી
પ્રસિદ્ધ કીધાં છે., અસલ એ એ પ્રકરણો બાળજોય લિપિ.
માં હનાં; પણ હાથ તે લિપીમાં છપાવી પ્રસિદ્ધ કરવાથી, મણા
જાય એ લિપીના નન્દાદીતા લોકોના ઉપયોગમાં નહીં આવે;
એડા મારો, એ પ્રકરણોની લિપી પઠારોંને, જીતે તેમાં
જરાપણું વધારે ઘરારો કીધા વજર, મેં તેને ગુજરાતી લિ-
પીમાં પ્રસિદ્ધ કર્યો છે. આ ગ્રથ છપાવવી પણતે મેને ડેઝલીક
કિમતી ભરત આરા મિશ કરું પીઠનરામ રખપતરામ
પાણીયા મળી છે, તેને જાડું નેમનો મીહોણો ઉપકાર માતુ હું.

મેને, એ અંધમાં મહારી તરફથી ઝાઈ હોય રહેના હોય
તો સર્વે સળાનેથે ઝૂપા કરી, તેઓને સધારણિ, વાયવો
એવી મહારી તેઓને વિનંતી છે.

મુખચર્ચા વાગીએ । }
“ગુલાંચ” મને ૧૮૯૩. }

ગુરુતાત્ત્વ મનજુભાઈ.

અતુકુમહિકા.

વૈરાગ પ્રકૃતાણ.

સંખ્યા	વિષય	પૃષ્ઠા
૧	ધારી વધુન	૧
૨	દીર્ઘાત્મા વધુન	૧૧
૩	વિશામિનાગમન વધુન	૧૬
૪	વિશામિનેરોડા વધુન	૨૨
૫	દર્શાયોકિત વધુન	૨૫
૬	ગ્રામાચાર વધુન	૨૮
૭	ગ્રામશ્રા વરાગ વધુન	૩૭
૮	લદ્દભી તિરસ્કાર વધુન	૪૧
૯	મસાર મુખ નિષેધ વધુન	૪૪
૧૦	અદ્દાર દુરારા વધુન	૪૭
૧૧	મિસ દોગાત્મ વધુન	૫૦
૧૨	દૃષ્ટા ગારેડી વધુન	૫૪
૧૩	દેહ નોગાર વધુન	૫૬
૧૪	ખાળા રમ્યા વધુન	૬૮
૧૫	જીવા ગારેડી વધુન	૭૧
૧૬	જી દુરારા વધુન	૭૭
૧૭	જીવા અવસ્થાનિરૂપણ	૮૨
૧૮	જીવા કૃત્યાતનિરૂપણ	/

સર્વેગ	વિષય	પૃષ્ઠાંક
૧૦ ડાલ વિભાસ વર્ણન	૬૦	
૨૦ ડાલ વિભાસ વર્ણન	૬૧	
૨૧ ખાળ વિભાસ વર્ણન	૬૨	
૨૨ મર્વ પરાયાનાથ વર્ણન	૬૩	
૨૩ જગદ્ગ્રિપર્મણ વર્ણન	૧૦૨	
૨૪ સર્વાત્ત પ્રતિપાદન વર્ણન	૧૦૬	
૨૫ વૈરાગ પ્રવોજન વર્ણન	૧૦૮	
૨૬ અનન્ય લાગ દર્શન	૧૧૧	
૨૭ દેવ સમાજ વર્ણન	૧૧૩	
૨૮ ઝુનિ સમાજ વર્ણન	૧૧૫	

મુમુક્ષુ પ્રકરણ.

૧ શુદ્ધ નિર્બાસુ વર્ણન	૧૧૬
૨ વિષાનિત્રોપદેવા વર્ણન	૧૨૨
૩ અસંખ્ય મુદ્ઘાપત્રિ પ્રતિપાદન	૧૨૫
૪ પુરુષાર્થોપક્રમ વર્ણન	૧૨૮
૫ પુરુષાર્થ વર્ણન	૧૩૦
૬ પુરુષાર્થ વર્ણન	૧૩૪
૭ પુરુષાર્થ ઉપમા વર્ણન	૧૩૬
૮ ધર્મ પુરુષાર્થ વર્ણન	૧૪૧
૯ ધર્મ પુરુષાર્થ વર્ણન	૧૪૩
૧૦ પરિષ્ઠોપત્રનિ તથા વિષાનિત્રોપદેવા ગમન વર્ણન ..	૧૪૭
૧૧ પરિષ્ઠોપત્રનિ વર્ણન	૧૫૧

સર્વોગ	વિવિધ	પૃષ્ઠાંક
૧૨. પરિદેશોરા કૃથન		૧૫૮
૧૩ સુમનિકૂપણુ		૧૬૨
૧૪ વિચારનિકૂપણુ		૧૭૦
૧૫ સંગ્રહનિકૂપણુ		૧૭૭
૧૬ સાધસંગનિકૂપણુ		૧૭૯
૧૭ પદ પ્રકરણ વિવરણ		૧૮૨
૧૮ દાખાત પ્રમાણ વલ્લાન		૧૮૮
૧૯ આત્મ પ્રાર્થિ વલ્લાન		૧૯૭

योगवासिणी।

॥ श्री परमात्मनः ॥

अथ श्री योगवाशिष्टे वैराग्यप्रदर्शुलिख्यते.

भूत् चित् आनंद इप्य ले आत्मा हे तिनको नमस्कार हे. भो उमा हे शुरो यह सब भासता हे, अहशुभि यह सर्व लीन होत हे, अह शुरा भिषे यह सब रिधत हे, तिस सत्य आभाओ नमस्कार हे. ज्ञाता, जेप, इष्टा, इरीत, इरप, इर्चा, इरण्डा, किया, शुभकुर्सि द्विद्व होता हे, ऐमा ले शान इप्य आत्मा हे तिसको नमस्कार हे. शुर आ नं ते शमुद्र के उल्लुसो गपूर्ण विष्य आनंदवान् हे; अह शुभ आनंद करि भव शुर लुपते हे, तिस आनंद आ भाओ नमस्कार हे. क्रोध ऐक शुतिश्छन अग्रसत्का सिख होत ज्ञाना, तिमें मनमें ऐक गंराय उपचि हुआ, तिसको निरूपि इनके अर्थे अग्रसत् भुनिहे आव्यभाओ गमन किया. ज्ञप्य इर भिधि संयुक्त प्रनाम करि रिधत ज्ञाना; ऐक नमना बायसो प्रम कर्न पगा.

शुतिश्छुनोवाच. हे भगवन्! सर्व तत्त्वा, सर्व शाश्वतो ज्ञाना, ऐक गंराय शुल्को हे, सो शुभ इप्या करते निष्ठत करो. ले भोक्ष्यका प्रारन करी हे, के जान हे, के रोनो हे, पाते को भोक्ष्यका कारन होवं भो करो.

अवगस्त्योवाच्। हे अधिष्ठ! उपल कर्म मोक्षका कारण नहीं, ओर देवता जानते नि मोक्ष प्राप्त नहीं होता। दोनों कर्त्ते मोक्षकी प्राप्ति होवी है। कर्म कर्त्ते अंतःकरन शुद्ध होता है। मोक्ष नहीं होता। अब अंतःकरन शुद्ध भिना, देवता जानते नि सुनित नहीं होती। अर्थं यह लो शास्त्रका तात्पर्य जानका नियम, अंतःकरन शुद्ध हुआ भीता जानकी रियति नहीं होती। तांते दोनों कर्त्ते मोक्षकी सिद्धि होती है। कर्म कर्त्ते प्रपन अंतःकरन शुद्ध होती है। बहुरि जान उपलता है। तथ मोक्षकी सिद्धि होती है। लेके दोनों पांच कर्त्ते पंची आ-इया। भारतको मुजेनभो उड़ता है, तेसे कर्म अब जान दोनों कर्त्ते मोक्ष भिद्ध होता है। हे अधिष्ठ! इस अर्थके अनुसार ऐसे पुराण धनिहास हैं, सो तु अपन करे।

ऐसे इन नाम आज्ञान अनियेपादा पुत्र था। मो शुद्धके नियम द्वारा अपर ऐसे अपर अपर सहित अपेक्षणी दृत भवा। अपेक्षण कर्त्ते परेको आपत भवा। ओर कर्मते गहित होय कर शूष रहा। अर्थं यह लो संराय शुभा होय कर्महित गहित भवा। तां पिताने देखा गे यह कर्मते गहित होय कर रियत भवा है। ऐसा देखके इस प्रकार कहत भवा।

अनियेपोवाच्। हे पुत्र! कर्मकी पालना क्यों नहीं करां। ओर तु कर्मके अन्तर्नाले तिक्ताछों केमें प्राप्त होवेगा। उपर तु कर्मने गहित हुआ है, सो कारण गहित।

दावणोवाच्। हे पितामुह! ऐसे मंराय मुख्यो उपर दुआ है। निरा कर्त्ते में कर्मते शूष रहा है, मो अपन करो, मिने ऐसे हो रहा है, को लभ लम उपरा रहे तथ भगु कर्मते रहता। लो अनि होपार्हिके कर्म लेयो रतार्ह

रहे. अब और गोर कहा है, जो धन । इसे मोक्ष होता नाही, और कर्म इसे मोक्ष होना नाही, और पुनर्जन्म इसे मोक्ष होना नाही, केवल तांगों मोक्ष होता है, धन दोनों परि सुलझे हो उत्तम है, यह भवाय है जो ब्रह्म है। इसे निवृत्ति करो, जो क्या उत्तम है।

अगमत्योवाच. हे सुनिधिन ! ऐसे लभ करनने पिला को उहा; तथा निसाडा वयन शुन अजिवेप उहा भया।

अजिवेपोवाच. हे पुनरा ! ऐसे उपा सुलगे तु अवन कर, जो भृत्ये कुर्खी है, निसो शुन कर कुटिरि पर्व, आगे जो तेजी कृष्णा होए सोई करनां, ऐसे मुख्यिनाम अप्सरा हती, सो जेती क्षु अप्सरा हुती, नितिरिं उ तमधी, जो ऐसे समयने हिमाप्ये रिखर पर विरिथी, जो हिमाप्य पर्वत उसा है, सो, जो कलना उर्वे मया ले हृदये दिभोः, जो पापे, तहां देवता अब उन्नरें गन; अप्सरा ते साथ शीश उरते हैं, और देशा है, जहा गचाण्डा प्रवाह लहरि हैत अप्ता आवत है, जो गंगा देखीउ जो भहा परिव लक्ष है छमडा ऐसे रिखरपर सुख्यि अप्सरा भिड़ीपी, निसने दृढ़दा इत अतरिक्षते अपा आ पर हेखा, लभ निकट आया तथा अप्सरा ने उहा, अहो सोभाय दृष्टूत ! तु देवगनमे अष्टहे तु उहाते आया, और उहां लपगा, सो है। उर्वे उहिंदे।

देवदूतोवाच. हे सुभद्रे ! तेजे पुण्या है जो अवन हूँ, अरिधनेभी ऐसे राजधिया वाने अपने बुद्धिं राज है उर, जैराग लिया, संपूर्ण विरपोक्षी अजिधाया ताग इरिक, अपभावन भर्ता मै लाय उर तप इत लागा, अब धर्मामा

યા, તિસકે સાથ મરા એક કારણ થા સો કાર્ય કરેં મે અખ હૃદિપામ ચલા જતાં હો. તિસાંમે દૂધાંની સંપૂર્ણ વૃત્તાંત નિવેદન કરેનો અલાહો.

આસરોવાચ. હે બગવન્! વૃત્તાંત કોનસા હૈ. સોંડો સો છો. મેરેઓ તું અતિ શિષ્ય હૈ, પણ ગંતું કર પુછતી હો. ઓર ને મહા પુરુષ હૈ તિનસો કોઈ પ્રત કરતા હૈ, તથ ઉદ્ઘોતે રહિત હોડર ઉપર કહતા હૈ, તંત્રી તું હાહિદે.

દેવદૂતોવાચ. હે બડે! ને વૃત્તાંત હૈ સો શુંન. વિસ્તાર કરેં મે પુજો કહતા હો. ઉંટ ને રાજ ગંધમાદન પર્વતમે તપ કરેને લાગા, સો ખડા તપ ડિયા. તથ દેવતાને રાજ ને છદ્ર હૈ, તિસ મુજાંનો બોકાય કર આસા કરી ને, હે દૂધા! તું ગંધમાદન પર્વતાંખ ના, ઓર વિમાન, અપસારા, નાના પ્રકારકી સામચી, ગંધર્વ, પદ્મ, સિદ્ધ, રિતર, તાળ, મૃંગ, આદિ વાણીન, સંગ લે ના. ઓર ગંધમાદન પર્વત કેશા હૈ, ને નાના પ્રકારની લતા વૃદ્ધ કરેં પૂરનહૈ, તથાં જાંદે રાજનો વિમાન પર બેઢાયકે, કહોં ધ્યાય. હે સુંદરી! જથ હૃદ્ભૂતે અસા કહા, તથ મે વિમાન અર રામચી સહિત તથાં આપા. અર રાજનો કહા હૈ રાજનું તેરે કારણ વિમાન લે આપા હો, વાપર જેઠે તું સર્વાંડો અથ, ઓર દેવતાન કે બોગ બોયુ. જથ મે અને કહા તથ જીરા જાયન શુંન કર રાજ બોકાત ભયા.

શાગોવાચ. હે દેવદૂઠ! પ્રથમ સર્વર્ણ વૃત્તાંત તું મુજાંનો કહ. ને તેરે સર્વમે રીપ કહા અર શુન કહા હૈ, તિનાંનો શુંનો ને હૃદ્ય મે નિભારો, પાંચ ને ભરી ધર્યા. હોયેગી તો આવિગા.

દેવદૂતોવાચ. હે રાજનું! સર્વમે ખરે દિષ્ય જોગહે, સો

સર્વ બદે પુન્યસો શુષ્પ પાતા હૈ. જો બદે પુન્યસો દોષ હૈ
 મો ઉત્તમ સુખ સર્વાંગો પાતા હૈ. જો મધ્યમ પુન્ય વાંગ
 હૈ તો મધ્યમ સુખ સર્વાંગો પાતા હૈ અરુ અનિટ પુન્ય
 વાંગ હૈ મો અનિટ સુખ સર્વાંગો પાતા હૈ. પણ તો શુષ્પ
 સર્વાંગમને હૈ મો તોડો શાંતા હૈ ઓઽઃ સર્વાંગને જો રોક હૈ નો
 ગુણ હૈ રાજાનું તો આપને ઘયે જો દ્વિષ આપતો હૈ,
 અરુ ઉત્તમ સુખ જુગને હૈ તિનાંને દેખાડે તાપકી લાપકી
 દોલી હૈ, કોંઈ જો ઉત્તરી ઉદ્દેશ્યા ચલી નહી જલી હૈ.
 અરુ જો રોક આપને સમાન સુખ જુગને હૈ તિનાંને હૈ
 જો કોંઈ ઉપજાત હૈ, જો જેરે સમાન ઝોડો હૈ અરુ
 જો આપને નીચે જોડો હૈ, જો અનિટ પુન્યસો, તિનાંને દેખાડે
 આપકો અભિમાન ઉપજાત હૈ જ મેં છિનતો એટાંનો ઓઽઃ
 ઓ, ઓઽભી રોચા હૈ જે જાય જસુકે પુન્ય જીવ હોતો હૈ,
 તથ તિસી કાનમે છરીઠો મૃત્યુ લોકમે ગિરામ હોતો હૈ એક
 જીવનભી રહન દોતે નહી. હૈ ગાળન! છિં જે તોર કરે મો
 સર્વાંગમને હૈ તો તોં પુણા મો મેં શુષ્પ અરુ તોર શાંતા
 હૈ બદ્રો. જાય કંસ કડો ગાળઠો મેંને શાંતા તથ મોડો
 રાજને શાંતા, હૈ દેખૂત! પંચસર્વાંગને લેગ હમ નાહી. અરુ
 દુગઠો દર્દાનિ નહી હૈ હમ ઉચ્ચ તપ કરુંગે તપ કરું
 ધસ રેહઠોંની, લાગ દેગે. જેણે સર્વ અપની લચાડો પુન્ય
 રાજન જાનીડો લાગ કરતા હૈ, તેમે અભી લાગ કરુંગે.
 હૈ દેખૂત! ગુમ ગુમાડે વિમાનઠો જાહાને લાપાઠો, તહા લે
 લાઓ દુમાડે તો નમસ્કાર હૈ હૈ દેખી જાય છમ ગ્રહાર
 રાજને મુજાંઠો ઠા, તથ વિમાન અપસરા આદિ સખકો
 લેકું સર્વાંગ અથા, અરુ સપૂર્ત વંદ્માન છદ્રઠો જાણા તથ

हंड प्रसन्न हुआ। अह सुन्दर वानी करें, मुझको कहत भया। हे दूतो तु भहुरि जहां राजा हे तहां जा, वह संसार-
में उपरांत हुआ हे। धसडो अथ आत्मा पद्धती धरणा
कृप हे। धसडो राय लें वाह्मीक लिखने आत्म तत्त्वको
आत्मा करी जन्या हे। तिसके पास ले जय चरा संतोरा
कहेता, ले, हे, महारूपी। धस राजा को तत्त्वज्ञाधका उपरेता
करना, ले वह लोधका अधिकारी हे। कहे ते, ले उभाको
मन्त्रार्थीभी धरणा नहीं। अह अवरकीभी वाणी नहीं। ताँते
पुर धनको तत्त्वज्ञाधका उपरेता करो। ले तत्त्वज्ञाधको पाप
करें संसार दुःखते मुक्त होये। हे सुभद्रो जय ईश
प्रार इष राजने मुझको छला, तम में अला, जहां राजा-
या, लहर करीक चेने छला, ले हे राजन। संसार समुद्रते
भोक्ता होनेके निमित वाह्मीके पास अक्ष, वाह्मीक तुज्जो
उपरेता कुरेगा। तब निस्त्रो भाष ले कर, में वाह्मीके स्थान
पर आय प्राप्त भया। तिस स्थानमें गलडो बेहाया,
अह छिद्रका भेदेया दिया। ले उहां वृत्तांत भया भो मुन,
मु जग उहां भये; अह प्रनाम कर लेड, तब वाह्मीकने छला
हे राजन! कुरात हे?

राजोवाच. हे भगवन्। परम तत्त्व, ओर वेदांत
जगनने वारेमें आर्य में अथ कृपारथ हुआ। तुमारे दर्शन
हैं, अथ मुझको कुरात हुआ हे। अह कहु पुछता हों,
कृपा करे उत्तर कहेता, ले संसार घंपतते मुक्ति होए,

वाह्मीकोचाच. हे गान्धु! महाराजावस्था ओरपर तुम्हको
कहता हो। भो अजन करें तिभका तात्पर्य हैविषे पारवृ
का पल कर। एव तात्पर्य है भिषे धरेगा, तब शृङ-मुक्ता

होय कर भीचरेगा। हे राजन्‌! परिषद्दु अरे गमचंद्र
लड़ा सवाल है, तिसमें सब क्या मोक्षड़ा गोर्जिपाय ढहा
है, तिसको शुनें लेसे गमचंद्रु अपने रवभाव जिये स्थित
हुआ, अरे छुप-छुप होपड़े जिये है, तोसे दुखी जियरेगा।

गाँगेवाच. हे भगवन्‌! रामचंद्र बन या, अरे के
भाया, अरे केसे होकर जियरेया हे, सो इपा कर्क ढहो।

वादभीकोवाच. हे गाजन्‌! रापके जराने, हि लेनियु
तिनने छप धर्के मनुभड़ा देह पर्याए, जो अद्वैत कानकर
संपन्न है, तो भी इत्युक्त अव्यानको अगीकार कर्के, मनुभड़ा
पर्येर परेया या।

शब्देवाच. हे भगवन्‌! चिरानन्द दूष ले हरी है, ति-
नको रापडिया कान दुआ? अरे दिसने दिया? जो डहो।

वादभीकोवाच. हे गाजन्‌! ऐक धारमें सनकुमार ले
नियुक्त है जो अज्ञापुरीमें जौये, अह चिसेन्युपरी ले
नियुक्त भगवान, जो चैत्रुक्ते उत्तरके अज्ञापुरीमें आये, तथ
अहा सहीत सर्व जागा उक्ते खड़ी दुःख। अरे पूजन
दिया, अह सनकुमारने पूजन दिया नहो, तिसको देख
कर नियुक्त भगवान बोलत जाए। हे शनकुमार। दुजों
नियुक्तामात्रा अजिमान है, तरी तु काम कर्के अनाम
पायेगा, अरे रामभी शायें तेरा नाम होयेगा। जल नियुक्त
भगवानने ऐसा डहा, तथ भनकुमार बोला हे नियुक्त,
मर्वन्तामात्रा अजिमान दुजों है, तेरी शर्वमता गोर्जिकाल
निवृत होयेगी, अह असानी होयेगा। हे गाजन्‌! ऐक
तो उह साप हुआ; ओरभी शुन, ऐक झायमें भृगुभी
अलित रहीयी; तिथके विलोक्त वहकृपी तपायमान

ਫੁਲਾਧਾ। ਤਿਸਤੋਂ ਵੇਖ੍ਹੇ ਬਿਖਕੁਛ ਹੈ, ਤਥ ਜੂਝ ਆਵਾਜ਼ ਨਤੇ ਰਾਪ ਦਿਧਾ ਹੈ ਬਿਖਣ੍ਹਾ ਮੇਰੇ ਤਾਹਾਂ ਵੱਖੀ ਤੌਰੇ ਹਾਂਸੀ ਕਵੀ ਹੈ। ਸੋ ਭਗੀ ਨਾਹੀ ਤੁਝੀ ਖਾਡਿ ਵਿਲੇਗ ॥੨॥ ਆਨੁੰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅੜ ਏਕ ਵਿਪਸਾ ਦੇਵਰਾਮੀ ਆਵਾਜ਼ਨੇ ਨਾਚਿੰਗ ਭਗਵਾਨਤੋਂ ਰਾਪ ਦਿਧਾਧਾ, ਸੋ ਸੁਨ।—ਏਕ ਦਿਨਾ ਨਰਮੀਹ ਭਗਵਾਨ ਗੱਗਤੀ ਤੀਰਪਰ ਭਖਿ, ਰਾਂਹਾਂ ਦੇਵਰਾਮੀ ਆਵਾਜ਼ਨੀ ਲੀਪੀ। ਤਿਸਤੋਂ ਵੇਖ੍ਹੇ, ਨਰਮੀਹਾਂ ਭਵਾਨਾਂ ਤੂੰਪ ਦੇਖਾਪ੍ਰੇ ਹੈਂ। ਤਿਨਤੋਂ ਦੇਖ੍ਹੇ ਕਪੀਓ ਲੁਗਾਈ ਬਾਧ ਪਾਪ ਪ੍ਰਾਨ ਛੋਡਿਧੇਨੇ, ਤਥ ਦੇਵਰਾਮੀਨੇ ਰਾਪ ਦਿਧਾ ਲੇ ਤੁਮਨੇ ਭਗੀ ਲੀਪਾ ਵਿਲੇਗ ਕਿਵਾ ਤਾਂਤੇ ਤੁਮਭੀ ਲੀਪਾ ਵਿਲੇਗ ਪਾਂਘੋਗੇ। ਹੇ ਰਾਜਨੂ। ਸੰਤਲ੍ਹੁਮਾਰੇ, ਅੜ ਦੇਵਰਾਮੀ ਤੇ ਰਾਪ ਕਰ੍ਹੇ ਕਿਖ੍ਹੁ ਭਗਵਾਨਨੇ ਮਨੁਖਤਾ ਰਾਖੀ ਥਿਆਂ, ਸੋ ਰਾਜਨ ਦੁਖਥਕੇ ਪਾਰਮੇ ਪ੍ਰਗਟੇ। ਹੇ ਰਾਜਨੂ। ਏ ਜੇ ਰਾਹੀਂ ਪਈ ਹੈ, ਅੜ ਰਾਮੀ ਲੇ ਉਚਾਂਤ ਕੁਝਾ ਹੈ ਸੋ ਸਾਚਾਵਾਨ ਹੋਵ ਥੇਵਨ ॥੨॥ ਹਿਥ ਲੇ ਹੈ ਦੋਖੋਕ, ਅੜ ਪ੍ਰਾਂ ਲੇ ਹੈ ਪ੍ਰਥਮੀ ਲੋਕ, ਅੜ ਪਾਤਾਲ ਲੋਕ ਏਸੀ ਨਿਜੀਅਤੀ ਪ੍ਰਕਾਰਾਤਾ ਹੈ। ਅੜ ਅੰਤੀ ਆਹਿਰ ਆਤਮ ਤਲਕੀ ਪੂਰਨ ਹੈ। ਏਸਾ ਅਨੁਭਵਾਲੁਕ ਚੇਰਾ ਆਤਮਾ ਹੈ। ਤਿਸਤਵਗ੍ਨੀ ਆਕੋ ਨਮਦਾਰ ਹੈ। ਹੇ ਰਾਜਨੂ। ਇਹੁਦਾਖਾ ਲੇ ਆਰੰਭ ਕਿਵਾ ਹੈ, ਵਿਰਾਤਾ ਵਿ਷ਯ ਕਿਵਾ ਹੈ? ਅੜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਕਿਵਾ ਹੈ? ਅੜ ਸਾਬੰਧ ਕਿਵਾ ਹੈ? ਅੜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੇਤ ਹੈ? ਸੋ ਅਵਨ ॥੨॥ ਜਾਤ, ਮਿਤੀ, ਆਨੰਦ, ਤੂੰਪ ਅਭਿਤ੍ਯ ਕਿਨਮਾਰੀ ਆਤਮਾਕੀ ਜਨਾਪਨਾ ਹੈ, ਸੋ ਵਿਖਿ ਹੈ। ਅੜ ਪਰਮਾਨੰਦ ਆਤਮਾਮ੍ਰੀ ਪ੍ਰਾਮੀ, ਅੜ ਅਨਾਤਮ ਅਭਿਮਾਨ ਦੁਆਖਾ ਨਿਵੁਤਿ, ਪਛੀ ਪ੍ਰਾਪਨ ਪਿਸਾਂਹੇ ਹੈ। ਅੜ ਪ੍ਰਭਾਵਿਦਾ ਮੋਕਾਦ ਉਪਾਥ ਦੂਰ ਆਤਮਕ ਅਨਿਪਾਦਨ ਹੈ, ਸੋ ਸੰਬੰਧ ਹੈ। ਅੜ ਛੁਸਤੋਂ ਪਛ ਨਿਧਿ ॥੨॥

ज्ञेसे अद्वैत धर्म आत्म होहा साथी हुआहो, मो उसी प्रकार छुर्गे असा ज्यान वान हे,—अरु मुमुक्षु हे, असा लेनिवृति आत्मा हे ओ इहा अधिकारी हे उस, राज्ञा भेद उपाय हे. पग्नु तेसा हे। भेद उपाय परमान ही प्राप्ति करनहारा हे. ले पुरुष उसको विचारे गो अपनीनान होवे. बुद्धी जन्मभूत संसारमें न आये. हे राजन्। वह भद्र रामायण ले हे ओ पावन हे. अपन भावने राम खापड़ा नारा कर्ता हे. शुभ बिरे रामव्या हे ओ प्रथममें अपने भाग्नाज शीघ्रको अनन डर्हि हे. एक समे भाग्नाज चितडो अंडाय ३२२ भेरे पाम आया था. तिभको में उपदेश किया था. तिभको अनन ३२२ वर्ष नहुपी शमुद्रते आर केवी रत ओ अनन ३२२ हुए विप धरके एक समे सुमिर ५२१ वर गवा तहा पितामह ले धक्का रो लेयाथा. अहे भाग्नाजने लायड़ प्रनाम किया. अहे पारा जेडा. अहे धर्माश्चादो वह इया रुग्नादि तथ धर्माने प्रमन हो। ३२ भाग्नाजदो उला. हे पुनर्ा ३४२ वर माया में तुम फ़ प्रसन दुआ हो। हे राजन्। जब उस प्रमर धर्माश्चादे उला, तब परम उत्तर शुसङ्ग आराय हे, असा ले भाग्नाज ओ ३२१ ज्या हे ज्या उपिष्ठके उला जब तुम प्रसन दुआ हो, तब वह लर हेतु ले अपूर्ण शुभ रसार दु ज्यो भुक्त होही अहे परम पदों पावही रो उपाय कही.

धर्मोत्थाय, हे पुनर्ा तु अपने युद्ध वामीउपास ग अन ३२. बुद्धी ले तिमने, आत्मबोध महारामायन अ निति राज्ञा आराम किया हे, तिभको शुन ३२, शुभ महा

मोह संसार समुद्रते तरेगे। तेरा शास्त्र है? अहा रामायन, जो संसार समुद्र तरनेको पूल है; अर परम पापन है.

वाणीकोवाच. हे राजन्! जप उसि प्रकार कहा, तज आप परमिठी अज्ञा सो भारद्वाजों माथ से कर भेरे आशममें आये, तज मेने असे प्रकारसों उभिता पूजा दिया। सो अज्ञात उसे है? सरव जूते हितमें आयी है असकी, सो सुन्नो कहत जप।

अद्वौवाच. हे मुनीमें ऐष वाणीउ। यह जो रामके सुभाषणा क्षयनडा आरंभ तुम्ही डिया है तिस उद्यमडा त्याग नहीं करना, इसिको आदीतै अंत पर्वत समाप्त करना। केसा हे यह भोक्ता उपाय, जो संसार दूधी समुद्रते पार करनेको नहान है, इसि कर भरव छृष्ट इतार्थ होवेगे।

वाणीकोवाच. हे राजन्! उसि प्रकार अज्ञात सुन्नो कहीके अंतर्धान हो जये, ज्ञेसे समुद्रते आपर्ण अह ऐक सुहृत्त पर्वत उड़े अहुरी कीत हो जये तेसे अज्ञात अंतर्धान हो जये, तज में भारद्वाज द्वी कहा, हे पुत्र! अज्ञातने क्या कहा?

भारद्वाजेवाच. हे भगवन्! तुम्हों अज्ञातने अमा कहा, जो हे मुनि ऐह! गुभने रामके सुभाषणा क्षयनडा उद्यम डिया है तिसडा त्याग नहीं करना, अंत पर्वत समाप्ति करना। ताहेको जो यह संसार समुद्रते पार करनेको वह उथा नहान है, इसकर अनेक छृष्ट इतार्थ होवेगे, अर संसार संकटते भ्रात होवेगे।

वाणीकोवाच. हे राजन्! जप उसि प्रकार अज्ञातने सुन्नो कहा, तज अज्ञातकी आपाहे अनुसार मेने

अथ दिया। अरु भारद्वाजको इता। हे पुत्र परिषट्टीके उपरेक्षातो पापार लग प्रारंगण निराक होइ जिये हे, तोमे तुझी भीयरे। तथ उन प्रश्न दिया।

भागद्वाजेवाच हे भगवन्। जिस प्रकार रामचन्द्र शुभ-मुक्त होइ जिये हे, सो आदीसो कम करके मुल्को कहो।

वादभीक्षेवाच. हे भागद्वाज। रामचन्द्र, लक्ष्मन, अर्णव, रात्रुष, भीता, डोराथा, शुभिना, दराय, ए आदी अष्टमसी, अष्टगुण, आरिनिःरु शुभ-मुक्त होए जियरे हे, तिनके नाम मुन।—रामचन्द्र लेके दमरय पर्यंत आगतो ये कूतारेय हुआ हे। अनिरोध, प्रभलोपवान जये हे और कूतभासी १, शतवर्धन २, शुक्रवाम ३, विश्वाशु ४, छद्गुत ५, दुमान ६, परिषट उ पामदेव ८, ए अष्टमभीमो नि राहि होए येठा करत जये हे। अरु गता अदृत निरु हुआ हे। कैनो कैवल्यते रवद्वृभौ दीत भाव नवी कुर्खी हे। अनाभ्य प५६ विं स्थितिमें तृषु रहे हे तो केवल यि भाव, शुद्धद, प्रभपावन, ताढो प्रात्य हुआ हे। उति श्री गोगचारिटे वैगाग प्रकृत्यां शुभवर्णन नाम प्रथमः सर्वः

भागद्वाजेवाच. हे भगवन्। शुभ-मुक्तकी स्थिति कै शी हे? अरु रामचन्द्र केमे शुभ-मुक्त हुआ हे? सो आदीते केव अत पर्यन्त अप कहो।

वादभीक्षेवाच. हे पुत्र। ५६ अवत, लो भासता हे, मो पामपिः ३४ नवी उत्पत्ति जया अविभार करके

भासता है, विचार द्वितीये निष्ठिति हो जाता है, लेकिं अकारामें नीतिया भासती है सो ज्ञम करके है, ज्ञप्ति-विचार करके द्वितीये तथा नीतिया प्रतीति हो जाती है, तेसे अविचार करके जगत् भासता है, अहे जिचारते शीत हो जाता है, है रिष्य, ज्ञानलग्न सृष्टिका अत्यंत अभाव नहीं होता; तथा जग परम पद्धति प्राप्ति नहीं होती, ज्ञप्ति दृश्यका अत्यंत अभाव होय जावे, तथा पाणे शुद्ध चिदाकारा आत्मसत्ता भासेगी, ज्ञेय धर्म दृश्यका भ-हाप्रक्षयमें कदाचीत् अभाव इहते हैं, परंतु मैं तुजड़ों तीनों पर्याप्त डाकड़ा अभाव इहता है, सो सराव्यकर उभसराव्यमें अहो समुद्रा आदीते लिहरे अंत्यतः अनन्त उर्मा, अहे तीनों धार, तथा लीसभी ज्ञाति निष्ठिति होय जावे, अहे अध्या-कृष्ण पद्धति प्राप्ति होवे, है रिष्य! संसार ज्ञम भाव रिष्य है, उसको ज्ञम भाव जान कर पिरमरन करना, सो सु-मिति है, अहे उभसको अंदनका इरिन भासना है, भासना करके बद्धुत झीरता है, ज्ञप्ति वासनाको क्षय हो जाय, तथा परम पद्धति प्राप्ति होवे, जो वासनामें इरेता है, तिसका नाम अन है, लेकिं ज्ञप्ति सरदीकी ६६° लडतापापके वरेह होता है, पाणे सूर्यके तापते खड़गी गमकर जल होता है, तथा देवण शुद्ध जल होय जाता है, तेसे आत्मा दूषी जल है, तिस निषे संसारकी सत्यता दूषी जडता चलता है, निस करके भनउपी खड़कड़ा पूतखा छुआ है, ज्ञप्ति सानउपी सूर्य उद्य होवेगा, तथा मंसारकी सत्यताउपी जडता, भोतखता, निष्ठा हो जावेगी, ज्ञप्ति संसारकी मत्यता अहेपासना निष्ठा कुछ, तंभ मग नह छो जावेगा, ज्ञप्ति

ਮत नए हुआ, तम परेम इधान हुआ। तांते ईसिंहों पर
धनका आरत वासना है। अइ वासनाके क्षण हुयेंगे मुक्ति
है। मो वासना हो प्रारक्षी है। औँ शुद्ध अइ दुसरी
अशुद्ध। सो अपने वाग्नविके १४३५५के अलानें अनात्मा
ले देहादि, तिनमें अहंकार डूना, जो जब अनात्ममें
आत्म अनिभान हुआ, तम तानाप्रकारकी वासना उपला
है। तिस कर्के घटी यही नार्थ यह उभावा है। हे
साधु। यह ले खब जूतका शरीर दू ले देखता है मो
भग वामना दृष्ट है। वासना सो यह है। लेसे भनहै
धारे के आशपांडे घडे होते हैं, और जब पागा दूर पर्याँ
गल भनकी न्याय न्याय। हेल बड़ा है, अरे हड़ता नहीं
है। तेसे वासना के क्षुप हुये भवशूता। यहीर नहीं रह
ता, तांते शम अनरपत्रा डून वामना है अरे ले शुद्ध
वासना है तिनमें लगनका अस्तव अभान निर्धाय होता
है। हे रिए! अग्यानी। ले निर्धाय है, सो वासना को
जहुरी लग्नका डारन हो लगा है। अरे यानीकी वासना
है, मो जहुरी लग्नका डारन नहीं होता है। लेमें औँ
कुर्चा खीज होता है; दुमरा इव खीज होता है। तिसमें
ले कुर्चा है गो जहुरी उभता है अरे ले रुप हुआ
है सो जहुरी नहीं उगता। तेसे अग्यानीकी वासना है
सो रसमलीत है, सो लग्नका डारन है। अरे यानीकी
वासना है सो रुप रहीत है, सो लग्नका डारन नहीं। या
नीकी चेहरा साधानिके शुन करके यही होती है। औँ
हिसी शुन राष्ट्र भिलकुर अपनेमें छेष्टा नहीं देखता। या
वा है, खीज है, लेता है, ढेता है, जोखता है, अ
२

થતા હે. વિભાર કુરતા હે. પરંતુ અંતર રદા અદ્દીન
નિષેષાદો ધરતાં હે. કદમ્બીજ દૈત ભાવના તિસેડો કુરતી
નાહી હે. અપણે સ્વભાવ વિષે રિથત હે. તાતે નિર્ણયન
આ અગ્રૂપ હે. તાકી ચેષ્ટા જનમણ ડારન નહી હે. તેસે
કુભારડા એક હે, મો જખલગ ઉસડો દેર અદાવે, તખલગ
જહ ફોરતા હે; ઓર જખ દેર અદાવના છોડ દિયા, તખ
સુધીપમાનગતીમે ઉત્તરા ઉત્તરત ફીરેડે સ્થિર રેહે જાતા હે.
તેસે જખલગ અહેડાર સહીત વાસના હોણી હે તખલગ જ-
નમ પાવતા હે. જખ અહેડારતે રેહીત કુઝા તખ અહુરી
જનમ નહો પાવતા. હે જાખુ! યહ ને અદાનગૂપી
વાસના હે તિસડો નારા કરનેડા ઉપાય એક ખદ્દા વિદ્યા
એષ હે. ખલ વિદ્યા. મોદુ ઉપાયક, રાખ્ય હે. જખ દર્શાતે
ઓડ રાખ્યમે ગરેંગા. તખ કદ્દપ પર્યંતહુ અખાકૃત પદ્દો ન
પાંગા. અર ને જાહ્ય વિદ્યાઓ આખ્ય કરેંગો મો શુખ-
નમો આતમ પદ્દો પ્રાપુ હેઠિંગા. હે જાર્દાન! યહ મોદ્દુ
ઉપાય ગોમજ અર વરિષ્ટિજા સંવાદમો વિચારેના લોએ
હે. મોધ્દા પરમ કારન હે. તા ને આવંત પંદીતમોદ્દુ
ઉપાય અપન કર. નેમે રામજ કુષ-મુક્ત દોય વિચરે
હેંગો સુન.—એક દિનાં ગમજ જિદ્દા પદ્દે અધ્યયન રા-
લાતે અપણે ગૃહમે આયે. અર અપૂરન દિન વિચાર ક-
રેન વ્યતીન કર દિયા. જહુરી મનમે લીધે, શકુરદારડા
અંદર્દુ ધર પિતા દસરપકે પારુ આપા. પિતા સો મિલને
ને અપૂરન પ્રજાદો સુખમે રાખાયા; અર જખ પ્રજા લી-
સડે નિકટ ગહેરે સુખ પાઈ તિરા દસરધા અજન શ્રી રધુ-
નાયદુને ગૃહન દિયા. નેમે ગૃહ ઉમલડો હંસ ગૃહન કરે

तेमें पिताजी अक्षय गृहन किया, लेमें उभयके नो ग्रेमम
तरिकां होतिहैं, तिन तरिया चुहित कमनहो हुस पड़ता है,
तेसे दशरथशुभ्री अंगुरीनों रामछु गृहन किया, अरे
जोसे लो, ले पिता। मैंग। यित तीर्थ अरे शाकुरपाठे १
राँनों उड़ाहे, तांते तुम आग्या किंगे तो मे तीर्थका अड
शाकुरपाठा लग्न छु आउ, मे तुमारा पुत्र हु, तुमारे
पापना कुनी लेख ले, ओग आगे नो, औ इला नली
षह प्रावधना अनु करी ले, तांते तुम आग्या हेहु; ले
मे लड़, षह अक्षय भिरा हैता नाही काहे ते ले
ऐसा निनोरीमे दोउ नाहिहि, शुराजा भनोरथ एसि परते
सिंद हुआ नदी ले, अखडा भनोरथ सिंद हुआ दे,
तांते भुजो, दूपा कु आग्या हेहु.

वाहनीकोराच, दे बारहूराज। ईन प्रकार लभ राम
कहा, तथ परिदृश्य पास लेहेपे, तित्तेभी दसुधमे
इला, हे गालन्। रामछुओं आग्या हेहु, गो तीर्थ २
आये, ले ईनिजा यित उड़॥ हे, रामकुमार हु, ईसें
साध सेना धिले, धन दृ, भनी धिले, आद्यन धिले,
ले षह दर्हा कु आये, हे बारहूराज! लभ एसे यि
आरे डिना, तथ शुभ मुहुरत हेहु रामछुओं आग्या
येती, लभ अपने लागे, तथ पिता अरे माताहे अरत
लागे, अरे सभको ३५ लगाठ इटन कुने लागे, निनहे,
यिवहु आगे अले, अरे लग्नमत आही ले शार्ह हे
ओग भंगी ये, तिनको साध सेहर, अरे परिए आही तो
आद्यन विधिको लग्नने वारे ये, अरे खडुत वन, खडुत
सेना तिनहे साध से अये ओग दान धुन्य हरहे लभ

जृहुडे खालीर नीक से, तथ जिहांडे ले लोग थे अर खियां थीं
तिन सबने रामछुडे उपर पुल अह फुलभी मालाभी ख-
रखा है। जो खरखा खरइ खरभती है ऐसी, दीखती
है, अर रामछुडी ले भूति है जो हृष्यमें पर लीनी,
किस प्रकार रामछु उहांसौ चले; तहां खालीन अर निर्ध-
नकों दान हते हते तीर्थ ले गंगा, जमुना, सरसवी आदि
हृडे है, उसमें रानान विधी संयुक्त कर पूर्खीडे आरो छोत
उत्तर, दक्षिण, पूर्व, पश्चिमको दान डियो। अर आरो
ओर समुद्रके स्नान क्षये। अर तुम्हेर पर्वत परगये,
हिमाणीप वर्णपर गये। अर राणीआम, विद्विकेशर आदि
गंगामें स्नान डिये। अर दररान डिये। ऐसे सब तीर्थ
स्नान, दान, तप, धान, विधि संयुक्त यात्रा करत भये,
जेसी जेसी जहां निधो थी तेसी तेसी तहां है। एक वर्ष
में भंपूर्ण यात्रा करे रामछु बहुधी अपने धरमे आये।

**पतिथीयोगवारिए देशाग प्रकरणे तीर्थयात्रा वर्णनं
नाम द्वितीयः सर्गः २.**

पाइमीडोनाच. हे बारदूल दूषि रामछु यात्रा करे
अपनी अपोप्यामें आवत भये, तथ नगरडे पासि लोग पुढ़प
ओर ज्वी फुलभी नरजा करत भये, अर ले के राम-
चुप्ते उचारेन लागे, अर प्रेम हास्य करन लागे। ओर
ऐसे उद्वापुत्र अपने सर्ग में आवत है, तेसे रामचंद्रल
अपने परमे आये। पहिले गजन रारथको प्रनाम कर,
द्विर वरिष्ठलों प्रनाम कर, द्विर सब राजा के लोग हों
लय। लोग भिख, द्विर अंत पुरमें आवत भये। तहां त्रौ-

શિખા આદિ ને માતા પૂરી ઘરનો જપા કેગ નમરાડાર રિં. એર ને બાઈ આવત કુકુલ થા તિન શમનો મિને હે ભાગદાજ પર્ગ પ્રગ ગમજું આપનડા ત્ત્વાહ રાપદિન પર્ણ હોતા રેઠ. વા સમયમે ડ્રોડિ મિને આંસે ડોડ કુલ દેને આંસે નિનો દાનપુણ્ય કરત બાળે બજાત રેમાણ કુલાં
બાઈ આદિ સુતિ કરેન લાગે તાતાનું રામલુઢા આચ
રેન કુલા ગો મુન. પ્રાત ડાનમે ઉંદે સ્નાન મંગાદિક રા
લુંમે કરતે બુરિ જોગન કરતે બુરિ બાઈ બફુડો
મિત અપને લીર્ધો કથા કરતે રેવારેને દરશાની વાર્ષા
કરતે ઘરસ રડારસો ઉત્ત્વાહ કર રિ. રાતો પીતાપત્રે
એક દિન પ્રાત ડાનમે ઉંદે પિતાજી દરશાયડા રખે સો ને સે
છદ્રકા તેજાને તેજા તેજવાનું હેણ્યા, અરુ વરિટાંકિઝી
સાંસ પેરિયી તહા વરિટાંકું સાચ કુથા વાગા રામજી ક
રત હતે, તહા એકદિના ગાળ દરશાય ગુરત બધા હેણમજુ
તુમ રિંગ જેનને લ્યાણો રો તા સમયમે ગમજુઝી
આવસ્થા વર્ષ ૧૯ ને થોડ મહિના દમતી થી તથ રાજ
કુમાર રામજું સાચ લગ્નન અરુ મનુષ બાધ યે બરત
નહાનો અપાયા, કિર નિને સાચ સ્નાન સરાદિક નિલ
કર્મ કર્દે, જોગન કર્કે રિંગ જેનને જોતે તહા નો કુ
વડો દુખ તૈનાં કલતથા રેણે વિનો મારતે અરુ અ
વડ લોડોની પ્રસન કરતે, ર્ખસ રડાર દિનો ગીગાર પેતન
રાનીં, ખાજોતે નિરાં આપને ધરમે આવતે એસે ક
રત કેલેક દિન ખોતે નાને રામજી અપને અત પૂરમે આઈ
સખો લાગ કરે એકાતમે ચિતન કરત જેણી રહેતે હે
બારદાજ જેવી કુલ રાજકુમારજી ચેષ્ટા સો શખો રામ

ਉਨੇ ਲਾਗ ਕਰ ਦਿਨੀਥੀ। ਜੇਤੇ ਤਛੁ ਰਖੋ ਸੰਪੂਰਨ ਹੰਦਿਆਂਡੇ ਨਿਧਾਨ-
ਦੇ ਪੁਨਰੋਂ ਲਾਗਕੇ ਰਾਗੀਰਤੇ ਫੁਰਬਲਕੇਂਦੇ ਹੋ ਗੁਅਕੀ ਤਾਂਤੀ ਥਟ ਗਈ
ਪੀਤ ਭਰਨ ਹੋਏ ਗਏ। ਜੇ ਮੈਂ ਤਮਲ ਸ਼ੁਅਕੇ ਪੀਤ ਭਰਨ ਹੋਏ ਜਾਤਾ ਹੈ
ਜੇਸੇ ਰਾਮਣਕਾ ਗੁਅ ਪੀਚਾ ਹੋਏ ਗਏ। ਅਤੇ ਸੁਖੇ ਤਮਲਪਰ ਬਾਂਧੇ
ਜੇਠੇਂਦੇ ਤੇ ਮੈਂ ਸ਼ੁਜੇ ਗੁਅ ਤਮਲਪਰ ਨੇ ਵੱਡੀ ਬੰਧੇ ਆਖਨ
ਲਾਗੇ, ਜੋ ਹੁੰ ਗੋਆ ਹੋਵਨ ਲਾਗੀ। ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਤਾ। ਨਿਵੁਲ ਹੋਏ
ਗਈ। ਜੇ ਸੋ ਰਾਗਲਾਲਮੈਂ ਨਾਲ ਨਿਰੰਖ ਹੋਤਾ ਹੈ; ਜੇਸੇ ਪ੍ਰਿਤਾ। ਤੂਪੀ
ਮੁਸ਼ਨਤੇ ਰਹਿਤ ਬਿਚ ਤੂਪੀ ਤਾਲਕੁੰ ਨਿਰੰਖ ਹੋਤਾ ਹੈ। ਜੇਸੇ
ਘਾਮਨਾ। ਨਿਵੁਲ ਹੋਲਾ ਜਿਨ੍ਹਿਂ ਰਾਗੀਰ ਨਿਰੰਖ ਹੋਏ। ਅਤੇ
ਅਤੇ ਜਹਾਂ ਪੇਂਡੇ ਤਹਾਂ ਚਿੰਤਾ ਮੁਸ਼ਨ ਪੇਂਡੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇ। ਓਂ
ਨਾਹਿ। ਅਤੇ ਪੇਂਡੇ ਤਥ ਹਾਥੀਏ ਚਿੰਭੁਕ ਪ੍ਰਿਤੇ ਪੇਂਡੇ। ਜਥ
ਦਫ਼ਲੁਅੇ ਮੰਨੀ ਬਹੁਤ ਇਹਨੀ। ਜੇ ਹੈ ਪ੍ਰਭੋ। ਧਨ ਸੋਨ ਸੋ-
ਖਾਕਾ। ਰਾਮਨ ਕੁਝਾ ਹੈ ਜੋ ਅਥ ਉਡੀ, ਤਥ ਉਡ ਕਰ ਸ਼ਾਨਾ
ਉਡ ਇਹਨਿ। ਅਤੇ ਹੁਦੇਮੈਂ ਨ ਬਿਚਾਰੇਹੀ। ਜੇਤੀ ਤਛੁ ਅਜੇ
ਪੰਨੀ, ਪੋਥੇਨੀ, ਚਖੇਨੀ, ਪਹਿਰੇਕੀ ਝੀਕਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਭ ਜਿਰਸ
ਹੋਏ ਗਈ ਹੈ। ਅੇਕੇ ਰਾਮਗੰਢਲੁ ਭਾਵੇ, ਤਥ ਲਿਭਮਨ ਅਤੇ
ਰਾਜੁਪ੍ਰਕੁ ਰਾਮਣਕੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਸੰਪੂਰਨ ਵੇਖੇਂਦੇ ਨਿਧਾਨ, ਪ੍ਰਤਾਰ ਹੋ ਪੇਂਡੇ।
ਤਥ ਦਰਾਧੀ ਧਨ ਜਾਗਤਾ। ਸੁਨਕੇ ਰਾਮਣ ਪਾਸ ਆਏ ਪੇਂਡੇ।
ਅਤੇ ਵੇਖੇ ਤਥ ਮਹਾ ਕੂਰਾ ਨੇਚਾ ਹੋਏ ਗਏ। ਪ੍ਰਸਾ ਚਿੰਤਾ
ਕੁਝ ਆਗੂਰੇ ਕੁਝਾ। ਜੋ ਹਾਥ ਹਾਥ ਪੁਨਿਕੀ ਕਿਆ ਅਚਲਸੈਂ
ਕੁਝ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਾ ਰੀਕੇ ਕਿਥੇ ਰਾਮਣਕੋਂ ਗੋਲੇ ਪ੍ਰਾਪਿ। ਅਤੇ
ਪ੍ਰਤਿਨ ਲਾਗਾ, ਤੋਮਲ ਸੁੰਦਰ ਰਾਮੁ ਕੁਝੇ ਜੋਤੇ। ਜੇ ਹੈ ਪੁੱਤੇ
ਤੁਮਡੀ ਕਿਆ ਦੁਆ ਪ੍ਰਾਪਿ ਭਵਾ ਹੈ, ਤੁਰਾ ਤੁਰੇ ਪੁੱਤੇ ਸ਼ੋਕਵਾਨ
ਕੁਝੇ ਹੈ। ਤਥ ਰਾਮਣੇ ਇਹਾ ਜੇ ਹੈ ਪਿਤਾ। ਹਮਿਆਂ ਤੀ
ਦੁਆ ਕੋਉ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੇਕੇ ਇਹੋ ਚੁਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਥ ਕਿਤੇ

દિવમ ટેમે પ્રકાર જિતીન ભરા. તથ ગાળખી શોકુપાન હુઅા. અરૂ મન જિત્તાખી શોકુપાન ભર્. અરૂ ગાળ, મજી, મિન્દે જિચાર કરુન લાગે લો પુત્રકા ડિભી ફોર વિ પાણ કરુના. અરૂ પહુંચી રિચાર રિયા. લે કાંા હુઅા હે, લે મિરે પુત્ર રોક્કરાન હોય રહેને હે. તથ પરિષ્ટણો પુત્ર, લે હે સુતીથા! મરે પુત્ર રોક્કમે કીં રહેને હે, તથ પરિષ્ટણે રહા, હે રાજનુ! મહા પુરુષો લો કોષ હોતા હે, ગો કીંભી અધ્ય કરાન કર નહીં હોતા. અરૂ ગોડભી અધ્ય કરાન કર નહીં હોતા. લેમે, પૃથી, દાય, તેજ, વાય, આદ્દાગ, લે મહા જીત રે, મો અન્ય દાગલમે જિકાર ખાન નહીં હોતે. જથું જગતની ઉત્તુતિ પ્રદા હોતા હે તથ વિમર્શાન હોતે હે. તો મેં મહાદુર્ય અધ્ય કરારને જિકાર જાણ નહીં હોતે તારે હે ગાળના! તમ ગોડ કરુને લેને નહીં. અરૂ ગામજુ લે ગોલાન હુઅા હે, મેઝી કેસે અથેકે નિમિષ હોયમા. પાંચ ઘંભરો સુખ મિનેગા તુમ ગોડ મન કરો.

વારુભીકોનય હે બાગદુલા! એસે વગિષ્ટ અરૂ ગાળ દરાર્ય જિચાર કરે હે, તિમાનસે વિધામિત્ર અ ખને મતેકે અર્થ આપત નથે. ગાળ દરાર્યકે ગૃહમે આપ કર પરિયાને. કરુન નથે; જો ગાળ દરાર્યકો કરો. ગાલીકા પુત્ર નિધામિત્ર ખાહીં ખરું હે. તથ કરુને ઓર ખરું પેરિયાને. જાપ રાલા. હે સામી! એક ખડા તપમી દ્વાર્પે આપ ખડા હે, લીન હુમી રહા. લે રાન દરાર્યકે પાસ લાપ કરો, લે વિધામિત્ર આપો હે. સો શુંને ગાળ દરા

રથકે પાસ ગણે. અહે કહા ને વિદ્યામિત્ર, ગાધીકા પુત્ર
ખાહીર બડા હૈ. અહે સપુરન મંકોથર કરે પૂલ્ય ને
રાજ દરારથ રાજન સહીત અપને કિંદ્વાસન પર મેદા હૈ.
અહે બડુ તોર કર સંપન્ન હૈ. તિસ્કોં કહા, ને વિદ્યા-
મિત્રને દુમ્કોં કહા હૈ કે દરારથકે પાસ જાપ કેદો નો,
વિદ્યામિત્ર બાહીર આગા હૈ. હે ભારતાના જાય કંચિ પ્રકાર
બડુ પોરિપાને રાજકોં કહા તથ રાજ શુનીકર સુજરનકે
મિહારનને હિં એડા હુઅા. અહે ચરણ્ણો કર અણ્ણા.
એક ઓર જરિએણ, ઓર દુસરી ઓર વામદેવણ, અહે
સુજરકી નાઈ મંકોથર, રતુતિ કરત અણે. તથ જહાંતે
વિદ્યામિત્ર દછી આપા તથ તહાતે પ્રતામ કરેને લાગે.
જહાં પૃથ્વીપર શીરા રાજકા લાગે તાંદાં પૃથ્વીભી શીરા
મોતીકી સુંદર હોય જાને, ઈસ પ્રકાર શીરા નમાજત નમા-
જત રાજાનાવિદ્યામિત્રકે આગે ચલા, અહે બડી જાટા રિંર
પરેતે અધ પર પરી હૈ, એસે વિદ્યામિત્ર અગ્નિકી નાઈ
પ્રકારિત હૈ. અહે રાયીર સુજરનકી નાઈ પ્રકારાતા હૈ.
અહે હુદ્યમે રાતિ, કોમલ રવાષ, જનવેમે આવે એસે
અહે મહા તેજવાન, સુંદર કાતિ, અહે રાંતિ દૂધ, અહે
દાયમે વાંસકી લક્ષી, અહે મહા ધૈર્યવાન એસે વિદ્યામિત્ર-
કો પ્રતામ કરત રાઓ દરારથ અરેન ઉપર જાપ ગિરયા.
એસે સૂર્ય રાધારિષિ અરન પર જાપ ગિરે તેસે ભરતક નં-
પાય કરે કહા, કિરે બડુ ભાગ્ય કુચે ને હુમારા દર્શન
હુઅા હૈ. હારે ઉપર હુમ બડા અનુશ્રદ ડિયા હૈ.
હમકું બડા આનદ પ્રાત હુઅા હૈ. બતે અનારિ, અનંત હૈ,
આરિ, મધ્ય, અંતતે રહિત અતિનારી હૈ. એસા જે

अद्वितीय आर्द्ध है, सो तुमारे दर्शन कर मुझको प्राप्त हुआ हृषिमें आवता है. हे भगवन्! आज मेरे ऐसे भाव हुए हैं। ले मैं पर्मात्माके गिननेमें आश्रिता, कोहें जे तुम मेरे दूराव निभित आये हो. हे भगवन्! तुमारा आवता हमारा लक्ष्यमें नहीं था. अब तुमने यह अनुथ्रह दिया है. जैसे शूर्प कोई फार्प डरनेको पूछी पर आये, तेसे तुम शुल्को हृषीमें आपत्ति हो. अब चाहते उद्यट हृषीमें आरते हो. डरोते जे तुममें दो शुत हैं. ओहो छात्रियों स्वर्वाच तुमामें हैं, अब दूसरा जंभन्डा मुमारणी तुमामें आसता है. अब शुभ शुत करे जंभूरन हो. हे मुनीध! तुम क्षुविरमेंते धार्यन बोये हो. ओसी कोहर्की शामर्थ्यं नहीं हैभी. अब तुमारा राधी प्रकारा करे दीखता है. अब छुस महार तुम आया हो, अब छुस मारग तुम हृषी करत आये हो. तहाँते अमृत हृषी करत आये हो, ओसा हृषी आवता है. हे मुनीधर! तुम आये सो तुमारे दर्शन कर मुझको यह लाभ हुआ है. हे बारहाला! उस प्रकार राज्ञ दशरथ विद्यामित्रों को लगायके भिन, और वे अडोध्य राज्ञ ये सो जहुत प्रनाम कर उस प्रकार सुन भिन. तथ निर्यामित्रों राज्ञ दशरथ घरमें ले आया. तबहा राज्ञ सिधारात था, तहा आन तुरे खड़ाया. अब वरिष्ठ वामदेवों खड़ाये. और राज्ञ दशरथने विद्यामित्रों पूजन दिया. अब अर्द्ध प्रदाच्यन करके अद्वयना करी. जहुती वरिष्ठहोंने विद्यामि त्रों पूजन दिया. अब विद्यामित्र वरिष्ठहों पूजन दिया.

असे अत्योन्य पूर्ण हुआ। ईसि प्रकार पूर्ण कर्त्ता भय अपने अपने आसन पर विद्यापोद्य होते। तब राज दरारथ बोले, हे भगवन्! हमारे ये भाग्य हे जो तुमारा दर्शन हुआ, लेसे डोड तपकें अमृत प्राप्ति होते, अरे जन्माप्तें नेत्र प्राप्ति होते, तो आनंद पाते, लेसे निर्धनकों वितामणि प्राप्त होते, अरे आनंदकों पाते अह लेसे डिसीडा विष्व मुवा होते, सो विमान पर चढ़ा हुवा आकाशे आते, उसकु लेसा आनंद प्राप्त होते तर्ह त्रभारे दर्शन कर, मैं आनंदकों प्राप्त हुआ हो। हे मुनीपर, तुमारा आवना छुस अर्थ हुआ है, सो हृषा कर कहो, अह जो तुमारा अर्थ है ऐ पूर्ण हुवा जानो। कहोते ले ऐसा पदारथ डोड नाली, ले तुमकों देखना कीरा है। शब्द कहु भरे विद्यमान है, ले तुमारा अर्थ है, सो निश्चय कर जनने योग्य होय रहा है, ले कहु तुम आप्या करोगे सामे रहेगा।

धृतिश्री योगचारिष्टे वैराग्य प्रकृतिं विद्याभित्र। गमन धर्तनं ताम तृतीयः सर्गः ३.

वाऽमीकोपाच। हे भारद्वाज! जब ईसि प्रकार राज दरारथने कहा तब, मुनिमे रातौल ले विद्याभित्र, सो एक दृष्ट प्रसंग भये, अरे रोम खंड हो आयि, लेसे पूर्ण आसक्ति अद्वमठि। दृष्टके छीर राजर प्रसंग होता है, तेसे प्रसंग हो कर इहत भया, हे राजरातौला तुम धन्य हो। ऐसा क्यों न होते, ले तुमरिमें हो शुन अट है, ऐकतो रघुवरि हो, दुसरा विष्व तुमारा शुद्ध है, ताजी

આંધ્રામે અખતે હો તાતે હે ગાજનુ! લે હૃતુ મેગા પ
પોલન હે, મો તુમારે વિશ્વમાન પ્રગટ હતા હો, અજન
કુટે દર્શાવ પરંડા મિને આંદે કીયા હે; સો જાખ
પરંતે કરને લાગતા હો, તથ ગાડિસ, એ એ દૂખન
સો બતંડો તોરે હાગતે હે. ૭૬ જણા મે જાય કું પરં
દેતા હો, ૮૬ રદ્દી આય કરે અપવિત્ર ને રદ્દિ એવું
માસ, એ એ અસ્તિથ મો હાગતે હે, મો સ્થાન એ કરને
દોષ નહીં રહ્યા, એ એ બદુરીમે ઓર હો કરને લાગતા
કું; તણાભી ઉમ્મી પ્રકાર અપવિત્ર હાજાતે હે. તિમે નારા કરને
કે નિમિત્ત મે તુમારે પામ આવાહો કદાચિત એમે હે
ને તુભી મમર્યે હે, તો હે ગાજનુ મે પરંડા આંદે કીયા
હે. લીમણ અગ રહ્યાહે, લે જિસરોમે રાય રેખ, તો વ્યા
ખામ હો જાયે, પણ રાય કોષ જિતા હોત નાહો. અર
કોષ કિય તે પણ નિયુલ સે જાતા હે. એ એ મે ચુપ
કું હો હો તો વ્યા રાયમ અપવિત્ર બસ્તુ હાજાતો હે
તા તે મે તુમારી ગરુન આવા હો. જીગ કારણ કરો
હે ગાજનુ તેંગ. લે ગામળ પુત હે, મો ઇમ્યુનેન ડાક
પક્ષ મધુન હે, અગથ વ્યા લે આપણ દૂસરી રાયા
મહિન હેઠ હે. તિમેડો ધરે આય હેઠુ. લે ગાડિમેડો
અરો, તથ મેગા ધર અદલ હોય. એ એ તુમારે એસા
ગોંડ કરના નહીં લે મિરા પુત આનક હે. વ્યા તો એ?
ખદે રામાન રૂપ બીજ હે. છન્દે રામીય વ્યા ગાડિસ રહે
નન સર્દેગે, લેમે સિંહ કે રાન્ધુખ મુગે બાચ્ચા હું નહીં
રાકતા, તેગે તે પુત્રે રાન્ધુખ ગાડિમ ન હું રાકેગે
તારી ને સાય ઉન્હું તુમ રેહુ લે તુમારાણી પર્ણ હે

अह जर्सी रहे, जैसा कारबली होते, परिमें सहित
नहीं करता है राजन्। ऐसा पदारथ निश्चोकीमें गोष्ठि
नाली जे रामलुडा डिया उछु न होवे, इसीते मे तेरे
पुत्रको जे जात हो, ५६ भिरे करसों लंपा रहेगा; अह
धसेंडों टोर्च जीवन भे होने न देखिगा, अह जे तेरे पुत्र
भरतु है सो भे जानता हुँ; और परिषट्ट तु जानते हैं,
ओर जे व्यानपान त्रिभव धर्म होवेगा, सोभी धसेंडों
जानत होएगा, ओर टोर्चकी समर्थता नहीं है, जे धसेंडों
जान शके, ताते तुम धसेंडों भिरे साथ देहु, जे भे का-
रबली सिद्धि होइ, है राजन! जे सभे कर कारन होता
है, सो योरे करभी जहुत सिद्धि पावता है, जे से इतिहासे
चंद्रमाडों देखें ऐसे तंतुडा दान डिया होय, सोभी जहुत
है, जो वस्त्रका दान डिवेतेभी तेसा कारबल सिद्धि नहीं
होता, तेसे सभे ३२ योडा कारबलभी जहुत सिद्धिडों देता है.
अह यम जिना जहुत कारबलभी योरे इखडों देता है, ता-
ते तुम भिरे साथ अब रामलुडों दीजे, ५८, दूधन, जो
आउ दैत्य है, सो आप ३२ जीरा पस घंडन करते हैं.
अब रामलु आवेगे तभ वह भाज जाएगे, रामलुडों
आगे आउ होय न जाएगे, प्ररडे तेज ३२ उह सभ अ-
खप हो जाएगे, जे से सुरलके तेज डडि तारागनडा अ-
धास छीप जाता है, तेसे रामलु है ६०८ उर पह सिध्यत
न रहेगे, जे से गडडों आगे अरूप नाहीं उहर सडे, तेसे
रामलुडों आगे रामलु न उहर सडेगे, है ६१ कर भाग
जाएगे, ताते तुम भिरे साथ देहु, जे भेरा कारबल होवे;
अह तुमारा परमभी रहे, रामलुडों निमित्त भंडेल भत

કરના પછી રામજીની સમર્પણા નંદી ને રામજીને નિકલ
આંદો. અરુ મેમી રામજીની રક્ષા કરેંगો.

વાદમીકોવાચ. હે બાગદાર ! જ્યા વિધામિત્રને એમ
કહા તથ રેખા દ્વારાં સુનારું ચુપ રહેલા, અરુ ગિર પડ્યા,
એં મુદ્દું પર્દા પર્દા રહેલા.

ધતિશ્રીપોગરાગિટેદેશાર્થ પ્રકૃતે વિધાનિત્રેચાર્થ। અન્તા
નામ ચાતૂર્ય મર્ગ : ૪.

વાદમીકોવાચ. હે બાગદાર ! એં મુદ્દું ખાડે રાજ
હો, અરુ મહા ધીન લેંગે હો ગો. અરુ મહા મોહરો પ્રાપ
દોય ગયે. વેર્પ તે રહિત હો કર જોના.

શુદ્ધોવાચ. હે મુનીધ ! તુમ કા રહો ? ગમજ
અધ્ય તો કુભાર હૈ રાજવિદ્યા, અસ્ત્રવિદ્યાની રીતે નાલી
હૈ. અન્તો કુલજી શાલ્યા પર રાધન કરતે વારે હૈ.
વિશ્વાસો કરા શને. અન્ત પુરુષે ખ્યાલને પામ બેઠને
વારા હૈ. રાજકુમાર બાળક તે સાપ જેતને વાગ હૈ. ઓર
કદાચીત ગંગાની દેખીકું નાલીહૈ. જ્યક્કીનો ચદાપો કદા
ચીત કુદારી નાલી દિયા. અરુ કમને નાઈ લાસુંદિ
દાપ હૈ. અરુ કોમનશુરાજ રાખ્યું હૈ. વિશ્વાસોને
માથ કુદુંકુંસો કરેશા. કુદુ પદ્ધતા અરુ કુમનશુંદાની કુદ
કુઅા હૈ। ગમજા પણ અન સમાન કોમન હૈ.
અરુ વિશ્વ મહા કુદુ પદ્ધતરી નાઈને. ઉને શાય કુદ
કુંસો લોયેશા. હે મુનીધ ! મેં નથ ગાહણું વર્ગદા કુઅા
હો. અન્ય દ્વારા ચાહેલું લગ્યા હૈ. કુદુ કુઅા હો.
એ પૃદ્રાવસ્પાને, જેરે પર પુત્ર કુદુ હૈ. રો આંદો મદ્દા

• રામજી કમલનેન, કૃષુ પોડરા વરણકા હુઅા હે. અરે મુખડો બહૂત પ્રિય હે. અરે મિરા પ્રાન હે. રામજી બિન મે એક ધીન ભી રહી નહીં રહેતા. ને તુમ છન્હડો લે જાઓગે, તો મિરા પ્રાન વીડરા લાયગા. મે મૃતક હો જાયગા. હે મુનીધરા ડેવન મિરાઈ એસા રનેહ ભો નાંદી હે. ઉમા ભાઈ ને કણમન, બરત ચાતુર અરે ઉસકી આતા નો હે, સો સાખળી હે પ્રાન રામજી હે. ને તુમ રામજી લે જાઓગે, તો હમ સાખળી મરે જાંયગે. બિનોગ કરેને નો હમડો મારને આપે હો તો લે જાઓ. હે મુનીધરા મરે ચિત્તમે રામજી પુર રહ્યા હે. તિરઢો મે તુમારે સાથ દેશે રહ્યા. મે ઉસદો વૈખત વૈખત પ્રમંન હોતાહો. ને સે પૂર્ણમાસીને ચંદ્રમાડો વૈખડર હીર સામુદ્ર પ્રસંન હોતા હે; અરે ચંદ્રમાડો વૈખ કર ચકોર પ્રસંન હોતા હે. અરે મિથ જુંડો રેખડર પૈલા પ્રમંન હોતાહો, તેસે રામજીનો હેખંડ મે પ્રમંન હોતા હો. તથ રામજીને બિનોગ કર મિરા જીવના દેરા હોયગા. હે મુનીધરા મરેડો રામજી નેસી પ્રિય ખીભી નાંદી, અરે ધનધી એસા પ્રિય નાંદી. અરે 'રાજધી એસા પ્રિય નાંદી. અથર પદારથભી મુખડો કોઈ રામકે રામાન નાંદી હે. એસા રામજી ઘારા હે. હે મુનીધરા તુમારે ખચન શુને બડા રોડો પ્રાન હુઅા હો: નેરે 'બડે અભાગ આપે હે, ને તુમારા આપના છસી નિભિન હુઅા હે. તુમારે ખચન શુનકર નેરો કમલકે ઉપર પથરકી બરખા હોય એસી ખચા. મિરેડો હોનહે. અરે પથરકી બરખાને નેમે કમળ નાટ હો જાતે હે, તેસે તુમારે ખચનને જેણી નાદી હો જાયગી, નેસે બડા મિથ અથ આપે, તામે બડા

परन थे, तथा जिधी अभाव होता था, तो उभावे
 बचतें भवी भवी प्रभतता, अभाव होता है, तो मैं
 जगत् कर्तृती भवती रहौं, आपामि गुणती है तो मैं
 उभावे भवत शुन भैरे हैंकी प्रभतता है जलती है
 है सुनीधर। गम्भीरों देने में भभर्य नाही है, तो उभ
 इदों एवं अक्षोंरे भेना भवी है, मो भड़े शुभ्योंकी है,
 लासने शख्तिद्वा, अस्त्रिद्वा, भर्तिद्वा, सभ आपनी है
 ओं सबै फुदने अतुर है तिनके भाष्य में उभावे नग च
 लावा है, लापड़े में उन्होंने भारत। अदृशित घोषा
 गय, भारत, ऐभी अतुर्गिनी भेना है भाष्य के लाभों, अदृ
 श्व निकृष्ट पनके अडन हरे है तिरों नाही है, अर
 ऐवं साष्य ने फुद न कर राहुगा, तो अभिन एत तो
 हार, कुनैँडा भार्त, अदृशित सदा फुर, गवन हाय
 तो उरागाय फुद इन्हें में भभर्य नही है सुनीधर।
 आगे जरैमें वडा पगडम था, तेसा तिनोशीने कोडी है
 नाही था, तो भैरे निकृष्ट भारनेमें आते, तो वहें भार
 हो, अन भवी रूपाभ्या हुर है, अदृश देह लावड़ी
 भाष्यों प्राप्त हुआ है, ८८१२८ गवन भाष्य फुर, इन्हें
 को में भभर्य नही है मुनीधर। नें भड़े अभाव के
 तो उभारा आनना हिंग निभिग हुआ है, अब गेगा
 येसा पगडम नही, में गवनमें इपता है तेवन में
 नही कुपता उठाउदि देवना भाष्य गवनते इपते है अदृ
 श्व गडम गवन उभें वास भगते है, अभ तिरीकी राकी
 है तो राकने भाष्य फुर है? ८८१२८ में वह वर्ण सूर
 भी है, है सुनीधर। ८८१२८ भीरी भभर्यताभी नही है

તो રાજકુમાર રામજ કેમે શમાય હોયાંગે. અરે તુસ રામજનોં જેન કરું તુમ આયે હો, સો રોગી હોય રહ્યા હૈ. ઉંડોં ચિત્તા એરી આપ લગી હૈ, અસરુર વહ મહા દુર્ઘટ હો ગયા હૈ. આર અંતઃપ્રાર્મે એંગારે જેઠ ૩૬૭ હૈ. ખાના પીના ધાત્વાદિં કે રાજકુમારની ચેદા હૈ સો ગ્રામ ઉમડો ખીરાં અહી હૈ. અર મેં નહી લગતા લે ઉંડો ક્યા કુદું પ્રાત્ર કુદ્યા હૈ. લેસે કમણ સુખને પીત બરન હોય જાના હૈ, તેસા ઉંડો મુખ હોય ગયા હૈ. ઉંડો કુદું કરેનેથી રામરથના નહી. અર અપને રથાનતે બા-
દિરાની પૂર્વાનું નહી રેખી હૈ, મો કુદું કેને કરેંગે! હૈ
મુનીદ્યા। વહ કુદું કરેનેથી રામર્થ નહી હૈ. અર હમારે
પ્રાન વહી હૈ. કે ઉંડો નિભિંગ હેઠિંગા તો હમારા છ-
વના નહી હેઠિંગા. લેસે જલ નિના મર્યાદી કુદ્યાની નહી
હૈ. તેસે હમ રામજ એના કેસે કરેંગે, અર કે
ગાંધુંભડે કુદું નિભિંગ કરો તો હમ રૂભારે સાથ ચંદ્ર, અર
રામજ કુદું કરેનેથી યોગ્ય નહી.

ઇતીશ્રી પોગપાણિષ્ઠે વૈરાગ્ય પ્રકૃતરણે દસ્તરધોરિત ઘર્ન-
નનામ પંચમઃ સર્વઃ : ૫

વાહનીકોવાચ. હે ભારદ્વાજ! જણ છતું પ્રકાર રાજુ
રાગ્ય કરા, તણ મહાદીન લેસે મોહ સહિત અધીર્યે જાન
ખચન સુનકર, કોપસો નિધામિત્ર કદત જાયા.

વિદ્યામિત્રોવાચ. હે રાજુ! તું અપને ખરમડા સુ-
મિરન કર, વહ પ્રતિસ્તા તેને કરી હૈ. લે તેથા હેઠિંગામો
પૂરેન કરેંગા. એર પૂરેન કુદું જાતના. એસા રૂમને કરા

દે. અણ તુ અપણે પામણે લાગતા હે એં કોણ તુ શિક
કુઝા મૃગોરી ગઈ બાળતા હે તો વાચ, પગુ આં રષુ
વરાને ઓસા કોઈ નહીં કુઝા. લેણે વદ્વારે ભડકને
શીતળતા હોતી છે. અનિ તીવ્યતા નાટી હે તેણે પુ
અણ કુલ જી ઓસા કેવાયી નહીં કુઝા. અરુ જો તુ
કરેતા હે તો કરે હમ ઉઠ જાયાએ કાઢિને જો શું ગૃહને
શુનેઈ જાતા હે પગુ વહે તુમણે લેગાન ધા અરુ તુમ
જાસ્તે ગઢો ગાજ રણે રણો અરુ જો ઇછુ હોયેગા સો
હમ સામન રેખાએ અરુ જો અપણે પરમણે તુ લાગતા
હે, તો લાગ હે.

વાદભીડોવાચ હે બાગદાજ | ઈસે પ્રકાર જાણ રાયું
કોચવાન ટોડુ જિયાભિન બોલા તથ છણે કોનુરુ પચાસ
કોડ પૂરી કુપણ લાગી અરુ દદ્રાચિક રેવતાભી અપકો જા
પણ કુષે જો પે કા કુણા તથ વરિએ ગોલે

જયિષોવાચ હે રાખો | દદ્રાચુકુકે કુનમે રાજ પામાર્યા
કુચે હે એં તુ અપણે પરમણો લાગતા હે જે રિ
દુમાન તો રહા હે, જો તુમારા અરથ હોયેગા મો મેં પુ
રન કરુંગા, અન તુ કિંદો બાળતા હે જાણણો ઈસે રાય
હે અરુ પણી તરે પુનારી રક્ષા કરું જે લેણે રાર્ઘણે અ
મૃતદી રક્ષા અરુ કરતા હે તેમે તરે પુનારી રક્ષા વહે કરુંગા
અરુ વહે સા પુરું હે જો અમન કરું છસુકે રામાન
જાણ દિખીકા નહીં સાઙ્કાન જાતદી મૃતી હે અરુ ધર્માં
લા હે, આસુત ધરમદી મૃતી હે અરુ ઓમે લેતસીરો
કુ નાહો હે અરુ તપણી આની હે અરુ ધર્મે અમાન
દોગી જુદીમાન નાટી હે અરુ ધર્મકે રામા | કોઈ રૂમા

नाही हे. अरू अख्ल राख्य विद्यामें ઈसी नेसा कोवि नाही हे. કा हेते जे દक्ष प्रज्ञपतीभी દोઈ पुत्री थी. એક जे, अरू એક मुभगा. સो ये ફऱीડो धनी हे. अरू जे, थी, वीसडो दैत्यें મारने निभिच पांचसो પुत्रों प्रगट आये. अरू मुभगाडेभी पांचसो પुत्र आये रोः सब दैत्यें नारा निभिच उत्पत्ती झीक्ये. સो झीपां ઈसीडे विद्यमान भूती परहे रिथन दुहु छे. तांતे ઘमण्डो श्रुतने शेवट रामर्थ नाही हे. જ्ञाना साधी विद्याभिन ठोसे, સो विज्ञोडीमें કા-
दુमो ઉ नाही. ગांते ઈसीडे સाध तुं अपना પुत्र हे. अ-
રू સરाय ભवी કર. ઇसीडी સामरथ नही जे ઈसीडे होते
ते पुत्रों કषु डोઉ ક्ली સडे. ઈमीडी દृष्टिडे देखने ते દુःख
अभाव हो जाता हे. लेसे भूर्यें उद्यते अंपडारडा अभाव हो
जाता हे तें. हे राजन! ઈसीडे સाध ते ये पुत्रों यो
दा दोने. तुं ઈसीडाकृ दृष्टिडे हे. अरू રामरथ तेसा नाम
हे. સो तुं ज्ञाने ज्ञ अपने धरममें रिथत न रहे तो
आर ज्ञने धरमभी पालना देसे होयगी. જे कषु येष
पुरुप चेष्टा कृते हे. तीनडे अनुसार ओर તुप इसते हे.
जे तुम भस्ये अपने वयनरी पालना न करेगे, तज
ओर मों कहा जानगी? अरू तुमारे कुलमें ओमा ઉपकु
नाही दुवा, तांते अपने धरमें लागना योग्य नाही.
अरू जे तुं उनडे ज्य कर रोडवान होवे, तोभी ना भवी
કर. ओर भूर्यी धारी કाळ आध ज्य कर रिथत होवे तोभी
विद्याभिनडे विद्यमान तेरे पुत्रों કषु होवे नाही. तुं
सोऽ भवी कर. अपने पुत्रों ઈसीडे સाध हे. अरू जे
न हेणा, तो रो मारडा तोग धन नए होवेगा. एक धन वह

हे जो दूष वाची, ताक, कर्मि होऱगे, तीनका को पुण्य हे, सो नए हो लवेगा। अ॒ तप, श्र॑, प॑, दान, स्नाना-
दिः ते पुण्य हे, अ॒ किंसा हे तिरा राणः। दृ॑ नए हो
लवेगा, जो तोग गृ॒ह निर्व॑ह होय लवेगा। ताते ओह
अ॒ गोकिं ताग; अ॒ अपने धरमका गुभृत क॒। रा-
मशु भृति शाय हे हे। तेरे सभ इरान मुख्य होपेमे
हे राम! ईसि प्रदार तम तेरे करना था, तम प्रथमकी
जियाँ क॒ देहेना था, ले जिया जिना कुम इरनेडा प-
रिनाम दुःख होता हे, ताते उभिं शाय तेरे पुनर्जो हेहु।

वाइभीक्षोपाथ हे बागदूऽ। नभ ईसि प्रदार परिप-
द्ध तेहा, तम राम इसरेय दैर्यपाल हेहु, भूत्यमें जे
अेह भूत्य था, वाडे जुलाय कर तेहा वापा, हे महा
ज्ञानु! गमतुडे दे आओ, तम उसके माय जो था
क॒ अंतर आशीर आपने त्वृते वाग था, अ॒ उथने
गलित था, भो गलकु आग्या लेहु रामतुडे निकट गया,
ओः मुरेत पाति खोडा आए, अ॒ इहत भया हे रेष
रामशु तो नडी अितामें जेहु हे, जे गमतुडे वार्वार
तेहा ले अप अविदे, तम एह इहत हे जे अनेहे, असेहे
इकी इकी गुप हो गहे, हे बागदूऽ। उर्सि प्रदार जब
गातने अवन डिया, तम तेहा, गमतुडे भवी अ॒ टृ॒
लुओ अग लुप्ताओ, तम सभै जुलाय निकट द्योपे, तम
गाम आदरओ द्रेमय मुद्द भयन लुग्नी भो इहत भया,
हे गमतुडे घारे? रामतुडी तेहा इरा हे, ओः भेगी
दरा क्षेत्र कुप्पी हे, रो गाम कम उर्सि तेहो,

अंचीउपाथ हे हेव! हम नहा तेह, लेते हम नहु

દ્રષ્ટ આવતે હું મો સાથ આડાર અર પ્રાન દેખને માત્ર
હમ હે. અર સાથ હમ મૃતકુંને. કાઢે તે લે હમારા
રણામી રામણ બગી ચિત્તાંડાં પ્રાર હુંઓ હે. હું રાજન!
જુસ દીનદે રઘુનાયક વીરય કર આપે હે વીસ દીનદે
ચિત્તાંડી પ્રાર જાપે હે. જાણ ઉત્તમ બોજન હમ લે જાતે
હે, ઓર પાન કરનેડા પદારથ, ઓર પેહેરનેડા પદારથ,
અર દેખનેડા પદારથ, કાઢુ લે જાતે હે, સો સુખદાઈ પ-
દારથ રજી ચાહીત, જી દેખકે ડિસી પ્રકાર. પ્રસંન હોતે ઉ-
મને નહીં દેખ્યા હે. એસી ચિત્તાંડે વિષે વહ લીન હે,
અને દેખતાભી નહીં. અર લે દેખતા હું તો સુધે કરતા
હે. અર સુખદાઈ પદારથની નિરાદર કરતાંને. અર
અંતાંપુરમે જનકી માતા, નાના પ્રકારકે હીરે અર મનકી
ભૂપન દેતી હે, તો ઉન્નોંની અર રેતા હે. નાહિંતો શીખી
નિર્ધંતો રેતા હે. પ્રસંન ડિસી પદારથે હોતે નહીં હે.
સુંદર જીજા બગી વિદ્યુમાન હોતિંદા હે, નાના પ્રકારકે જી-
પનહું સહિંગ મહા મોહ કરને હારિયા નિકટ હોઈ કરી લીધા
કરતિંદા હે, કરાકહું સહિંગ પ્રસંન કરને નિમિત તોભી વિ-
પ્રત જાતત હે. ઉનકી હર દેખતાભી નહીં. જેસું પણેયા
અપર જલોંને દેખતાભી નહીં. જાણ અંતપુર — હું વિષે
નિકસતા હે. તથ ઉન્નોંની દેખી કરી કોધવાન હોતા હે.
હે રાજન! અપર કાઢુ ઉસોંના જલા નહીં લગતા, ડિસી
બગી ચિત્તા બિષે મળ હે. ઓર તૃપદો કરી બોજન નહીં
કરતા, કુંચાન રહ્યા હે. ન કાઢુ પદરને, ખાને, પીનેકી
છાંચા રખતા હે. ન ગાજકી છાંચા હે, ન ડિસો દંડિયંકું કે
સુખકી છાંચા હે. મહા ઉનમાં કુનાઈ જોદા રહ્યા હે, અર

जब कोई मुख्यार्थी पदार्थ शुक्रांक से लगते हैं तब,
 कोई छृता है। हम नहीं जानते लोडा चिता उसको भर्ता
 है। ऐसे डोटरीमें पद्मामन कर्त्ता अरु हाथमें भुज परी
 भी लगते हैं। अरु लोडोडि भया मंची आपै पुत्रता है,
 तब तोड़ों इन्हाँ हैं, लो तुम लगड़ो मंपना भानते हो
 सोई आपरा है। शुश्रेष्ठ आपत्त जलते हो सो आपत्त
 नहीं है। अरु नाना प्रदार्के गंगार्के पदार्थ, लो अभ-
 नीय कर जलते हो, जो भय कर्त्ता है। बालीमें गंगा दुने हैं
 ऐ गंगा भूत तृण्याके जलनाहु है; तिन्होंने आरा जानी भू-
 त्तु ले हस्त भो लोगते हैं, अरु दुष्प खावते हैं। हे ग-
 लन्। क्षात्रिय जोकरते हैं तो ऐसे जोखने? और उषु
 किंवे उषु गुरुदार्ढी नहीं जासान है। अरु जो हम दासीकी
 जारता करते हैं, तो वह सुनत नाहीं है। शुग पदार्थको
 ब्रीही नेपुण्य योगे शे लीज अस्त्रप्रयोग वा धर्मार्थी होते हैं। अरु
 दिन दिनपे दुर्लक्ष नेसे हो जलते हैं। अरु अतापुर्वमें
 खिप्पों पाप जैदा है; अरु वह नाना प्रदार्की चेष्टा
 गमण्डों प्रगत करने निमित्त देखावती हो छन्दोंवा देखके
 प्रयत्न नाली होते हैं। अरु जोगे चेपकी जुहते पर्वत अथा
 धरान न ली होते हैं, तो जो आप चलावधान नहीं होते हैं,
 अरु ले जोखना है तो ऐसे तेहेना है, न गाज भर्त है,
 न जोग भर्त है, न बग्न भर्त है, न भिज भर्त है;
 भिघ्या पदार्थके निमित्त भूत्त परे जलत इत्ते हैं। शुनों
 मरन जलते हैं अरु गुरुदार्ढक जलते हैं, जो अधनधा का
 रन है, और इहा कर्हे। लो डोडा उनके पास गला
 अथवा खड़ा गये तिन्होंने देखा इहा है,-५६ पश्च है

आशार्थी क्षालीकर भाषे हुये हैं। है राजन्‌ । जो कहु
बोध्य पदारथ है तिनके हेखड़े उमड़ा चित्र प्रसंग नहीं
होता। अरु हेखड़े छेद्यवान होता है। जेमें पैपैया मारू-
वाड़ने आवे, अरु जघरी चुंदहु हेखता नहीं है अरु ऐद-
वान होता है, तेसे रामशु विप्रहुने घेद्यवान होता है।
है राजन्‌! हनुमर्के हरभवान नहीं होता, ताने ६५ जानते
हैं जो छनिकों परमपर पावनकी छिंचा है। परंतु कहा-
चित्र भुजां सुन्धा नाहीं है। अरु लागड़ा अनिमानभी
इदाचित्र सुन्धा नहीं है। क्षणहु जाता है, अरु बोलता है
तभ ऐसे इहता है:—हाय हाय! मैं अनाय। जैरे आगे
दूध संसार गमुद्रगे कपों कुपते हो, वह मंसार परम
आर्थिक झरन है। छरिमें सुध इदाचित्र कु नहीं है।
छसिते छुक्नेका उपाय कहो, है राजन्‌। ऐसोंधी इदाचित्र
दूध सुनते हैं। अरु दिली साथ बोलता नहीं है। न हो-
सता है, न मंधडि साथ, न अपने अंतःपुरेनकी लेहियों
साथके माताके साथ बोलता है। तोहि परम चित्रामें भग्न
है। अरु दिली पदारथ इरु आर्थिकवान नहीं होता। जो
डोउ कुहे जो आडारामें भाग भागा है, तिसमें दूध कुसि है
तिसको भेजे आया है; तीसको सुनउभी आर्थिकवान नहीं
होता। सभ ज्यु भाज हेखता है। न डोउ पदार्थके उसको
दूध होता है, न डोउ पदार्थ ते उसको शोड होता है,
झीसी बड़ी चित्रामें भग्न है। जो डोउ चित्रानिवारनमें
दूध रामर्थ नहीं होते हैं। वह तो चित्रके गमुद्रमें भग्न है,
है राजन्‌! वह चित्रा हमें लग रही है; जो रामशुकों
न आपनेकी छिंचा है, न पहिरेनेकी छिंचा है, न खोलनेकी,

ન દેખતેકી કર્યા ગલી હે, ન કોઈ કંઈ કર્યા ગલી હે. તાતે ભૂતક ન હો જાય એવી ચિત્તા હે. અર ને કોઈ કર્યા હે કોઈ અકળારી ગાત હે, તેઓ બાજો આવણથ હોયું, અર બારું મુખદોં ગાડો. તાજ લીમકે બચન રુંગ કોઈ બોલાયા હે. હે ગાજનું! કેવળ ગમજુદે, એખી ચિત્તા નહીં લગુમન અર રાખપ્રદોભી એવી ચિત્તા લાગ ગઈ હે. ગમકે, દેખાડુર કોઈ કોઈ ઉનરી ચિત્તા હું કરનદાર હોવે તો આતો; ન હી તો બડી બોટા મહી હુંની રહેગે. દિમી પદાવધી પરંતુ ઉનકે નાદી રહે હે, હે ગાજનું! આખ કરા કરતા હે! તેઓ પુત્ર આખ અચીન હોવ જા હે. એ, ઉપરેના ઓદી જેડા હે. તાતે મોઈ ઉપાય કરો, શુશ્યાર ઉસકી ચિત્તા નિરૂપ હોવે.

વિશાનિતોવાચ. હે સાંધુ! ને ગમજુ એવે હે, તો દમગે ખાસ રિતુમાન લાખો, દમ ઉસા દુઃખ નિરુચિ કરેગે. હે ગાત દરાયા તુ ખડા ધન્ય હે! ને લાસકા પુત્ર વિનિક અર વૈરાગડો પ્રાથ બાધા. હે ગાજનું! દમ તો પુત્રનો પરમ પદી પ્રાર્થ કરેગે. અની સન દુઃખ ઉનકે મિશ્ર જાયેગે. દમ વચિષ્ટાદિ લો કરો હે, સો એક કુછિતા કર ઉપરેય કરેગે. તિમૃત ઉનકો આનામ પદી પ્રાર્થી હોવેગી. તથ એ દરા તો પુત્રની હોવેગી ને ખયર અર મુખરન્દો સમાન લાનેગે. અર ને ડાઢુ તુમારે છરીકી પ્રદૂઠીકા આચરન હે, મો કરેગે. અર હૃદયમે પ્રેમતે ઉદાખી હોવેગે. તાતે હે ગાજનું! ઉભાડુર તુમારા કૃષ કૃતૃત્વ હોવેગા. તાતે રામજીનો શીર નોંધાઓ.

વાદમીકોવાચ. હે બાગદાજા! એસે મુનીદ્રે બચન સુન

કર રાજ દ્વારાથ મંત્રી અહિનો કરેણો હંત ભાષાઃ જો રામજી અહ લગ્નમન અહ શાનુપ્રાણો લે આઓ નેસે હર-નીંઠાં હરન લે આવત હે તેસે લે આઓ. જ્ય રાજ દ્વારાથને ચેશા છે, તથ મંત્રી અહ નોફર રામજીને પાસ જાતને કલાં; તથ રામજી આયેસો આવત આવત રાજ દ્વારાથ, આહ વસ્તિષ્ટ, અહ વિધાનિનોં હેણે, સો લીનોં પર નમર હોય રહે હે; અહ નડે મંડલેખર એઠે હે. તિનનોં હું ગમજીનોં રેણ, જો રાગીરણે કૃતા હેણ રહે હે. નેસે મહોનજી સ્વામી કાર્યનોં આવત હેણ, તેસે રામજીનોં આવત રાજ દ્વારાથ હેખત હે. તહાં રામજી આય કરે રાજ દ્વારાથજીને અરનદે મરતક લગાય નમરકાર ડિયા. ઈર તે-સેઠિ વરિષ્ટશ્રુણોં અહ વિધાનિનોં નમરકાર ડિયા. બહુરી માલામે જો આજાણું બડે બડે એઠે, તિનનોંનું નમરકાર ડિયે. અહ જો બડે બડે મંડલેખર એઠે તિનને ઉફર રામજીનોં પ્રાનમ ડિયા. દિગ રાજ દ્વારાથને રામજીનોં મોદમે જેણાયા. અહ દેખડર મરતક ચુંબયા. અહ બહુત પ્રેમ પુલભી હોય રામજીનોં છેણ ભાષાઃ— હે પુત્ર! કેવળ વિરાજતા કર પરમ પદકી પ્રાણિ વાઈ હોવી હે. અહ વરિષ્ટશ્રુ ચુર હે, તિનાં ઉપદેશાની કુરુકી કર પરમ પદકી પ્રાણી હોયની.

વિધાનિનોનાચ. હે રામજી! તુમ પન હો! આહ નડે સુર મે હો, જો વિપય કૂપી શાનુ પુમને છંતે હે. જો નિરાય અ-દીત હે, અહ દૃષ્ટ હે તાડો દુમને છંતે, તાતે તુમ ધનધુણો વિધાનિનોનાચ.

વિધાનિનોનાચ. હે કમલનપન રામ! અપણે અંતરાની બપુજ્ઞતાને, તિનનો ત્યાગ કરેં. જો ઇછુ તુમારા આરા એ હુંય સો પ્રગટ કરેં હો, હે રામજી! હું જો તુમનો મોદ પ્રાણ

कुआ हे थोड़े, अर दिसा तारेन कुआ हे, अर तेलां
हे, गो कहो. अर ले अपन छाडु गुम्बो पोछित होए सो
ठहो, हम गुम्बो तिसी पर्यंते प्राप्त कर्गे. शरामे इन
दिनित होसे नही, और आरामो शुरा भाई नाही सउत
हे, तेसे गुम्बो चीज फारिनू न होवेगी. हे रामल दुमा
ते भाषुल इच्छा नामाज़र रेगे. गुम राराम भत करो; ले
हाडु गुमारा फूचात होए गो दुम्बो कहो.

वाढ़नीकोशाय. हे बारदात! जब ऐसे विधाभिन्नते
हो, गो दुन्हु रामल खडुप प्रभन अपे, अर रोड़ो
त्याग दिया. लेसे चेप्डो देखाउ भोर प्रभन होताहे, तेसे
विधाभिन्ने खयन शुन गामल प्रभन हुअे. अर अपने
हृष्णमे निधा दिया, ले अग मुझ्डो वह पर्यंत प्राप्ति
होनगी.

**उतिअदी योग वारिटे पैदान प्रकरणे रामाचरन वर्णन
नाम पठः सर्वः १**

वाढ़नीकोशाय. हे बारदात! ऐसे मुनीखडे खचनडो
रामल धुन्हे खडुत प्रभन होपडे भोने.

श्रीरामोवाय. हे बागदात! ले घृतात हेसो, गुमरे
विद्युमान कम कर्हे तेहा हो— वह राजा द्यारथे परमे
ले भे उपनिधाया हो, अहुवी कम कर्हे नगा कुआ हो
उपवित पाया हो, अर आगेसे पकड़े अल्पभर्याहि धन
पाया हो, तापाउ ओ, दिन पकड़े मे परमे आया. तण भिरे
हृष्णमे भात आय रही ले तीर्थाटन कर्गे अर देवदूरमे
लापडे देवनडे दर्शन कर्गे; तण मे पिताम्ही आया थे कर

अपा, अरु गंगाभावि संपूर्ण लीर्खमें लान दिया; अरु राजिग्राम अरु केदार आवि छाकुरके विधि संपुक्त दर्शन दिये; अरु लना करके छहां आया। द्विर विसाह दुआ, तथ जरेमें जिचार आया, जो प्रातःताज उद्दे लान संध्याहिक र्म करना, बहुरी जोगन करना ऐसे छसं प्रकारसों केतें दिन व्यतीत भये, तथ जरे हृष्यमें जिचार उभन दुआ। शो विचार भरे हृष्यदो जैव से गया, जेसे नदीके तट पर तून लता होत है तिसकें नदीका प्रवाह जैव से लता है, तेसे भरे हृष्यमें जो इच्छ जगतकी आरथा तूप तून लता थी शो विचार तूपी प्रवाह से गया। तथ में जगत जया जो राज करके क्या है, अरु जोगते क्या है, अरु जगत क्या है। सभ ज्ञान भगवान है, छसिकी पासना भूरभ रखते हैं। ५६ यावर जंगम तूपी लता इच्छ जगत है, शो सभ मिथ्या है, है मुनीधरा जेते इच्छ पदारप है, सो मनसों कर्ते हैं। शो मनकी ज्ञानमात्र है, अनहोता मन दुर्घाट हुआ है, मन को पदारथ सत्त्व जन ते होरता है, अरु मुख दायक जनता है, सो मृग तृष्णुके जगत् है, जेसे मृग तृष्णुके देखकर मृग होरते हैं, अरु है नहीं; सो मृग होरत होरत थक्के पड़ जता है; तो हु जब तिसको प्राप्त नहीं होता, तेसे मूरभ छृष्प पदारथको मुखदाष्ट जन कर जोगनेका जतन इता है; अरु शांतिको नहीं पावता है, तेसे है मुनीधरा। दूसियके जोग मृग तृष्णुपत् है, छनका आरथा हुआ, जनम भरनको पापत है, जनमते जनमांतरको पावता है, जोग अरु जगत जान ज्ञान भगवान है, तिन विषे जो आरथा करते हैं,

સો મદા મૂલ્ય હૈ. એસા મેં વિચાર કરું જાતા હો. તો
 રાખ આગમાપાઈ હૈ. અથે મહે નો આવને હું હૈ, અરે
 જાતે હું હૈ. તારો લસ પદાયડા નારા ન હોય, સો પદા-
 રષ પાવને બોલ્ય હૈ. છરી કાળજી મેં બોગડા રાગ દિયા
 હૈ. હે મુનીધ! નેસો ને, હું ભાવા રૂપ પરાય બા
 જાતે હૈ, સો રાખ આપડા હૈ. જરૂરો ગચ્છા કુશા નાણો
 હૈ. રૂપ કાળજી નિદેગ હોતા હૈ, તથ કાળજી નાર મનમે
 ચુભતા હૈ. એઠે છદ્રિકો બોગ પ્રાણ ટોતા હૈ, તથ રાગ
 દોરડી લખતા હૈ. અરે રાખ નહીં પ્રાત હોતા તથ રૂપાણી
 કર જલતા હૈ. તારો બોગ દુઃખ હુંથી હૈ. નેસે પણું કી
 પિલામે છિદ્ર નહીં હોતા, તેમે બોગ રૂપી કર અછી શિલામે
 રેચ, બી ચુઅડૂપી છિદ્ર નહીં હોતા હૈ. હે મુનીધર! વિ-
 ધકી રૂપાણી નાનું ડાવમો લખતા રહ્યા હો. નેસે રૂપ
 કુરડુકે છિદ્રમે રંગક અનિ પ ચા હોય, તથ કુવા ટોય થોગ
 થોરા લખતા રહ્યા હૈ તેમે બોગરૂપી અનિ કરું મન
 લખતા હોના હૈ. કે નિર્ધને નુખ કરું હું નાહીં. અરે
 દુઃખ નાનું હૈ. ઉનિઝી પંડા કરની મોહી મૂલ્યાતા હૈ.
 નેસે આદૃકે ઉધુ રૂપ અર્પ પાત હોતા હૈ તિસ કર આઈ
 આરૂપાદિત હોય જાતી હૈ, તિસકે હેઠકે હુન કુદુ પગતા
 હૈ, અરે દુઃખ પાવતા હૈ, તેમે મૂલ્યા બોગકો ચુઅડૂપ
 જાનું બોગનેરી પંડા કરતા હૈ; રાખ બોગતા હૈ તથ
 જાનમેરો જાનમાતર રૂપ આઈમે જાય પગતે હૈ, અરે દુઃખ
 પાવતે હૈ. હે મુનીધર! બોગ રૂપી થોગ હૈ, સો અરૂપાન
 રૂપી રાવમે લૂધને લગતા હૈ; મો આત્મ રૂપી ધત હૈ,
 તિમણોં સે જતા હૈ. તિસકે નિદેગતે મહાદીન રહેતા હૈ.

આ લસ બોગડે નિમિત્ત યહ જતન કરતા હે, રો દુઃખ
કૂપ હે, રાંતિકોં પ્રામ નાંદી હોતા. આ લસ રાયીરકા
અભિમાન કરેકે યહ જતન કરતા હે, સો બોગતે રાયીર જીવણ
બંગ હોતા હે. અરે આસાર હે. લસડો ભાડા બોગડી
ઇચ્છા રહુતી હે, સો મૂર્ખ આ જડ હે. ઈમડો બોલના
અલનાબી એસા હે. નેસે શુકે વારાડે છિદ્રમે પવન જતા
હે. આ પવનકે વેગ કર રાખ્ય હોતા હે; તેસે વહુ મતુઃખ-
કી વામના હે. નેસે ધર્મા કુચા મતુઃખ મારવાડે મારગઢી
ઇચ્છા નાંદી કરતા, તેસે દુઃખ જનકર મેં બોગડી ઇચ્છા
નાંદી કરત હોય. આ વહુ નો લક્ષ્યમી હે રો પરમ અતિથી
કારી હે. જખ લગ પ્રકૃતી પ્રાપ્તિ નહી હોય, તખ લગ
તિક્ષકોં પાવનેદા જતન હોતા હે. આ અતિથી કરેકે પ્રાપ્તિ
હોવી હે. આ જખ પ્રાપ્તિ કુઈ, તખ સખ શુનકા નારા
કર દેવી હે, શીવના, સંતોષ, ધરમ, ઉદારતા, ડોમધતા,
વૈરાગ, વિચાર, દ્વારિક શુનકા નારા કરવી હે. જખ એસા
શુનકા નારા કુચા, તખ સુખ કરેંટે હોય. પરમ આપ-
દા પ્રામ હોલી હે. પરમ દુઃખડો ડારન જનકર મેં છસ્કા
તાગ નિયા હે. હે સુનીધરા પ્રસમે શુન તખ લગ હે, જખ
લગ લક્ષ્યમી નહી પ્રામ બહદી. જખ લક્ષ્યમીકી પ્રાપ્તિ બહદ,
તખ સખ શુન નારા હો જતા હે. નેસે વસ્તાં કતુઃખી
મંજરી હરિયાલી, તખ લગ રહુતી હે, જખ લગ નેક આ-
પાઠ નહી આયા; જખ નેક આપાઠ આયા, તખ મંજરી.
જર જાતી હે. તેસે જખ લક્ષ્યમીકી પ્રાપ્તિ બહદી તખ સુખ
શુન શર લતે હે. આ મહુર પચન તખ લગી
બોલતા હે, જખ લગ લક્ષ્યમીકી પ્રાપ્તિ નાંદી હે. જખ લ-

દખીની પ્રાપ્તિ, અધ્ય, ૧૧ ડેમનાડા અભાવ હોય કોર હો
લતા હે. નેમે જાત પાગ તથ લગ રહેતા હે જથ લગ
શીરનાડા મણેગ નની હોય જથ નીરનાડા સણેગ
હોતા હે, તથ ગડા હોડે કોર કુઅંગુ હોય જાતા
ને તેમે ૫૬ ટ્રા લક્ષ્મીસો કર જડ હોય જાતા હે હે
શુનીથા। ને રાજુ મધ્યા ને મો આપનાડા મૂરત હે; કોઈએ
ને જથ લક્ષ્મીની પ્રાપ્તિ હોલી હે તથ બંદે સુખદે જોગ-
તા હે, અરુ જાય નિસડા અભા। હોતા હે તથ ગૃણાડા કરેં
જતા હે, જાનો જાન્માતરો। પાણા હે. લક્ષ્મીની ૮૨૩
હે સોઈ મૂર્ખા હે ૫૬ તો ૧૨૧ જગ હે વાર્તા બોગ ઉપ
જતા હે, અરુ નારાની હોતા હે નેમે કરાતે તરુંગ ઉપ
દો હે, અરુ મિન્દો હો હે; અરુ જિંગુચી રિંગ નહીં
હોલી હે, તેમે બેગડુ નિય નહીં હેદે અરુ પુરુષેં
શુભ શુભ તથ લગ હે જાણ લગ ગૃણાડા પરરા નાહો
દિયા. જાણ ગૃણા બર્દા તા શુભ શુભ અભાર હોય
જતા હે નેમે કર્મ મધુગના તા લગ હે જથ લગ
નાડા સર્પને રણં નઠી હિં, જાણ ચાર્પને રણં દિયા તથ
દૂધ હે, સો હિં દૂધ હો જતા હે

કાતીથી રોગનાશિષે વૈરાગ પ્રકટ હે રામેશુ વૈગાગ વાર્ણુન
નામ સમ્પ્રા. સર્ગ. ૭.

શ્રીગભોગાય. હે શુનીધ! લક્ષ્મી હે એને માનલી સુ
દર હે, અરુ જથ છંગી પ્રાપ્તિ દુની, તથ સાંશુનંદા નારા
કર ટેલી હે. નેમે વિભીજતા દેખને માર સુર હે. અરુ
પુરા દિયેને માર ડારતી હે, તેમે લક્ષ્મીની પ્રાપ્તિ હુંચે,
આત્મધંતે મૂત્રા હોતા હે. અરુ મહાદીન હોય જતા હે.

नेसे डिस्ट्रिक्ट धरमे चितामनी दृष्टि रही। ताकुं औड़रे
लेवे नहीं, तपकग दरदो रहता है, तोसे अतान करे सान
जिना भवायिन लेसा हो रहता है। आत्मानंदको पाठ्य नहीं
सकता। आत्मानंदको पापनेहो ले मारग है, तिसके नारा
करनहायी लक्ष्मी है। इसकी प्राप्ति शूष्म महा अंध होए
जाता है। है मुनीधर, जय दीपक प्रज्ञपति होता है,
तथा उसका भजा प्रभारा दृष्टि आनता है; जय दीपक युक्त जाता
है, तथा प्रकाराका अभाव होए जाता है, अरै कालरकी शम-
क्षता रही जाती है। जो वारंवार व्यासन। उपलत्ति थी,
सो रहती है; तोमे जय इस लक्ष्मीकी प्राप्ति होती है, तथा
ज्ञान जोग उनको युग्माती है; अरै तृण्या दूष कालरकी-
सोते उपलत्ता रहता है। जय लक्ष्मीका अभाव होता है;
तथा व्यासना तृण्याकी समक्षता छाँद जाती है। तिस वा-
स्तवा तृण्या दूषके अनेक बहन्मर्दों पालता है, शंखियों कर-
चित नहीं प्राप्त होता। है मुनीधर! जय शुभको लक्ष्मीकी
प्राप्ति होती है, तथा शांतिके उपलब्धत दोरे शुनका नारा क-
रती है। नेसे जयधरी पवन नहीं अभता, तपकगी
मध रहता है, जय पवन अधा के जपका अभाव हो
जाता है, तोसे लक्ष्मीकी प्राप्ति हुम्हे शुनका अभाव होता
है, अरै गरवकी उत्पति होती है। है मुनीधर। जि-
सूर्या होइके अपने शुभते अपनी उडाई न कहे, सो दु-
र्लभ है। अरै शमरथ होए दोषकी अवगता न कहे, सबमें
शमज्जुदि राखे सो दुर्लभ है। तोसे लक्ष्मीवान होकर शुभ
शुन सड़त होए सोभी दुर्लभ है। है मुनीधर! तृण्या
दूषी ले सर्व है, तिसको नदाननेहो स्थान लक्ष्मी दूषी दूष

હે, ગો પીજા પરાણુંથી જોગડા આહાર ફાત કરાવિત
મુગાજન નાહિ. અર મણ મોદુંથ્ય ઉભય દસ્તી હે,
તિમકો દ્વિનેઢા રેખાન પર્બતની અદ્યા તૂંપી લદ્ધિ હે. અર
શુનુંથ્ય ને સુર્યાસુખી જમા હે, તિરારી લદ્ધિ ગાંચી હે
અર જોગરૂંથી અંદ્રાસુખી ઉપર હે તિનડા લદ્ધિ અદ્યા
હે. અર દૈગાગરૂંથ્ય ને ઉમલનો હે, તિરારે તારા કાંનેદા
લદ્ધિ ગાંચ હે. અર સાનાંદૂરો ને અદ્યા હે તિનડા
આરું ન કાંનદાંથી લક્ષ્ય રાહુ હે અર ગેદુંપી
ને ઉન્નું હે તિરારી એ ગાંચ હે. અર દુઃખ તૂંપી
ને બિગુંથી હે તિરારો લદ્ધિ આડારા હે અર ગૂંઘા
તૂંપી ને લગા હે, તિરારો અડાન રાંધી લક્ષ્ય મદ્દ હે
અર ગૂંઘા તૂંપ ને ગુંગ હે તિરારો લદ્ધિ ગમુદ હે.
અર જોગરૂંથી પિગાય હે તિનડા વદ્ધમી રોચાન હે અર
ગૂંઘારૂંથી જાડો લદ્ધિ કાનુંથી હે. જાનાંક દુઃખુંથ્ય
રામડા પદ્ધ લદ્ધિ તાંત હે. હે મુનાઘા! હે હને માન પદ્ધ
મુદ્ર લઘની હે. અર દુઃખ રાંધાન હે હે એ અનુગ્રહી
ધાર રેખને આગ સુદુર હોલી હે અર પરંશ દિંગે વારા
કરેલી હે, તેમી પદ્ધ લદ્ધિ. અર તિથારૂંથી ચેપન નારા
કરેનેમે લદ્ધિ ખાયુ હે. હે મુનીધા! વહન તિથારૂ રેખા
હે. છસાંથે શુદ્ધ રાજુદુર નાહિ. અર જોગરૂંથી ચેપડા
નારા કાંનદાંગ પદ્ધ રાંધાન હે. અર છસ અનુંધાંથે શુન
તખખાં દૃઢ આયે, તળ લગી લદ્ધિ રી રાખી નહી બઈ.
તળ લદ્ધિઓ પ્રાપ્તિ બઈ, તળ શુદ્ધ શુન નારા પારતે હે
હે મુનીધરા! લદ્ધિ ખોસી દુઃખાંગ જાત કા છનીધી છર્ટા
નેતે લાગ હિતી હે. પદ્ધ જોગ મિથારૂંથી હે. નેતે નિ-

જુદી પગટ હોય ધીપ જતી હે. તેસે એ લક્ષ્મીહુ પ્રગટ હોય છિપ જતી હે. નેસે જાણ હે સો લીમ હે, તેસે લક્ષ્મી-કી જેતી હે, સો મૂર્ખ જરૂરે આખ્યાપને હે. ઘરનો છલકુપ જાનકાર મેને ત્વાગ ડિપા હે.

ઇતિશ્રી યોગવાસિષ્ટે વૈરાગ્ય પ્રકરણે લક્ષ્મી તિરસ્કાર વળ્ણનં નામ અથવાઃ સર્વઃ ૬.

રામોયાચ. હે મુનીધરા કે વાડો રેખાર પ્રસંગ હોતા હે, મો નેસે પચકે ઉપર જલકી ચુંદ ન રહી હે, તેમે લક્ષ્મી છીન બંગ હે. નેસે જલકે તરંગ હેયકે નારા પા-
પતા હે, તેરો લક્ષ્મી હેયકે નારા પામતી હે. હે મુનીધરા।
પ્રવનકો ગેડિન હે, સોભી છોઉ રોકતા હે; અરુ આ-
મારાકા ચૂરન કરના અતિ ઇદ્દિન હે, સોભી છોઉ ચૂરન કર
ડારે; અરુ વીજળીકો રોકતા અતિ ઇદ્દિન હે, સોભી છોઉ
રોકે હે, પંચ લક્ષ્મી પાપકે ઓઈ સિયર હોને સો માંદી.
નેસે રાધાકે સિંગસો છોઉ માર નહીં શકતા; અરુ આ-
રથાડિ ઉપર નેરો મોતી નહીં કદરતા હે; નેસે તરંગકી ગાંડ
નહીં પરત હે; તેમે લક્ષ્મીહુ સિયર રંહી રહેત હે. લક્ષ્મી
વીજળીકા ચમડા નેસી હે, સો હોતીકુ હે, અરુ મીટબી
જતી હે, તેસે લક્ષ્મી પાપકે આપકોં અમર હુઅા આહે,
સો મહા મૂર્ખ જાનતાઃ અરુ લક્ષ્મીકો પાપકર કે બો-
ગકી વાંગ કરત હે સો મહા આપદકે પાત્ર હે, તિનકોં
અપનેતે ભરતા મેણ હે. શ્રવનેશ્રી આરા મૂર્ખ કરતે હે
સો અપને નારકે નિમિત કરતે હે; અરુ કે જ્યાતવાન પુ-
રુષ હે, અનકી પરમ પરને દિયતિ હે, અરુ તિસ્કાર ગૃહ

પાયે હે, તિના છુવના ગુખે નિમિષ હે. તિનો અધ્યાત્મે ઓરડા કારણી રિદ હો જતા હે. તિના છુવના ચિ-
તામનિયી નાં કેટ હે. અર છન્હો રાદ ભોગકી ઈ-
રજા રહ્યી હે, ઓર આભપદ્દે નિમુખ હે, તિનકા અધ્યાત્મા
કુશી ગુખે નિમિષ નહી હે, ૧૬ મનુષ નહી, ગરૂથ હે,
અર લેમે વૃદ્ધ, પંચી, પશુઓ છુવના હે, તેમે તિસ્કાબી
છુવના હે હે મુનીધ ! લે પુરી રાખ પદ્યા હે, અર
પાણે લેગ પર નહી પાયા, તા ચાંદ ઉમડો બારદૂપ હે.
લેમે ઓરડા બાર હોતા હે, તેમે પદેકાબી બાર હે. અર
પદે નિયાર ચાંદા ઝડતા હે, ઓર નિમદા શાર્કો નહી
ગૂદન ઝડતા ; તો પહુ નિયાર ચાંદા કુ બાર હે, હે મુની
ધર ! મન લે હે સો આગારુપ હે. ઓ મનમે લે રાતિ
ન આઈ, તો મનહુ ઉમડો બાર હે. અર લો મનુથ રા-
શુડો પાયા હે, ઉગડા અભિમાન નહી લાગત હે, તો
૫૬ રાઘવાબી ઉગડો બાર હે તો ૫૬ રાઘવાબી છુવના
તનહી એટ હે, જા આભપદ્દે ! પાયે, અન્યથા પરદા
છુવના ઘર્યેહે, ઓર આભપદ્દી પ્રાતિ અરજાસ કર ટોવી
હે. લેમે લક્ષ પૂણી તે ચાં, તે નિકળતા હે, તેમે અભ્યાસ
કર આભપદ્દી પ્રાતિ હોતી હે અર લે આભપદ્દે વિ
મુખ હોય, આરાદી કાખીમે ઇસે હે, સો સગામે ભાડૂત
રહેતે હે. હે મુનીધ ! મંમારે તરફ અતે ॥૫૮૦૦,
ઉત્પન્હ હોય નાં હોય જાતે હે, તેસે પહ લક્ષભીઠુ ઉત્પન્હ
હે, કંતો પાડે લે અભિમાન ઝડત હે સો મૂણે હે.
લેમે નિષ્ઠી ચુનાંડો પડુનેકે નિરે પરી રહ્યી હે, તેસે
લંઘભી ઉનો નરકમે આરનેકે નિષે, ધરને ૫૭ રહ્યી હે.

नेसे अंगरीमे लग नहीं हुरता, तोसे लक्ष्मी चली जावी है. ऐसो छिनकंग लक्ष्मी अरू शरीरों पायदूर ले जोगकी तृष्णा करत है, सो महा मूरभ है, सो भूत्कृते मुखमे परे हुए उपनेशी आरा हुरते हैं नेसे सफेद शुभमे मेंकुड़ पड़ता है, सो गवङ्गटो आपतेओ धूचा हरता है, पाते यो महा मूरभ है; तोमे ४६ पुरुष मृत्तुके मुखमे पत्था हुआ जोगकी वाँछा हरता है, सो महा मूरभ है. अरू गुरा आवरथा नदीङ्ग अपाहरी नांई चली जाती है, अदुरी वृदावरथा पाम होती है, तामे गहाइःअ प्रगट होते हैं, अरू रारीर लर्नर होए रहत हैं; फिर भरता है. छः छिनकु मृत्तु घनको निरारत नहीं है, शादाप्ति रेखत रहता है, नेसे महा डामी पुरुषको सुंदर खी भिलती है, तथा उथडो देखनेडा लाग नहीं हैता, तोसे मृत्तु मनुष्यको रेखे भिना नहीं रहता है, हे भुनीधर! मूरभ पुरुषका उपना दुःखके निभित है. नेसे शृद मनुष्यका उपना दुःखांडा रहता है, तोसे आग्नानीडा उपना दुःखका रहत है. उरडो अदुत उपनेते भरता रेखते हैं. ४६ पुरुषने मनुष्य रारीर पायदूर आभयद पापनेडा जलता नहीं उपा, जिनने आपेही आपडा नारा किया है, सो आभय हत्यारा है. हे भुनीधर! ४६ आपा अदुत सुंदर जारती है, अरू आभय नारों पापकी है, नेसे पूर्णको अंरते धुना आप जलता है अरू खालीरते अदुत सुंदर दिखता है. तोमे ४६ पुरुष खालीरते सुंदर ४७ आपता है, अरू अनगते उनको तृष्णा आप जावी है, नेसे पदारथको सत अरू सुभद्रूप दूनडर सुभडे निभिय आकृत हरता

है, जो गुणी नहीं होता है, लेकिं ननीमें शर्पे। पाँडे
पाँडा उत्तर्वा चाहे, जो भार नहीं होता है, वह मूरणता
करे इनेहगा, तेमों ने संग्राम के पदार्थको गुणारूप लगा
कर आधार करता है, जो गुणी नहीं पायता। संसार से
मुक्तिमें पूरा लगा है, हे गुणीय। वह गंगारे छंद
पतुआरी नाम है लेकि ६८ पतुआ। पहले गंगारे दिए
आएगा है, अरे लिये और भिड़ी कछु नहीं होती है।
तमें वह गंगारे ज्ञान मात्र है। उभने युक्ती धड़ा ३
जनी व्यवहर है। उस प्रदार लगाउने ने अस्तरूप लगाकर
निर्गमना होनेवी ६२७। ५२७ है।

इती ओ पोगरायिए देवान्त्र प्रकरणे समार मुख
निषेध वर्णन नाम नवमः सर्गः

श्रीरामोचन, हे गुणीय। वह ने अहंकार उद्युक्त
जो असानने भट्टा दृष्ट है। अरे पही परम रात्रु है।
झासने भट्टुड़े भार प्राप्त किया है, अरे भिखा है। लेते
कछु दृष्ट दृष्ट है, तिनकी आनी अहंकार है। जब लग
अहंकार है, तरायगी भोड़की उत्पत्तिः अभाव कठायित्
नहीं होता है, हे गुणीय। ले कछु में अहंकारसों उ
लग किया, अरे पुन्ह किया है, अरे ले लिया किया है।
अे कछु किया है, जो सब व्यर्थ है। उसकरे परमामृपकी
सिद्धि कछु नहीं है। लेसे राजमें आहुती धर्म व्यर्थ हो
लायी है तेसे लानव हो। अरे लेते कछु दृष्ट है ति
नका धीर अहंकार है। उसका नाम होवे तर उल्लास
होने। ताते दुम उपाय भुजोंको ढहे, उमाकर अ।

હંગર નિરૂપ હોય. હે મુનીધર! જે રસ્તુ ભર્તા હૈ, તિસડા ત્વાગ
કરને મેં દુઃખ હોતા હૈ. અર જે વરણ નારાવાન અર ભમ કરેં
રિખતી હૈ, તિમણે ત્વાગ કરને આનંદ હૈ. અર શાંતિઝૂપ જે
ચંદ્રમા હૈ તિમણે આર્થાતન કરેતોડા અહંકાર રૂપી રાહુ
હૈ. જખ રાહુ ચંદ્રમાડા અદન કરતા હૈ, તખ ઉસકી શી-
તખતા અર પ્રકારા દ્વારા લગ્ની હૈ, તેસે જખ અહંકાર ઉપ-
જતા હૈ, તખ રામતા દ્વારા લગ્ની હૈ. જખ અહંકાર રૂપી
નિધ ગ્રાન્ટે બરાખતા હૈ, તખ તૃષ્ણારૂપી કોટિક લતા
ખંડ લગ્ની હૈ, જો કદમ્બિનુ ધરત નાલી. જખ અહંકારકા
નારા હોય, તખ વૃષ્ણાડા અભાવ હોય. જેસે જખ લગ
નિધ હૈ તખખગ બિજુંગી હૈ. જખ જિનિકરૂપી પવન ચલે,
તખ અહંકારરૂપી નિધડા અભાવ હોવે બિજુંગી નારા
પાવતી હૈ. જેમે જખ લગ્ની તેજ અર ભાતી હૈ, તખ લગ્ની
દીપકડા પ્રારા હૈ; જખ તેજ ભાતીડા નારા હોતા હૈ, તખ
દીપકડા પ્રારાભી નારા પાવતા હૈ. તેસે જખ અહંકારકા
નારા હોય તખ વૃષ્ણાડાભી નારા હોતા હૈ. હે મુનીધર!
પરમ દુઃખકા કારન અહંકાર હૈ. જખ અહંકારકા નારા
હોય, તખ દુઃખકાભી નારા હોય જખ. હે મુનીધર! યે
ને મેં રામદેં, જો નાલી, અર પ્રચળાભી કષ્ટ નથી. કાહે-
ને ને મેં નથી તો છુંણા કિરાદું હોય. અર પ્રચળા હોઈ
તો યાદી ઢોઈ ને અહંકારકે રહિત પદ્ધતી પ્રાપ્તિ હોય. જેસે
જાળીદો અહંકારકા ઉત્થાન નાલી હુઅા, તેસા મેં હોઉ,
એસી મુખ્યો પ્રચળા હૈ. હે મુનીધર! જેસે ઉમલ્યો ગડા
નારા કરેતા હૈ, તેસે અહંકાર જાનકા નારા કરેતા હૈ. જેસે
પારાધી લખસો પર્યાડો બંધન કરેતા હૈ, તિસડુર પંચી ઘન

हो जाते हैं, तेमें अहंकारकूपी पाराधीने तृष्णाकूपी जात
जारी, शुद्धिकौं बंधन किया है, निराकर महा धीन हो गया है,
लेकैं पंची अंते क्लेकैं सुखकूप ज्ञानकर चुगनेदो आता
है, द्विर चुगते द्विरने लक्षमें बंध जाता है; तीस खंधन
कर धीन हो जाता है, तेमें वह पुरुष विषय भोगकी धृति
कियों तृष्णाकूपी लक्षमें बंध होए महा धीन हो जाता है
ताँते हैं शुनीधर। शुश्रो शोर्छ ७५४ छो, अस ३२
अहंकारका नारा होवे, जब अहंकारका नारा होनेगा तब में
प्रम सुखी होनेगा, लेसे वस्त्राचण पर्वते आभृते
उन्मत्त हस्ती खड़े गरजते हैं, तेमें अहंकारकूपी ले वैष्णा-
चक्र पर्वत है, तिसके आभृते मनकूपी हस्ती नाना प्रवारके
संक्षेप विक्षेपकूपी राख्य छरते हैं, ताँते शोर्छ ७५४ छो
असाकर अहंकारका नारा होवे, गो अहंकार अद्व्यानका
मूल है, लेसे प्रधडा नारा छरनहारा शरणाल है; तेसे
वैराग्यका नारा छरनहारा अहंकार है, शोहारिः निराकूप
ले राखे हैं, तिनको रहनेका अहंकारकूपी जिल है;
अ३ अहंकार कामी पुरुषकी नाई है, लेमें कामी पुरुष
कामकों जुगतता है, अ३ कूलकी माया गरेमें डारेके प्रभन
होता है, तेमें तृष्णाकूपी तामा है; अ३ मनुभ्यकूपी कूलके
मनका है, सो तृष्णाकूपी तामेके साथ पर्गेहे है, सो
अहंकारकूपी कामी पुरुष गरेमें डारेता है अ३ प्रभन होता है,
हे शुनीधर! आत्माकूपी क्षूरेल है, निराका अपारदेन क्षूर-
हार भेषकूपी अहंकार है, जब आनकूपी सूर्य उद्यडा क्लक
आवे, तब अहंकारकूपी आदरेका नारा हो जाता है.
अ३ तृष्णाकूपी प्रारंभकी नारा होवे, हे शुनीधर!

૫૬ નિયે ૧૨, જે દેખ્યા હૈ, લે જહાં અહેંકાર હૈ, તહાં સખ આપવા આપ પ્રાપ્ત હોવી હૈ. નેસે સામુદ્રમે સખ નહીં આપકે પ્રાપ્ત હોવી હૈ, તેસે અહેંકારમે સખ આપવાકી પ્રાપ્તી હૈ. તાંતે સોઈ ઉપાપ કહે શુસુર અહેંકારકા નારા હોયે.

ઇતીશ્વી પોગવાચિષે વૈરાગ પ્રકરણે અહેંકાર દુરાશા વળુંનું નામ દ્વારાઃ સર્વેः ૧૦

શ્રીરામોવાય. હે મુનીધર! યહ લે ભેગ ચિત્ત હૈ, સો કામ કોથ, લોભ, મોદ તૃપ્તિઓ દુઃખાદર જર્ણીય ભાવ હો ગયા હૈ. અર મહા પુરુપકે ને ચુન વૈરાગ, વિ-ચાર, ઘેરે, સંતોષ, તિનકી ઓર નહીં જાતા. રાર્થા વિ-ધયકી ગિરદમે ઉડતા હૈ. નેસે મોરકા પંખ પવનકે લાગે દ્વારતા નહીં, તેસે યહ ચિત્ત સર્વંચ ભટકત દિરેતા હૈ, અર ડિસ્કો લાભ કૃષુ પ્રાપ્ત નહીં હોતા. નેમે ખાત દ્વાર દ્વારે ભટકત દિરેતા હૈ, તેસે યહ ચિત્ત પદારથકે પાપને નિમિત્ત ભટકત દિરેતા હૈ, ઓર પ્રાપ્ત કૃષુ નહીં હોતા. અર ને કૃષુ પ્રાપ્ત હોતા હૈ તિમકી તૃપ્ત નહીં હોતા. અંતર તૃપ્તા રહેજ આવત હૈ. નેસે પિદરેને જલ જરિયે, તામો વહ પૂર્ણ નહીં હોતા, કિંદો નો છિદ્રતે જલ નિકસ જાતા હૈ; અર પિદારા શૂન્યકા શૂન્ય રહેતા હૈ. તેસે ચિત્તોં બોગ પદારથ પ્રાપ્ત હોતા હૈ, તામો સંતુષ્ટ નહીં હોતા હૈ. રાદા તૃપ્તાએ રહેત હૈ. હે મુનીધર! યહ ચિત્તાદ્વારી મહા મોહક સામુદ્ર હૈ, તિસમે તૃપ્તાદ્વારી તરંગ ઉતેજ રહેતે હૈ; સો જ્ઞાનિત્ર સ્થિર નહીં હોતા. નેસે સામુદ્રમે તિર્ણન ભેગાદર તરંગ હોતા હૈ, સો તથે ઘૂર્ણકોં ભાગતા હૈ,

अहे जनांमें अहे लाते हे, तेमें चित्रकृपी समुद्रमें
 विराय खेड्य लाते हे, वासनाकृपी तांगडे बेगनो भेगा ले
 अचर्य रतभाव था, गो अणायासान हो गया हे. सो कसी
 चित्रगों में भद्रा दीन दुआ हो, लेंसों लक्षमें पर्याप्ती
 दीन हो जाए ठे, तेसे चित्र धीरा, अहे वासनाकृपी
 लातमें अध्या शुश्रा में दीन हो गया हु. लेंगे भूगडे रामू
 हों जूली गृगी अडेली जेवान होती ठे तेमें में आत्म
 पद्धते जूल्या दुआ चित्रमें जेवान दुआहो. हे भुनीधर.
 यह चित्र सदा क्षोभवान नहाता हे, ३ अयितृ स्थिर नहीं
 होता, लेंगे झीं समुद्र भद्रायन कडे क्षोभवान दुआ था,
 तेमें यह चित्र साध्य पिंडपडे जेव पानत हे. लेंमें पिंडरेमें
 आव्यासिंह पिंडरेमें छिरना हे, तेमें वासनामें आवाचित्र स्थिर
 नहीं होता. हे भुनीधर। क्षिति चित्रमें भरेंदोदूरें दूर यांवी हो,
 लेंसें भावी प्रवनभो रुडा तृतृदूरें दूर जा परता हे, तेसे
 चित्रकृपी प्रवनने भुजडो आभानद ते दूर यांवी हे. लेंसों
 सुके तृतृदो अग्न व्यापत हे, तेमें मोर्गें चित्र लरता हे.
 लेंसें अभीते पूर्म नीडसेते हे, तेसे चित्रकृपी अभीते
 दृष्टिकृपी धूम निकसता हे, तिसरा में पूर्म दुर्घ पा
 वत हे. यह चित्र हसा नहीं जाता हे. लेंसों राजस्म
 दृष्टि अहे लक्ष चिनडों जिन जिन लरता हे, तिमडी नाई में
 आत्मामें अग्नात कडे ऐडसा हो गया हो. तिमडों जिन
 नहीं कडी शकता हो. जब आत्मप. पावनेहा ज्वतन
 भरत हो तसे अग्नात प्रान कडे नहीं हेता. लेंमें नदीहा
 प्रवाह भमुद्रमें लाता हे, तिसडों पहार सूर्य अपने नहीं
 हेता हे, अहे भमुद्री और लाने नहीं हेता हे. तेसे भु-

ओं चित्र आत्माभी ओरते रहता है। सो परम शक्ति है, है मुनीधर। तांत्रि सोई उपाय कहो, असक्ति चित्र-इपी राज्ञिका नारा होये। ५६ तृष्णा चिरा बोलन करेवी रहती है; जेसे भूतक राधीरेडी स्वान अरै खाननी बोलन करते हैं, तेमें आत्माके सान चित्र में भूतक समान हैं। जेसे व्याकुल अपनी प्रछांहीकिं जैताल भानकर भयकों पापता है, सो अथ विचार करके सामरय होता है, तथ जैतालका भय पापता नहीं। तेमें चित्रइपी जैतालने चिरा स्पर्श किया है। तिसकर में भयकों पापता हैं। तात तुम सोई उपाय कहो; असते चित्रइपी जैताल नहीं होय जाये। है मुनीधर। अग्रान करके भिष्मा जैताल चित्रमें हठ हो रहा है, तिसके नारा कुरेनोंमें समर्थ नहीं हो रहता हो, अग्रनमें जेना सोभी में सुगम जनतां हो, और अबहु एके पर्वनके उपर जना, सोभी में सुगम भानता हैं। अरै अदो घन्नुका चूरेन रहता यह-भी में सुगम भानता हो, पंतु चित्रका अतना भहा कहीन है औभा में जनता हो। चित्र सदाई अखाय-भान सुभाववारा है, जेसे धंभके साथ बाँध्या हुआ भानरे क्षायित स्थिर होय नहीं जेना, तेसे चित्र वासनके भारै स्थिर क्षायित् नहीं होता है। है मुनीधर। बड़ा समुद्रका पान कर जना सुगम है, अरै अग्निका भवेत्तन करना भी सुगम है, और सुमेहका उन्मध्यन करना सोभी सुगम है; पंतु चित्रकों अतना भहा कड़न है; जे सदा अण्हृप है, जेसे समुद्र अपना दृप्सुभावका क्षायित् नहीं ताग करता, अरै भहा दृप्सीश्वर रहता है, तिसकर

नाना प्रकार के तरगत होने हैं, तेमें चित्तभी अचल स्वभावहो किए न लागता है। नाना प्रकार की वासना उपजाही २६वी है, अरु आपकी नाई अचल है, भद्रा विषयकी विधा पता है। कहु यत्की प्राणी होती है, परम् अतर्हत भद्रा अंगन रहता है, जेमें मूर्खके उद्य दुष्टे दिन होता है, अरु अस्त्र दुष्टें नाश पापता है, तेमें चित्तके उद्य दुष्टे विनोदी हृत्याही है, अरु चित्तके लीन दुष्टें लीन हो जाती है ऐ मुनीधर ! कोउ रामुद्रमें जब गजीर है, तिसमें खड़े सर्प रहते हैं, औ जब कोउ रामुद्रमें प्रवेश करे, तब वह राम उनको डाढ़ता है, तिनको विष अट लाता है, तिसकु अड़ा दु अ पापता है। सो दृष्टात शुनीये, चित्तकूपी समुद्र है; अरु वासनाकूपी जल है, तिसमें छाँडूपी मर्प है, जब अन उनके निष्ठ लाता है, तब जोगकूपी सर्प उमड़ो छाढ़ता है, तब तृष्णाकूपी जिम्ब पसरता है, तिम्बर मरते हैं, हे मुनीधर ! जे लागड़ों अुख्तूप जनकु चित्त होता है, जो जोग दु अ कूप है, जेमें तृनसों आई आर्द्धादित होप लाती है तिसको देखकु भूमि भूमि आनेको देता है, जब आप में गिर पाता है, अरु दु अ पापता है। तेमें चित्तकूपी भूमि जोगड़ों सुख लानकर जोगनेको लगता है, तब तृष्णाकूपी आपनि गिर पाता है, अरु जन्मातर दु अड़ो भुमता है हे मुनीधर ! वह चित्त कहु अड़ा गजीर हो जेहता, और जब जोगड़ों देखता है, तब तिनकी ज्योर लगी गिर परता है, जेसों गीप पर्खी आआशम अट द्विरता है, सो जब पृथीपर भामडों देखता है, तब

તથાં તે આપ પૃથ્વીપર બેઠતા હૈ, અર માંસકો લેતા હૈ,
તેસે બહ ચિંતા કુણી નિરાભા ઉતા હૈ, જણ બિપય રૂખે,
તથ આરાક્ષિત પાપ વિપયમે ગિર જતા હૈ; અર પદ ચિંત
વાસનારૂપી સળણમે સોના રહેતા હૈ; અર આત્મ પદમે
જગતા નહીં. છસ ચિત્તકી જલમે મેં પડરાયા હો; સો
કેસી જલ હૈ, તામે વાસનારૂપી મૂન હૈ, અર સંગારકી
શત્રુતારૂપી અંધી હૈ, અર બોગરૂપી તિસમે ચુન હૈ;
ધસકોં દેખકે મેં કરસા હો. કાળુ પાતાખમે, કાળુ આડારામે
વાસનારૂપી નેવરીકર ધરી નંબણી નાથ નાથા હૈં. તા
તે હૈ મુનીધરા તુમ સોધ ઉપાપ કહો, છસકર ચિત્તરૂપી
શરૂકોં શારો. અથ ચુનકો ડિસી બોગકી ધર્મિણ નહીં.
અર જગતકી લક્ષ્મી મુજકો વિરસ ભાસતી હૈ. નેસે
અંદ્રમા બાદરડી ધર્મિણ નાંદી કરતા, અર અતુર્માસેમે આ-
ચાચાદિત હોય જતા હૈ. તાતે જે બોગડી ધર્મિણ નહીં ક-
રતા, ઓર જગતકી લક્ષ્મીકોં મેં નહીં ચાહાતા, અર મિરા
ચિત્ત હૈ સો પરમ રાનુ હૈ. હૈ મુનીધરા. મહા પુરુષ
ને શુતનેંઝ જતન કરતે હૈ, સો જણ ચિત્તકો શુંતે, તથ
પરમ પદકોં પાયે; તાતે ચુનકોં સોધ ઉપાપ કહો, જિસ કર
મનકોં શારો. રાણ દુઃખ દરકે આથ્રમતે રહેતે હૈ, નેંઝ
પર્વતપર બન હે સો પર્વતકે આથ્રમતે રહેતા હૈ.

ઇતીશ્રી બોગજારિષ્ટ દૈરાગ મહારાજુ ચિત્ત દૈરાત્મ્ય
વર્ણન નામ અંકાદરા: સર્ગ. ૧૧.

શ્રીરામોપાય. હેખદ્રાન્ત! ચૈતન્યરૂપી આડારામે લોગણા
રૂપી રાચી આઈ હૈ, તામે ડામ, કોધ, લોળ, મોહાદિક

बुध नियरते हैं। जब सातवें सूर्य उत्तर होते, तब
 दृश्यादृपी गवाम अग्राम होते हैं, जब गवाम नष्ट भई,
 तब शोहारिक उत्तरानी नष्ट हो जाते हैं। जब मुर्दा कु
 ल्प होता है, तब अरक उंभा होता पिंगला होता है; तेसे
 बांदोड़पी रसाई दृश्यादृपी चौथा भुजानी है। अनुगी
 दृश्या तेजी है; नेमे गूण अनन्ते पिंगलायनी अपने परि-
 पार अद्वित इंग बहनी है, अरु प्रभन होती है सो
 पन अरु पिंगलाय केसा है, आत्मपद्मे गूण ले चिना
 सो अपानक गूण अन है, तिथमे दृश्यादृपी पिंगलायनी
 है। अरु शोहारिक उमापा अव्याह है, जिनको राय लेकर
 हिंवी है। हे चुनीधर ! चिंचुपी पर्ण है; तिथके
 आशाने दृश्यादृपी नहीं। प्रगाह अवता है। अरु नाना
 प्रकारके जड़जड़पी तंगको पगारने हैं। नेमे भैयको दृश्य
 भोर प्रभन होता है, तेसे दृश्यादृपी भाग जे गड़पी
 नेयको देखें प्रभन होता है, ताज परम इ अका मूल
 दृश्या है। जन में डिसी अटोपरि शुना। आशय कहता
 है, तब दृश्या तिमने नाग का देती है। नेमे सुन्दर
 सामग्रीको चुहा तोरी दाता है नेमे अनोगावि छुनको
 दृश्या नारा कहती है। हे चुनीधर ! राजाने उत्तर परमे
 निराजपेक्षा में जलन कहता है। तब दृश्या निराजने
 नहीं हैं। नेमे जलमें इस्या कुआ पठी आकाशमें
 उत्तेका जलन कहता है, परम उक नहीं सकता है। तेसे
 में अनात्मप्रभने आत्मप्रभो प्राप्त नहीं हो शकता। जी,
 युक्त, अरु कुदुम, तिथने जल बिछाइ है, तामें इस्या
 हो सो तिक्षा नहीं राता। सो आशादृपी हाथीमें अद्धरा

कुआ, क्षणहो उरथड़ो। जाता हो; क्षणहु अधःपात होता हो; सो धरी यनभी नाँच भरी जाती हे. लेसैं छंद्रका धनुष भिधमें होता हे, भो भडा अइ जहोत रंगसौं भख्या हे, परंतु भधते रून्य हे, तेसैं तृष्णा। भजिन अंतःप्रवेशमें होती हे, सो बड़ी हे, अइ गुनझूपी रंगते रंगी हे. देख्ये आत्र मुद्रे हे. परंतु इसमें कारज सिद्धि क्षु नहीं होती. हे मुनीधर! तृष्णाझूपी भध हे; तिसते इःझूपी चुंद निक्षेपते हे. अइ तृष्णाझूपी शक्ति नाशनी हे; उचाडा स्पर्शी तो कोभक्ष हे, परंतु जिभाकर पूरन हे; तिसके उसेते भूत हो जाता हे. अइ तृष्णाझूपी बाहुर हे, सो आत्म-झूपी सूरजके आगे आवरेन करता हे. एव अ्यानझूपी पवन नीउसे तथ तृष्णाझूपी बाहुरका नारा होय; अइ आत्मपद्मा साक्षात्कार होय. अइ अ्यानझूपी कमलको अंकोश करनहारी तृष्णाझूपी निरा हे; अइ तृष्णाझूपी गहा जपानक इग्नी रात्र हे, छाकर जटे धीरजपानभी भपनीत होते हे. अइ नेनवारिकोंनी अध कर आरती हे; एव यह आवदी हे, तथ वैशाख अइ अभ्यासझूपी नेनद्वै अध कर आरती हे; अर्थ यह जो सत्य असेपड़ो विचारेन नहीं होती. हे मुनीधर! तृष्णाझूप डाढ़नी हे, सो संनो-पादित झुक्को भार आरती हे. अइ तृष्णाझूपी कुररा हे, तिसमें भोहृषूपी उभार हस्ती गरवते हे. अइ तृष्णाझूपी शमुद हे, तिसमें आपदाझूपी नवी आए प्रवेश करती हे. तांत्र गोर्क उपाय शुज्ज्वो छहो, छाकर तृष्णाझूपी इःझूपे छ्यो. हे मुनीधर! अभीसौंभी ओसा दुःख नहीं होता. अइ उद्देके वज्रूरभी ओसा इःख नहीं होता,

ਕੇਸਾ ਦੁਆਰਾ ਹੋਵਾ ਹੈ, ਗੋ ਤੂਖਾਂਤੇ ਪਛਾਸਾਂ
ਪਾਵਿ ਅਤੇ ਦੁਆਰੀ ਪਚਾਸਾਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਤੂਖਾਂਤੂਪੀ ਧੀਪੜ
ਪਾਂ ਹੋਵਾ ਹੈ; ਤਿਸਮੈ ਸਾਂਗਲਾਵਿ ਪਨਗਿਧੇ ਜਾਰੇ ਜਾਤੇ ਹੈ,
ਜੇਹੋ ਜਨਮੇ ਮੁਢਲੀ ਰਵਤੀ ਹੈ, ਮੋ ਜਨਮੇ ਛੁਗੀ, ਰੇਤੀਆਵੀ
ਕੇਸੋਗੋ ਵੇਖ ਮਾਸ ਜਨਕੇ ਵਹ ਮੁਖਮੇ ਬੇਗੀ ਹੈ; ਜਾਤੇ ਉਸਤਾ
ਅਧੀ ਚਿਹ੍ਨੀ ਤੁਝੁ ਨਹੀਂ ਹੋਵਾ; ਤੇਸੇ ਤੂਖਾਂਭੀ ਜੇ ਤੁਝੁ ਪ
ਦਾਰਥ ਵੇਖਲੀ ਹੈ, ਤਿਸਕੇ ਪਾਮ ਉਣੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਤੂਖਿ
ਡਿਮੀ ਛੁਗੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵਾ, ਅਤੇ ਤੂਖਾਂਤੂਪੀ ਏਕ ਪਖਾਨੀ
ਹੈ, ਮੋ ਤੁਖੁ ਤੁਖੁ ਕਿਉ ਜਾਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਿਧਰ, ਅਤੁ
ਨਹੀਂ ਹੋਵਾ; ਤੇਸੇ ਤੂਖਾਂਭੀ ਤੁਖੁ ਡਿਮੀ ਪਦਾਰਥਾਂ, ਤੁਖੁ
ਡਿਮੀਂ ਗੂਹਨ ਕੁਗੀ ਹੈ, ਪਾਤੁ ਰਿਧਰ ਕਾਫੁ ਨਹੀਂ ਹੋਵਾ.
ਅਤੇ ਤੂਖਾਂਤੂਪੀ ਕਾਨਰ ਹੈ, ਮੋ ਤੁਖੁ ਡਿਸੀ ਘੁੜਚੁਪੜ, ਤੁਖੁ
ਡਿਸੀਡਿ ਉਪਰ ਜਾਤਾ ਹੈ, ਸਿਧਰ ਤੁਖੁ ਨਹੀਂ ਹੋਵਾ ਹੈ, ਜੇ
ਪਦਾਰਥ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵਾ, ਤਿਸਕੇ ਨਿਮਿਤ ਜਨਨ ਕੁਗੀ ਹੈ.
ਤੇਸੇ ਤੂਖਾਂਤੁ ਨਾਨਾ ਪ੍ਰਾਗਕੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਗੂਹਨ ਕੁਗੀ ਹੈ.
ਅਤੇ ਬੋਗੁਕੁ ਤੂਰ ਕਵਾਇਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵਾ, ਜੇਸੇ ਘੁਨਕੀ
ਆਕੂਤੀ ਕਿ ਅਮੀ ਗੂਰੀ ਨਹੀਂ ਪਾਵੇ ਤੇਸੇ ਜੇ ਪਦਾਰਥ ਪ੍ਰਾਪਤੀ
ਧੋਥ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਿਸਕੇ ਅਮੀਕੀ ਤੂਖਾਂ ਹੋਗੀ ਹੈ, ਚਾਲਿਕੀ
ਨਹੀਂ ਪਾਵਾਨੀ ਹੈ, ਜੇ ਸੁਨੀਧਾ। ਤੂਖਾਂਤੂਪੀ ਉਮੜ ਨਹੀਂ ਹੈ,
ਤਿਮਹੈ ਜੇ ਅਹਾਵਾ ਪੁਲਿ, ਨਾਤੋ ਕਲਾਕਾ ਜਾ ਜੇ ਜਾਤੀ ਹੈ
ਤੁਖੁ ਤੋ ਪਹਾਡਕੀ ਆਗੂਮੈ ਜੇ ਜਾਵ; ਤੁਖੁ ਚਿਚਾਮੈ ਜੇ ਜਾਵ,
ਪਰਤੁ ਛਿਨਕੀ ਜੇ ਹਿਗੀ ਹੈ, ਤੇਸੇ ਤੂਖਾਂਤੂਪੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੋ
ਕੁਝਕੀ ਜੇ ਹਿਗੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਤੂਖਾਂਤੂਪੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਛਜਮੈ
ਵਾਸਨਾਤੂਪੀ ਅਨੇਕ ਤਾਂਗ ਉਲੇ ਹੈ, ਕਵਾਇਤ ਮਿਠੇ ਨਾਹੀਂ
ਹੈ, ਅਤੇ ਤੂਖਾਂਤੂਪੀ ਨਟਨੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਗਤੂਪੀ ਅਭਾਡਾ

तिसने लगाया है। तिसको शिर लिया ३२ देखती है, अर्थ मूरभ वडे प्रमाण होते हैं। लेकिं मूर्ख के उपर दुखी सूर्यमुखी कमल जिल्हे लिया आता है, तेसे मूरभ तृष्णाको देखकर प्रसन्न होते हैं। तृष्णाकूपी वृक्ष की है; ले पुरुष छिसका ताग करता है, तथा वाहे पांचे लगा हिरती है, किंतु उसका ताग नहीं करती। अर्थ तृष्णाकूपी डोर है, निस साथ अपूर्वकी पशु भावे कुछ है—निसकर भगवे किरते हैं। आइ तृष्णा दुष्टी है; जब मुझ शुनकोंदेखे, तथा तिनकों भार आरती है। तिरके संज्ञेगते में धीन हो जाता है। लेकिं पौपी भधकों देखकर प्रसन्न होता है, अर्थ बुद्ध अहन करन लगता है; और भधकों जब पूर्व ले जाता है, तथा पौपी धीन हो जाता है। तेसे तृष्णा शुण शुनका नारा करती है; तथा में धीन हो जाता है, हे शुनीधर। तृष्णाके मुक्कों दूरते दूर आया है, लेकिं गूदे गूदे पूर्व दूरते दूर आरता है, तेमें तृष्णाकूपी पवनने शुक्कों दूरते दूर आया है, आत्म परते दूर पर्या है, हे शुनीधर। लेकिं जोरा कमलके उपर जाता है; किंतु नीचे पढ़ा है, किंतु आसपास दिखता है; अर्थ दिघर नहीं होता; तेसे तृष्णाकूपी जंघरा गंसारकूपी कमलके नीचे उपर दिखता है, किंचित इहता नहीं है, लेकिं मोतीका बांध होता है, तिरते अनेक मोती निकासते हैं, तेसे तृष्णाकूपी नासों लगतकूपी अनेक मोती निकासते हैं, तिसकर जोनीका भन पूर्व नहीं होता है, तेसे तृष्णाके भन पूर्व नहीं होता। दुःखकूपी रतनका तृष्णाकूपी आया है, तेसे अनेक दुःख रहते हैं, तांते मोर्छ उपाय हो,

ਅਸਕਰ ਤੂਲਣਾ ਨਿਵਤ ਹੋਵੇ। ਯਹ ਤੂਲਣਾ ਪੈਰਾਗਸ਼ੋਂ ਨਿਵਚਿ
ਪਾਵੀ ਹੈ। ਆਰ ਡਿਚੀ ਉਪਾਧ ਦੁਰ ਨਿਵਚਿ ਨਵੀ ਹੋਵੀ ਹੈ,
ਜੇਤੇ ਅੰਧਕਾਰਕ ਨਾਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਾਕਰ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਆਰ ਡਿਚੀ ਉਪਾਧ
ਦੁਰ ਨਵੀ ਹੋਵਾਂ; ਤੇਗੇ ਤੂਲਣਾਕਾ ਨਾਰਾ ਆਰ ਉਪਾਧਸ਼ੋਂ ਨਹੀਂ
ਹੈ। ਅਰ ਤੂਲਣਾਕੂਪੀ ਹੁਲਾਹੈ, ਜੋ ਚੁਨਕੂਪੀ ਪ੍ਰਕਿਤਿ। ਘੋਰ ਤਾਤਾ
ਹੈ; ਅਰ ਤੂਲਣਾਕੂਪੀ ਬਨਾਹੈ, ਜੋ ਚੁਨਕੂਪੀ ਜ਼ਸਟੇਂ ਪੀਤੀ ਹੈ。
ਅਰ ਤੂਲਣਾਕੂਪੀ ਧੂਹੈ, ਜੋ ਅੰਤਕੇਰਨਕੂਪੀ ਜ਼ਬਦੇ ਉਤਖੜੇ
ਮਲੀਂ ਤਰੀਂ ਹੈ, ਹੈ ਮੁਨੀਧਰ। ਤੂਲਣਾਕੂਪੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ
ਭਰਖਾ ਝਾਲਸੇ ਬਣਤੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਘਰ ਜਾਵੀ ਹੈ। ਤੇਗੇ ਜਾਖ
ਛਿਟ ਬੋਗਤੂਪੀ ਜਲ ਪ੍ਰਾਮ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਤਥਾ ਹਾਂਕੁ? ਬਣੀ ਹੈ。
ਜਾਖ ਬੋਗਤੂਪੀ ਜਲ ਪ੍ਰਾਮ ਜਾਤਾ ਹੈ, ਤਥਾ ਗੂੜੇ ਚੀਨ ਹੋ
ਗਤੀ ਹੈ, ਹੈ ਮੁਨੀਧਰ। ਛਿਟ ਤੂਲਣਾਕੋ ਮੁਝਕੋ ਧਿਨ ਤਿਆ ਹੈ,
ਜੇਮੇ ਮੁਝੇ ਗੁਗੜੇ ਪਰਵ ਉਹਤਾ ਹੈ, ਜੇਮੇ ਮੁਝਕੋ ਉਤਾਰੀ ਹੈ;
ਤਾਤੇ ਸੋਛ ਤੁਮ ਉਪਾਧ ਕਹੋ, ਜਿਸਾਂ ਤੂਲਣਾਕਾ ਨਾਰਾ ਹੋਵੇ,
ਅਰ ਆਤਮਪਦਮੀ ਪਾਸਿ ਹੋਵੇ, ਅਰ ਦੂਜੇ ਨਾਟ ਹੋਵੇ, ਅਰ
ਆਨੰਦ ਹੋਵੇ।

ਛਤੀਅੀ ਪੋਗਚਾਇਓ ਪੈਰਾਗ ਪ੍ਰਕਲਪਾਂਕੇ ਤੂਲਣਾ ਗਾਇਦੀ ੧.
ਲੰਘਨ ਨਾਮ ਬਾਲਰਾ : ਸੰਗੰ : ੧੨.

ਗ੍ਰੰਥ ਮੁਨੀਧਰ। ਹੈ ਮੁਨੀਧਰ। ਯਹ ਜੋ ਅਮੰਗਲਕੂਪ ਰਾ-
ਖੀ, ਜਗਤਸੇ ਉਤਪਤਿ ਪਾਵਾ ਹੈ, ਜੋ ਜਾਗ ਅਭਾਵਕੂਪ ਹੈ,
ਜਾਦ ਵਿਕਾਰਵਾਨ ਮਾਸ, ਮਲਲ ਦੁਰ ਪ੍ਰਾਨ ਹੈ; ਜਾਦ ਅਪ-
ਵਿਨ ਹੈ, ਪਨਕੜੇ ਮੋ ਝੜ੍ਹ ਅਥੰ ਮਿਛਿ ਹੋਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈਖਤਾ,
ਤਾਤੇ ਤਿਨ ਵਿਕਾਰਕੂਪ ਚਾਰੀਕੀ ਛੁਲਾ ਮੋ ਨਹੀਂ ਹੈਖਤਾ, ਯਹ
ਧਰੀਰ ਅਤ ਹੈ, ਨ ਤਾਜ ਹੈ, ੫੬ ਬੌਨੀ ਲੜ ਹੈ ਨ ਚੈਤਨਾ

હે. નેસે અનિકે મંજુલેગ કરે લોહા અમિવત હોતા હે; ઓ જલાતાભી હે; ખરંતુ આપ એવી જલતા. તેમે પણ દિન ન જરૂર હે, ન ચૈતન્ય હે. જરૂર છર્ચિ કારણતો નહીં, જો ધર્મને કારણભી હોતા હે. અરુ ચૈતન્ય ધર્મ કારણતો નહીં, જો ધર્મનો આપને સાન કષ્ટ નહીં હોતા; તત્ત્વ મધ્યમ વાવમે હે. કાહું ચૈતન્ય આત્મા ધર્મમને વ્યાપ રહા હે; સો લોહ અનીકી નાંદી જંનત હો, અરુ આપને તો અપવિત્રકૃપ અરિય, માસ, ઇધિર, મૂત્ર, વિષા કરી પૂરત, અરુ વિકારવાન, એસી લે રહે હે સો દુઃખડા સ્થાન હે. અરુ ધર્મશ્રી પરિણામે હોયની હે, અરુ અનિષ્ટ પાણે રોક્વાન હોવી હે; તત્ત્વ એસે રાગીરકી મુશ્કો છચ્છા નહીં. વહ અસ્તાન કર ઉપજતા હે. હે સુનીધર, એસે અમંગળકૃપી રાગીરમે વે અહંપત કુરતા હે; સો દુઃખડા કારણ હે. વહ મસારમે સિધન હોકર નાના પ્રદારકે રામદ કરતા હે. અરુ નાના પ્રદારકી તૂળણી કાયકુ નહીં પરતા હે. અરુ અહંકારકૃપી જિલ્લાડા રેહમે રહા હુआ, અહં, અહં, કરતા હે; ચુપ કદાચિત નહીં રહતા હે. હે સુનીધર! લે કિસીકી નિમિત રામદ હેવે સો સુંદર હે; અન્યથા રામદ ઘણે હે. નેસે જાપે નિમિત દોષડા રામદ સુંદર હોતા હે; તેમે અહંકારકે રહિત ને પર હે, સો રોખનીકા હે; ઓર, રામ ઘણે હે. અરુ રાગીરકૃપી નોકા, બોગડુપી બરતીમે પરી હે, ધર્મનો પાર હોના ડાનિ હે. જાણ વૈરાગ્યકૃપ જલ બેદ અરુ પ્રવાણ હેલે; અરુ અભ્યાસકૃપી પત્રાચીડા જલ હોલે; તથ સંસારકે પારકૃપી કિનારેં પહુંચે. અરુ રાગીરકૃપી જેમા હે; અરુ સંસારકૃપી ગુમુદ ઓર તૃદ્ધારકૃપી

जलमें पड़ा है, अह वहां प्रवाह है. अह जोगरूपी
तिसमें भगर है; मो रामीरहूपी जेडों पार लगने नहीं
होता. वह रामीरहूपी जेडों साथ जेगरहूपी जापु लगे,
अह अम्बासदूपी पठायाही। वाय लगे, तथ रामीरहूपी
जेडा पारडो पाये. हे शुनीधर! इन पुरुषों ओमे जेडों
उपाव उर आपडो गंगां चमुदत्ते पाँ डिया है, सो शुभी
जपे है. अह शुनते नहीं दिया, मो परम आपदों
आप होता है, मो छंसु जेडे छर उन्हें कुमेठगे. लेंगे जे
जामे छिद्र होये; और वानें नव प्रवेश है आपे, तथ
पह दूर लगता है. अह तिसमें जो भवित है सो आप
लगता है; मो छहा रामीरहूपी जेडों गृण्णाहूपी छिद्र
है; तिस छहों छहा भसार चमुदमें दूर लगता है. अह
जोगरूपी भगर उसीं जाता है. अह पह आद्यों है
जो जेडा अपने निकट नहीं जाता है. अह भुज्य सो
भूर्जता छरके आपडो जेडा जाता है, अह गृण्णाहूपी
छिद्र छहों दूर जे खचत है अह रामीरहूपी घट्ट है,
तामे भुलहूपी जाया है. अह अगुरी उसीं पत्र है,
अह जधा प्रभां धर है; और वाराना उसीं जह है,
अह सुख दूर जे छिद्रों दूर है, अह गृण्णाहूपी धूना
है; मो रामीरहूपो दृढ़ठके जात रहता है. तथ प्रभों
जेन कूल लगे है, तथ नाराया भमय पाता है, ४३१
जो भूत्तुके निकट्यनि होता है. जहुरी रामीरहूपी परसों
राम है; अह जिटे प्रभां युठा है, अह शत कूल है;
जंधा स्थान है, अह कर्म वार्षिक धर लगता है. लेंगे
वृद्धते लल निकमता है; सो चिक्का है. तमें जध रामीरहू

ਹਾਰ ਨਿਕਮਤਾ ਰੱਖੇਗਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਤੂਝਥਾਉਪੀ ਜਿਖੇਂ ਪੂਰਨ ਭਰਪੁਰੀ ਰੱਖੀ ਹੈ. ਅਤੇ ਜੋ ਫਾਮਨਾਡੀ ਲਿਖੇ ਪੁਸ਼ ਵੱਡਿਆ ਆਖਾਂ ਲੇਗਾ ਹੈ; ਤਥੁ ਤੂਝਥਾਉਪੀ ਭਰਪੁਰੀ ਤਿਜਾਡੀਂ ਤੱਤੀਂ ਹੈ; ਤਿਸ ਜਿਖਮੌਂ ਵਹ ਮਹੀਨੀ ਜਾਤਾ ਹੈ, ਹੈ ਸੁਨੀਧਰ। ਐਸਾ ਜੋ ਅਮਗਣਕੂਪੀ ਰਾਹੀਂ ਵੱਡਿਆ ਹੈ, ਤਿਜਾਡੀ ਪੱਤਿਆ ਮੁਝੋਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਹ ਪੱਤ ਦੁਆਂ ਛਾਂਨ ਹੈ. ਜਖਕਾਗ ਪਹ ਪੂੜ੍ਹਪ ਅਪਨੇ ਪਰਿਵਾਰਮੈਂ ਬਚਾ ਕੂੜਾ ਹੈ, ਤਥੁ ਲਗੀ ਸੁਕਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੀ; ਜਖ ਪਰਿਵਾਰਕਾ ਲਾਗ ਕੇ ਤਥੁ ਸੁਕਿਤ ਹੋਵੇ. ਰੱਖ, ਛਾਂਧਿ, ਮਨ, ਘੁਫ਼, ਪੱਸਾਡਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ; ਪਿਨਮੇ ਜੋ ਅਹੰਭਾਵ ਹੈ, ਵਾਡਾ ਲਾਗ ਕੇ ਤਥੁ ਸੁਭਿਤ ਹੋਵੇ, ਅਨੱਧਾ ਸੁਕਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੀ. ਹੈ ਸੁਨੀਧਰ! ਜੋ ਏਥੁ ਪੂੜ੍ਹਪ ਹੈ, ਮੋ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸਥਾਨਮੈਂ ਰੱਖੇ ਹੈ; ਅਪਵਿਤਰਮੈਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ. ਮੋ ਅਪਵਿਤਰ ਸਥਾਨ ਪਹ ਰੱਖੇ ਹੈ; ਪੱਸਮੈਂ ਰੱਖੇਵਾਰਾਭੀ ਅਪਵਿਤਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਦਿਪਕੂਪੀ ਪਹ ਪਰਮੇਂ ਲੜਦੇ ਹੈ; ਪਾਸੋਂ ਤੂਧਿ, ਸੂਚ, ਵਿਟਾਡਾ ਪੱਸਮੈਂ ਕੀਅ ਲਗਾਓ ਹੈ; ਅਤੇ ਮਾਂਸਕੀ ਤੁੰਗੀਂ ਰੱਖੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਅਣਕਾਰਕੂਪੀ ਪੱਸਮੈਂ ਰਵਧਾ ਰੱਖੇਗਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਤੂਝਥਾਉਪੀ ਰਵਧਾ ਨੀਵੀਂ ਪੱਸਮੈਂ ਰਵਧਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਤੂਝਥਾਉਪੀ ਸਨਪਥਨੀ ਪੱਸਕੀ ਜ਼ੀਂ ਹੈ; ਅਤੇ ਢਾਮ, ਢੋਪ, ਮੋਹ, ਲੋਕ ਪੱਸਾਡਾ ਬੇਠਾ ਹੈ. ਆਖ ਅਤੇ ਵਿਟਾਡਿਕੀ ਪੂਰਨ ਭਾਖਾ ਕੂੜਾ ਹੈ. ਐਸਾ ਜੋ ਅਪਵਿਤਰ ਸਥਾਨ, ਅਮਗਣਕੂਪ ਜੋ ਰਾਹੀਂ, ਤਿਜਾਡੀ ਮੈਂ ਅੰਗੀਕਾਰ ਨਾਹੀਂ ਕਰਿਆ ਪਹ ਰਾਹੀਂ ਰਹੇ ਆਖ ਮਨ ਰਹੇ; ਪੱਸਕੇ ਆਖ ਮੈਂ ਅਣ ਤੁਲੁ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਾਹੀਂ. ਹੈ ਸੁਨੀਧਰ! ਏਕ ਬਡਾ ਪੜੇ ਹੈ, ਤਿਸਮੈਂ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹੇ ਰੱਖੇ ਹੈ; ਮੋ ਪੂੜੀਂ ਉਤਸਪਤੇ ਹੈ. ਜੋ ਅਦੁਮੈਂ ਕੋਉ ਜਾਤਾ ਹੈ, ਤਥੁ ਸਿਖਮੋਂ ਮਾਰੇਗੇ ਲਗਨਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਪੂੜੁਭੀ ਉਸਕੇ ਉਪਰ ਗਿਰਤੀ ਹੈ. ਮੋ ਰਾਹੀਂਰਕੂਪੀ ਬਡਾ ਅਹ ਹੈ, ਤਿਸਮੈਂ

ઇદ્વિષારૂપી ખગુ હે. જાણ છિંગ અથડો પેટા હે. તથા બડી આપણાડો આપ હોતા હે. તાત્કષે ૧૬ કં ઈમને અ હંમાય કરતા હે, તથ ઇદ્વિષારૂપી ખગુ ગો નિરયરૂપ સિધમો મારતે હે; અરુ તૃષ્ણારૂપી ઘૃઢ ઉસણો ગલીન કરતિ હે. હે મુનીધગ! એસા રાગીરકા ને અગ્રીકાર નહી કરતા. લાસમે સદા ઉભા પોછ રહેતે હે; તિમને માન રૂપી મેળદા પ્રવેગ નહી હોતી. એસા લે રાગીરકૃપી અથ હે, તિસને તૃષ્ણારૂપી બડી સ્વી રહી હોતી હે. ઓ ઇદ્વિષારૂપી ઘારમો દેખાતો રહી હોતે, મો સદા ઉભાના કરત રહી હે તિસકર અમરમારિ રૂપ મેળદાકા પ્રવેગ નહી હોતા. તિસ એમને, સાંજા હે, જાણ ઉત્તે ૭૫> વિશામ રહેતા હે, તથ અધ્યક્ષ મુખ પાતા હે; પરંતુ તૃષ્ણાંકા લે પરિવાર હે સો વિશામ કરેને નકી હેતા. ઓ મુગુલિરૂપિ સાંજા હે, જાણ ઉમને વિશામ રહેતા હે, તથ રામ કોધારિક રદન કરેને હે. અરુ એ બડી ઝીકા લે પરિવાર, કલમ કોર, લોઅ મોર, ઈરૂપા હે સો શાંખ દોંહે તિથામ કરેન નહી હેત. હે મુનીધગ! એમા દુઃખા મૂર લે રાગીરકૃપી અથ હે તિસકી ઈરૂપા સેને લાગ દીની હે. ધેર પરમ રાખ હે નહીં. હે ઈરૂપા ઈરૂપા મુખોને નહી હે. હે મુનીધર! રાગીરકૃપો ઘૃઢો હે; તિસમે તૃષ્ણારૂપી કોવાની આપ સિધન બર્જ હે. ગો લેંડે કોવાની નીચ પદારથકે પાસ ઉછી હે; તેમે તૃષ્ણારૂપી કોવાની બોગરૂપી મલિન પ દારથકે પામ ઉદ્ધો હે. બહુગી તૃષ્ણા બદરીની નાઈ રાગીરકૃપી ઘૃઢો હિવાની હે, ઘૃઢો. સિધ હોને દેલી નહી અરુ લેંડે ઉન્મચ દરિ નીચમે ઇમ લતા હે, અરુ નિ

इस नहीं राहता, अब जेदवान होता है, तेमें अग्र्यान्तरुपी
मह कुरु उन्मत्त हुआ लिव रागीरदूषी भीअमें इस्या है.
ओं निकम नहीं राहता है; पश्चात्तद्दुःख पावता है. ऐसे
दुःख पापनेवाग। रागीर है, तिराङ्ग में अग्रिकार नहीं उरता.
है शुनीधर। यह रागीर अस्थि, मांस, इधिर तरी पूरन
है, सो अपनिन है. नेसे हरेताउं करन जाहाँ हृष्टते हैं,
तेमें इसको मृत्यु पर। हिलाता है. उछु आलडा विक्षंभ
है, पंतु मृत्यु धस्ता आस कर सेवेगा. ताते में इसे
रागीरडा अग्रिकार नहीं उरता हौं. यह रागीर इतन्ह है;
नोऽनुभुवना है; घटे अंगर्धिकों प्राप्ती उरता है; पंतु मृत्यु
उनको शाखापन नहीं उरता है, जब छवि उसकों छांड
कर परन्तु लता है, तब अडेलाहि लता है; और रा-
गीरकों छोड़ देता; लिव उमिते शुभ निमित अनेक लता
उरता है; पंतु गंगमें जादा नहीं रहेता. ऐसा ले इतन्ह
रागीर है, धराडा जेने भनरों ल्याग किया है; सो यह दु अ
दैनहारा है, है शुनीधर। और आद्यर्थ हैओ,—जो वाहका
बोग उरता है, तिराउ गाथ अलता नहीं; नेमें धूर उर
मारण आशनें रहे लता है; तेसे यह छवि जब अलने
लगता है; तब रागीर राथ क्षोभवान होता अब वासना-
उप पूरे गंपुडत अलता है; पंतु दिखाता नहीं ले उठा
गया. जब पुलोड लता है, तब ऊडा उठ होता है;
उठेने के रागीरहे गाथ परश किया है. है शुनीधर। यह
रागीर छिनभाग है. लेने जलझी चुंद पत्ते उपर गिरती
है, मो छिनभाव बहती है; नेमें रागीरभी छिनभंग है.
ऐसे रागीरमें आस्था इरनी, गो मूरभता है; अब ऐसे

જારીને ઉપર દ્વારા કરનાલી દુઃખને નિયત હૈ, મુખ
કષ્ટ નહીં હૈ. એહા એ ધ્યાય ગારીબાનો એ જોગ
જુગતે હૈ; પણ જ્ઞાનન્યા અહૃતું રોગકો હોને હૈ.
ધરમે દિયેતા કષ્ટ નહીં. શરીરાંકા ઉપર જના, એવું
જોગ જુગતા, એ તૂંખું કરે તેથા દુઃખ હાજર હતું હૈ.
નેમે કોઈ નાગની ઘરમે જાતે રહેકો હૈ ખાતે,
ગોડિ આવાં ગાડો નાદે ગારીબી; તેને શ્રી
જ્ઞાનધૂર્મની નાગની જ્ઞાય સાચ મળાઈ હો હૈ અ
નરેગા, એ એ નાદાતા હૈ. કરીઓ જીતા એ જોગ
જુગતનેના જીતા કરુના એ મુગખજાને. નેમે પણ નેણ
આતા હૈ, અર જાળાએ તેરો વઠ રારીં નાનાજા હૈ
છરિઓ પ્રીતિ કરીની, એ દુઃખ કરુના હૈ. જાણ શ્રી
ચિંતા અભ્યાસેં જાયે દુઃખ હૈ, ચરીઓ જાણ કોડી હી
ગથનેદી ડિવા હૈ. નેરો કાર્ડ રિલાય મુગ હાતા હૈ
એ મર્દયને જનીની અભ્યાસ ત્વાગતા હૈ, એ અન્યપરે
ભમતે હૈ, એ મુનીધાં વીજાગીડા = એ રીપકડા અગ્રગણી
આતા જાતા દિલ્લા હૈ, પણ ઈંગ્રેડા આદિઅન
નહીં દિલ્લા હૈ, એ હાતો તે આતા હૈ, અરે એ જીતા
હૈ. નેસે રાસુદને જુદાયુદ્ધ દીપાતા હૈ, અરે મિં જીતે
હૈ, તિસકી જાણથા કરુને તે કષ્ટ લાગ નહીં, તેને પણ રા
ગીરકી આદિથા કરુની યોગ નહીં; વઠ અત્તરા નારકુપ હૈ,
સિધ્ર કદાચીત નહીં હોતા હૈ. નેસે બિજુરી સિધ્ર નહીં
દોઢી, તેસા શરીરભી સિધ્ર નહીં હોતા; ધરાની મેં આદિથા
નહીં કરતા, ચિંતા અભિમાન મેને જાગા હૈ. નેમે કોઇ
કૃતી તૃપુનો જ્વાગ હેતા હૈ; તેસે ચેને આદમમતા ત્વાગી હૈ.

हे मुनीधर ! ऐसे रागीरको पुष्ट करना, सो दुःखे निभिग हे. उस रागीर किसी अर्थ आपने लेग नहीं; वालापने लेग हे. जैसे लड़ी जलाए जिन ओर काममें नहीं आती हे, तेसे यह रागीरभी लड अर गुगा जलापनेके अर्थ हे. हे मुनीधर ! इन पुरपने आधूपी रागीरको सानामि कर जलाया हे; तिनका परम अर्थ भद्र अप हे. अर इनने नहीं जलाया, जो परम दुःख पाया हे. हे मुनीधर ! न मैं रागीरी हो, न मेरा शरीर हे, न छंसका मैं हो, न यह भेग हे; अब मुझको कामना कर नहीं हे. मैं निरासी पुरप हो, अर रागीरसाध तुम्हको प्रयोगन कछु नहीं हे. ताते दुम सोचिउपाय कहो; अमरु मैं परम प्रश्नी प्राप्ति पाऊ. हे मुनीधर ! इस पुरपने रागीरका अभिमान लागा हे, जो परमानंददूप हे. ओर इसको देहका अभिमान हे, सो परम दुःखी हे. जेते कछु दु घ हे, जो रागीरके संयोग करी होते हे. भात, अपमान, लरा, भूतु, दंब, खाति, भोज, शोड, आदि संवेद विकार देहके संज्ञेग कर होते हे. इसको देहमें अभिमान हे, तिनको धिकार हे. और सब आपदाली लीठों प्राप्त होती हे. जैसे समुद्रमें नहीं आए प्रवेश करती हे, तेसे देहाभिमानमें सर्व आपदा आए प्रवेश करती हे. इसको देहका अभिमान नहीं, सो पुरपनमें उत्तम हे, अर बंदना करने करेव हे; ऐसेको मेरा नमस्कार हे, अर सर्व सपदाभी तिसको प्राप्त होती हे. जैसे भान जगेवरमें राज हुम आप रहने हे, तेसे जहाँ देहाभिमान नहीं रही, तहा रारेव संपदा आए रहती

હે હે મુનીથા ! નેમે અપણી છાપાંસે બાન, જૈતાખ, કષપતારે અર્દ તિમારું ગાય પાતા હે એવા ઉસાંથો વિશ્વાસી નાખી રેવી - તણ જૈતાખમા અજાન હો જાતા હે, નેમે અનાનું મુખો આદકારુંપી પિશાચને રાખીને દુક આંધ્રા જગતારે તારે મેઘ દ્વારા હો, કુશાર અહૃતારુંપી દ્વિરાચકા નારા હોય અર્દ આંધ્રારુંપી કાસી હો. હે મુનીથા ! રખા રા મુજારો અસાનું અનેન્યા, ગો આદકારુંપી પિશાચનું યા નિરાંત્ર અતિ રાખીને આસ્થા ૮૫ હે નેમે ખીજ તે રામ અદ્દું હેતારે હ્રિ અદ્દું તે બુદ્ધ હોતા તે તો અહૃતાને રાખીરી આસ્થા હોયા હે હે મુનીથા ! ૮૬ આદકારુંપી પિશાચને રામ અવતારો દીન વિને નેરો બાતડો છાપાંસે જૈતાન બાળા હે અર્દ દીનગાડો રામ હેતા હે તેસે આદકારુંપી પિશાચો મુખડો દીન ડિલ હે ગો આદકારુંપી પિશાચ અનિયારને ગિદ હે અર્દ તિમારું દિખે તે અભાવકો પ્રાપ હેતારે નેરો પ્રારાર અધમાર નારા • હો જાતા રે તેને તિમારું દિય તે અહૃતાર નારા હોય જાતા - હે મુનીથા ! ને રાખીને આસ્થા રખી રુ ગો રાખીરે જ લડા પ્રવાહકી નાઈ રિય નહીં હોતા એસા અળ હે નેમે બિજુંઘી ! અમડા ગિય નહીં હોતા, અર્દ ગાંધી નગરકી આસ્થા અથ્ય હે તેસે રાખીરી આસ્થા રાની અથ્ય તે હે મુનીથર ! એમે રાખીરી આસ્થા કરું અહૃતાર કરતે હે અર્દ જગતે પદરાય નિમિત જતન કરતે રે સો ગઢા મુખ નું નેમે સ્વષ્ટ મિથ્યા તે નેમે ૫૮ જગત મિથ્યા હે તિસડો રેતા રાનું હો ઇન્દ્ર, જતન કરતા હે સો

अपने वंधनके निमित्त करता है, लेक्ष्ये धुरात शुद्ध अ-
नाती है, जो अपने वंधनके निमित्त है, अर फतंग दी-
पकड़ी छच्छा करता है; सो अपने नारोंके निमित्त है;
तेमें अव्यानी जो अपने देहका अभिभानकर जोगढ़ी छच्छा
करता है, जो अपने नारोंके निमित्त है. हे मुनीधर
में तो धस गयीरडा अंगीकार नहीं करता; धक्षि रायीरडा
अभिभान परम दुःख देनहाना है, उसाँके है अभि-
भान नहीं रहा, तिसाँके जोगढ़ी छच्छाजी न रहेगी. ताते
में निराचा हो; अर परम फटडी छच्छा है; उसके प्राये-
त खड़गी ससार समुद्रदी प्राप्ति न होने.

धतिश्री योगवारिष्ठे वैराग प्रकरणे, देह नैराश्य वर्णनं
नाम व्योदयः सर्गः १३

शब्दोच्चाच. हे मुनीधर! यह संसार समुद्रमें ले ज-म
पाया है, तासे खाल; अपरथा धर्मांकं प्राप्त अपि है, सोभी
परम दुःखका मूल है; तिमसे परम धीन हो जाता है; अर
जेते ओयुन धर्ममें आप अवेदा करते हैं. सो इत हो, आ-
राहाता, मूर्खता, छच्छा, अपणना, धीनता, अर दुःख
भंताप, जेते विद्वार धर्मांकं अप्य प्राप्त होते हैं. यह खा-
लावस्था भहा विकारपान है; अर खालक पदारथकी ओर
धारता है, एक परतुका अहन कर दुर्गमीकं चाहाता है;
सियर नहीं रहता है; द्विर ओरमें लग जाता है. लेक्ष्ये
खालर ५६२के नहीं जैता, अर जो दोउ विपर कुध करता
है, तब अंतरते खच्छा जबता है; अर खाले खाले छच्छा।

કરતા હે; તિખુફી પ્રાપી નહી હોતી ભરા ગૃહણમે રહતા
 હે; અર ચિનમે જાગ્રતી હો જાતા હે; રાતિએ પ્રાત નહી
 હોતા; હિં મહા વીન હો જાતા હે. લેસે દેખીજના હસ્તિ ॥
 કરનો જાણા હુઅા વીન હો જાતા હે; તેમે યુ ચૈતન્ય
 પુરુણ જાણક અવધા કર વીન હો જાતા હે. લેક્ષ્મુ પુરુણ
 જાતા હે, ગો બિભાર જીન રે તિમદુ દુ યુ પાતા હે
 અર મૂર ગૃહ અવાયા રે, તિમદુ ઇછુ મિદિ નહી ટોતી,
 નેર પદાધરી પ્રાપિ હોતી હે, તિમને ચિનમાર મુખી રહ
 તા હે; ખાદુચી તપને લગતા હે. લેને તપની પૂર્ણ
 અભ પરિયે રાય એક હિન નીચ હોતી હે તિ ઉસી પ્રા
 સો તપની હે તેમે રેદી તપના રહતા હે. લેસે શરૂઆતિ
 અંતમે સ્વર્ણ વીઠથ હોતા હે, તિમદુ ઉદ્ઘાસિ કરતાન ટોતા
 હે, તેમે યુ જરૂરો. અનુભુક અવધાન રે બાળાદસ્યામે કર
 હોતા હે. હે મુનીધા! કો જાણક અવસ્થારી મગતી રહતા
 હે, મોખી મુખ રે, એરો ગો યુ નિષે રહિન અવસ્થા
 હે; અર ભરા અપવિજ હે ઓર જાદા પદાર્થદી ઓર વાત
 તા હે ચેમી મૂર અર જીન અવધારી મુશ્કેં પુરુણ નહી.
 કુમ પદાર્થદો રેખતા હે તિસ્કી અપ ધારતા હે અર
 ચિન અપમાનદે પાતાને. લેંગ કૂરુ હિન હિનમે
 દૂરી ઓર વાતા હે, અર અપમાન પાતા હે, તેસે
 જાણક અપમાનદે પ્રાત હોતા હે. અર ગાયકુદો રાદા
 ભાગ અર પિતાડા ભા રહતા હે બાલકાંદા ભાડા ભય રહતા
 હે, અર આપને બડુ જાણકારી ભય રહતા હે અર પશુ
 પછીનુંડા ભય રહેતા હે, હે મુનીધા! એસી દુ અનુભુ
 અવસ્થારી મુશ્કેં પુરુણ નહી. લેસા જીડા નેન અચલ હે,

આ નદીકા પ્રવાહ અચિત હે, ખરાંબી મન આજાં આજાં
અંચલ હે, એસે જાનતા હોય અંચ સાથ અંચલતા આલકું
કનિષ્ઠ હે; આજાં સંખોં અચલ હે, નેરા મન અંચલ હે,
તેસા આજાંબી અંચલ હે, માત્રાંકું આજાં હે, હે શુણીધર।
નેસે વચાડા ચિત્ત એક પુરુષમે નહીં હદેશતા, તેસે આજાં
કા ચિત્ત એક પદારથમે નહીં હદેશતા, જો ઈમ પદારથ
કર મિરા નારા હોવેશા, એસા વિચારની તિસોંાં નહીં, અંચ
કસુકર મિરા છલાન હોવેશા મો વિચારની નહીં, એસેછી
પરથા ચેષ્ટા હરતા હે; અંચ સંદા દીન રહેતા હે; અંચ સુખ
દુઃખ ધરણા હોય કરું તપાપમાન રહેતા હે; નેસે નેંબુ
આપાંમે પૂછી તપાપમાન હોલી હે, તેસે આજાં તપતાઈ
રહેતા હે, રાંતિંાં ડરાયિતું નહીં પાવતા, અંચ જાખ વિદ્યા
પદને લગતા હે, તથ શુદ્ધસો બદા બધ જીત હોતા હે, નેમે
કોણે જમેંડાં દેખું બધ પાંચ, એંર ગરુડોંાં દેખું નેસે
શર્પ બધ પાંચ, તેંબે જાણની હો જતા હે, જાખ રાઘીરણા
કોણે કષ આદ્ય પ્રાણ હોતા હે, તથ બડે દુઃખોંાં પ્રાણ હોતા
હે, પંતુ દુઃખોંને નિવારનમે સમર્થ નહીં હોતા; અંચ
જાહનદોંબી સમર્થ નહીં, અંતરેં પદ્મા જલતા હે; અંચ
સુખોંાં કષુ ખોલ રાણતા નહીં, નેમે બૃદ્ધ કષુ નહીં જોલ
શકતા, અંચ દુઃખોંાં નિવારન નહીં કરી રાણતા, ન સંદર્ભ
કરે રાણતા, અંતરેં પદ્મા જલતા હે; તેમે આજાં શુંગ
શુંગ કુલા દુઃખ પાવતા હે, હે શુણીધર! એસી જો આ-
લકુંબી અજરસ્યા, તિસુંબી જો સુતિ હરતા હે, જો મૂર્ખ હે,
૫૬ તો પરમ દુઃખુંપ અજરસ્યા હે; ઉત્તરમે વિષેક વિચાર
કષુ નહીં, એક અનિકો પાતા હે, અંચ દરન હરતા હે,

એસી ઓગુનરૂપ અવસ્થા મુશ્કોં નહી સુધાતી હે. નેમે મિગુણ અર જલે ખુદ ખુદ સિર નહી રહેતે તેમે બાલાદુ સિર કદાચિત્ નહી હોતા. હે સુનીધર! યદે મહા મૂર્ખ અવસ્થા હે; કખુ કદાતા હે.—હે પિતા! મુશ્કોં બર્કડા કુડા ખુનીરે; કખુ કદાતા હે.—મુશ્કોં ચંદ્રમા ઉતાર દે, એ સાથ મૂર્ખાડે જયત હે. તાતો એસી મૂર્ખાપરસ્થાઓ મે અંગીડાર નહી કરતા. નેમે દુઃખા અનુભવ બાલકોં હોતા હે, સો દ્વારે ગુપનેમેંબી નહી આપા; તાત્પર્ય યદે એ ખાળાવસ્થાને જડા દુઃખ હે. યદે ખાળાવસ્થા એસી ગુનજા જુખત હે, સો અથ ગુન કરે રોખતી હે, એસી નીચ અવસ્થાઓં મે અંગીડાર નહી કરતા. પરમાર્થ સુતિ કર્ણી મો મૂર્ખતા હે, પરસે ગુન કોઈબી નાહી હે.

ધતિઓરીગ વારિએ વૈરાગ્ય પ્રકૃતાંગે ખાળાવસ્થા વર્ણનાં
જુમ ચતુરંશા; મર્ગ: ૩૪

શાખોવાય. હે સુનીધર! દુઃખરૂપ ખાળાવસ્થાએ અન તરે ને ગુના અવસ્થા આતી હે, મો નાચે તે છાયી અઠો હે; સોખી ઉત્તમ ગિનયેક નિમિત નહી હે, અધિક દુઃખ દાયક હે. જથું ગુના અવસ્થા આતી હે, તથ કામકૂપી પિરાય આપ લગતા હે. ગો કામકૂપી પિરાય ગુના અવસ્થા તૂંકી ગરેલેમે આપ મિથત હોતા હે. મિત દ્વિગૃહતા હે, અર ધર્યાએ પસારતા હે. નેમે સૂર્યમુખી કમલ જિલી આતા હે, અર પંચુફીનોં પગારતા હે, તેમે ગુના અવસ્થાકૂપી મર્યાદાએ હે. તથ નાતા પ્રકારમી છાટા

कुरती है, अरे कामदूपी पिशाच छरोड़ों खीमें डारे हेता
है, तहा पर्याँ दुःख पाता है, जिसे कोडिंग अभिके कुंडमें
अरी दिया होय, अरे वह दुःख पावे, तरों कामके घरा
हुआ दुःखों पाता है. हे मुनीधर! जो छु जिकार
है, भो भव गुरा अवस्थामें आपके प्राप्त हुए हैं. जिसे
धनपानके। हेजके निर्धन सब धनकी आरा करते हैं, तरें
“हुवा अवस्थाहों” हेजकर सब देख आय छक्के होते हैं.
अर ले जोगड़ों सुखदूष लगकर जोगड़ी धड़ह। करता
है भो परम दुःखों करता है, जिसे भवधार पर जान्या
हुआ हेजने भाव सुन्दर लगता है, परंतु जण उनका पान,
है, तभ उभरा होय जप; तिम उभरता कर दीन हो
जाता है; अर निरादहों पाता है. तोरे यह जोग
हेजने भाव सुन्दर भासता है; परंतु जण धनकों जुगतता
है, तभ तृष्णाकर उभय हो जाता है; अरे पराधीन
होय जाता है. हे मुनीधर! यह काम, कोष, लोग, भोइ,
भुक्कार, पे सब जो ओर है, शो “हुवातूपी” राजकों
हेजकर लूटने लगता है; अरे आत्मनानकूपा धनकों
ओर से जाता है, तिसकर यह दीन होता है. यह पुरुप
आत्मानके जिज्ञेषकर दीन हुआ है. हे मुनीधर! ऐसी
जो दुःख देनहारी गुरा अवस्था, तिसका में अंगीकार
नहीं करता; अरे रांति ले है, जो चित्र रिपर कुरनके
लिये है; जो भित्र “हुवा अवस्थामें निष्पक्षी ओर धावता
है जिसे जान लक्षणके ओर जाता है, तभ उभड़ों जिष्यमें
मंजिग होता है. जो विषयकी तृष्णा निश्च नहीं होती;
अर तृष्णाके भावे जै-भों उभांतरकूप दुःखों पापता

हे, हे शुनीधर। ऐसी दुःखदायक गुरुा अपरेश्वारी मु
अडों कडिंगा नहीं हे, हे शुनीधर। लेते कछु दु अ हे
सो सब गुरुा अपरेश्वारे आवह? प्राप्त होता हे, डाँग,
कोप, लोभ, मोह, अद्वार, अपनता प्रत्याहीडे दु अ
हे, सो अब गुरुा अपरेश्वारे लिए होते हे, लेके प्रथम
कालमें राज गोप आप सिंह होते हे, तेमें गुरुापरेश्वारे
मध्य उपद्रव आव नितो हे: ओ! चिनामा हे नेमे
• बिगुडीडा अमडा होपडे भिट लाता हे, लेमें सामुद्रमें
तरग होते हे, अइ भिट लाते हे, तेमें गुरुा अपरेश्वा
होपडे भिट लाती हे. लेमें स्वप्नमें छोड ऊ विहारडा
उम लाती हे, तेसे अतानडा गुरुा अपरेश्वा छन लाती
हे, हे शुनीधर। गुरुा अपरेश्वा उनी परम राजु हे
ले पुराय ईस राजुके राज्ञों खने हे सो धन्य हे। छोडे
राज्ञ डाम, डोप हे, तेघरते छुट्ट्या हे, मो वलडे प्रहोड
करभी उद्धान लोगा, ले छनडा खाई हुआ हे, मो
पशु हे हे शुनीधर। गुरुापरेश्वा दे ननेमें तो मुद्दे दे
परदू अदरने गृहण्या कडे लवज्जीत हे, लेशो पृष्ठ देना
नमें तो मुद्दर होय, अइ अंतर्गते मुना लग्या तुआ हे
तेसे गुरुापरेश्वा ले जोगडे निभिग जगन कडी हे तो
जोगा आपात अनीप हे. इरन यह ले जगनम छद्रिप
अइ विषयडा अलोग हे, तजनम अविच्छिन्न जना
लगता हे, अइ जन निनेग हुआ ताप दु अ होता हे
तारे जोगे कडे भूम्य प्रसन होते हे अइ उन्मत्त होता
हे, तिभोडे गाढी नहीं होती. अइ अदरते राजा गृहण्या
कहनी हे. ऊमें विषनी आराक्षित होती हे. जन्म धृ

वनिताओं बिलोग होता है, तब निस्के समरेन करके जलता है, लें में युनका जूँच अग्रन करके जलता है, तेसे गुप्ता-वस्थामें धृष्ट बिलोग करके अब जलता है, लें में उन्मत्ता होती साकर करके वधन पाता है, तब सिर होता है; इकु जय नहीं रातता; तेसे अभूत्पी दरित है, तिसकी साकरकृप गुप्ता अपवस्था वंधन करती है, अर गुप्तावस्था-कूपी नहीं है, तिसमें धृष्टातुपी तरंग उडते हैं, जो इस-चीत रातिड़ा नहीं पाते हैं, अर है मुनीधर! यह गुप्तावस्था अठी दुष्ट है; कोउ जड़ा जुदिवान होवे; अर सदा निर्भय प्रभन होवे; ऐते युन करके संपन होवे; तिशकी जुहिड़ीभी गुप्तावस्था भक्षीन कर छारती है, लें से निर्भय जलकी अठी नहीं होवे; अर जब अपाकाल आवे, तब भक्षीन होय जावे; तेसे गुप्तावस्थामें जुदी भक्षीन होय जावी है, है मुनीधर। राशीरकूपी जूँच है, तिसमें गुप्तावस्थाओं अल प्रगट होता है; भो अस्ति होता है, तब चित्तकूपी वंवग आय जोता है; भो तृणगुप्ती तिशकी मुगंद करके उन्मत्ता होता है, अर सभा नियार जूल जाता है, लें से जब प्रभय पूजन अदना है, तब रूपे पत्रों उडाप ले जाता है; अर एहने नहीं होता, तेमें गुप्तावस्था आवती है तब, पैराग, गंगोपारिड़ युनका अभाव करती है, अर दुःखकूपी कम्पका गुप्तावस्थाइपी मूर्व है, गुप्तावस्थाके उद्यते सभ दुःख प्रकृतित होय आते हैं, ताते सभ दुःखका मूल गुप्तावस्था है, लें से मूर्वके उद्यते मूर्वमुर्खी इमल भील आते हैं, तेमें चित्तकूपी कम्प, संसारकूपी पंचुर्गी, अर रातता-कूपी मुगधकूपी अीली आता है, अर तृणगुप्ती जोरा-

તિસ્પર આવ એટા હે, અર વિધવાની સુનંધ હેતા હે.
 હે મુનીધ ! ગંગારૂપી ગંગી હે, તિસમે રૂપાવસ્થારૂપી
 તાંગાળન પ્રદારાંતે હે; ડારન યે ને રાગીર રૂપાવસ્થા
 કુંભ મુખોબિત હોતા હે, અર રૂપાવસ્થા રાગીરો ॥
 કુંભ બાજ કરું હો આતી હે. જેસે ધાનકે છોરે પૂર્ણ
 હરા તખને રહે, જખનામ ઉમડો કૂલ નહી આપા;
 જખ કૂલ આના હે, તખ રૂખનેઢો લગતા હે; અર ચેંન
 કે કન પરિપત્ર હોતો હે, તખ અને છોરે પૂર્ણ જાંન
 ભાજકો પાતે હે. ઉમકી હરિયાન નહી રહે રાડી,
 તેસે જખનાંની રૂપાની નહી આઈ, તખનાંની રાગીર
 ચુંબ કોમન રહ્યા હે; જખ રૂપા આઈ તખ રાગીર કુ
 હો રહ્યા હે, કેર પરિપત્ર હોર છીન હો રહ્યા હે, અર
 પૂર્ણ હોતા હે; તારે હે મુનીધર ! એસી દુષી મૂલ્યાં
 રૂપા અવસ્થા હે તિસકી સુજરો પચાં નહી, જેસે સામુદ્ર
 ખો જલકુર પૂર્ણ હે; તખકો પસારતા હે, અર ઉઠ્યતા હે
 તોઉભી અંદાજા લાગ નહી રહ્યા, છથરકી આંદ્રા મર્યા
 દામે રહેની હે, અર રૂપાવસ્થા લો એસી હે, ને શાંકની
 અરજાદા, અર લોઓભી મર્યાદા મિટકે ચાની હે, અર
 તિનકો અપના નિયા નહી રહેના. જેસે અવકાંમે
 પદારેપકા જાન નહી હોતા, તેસે રૂપાવસ્થામે શુભ અશુભકા
 લાગ નહી હોતા. શુશ્રાવ નિયાર નહી રહ્યા તિસકો રાતિ
 રહ્યતિ હોયે, સાદ બ્યાદી તાપમે જરૂરા રહ્યા હે જેસે
 જલબિના મર્યાદકો રાતિ નહી હોયી, તેમે બિયાર બિના
 પુરૈ ગોંડ જલતા રહેના હે. જખ રૂપાવસ્થારૂપ રાન
 આતી હે, તખ કેમ પિશાચ આપકે અરજાદા હે, તિસકર

ਪਿਸਾਂਕੋ ਧਹੀ ਸ਼ੁਦਧ ਭਾਵੇਂ ਹੈ, ਜੋ ਕੋਈ ਝਾਮੀ ਪੁੱਥ੍ਰ ਆਏ, ਤਿਸਾਂਕੇ ਸਾਥ ਮੇਂ ਪਛੀ ਅਚੰਗੀ ਕੇਂਦੇ ਹੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਹ ਦੇਖੀ ਸੁੰਦਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੇਖੇ ਭਿਸਾਂਕੇ ਫਲਾਂਚ ਹੈਂ, ਜੋ ਕਿਥਾ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੌਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ, ਹੈ ਮੁੰਨੀਖਰ। ਫਿਰ ਪਿਛਾ ਸਾਥ ਵਹ ਸਦਾ ਜ਼ਰੂਰਾਂ ਰੇਹਤੀ ਹੈ; ਜੇਕੋਂ ਮਹੂ ਥਲਕੀ ਨਹੀਂਕੋਂ ਵੇਖ ਸ੍ਰੀ ਮੂਗ ਹੋਰਤਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਅਧਾਰਿ ਤੇਜ਼ ਜ਼ਖ਼ਮਾ ਹੈ; ਤੇਜ਼ੀ ਵਾਡੀ ਪੁੱਥ੍ਰ ਵਿਖਾਂਕੀ ਪਾਮਨਾ ਕਰਕੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਰਾਂਗਿ ਨਹੀਂ ਪਾਵਤਾ ਹੈ, ਹੈ ਮੁੰਨੀਖਰ! ਮਨੁੱਖ ਜਨਮ ਉਚਮ ਹੈ; ਪਾਂਤੁ ਜਿਨ੍ਹੇ ਅਭਾਵਾਂ ਹੈਂ, ਤਿਨਾਂਕੋਂ ਵਿਖਾਪਣੇ ਆਤਮਪਦਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੀ, ਜੇ ਜੋ ਅਤਾਭਾਨਿ ਕੋਈਕੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਤਿਸਾਂਕਾ ਨਿਰਾਦਰ ਕਰੇ ਓਕੇ ਉਸਾਂਕੋਂ ਜਾਨੇ ਨਹੀਂ, ਓਕੇ ਆਈ ਵੇਖੇ, ਤੇਜ਼ੀ ਨੂੰ ਪੁੱਥ੍ਰ ਮਨੁੱਖ ਰਾਹੀਂ ਪਾਵੇ, ਆਤਮਪਦ ਨਹੀਂ ਪਾਵਾ, ਜੋ ਘੜੀ ਅਭਾਵਾਂ ਹੈ; ਅਤੇ ਮੂਰਖਤਾ ਕਰਕੇ ਅਪਨੇ ਲੁਧਨਾਂਕੋਂ ਬਿਧੀ ਜੋਧ ਤਾਰੇਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੁਧਾਨ ਅਧਰਥਾਨੇ ਪ੍ਰਤੀ ਫੁਲੁਆਂ ਛੇਤਰ ਅਪਨੇ ਨਿਮਿਤ ਜੋਤਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਏਤੇ ਵਿਕਾਰ ਜੁਧਾਵਰਥਾਨੇ ਹੈ, ਜੋ ਰਾਖ ਆਪਣੇ ਪਨਾਂਕੋਂ ਪ੍ਰਾਵਾ ਹੋਤੇ ਹੈਂ, ਮਾਨ, ਮੋਹ, ਮਹ ਫਲਾਦਿ ਵਿਕਾਰ ਕਰਕੇ ਪੁੱਥ੍ਰਾਈਆਂ ਨਾਰਾ ਕਰੇਤਾ ਹੈ, ਹੈ ਮੁੰਨੀਖਰ। ਜੇਕੋਂ ਜੁਧਾਵਰਥਾ ਪਕੇ ਵਿਕਾਰਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੀ ਹੈ, ਜੇਕੋਂ ਨਹੀਂ ਆਖੂਸਾਂ ਅਨੇਕ ਤਰੰਗ ਪਰਾਰਤੀ ਹੈ, ਤੇਹੋਂ ਜੁਧਾਵਰਥਾ ਬਿਚਕੇ ਅਨੇਕ ਤਾਮਨੀਆਂ ਛਾਪਵੀ ਹੈ, ਜੇ ਜੋ ਪੰਖੀ ਪੰਖ ਕਰ ਅਛੂਤ ਕਿਤਾ ਹੈ, ਜੇ ਜੋ ਸਿਥੇ ਜੁਲਕੇ ਬਲਮੋ ਪਥੁਕੋਂ ਮਾਰਨੇਕੇ ਛੋਰਤਾ ਹੈ, ਤੇਹੋਂ ਬਿਚ ਜੁਧਾਵਰਥਾ ਕਰ ਪਿਛੇਖੀ ਓਕੇ ਖਾਹਤਾ ਹੈ, ਦੇ ਮੁੰਨੀਖਰ। ਸਾਮੂਝਕਾ ਨਾਰਨਾ ਇਹਿਨ ਹੈ, ਛਾਹੇ ਤੇ ਜੇ ਤਾਮੇ ਜਲ ਅਧਾਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਿਰਤਾਰਖੀ ਜਾਤਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਤਿਸਾਂ ਮੁੜਾਂ, ਕੁੜਾਂ, ਮਗਰ ਜਾਂ ਰੇਖਾਂਗੀ ਰੇਹਤੇ ਹੈਂ; ਏਸਾ

કુઅર સાધુદ્રગ તરના સો મેં સુગમ આનતા હો, પરટુ
જુવાવમણાડા તરના મહા ડિન હે જરન વથ ને જુવા
વસ્યામે નિર્ણય રૈના ડિન હે, એસી સડ્ટવાળી ને
જુવાવમણા હે તિસમે અગાપમાન નહી હોતે સો પુરુષ ખણ્ય
હે। અર જીના કાને કોગ હે હે મુનીયઃ। વથ જુવા
વસ્યા મધ્યીન કર ડાગી હે નેસે કાનકી ખાવરી હે,
તિસ્કે નિકુ ગાય કારે ગુણ હોય, મેરે પવન અનનેને ગાય
આપ ખાવરીને ગિરે, તેમે પવનદૂષી જુવાવસ્યા જેણ
દૂષી છૂં કાદેનકો બિસરૂષી ખાજરીને ગારુડ મરીન કર
દીલી હે એસે ઓચુન કરું પુરુન ને જુવાવસ્યા તિમધી
ઇચ્છા મુજ્ઞે નહી હે જુવાવમણા! નરેપર વહી રૂપા
કરી, ને તેગ દર્શન નહી હોયે, તેરા આનતા મેં દુ ખડા
કારન આનતા હો નેસે પુરુષે મગનડા મારુ પિતા હો।
નહી રાના, અર મુખ્યા નિર્ભિય નહી દેખના તેસા તેરા
આનતા મેં મુખડા નિર્ભિય નહી દેખના તાતે મુખ્ય રૂપા
કરી ને અપના દર્શન ન હોયે! હે મુનીયઃ। જુવાવ
સથાડા તરના મહા ડિન હે ને કોઈ નેખનવાન હોયે
સો નાના ગંગુદ્રા હોયે, ઓરે રાખે તુન, વૈરાગ નિચાર
માનેય, રાનિ, ઘનિકર જપન હોયે મો દુર્લભ હે ને મે
આદરસામે જન હોલા આથર્સ હે તેમે જુવાવમણામે
વૈરાગ, નિચાર, રાનિ, મનોર પારના એ બડા આથર્સ
હે તાતે મુખ્યકો ગોઈ થિપાય કહો, જુમાર જુવાવસ્યા
ને દુ ખડી મુદ્રિન હોય જાય, અર આત્મપત્રી પ્રાપ્તિ હોય

છતીશ્વરી યોગચારિએ વૈરાગ પ્રેરણ ગુજરાતી
વર્ણન નામ પદ્ધતિ સર્ગ ૧૫

હુ ખુનીધર ! જિસ ડામ વિલાસકે નિમિત્ત ખીંડી પાંચા કરતા હે, સો જી, અસ્થિ, ભાંસ, દૃધિર, મૂત્ર, નિષાંગી પૂરન હે; કંસીશી પૂતરી બની દુઈ હે; નેસો કંબોકી બની પુતરી હોતી હે, સો તાગેસોકર અનેક ચોટા કરેવી હે; તેસો વહે અસ્થિ, ભાંસાદિકી પૂતરીમે કષુ ઓર નહીં હે. ને જિયાર કર દેયો તો સો ઉભાની દિખાતી હે. નેસો પર્વનકે રિખર દૂરતે સુંદર, અર નિકટતે અસાર હે; પડે ખ્યારદ્વાર દિખતે હે; તેમે ખી-વખ અર જૂઘનસો કરી સુંદર બાળતી હે; અર ને અંગડો જિમબિન જિયાર કર દેયો તો ચાર કષુ નહીં હે, નેમે નાગનીંડી અગ ખહુત કોમથ હોતે હે; પરંતુ ઉસકા પરસં કરો તો આએક ભાર ઢારતી હે; તેમે ને ગોઈ ખીકો રૂપરાં કરતે હે તિંકો નારા કર ઢારતી હે; નેસો જિથપી વંલી રેખન ભાવ સુંદર લગતી હે, પરંતુ સર્દાં ડિનેં ભાર ઢારતી હે; નેસે દરિયાં બંજુર કર ઓદ્ધા તથ જિસ ધૂરપે રહતા હે, તહાંડ સિધર રહતા હે; તેસે અગ્યાનીંડા ને ચિત્રદૂપી દરિયા હે, સો ડામકૂપી બંજુરાંડ બદ્ધા કુચ્છા જીડુંપી એક રૂપાનમે સિધર રહતા હે; બદ્ધાંત કદું જાવ નહીં સાકતા. ઓર જખ દરિયાં મહાવન અંકુરાડા પ્રહાર કરતા હે, તથ બંપનડો તોરણે નિડસ જાતા હે, તેમે વહે ચિત્રદૂપી મૂર્જ દરિયા હે, સો મહાવનરૂપી શુદ્ધ ઉપતેરાંડુપી અંકુરાડા વારંવાર પ્રહાર કરતા હે, તથ સોખી નિર્ભિંબન હોવ જાતા હે. હે ખુનીધર ! કામી ધુરય ને જીંદી પાંચા કરતા હે, સો અપને નારોકે નિમિત્ત કરતા હે; નેસો કદલીઅનંદ દરિયા, ડાગદુપી દરતની દેખાડ છલ પાંચું બંધનમે આતા હે, તાતો

પરમદુઃખ પાતા હે; તેસે પરમદુઃખડા મૂલ ક્ષોડા ભગ હે;—
હે મુનીધર ! નેમે બતાએ દાદી અનિસાળનો જલાચાવી હે,
તેસે ક્ષીરૂપી અનિ તિસું અધિક હે; કાઢેતે ને તમ અનિકે
પરસ દિનો તમ હોતે હે; ઔર ક્ષીરૂપી અનિ તો રમતન
આનંદ જલાચી હે. ઔર ને સુખ રમતીય દિખાતા હે,
સો આપાન રમતીય હે; કાણ ક્ષોડા સુખડા વિજોગ હોતા
હે, ત્યે મુરદેકી નાઈ હો જતા હે. નિરા કાથમેના
(ક્ષી મંદેગ કાય) રાખ (સુદ્ગા) નેસા હો જતા હે.
હે મુનીધર ! વહ તો અસ્તિય, માંચ, રૂપિરડા પિંજરા હે,
સો અનિમે બસ્ત હો જવગા; અદ્વા પશુપંખીકો આ-
નેડા આદાર હોયગા. છન્દો દેખડુર પુરુષ પ્રરંત હોતા
હે, અર પ્રાણ આકારામે લીન હો જતે હે; તાતે છસ
ક્ષીકી છંદા કરી સો મૂર્ખીના હે. નેસે અનિકી જવા-
બાડી ઉપર સ્થાનતા હે; તેમે ક્ષાદિ શીરા ઉપર સ્થાન કે-
રા હે. નેમે અનિંદ રૂપરો દિયિતે જલતા હે, તેમે
ક્ષીકી રૂપરો દિયિતે પુરુષ જલતા હે. તાતે જલાના ઘોનોમે
ગુલ હે. હે મુનીધર ! છસદો નાથ ડરનહારી ક્ષીરૂપી
અનિ હે; ને સ્વીકી છંદા કરતે હે, સો મહામૂર્ખ અ
ધ્યાની હે; સો અપને નારાડે નિમિંગધ છંદા કરતે હે.
નેમે પરંગ અપને નારાડે નિમિંગ દીપકી છંદા કરતે
હે; તેસે કામી પુરુષ અપને નારાડે નિમિંગ ક્ષીકી છંદા
કરતા હે. હે મુનીધર ! ક્ષીરૂપી બિધાતી રેખી હે; અર
કસી પાનકે અથ તિમકે પચ હે; અર જુલ ડારી
હે; ઔર અથિરૂપ શુદ્ધે હે; નેત્રાદિ પંદ્રિય તિસકે
કુલ હે; અર કામી પુરુષરૂપી કોરે આપ બેદે હે,

अहं कामदूषी पीव ने खीरूपी जल पमारी है; तिसपर
कामी पुरूषूपी पड़ी, आप इसते हैं। कामदूषी धीर
तिसको इसापड़े पर्यम कष्ट प्राप्त करता है। ऐसे दुःखें
हेनहारी खीकी ले वाला करते हैं, सो महा मूर्ख हैं है
मुनीधर। खीरूपी सरपनी है; जब तिसका पुत्रारा निकलता
है, तब तिसके निकट कमल कुल सब जल लोते हैं; ऐसी
खीरूपी मरपनी है, तिसकि उच्छितृप ले पुत्रारा निकलति है,
तब वैरागरूपी कमल ले लते हैं; अहं जब सरपनी दसती
है तब विष चढ़ता है, और खीरूपी सरपनीकी चौतानी करी
तब अतरें आदर्श विष चढ़ जाता है, है मुनीधर।
नेसे व्याप छलकर भयछिड़ीं इसावता है; तेसे कामी पुरूष
भयछीवत सुन्दर खीरूपी जल है जो इसाता है; और स्ने-
हूपी तारेसे कामी पुरूष बंधन पाय जैसाना चक्षा जाता
है; किंव गृणारूपी घुमीसे काम भार आरता है, है
मुनीधर। ऐसे दुःखें हेनहारी खीकी मुन्हको उच्छिता नहीं;
अहं कामदूषी पाराधि है, तिसते रागरूपी उद्दिष्टसे जल
जिष्याप आमी पुरूषूपी मृगड़ा आराहित कर आरता है, अहं
खीड़ा स्नेहरूपी ओरी है; तिसके कामी पुरूषूप वेष्टसो
आध्या है, अहं खीड़ा मुखरूपी ले चंद्रमा है, तिसको
रेखड़े कामी पुरूषरूपी कमलती झीली आती है; नेसे चं-
द्रमूर्खी कमल चंद्रमड़ीं देखड़े प्रसंन होते हैं; और मूर्ख-
मुर्खी नहीं होते, तेसे यह कामी पुरूष जोग हुंडेर प्रसंन
होते हैं; अहं ज्यानवान प्रसंन नहीं होते हैं, नेसे न-
कुण सर्पें निलगेत निराशक भारता है; तेसे कामी पुर-
पड़ों खी, आत्मानंदमें निराशक भार आरती है, जब खीड़ि

નિકટ જતા હે, તમ વિસ્તો ભરમ કર ગરતી હે. લેંગ
સૂખે તૃતી અર ઘૂર્ણે અદ્વિત ભરમ કર ગરતી હે, તેમે કાગી
પુરૈપણે ક્રીદૂપી નાગની ભરમ કર ગરતી હે. હે મુનીયા! જી
કૂપી જો ગાડી હે, તિમણ કોચેદેખ્યે અપકાર હે, તિમારે જામકોધા
રિ, ઉન્હું અર પિગાય હે. હે મુનીયા! જો ક્રીદૂપી આડગુડે
પ્રદીપે રુચાડૂપી શાથામમેતે બચ્યા હે સો પુર્ણા ધન્યહે।
તિમકે મેરા નમસ્કાર હે. જીકા ગાંતેચ પરમ કુ અના
જાન હે, તાતે મુખ્યે પિંડા પણા નહીં. હે મુનીયા!
લે રોગ હોતા હે, તિરંકે અતુસાર ઓખા કિતા હે, તથા
ગોગ નિરુષ હોતા હે, આર ટોડ કુપણ દિયે, તથ વાડા
પદ્ધય હોતા હે, ગોગ અર જતા હે; તાતે મેરે ગોગદે અતુ
શાર ઓખા કરો; સો ગોગ ગોગ મુનિદે. જરા અર
મૃત્યુ મુખ્યે એડા રોગ હે, તિમણ નાચાડા ઓદ મુખ્યે
જીવિદે, ઓર જીદી નિરુષિદું લે લોગ હે, ગો ચળ પુર્ણ રોગદે
શુદ્ધ કરતા હે. લેંગ અનિમે ઘૂત દરિયે, તમ અર જતી
હે, તેમે બોગમો જરા મૃત્યુ આદિગોગ સો અદ્યા હે; તાતે
કરી ગોગદી નિરુષિદ્ધા ઓખા કરો, નહીં તો કણગત્યાગ કર
અનમે રત્ય રહ્યા. હે મુનીયા! જિયકો જી હે તિરંકો
બોગદી પિંડાની હોલી હે, ઓર લસડો જી નહીં તિસકો
ઝીંગી પિંડાની નહીં. તિયાને જીકા તાગ ડિયા હે, તિનને
મસાંકાળી તાગ ડિયા હે. ચોઈ ગુખી હે, મમારકા એડા
અર હોલે, તિથતે જરા મૃત્યુ આર ગોગદી નિરુષિ હોછ.

ધતિશી બોગવાયિષે ચેરાગ પ્રકરણે જીદુગાણ વહુંન
તામ પોતાઃ સર્ગઃ ૧૬

अरीराजोवाय. हे मुनीयर। खाणडे अपरस्याते भहा
लडे हे, अ॒इ अराका हे; ओर वर्ष शुवापस्या आती
हे, तब खाणावस्थाको अहन कर लती हे. तिसके अनंत
वृद्धावस्था आती हे, तब रागीर लज्जेवृत हो जाता हे.
अ॒इ जुही छीन हो जाती हे; जुहुमी भृत्युको पापता हे.
हे मुनीयर! उम प्रकार अव्यातीति छुपना अर्थ हे, १५
अर्थकी रिहि नांडी हे. लेसे नदी दृष्टि वृद्धि होते
हे, सो जलके प्रवाह कर लज्जेवृत हो जाते हे; तेसे वृ-
द्धावस्थामे शगीर लज्जेवृत हो जाता हे. लेसे पृथन सों
पञ्च उड़ जाता हे, तेसे वृद्धावस्थामे रागीर नारा पाता हे,
लेते इच्छु गोग हे गो सभ वृद्धावस्थामे आप प्राप्त होते
हे; अ॒इ रागीर दूरा होय जाता हे; अ॒इ ज्यो पुत्रादिके
सभ जहुआ ताम उर होते हे; लेसे पक्षे इधरमें वृद्धि त्याग
देता हे, तेसे धृष्टिको कुकुर्ण त्याग देता हे, अ॒इ देख हसते
हे; लेसे वायरेको देखके हसके बोलते हे ले धृष्टी जुहि
गण जात रही. लेसे उमल झुलनके उपर गडा पडते हे,
अ॒इ उमल लज्जेवृत हो जाता हे, तिसे नारा अपरस्यामे
पुरेप लज्जेवृत बाप्तीं प्राप्त होता हे, अ॒इ रागीर दूर्भव
हो जाता हे; तेया स्वेत हो जाते हे; शक्ति छीन हो जाती
हे. लेसे चिरकालझालझा वृद्धि होता हे, तिसमें धुना होता
हे, तेसे राक्षित इच्छु रहेत नांडी. हे मुनीयर! ओरहु
मध्य दृति छीन हो जाती हे; परंतु ऐड आशक्ति, भाव
रहेती हे. लेमे उड़े वृद्धिपे उखूक आप रहेन हे; तेसे
उम्भारे डिव्यराक्षि आप रहेती हे; ओर राक्षित सभ छीन
ही जाती हे. हे मुनीयर! नारा अपरस्या हृष्णा धरें हे;

॥२॥ अवस्था आती हे, तब अप दुःख उड़िते होते
 तिनके महा धीन हो जाते हे; अरु गुवापस्थाका ले
 का अप रहा हे, मो लरामें धीन हो जाता हे, अरु
 पड़ी आरामि पट जाती हे, तिनमें अपस्थाका अ-
 । हो जाता हे. लेमें पिनडे निर्धन दुर्यो पुत्र धीन हो
 ग हे, तेसे शशीर निर्भव दुर्यो छंदियाहु निर्भय हो जाती
 ओ, ऐड तृणा। उभग होत अप जाती हे, हे खुनी-
 ! लंबे रातुपी रावि आती हे, तब आसी दूधी गि-
 । आप राष्ट्र कर्ती हे, अरु आवि व्याधिपी उपुड
 ॥ निवास करते हे. हे खुनीधर। ऐभी लो नीच खदा
 पा हे, तिभी मुझें इच्छा नहीं, यह देह ॥। आयें
 ॥गी हेम जाती हे; लेमें पके इलसों, अच्छ जूँ जाता
 तेमें लराते आयें देह दूषगी हो जाती हे. ले गु-
 रस्थामें ली पुत्रादि चाहते थे, अड़ रहन करते थे, मो
 न' शमें लोग रहे हे. लेमें खड़ बेवह बृजवाग त्वाग
 ॥ हे; तेमें छरों बंधु त्वाग रहे हे, ओ, देखे हसते
 अरु अपमनि करते हे. तिनको छाई नाई भासता
 हे खुनीधर। ओसी लो नीच अपस्था हे, तिनकी
 झड़ो उचित। नाहीं, अप ले रु उग्य मुझें कहो
 । में रुओ. उगि रात्रें की तीनो अपस्थामें गोड़ सुखदाढ़
 ॥ही हे. ज्ञो ले बाकातस्था महा गृह ले; अरु गुवा-
 स्था महा गिड़ा वान हे; अरु जग अपरेया महा दुःखका
 न हे. आर्द्धवरेयें। गुवा अपस्था गृहन कर सेती हे
 अरु गुवा अपस्थाका मृत्यु गृहन कर सेता हे, यह अपस्था

સખ અથવા કાલકી હે; ખનિકે આશ્વય કરું જરૂરો કહા મુખ
હોના હે; તાતો મુશ્કોં સોઈ ઉપાય કરો, જિંદા કર પણ
દુઃખોં મુક્ત હો જાઓ. હે મુનીધર! જખ જરા અપસ્થા
આવી હે, તખ ભરનાભી નિકલ આતા હે. નેસે રંધ્યાંકે
આપે રાત્ર તલ્કાલ આપ જાતી હે, એંઝોર ને સંધ્યાંકે
આપે જિંદી ઘણા કરતે હે, સો મહા મૂર્ખ હે, તેસે જ-
રાડું આપે કુષનેશ્વરી આસા રખની શો મહા મૂર્ખતા હે.
હે મુનીધર! નેમે બિલી ચિંતાંની કરતી હે, ને ચુદા
આપે તો પડુર લેડ; તેસે મૂલુ ચિત્તતત હે, ને જરા અ-
પસ્થા આવે તો મેં ઘણા ગૂદન કર લેડા; અર જરા અ-
પસ્થા આનો ડાલકી સખી હે, ગોગરૂપી મરાલેડર રાધી-
રૂપી માંગોં શુદ્ધાતી હે, તખ ડાલ ને પણાડા સ્વામી હે,
સો આપડર બોજન કર કેતા હે; આર રાધીરૂપી ધર હે
તિસડા સ્વામી ડાલ હે; જખ ડાલ ધરને આપે, તખ તિ-
નાડે આગે લીન પરગની આતી હે; પહીલી અશક્તતા,
દુસરી અંગમે પીડા, તિમરી આરી. સો શીધ સ્વારડો
ચલાપતી હે; અર યેત કેશ હાતે હે, સો ચમરશી નાઈ-
કુલતે હે. એસી ને ડાલકી સહેલી હે, ઓ પ્રથમહી આપ
પ્રેરણ કરતી હે; અર જગ્રારૂપી ડાલગી રાધીરૂપો જનાપતી
હે, તખ ને વાડા સ્વામી ડાલ હે, ગો આપ પ્રેરણ કરતા
હે. હે મુનીધર! ને પરમ નીચ અપસ્થા હે, સો જગ્રાઈ
હે, ઓ જખ આતી હે તખ રાધીર લંબાંશીજુત કર રેતી
હે. કુપનડો લગતી હે, અર રાધીરોં નિર્ઝલ કર દેકો હે;
અર કૂરે કર રેતી હે. નેસે કમલપર બરકુમી બરાદા
હેયે, અર જર્નરશુત હોય જખ, તેસે રાધીરોં જર્નર.

જૂત કર દારતી હૈ. નેરો જનમેં બાધન આપકે શાસ્ત્ર કરતે હૈ, અરુ મૃગડા નારા કરતે હૈ, તેમે આસોકૂપી બાધન આપુણ મૃગતૂપી ખરકા નારા કરતે હૈ. હે મુનીયા! તથ લરો આતત હૈ, તથ મૃત્યુ પ્રમાણ હોતા હૈ. નેરો ચરમાં ઉદ્ઘાને કુમધની જિન આવી હૈ, તેમે મૃત્યુ ગરસં હોતા હૈ. અરુ વહ લગ આવયા એવી દુર હૈ. એ એ એ જેવી દુરાયે હૈ તિમનેઓભી ધીન કર દિયે હૈ. જધુપી એક ગૂર્ખને ગંગામને શાનુકે લુતે હૈ, સોલોદુ રામને લુત લુપી હૈ; અરુ એ ખરને ચૂન કર કરે હૈ તડોદુ લગ પિણાયનીં મહા ધીન કર દિયે હૈ. વહ લરાકૂપી ને એ કુમી હૈ, તિસને સાખો ધીન કર દિયે હૈ, મો મળો. છ તનેવાગી હૈ. હે મુનીયા! વહ લગ ગરીરો અનિશી નાથ લગતી હૈ. નેરો અનિ બૃદ્ધાંતો લગતા હૈ, અરુ ધૂમ નિસતા હૈ, તેમે રામીકૂપી બૃદ્ધાંતો લગતૂપી અનિ લગકે તૃષ્ણાકૂપી પુરે નિકાતે હૈ. નેરો દિલ્લેમને બારેલી રલે રલે હૈ, તેમે લગતૂપી દિલ્લેમને દુઃખતૂપી અનેક રલ રહે હૈ. અરુ લરાકૂપી અમાતાસ્તુ હૈ. તિસ કરે રામીકૂપી બૃદ્ધ દુઃખતૂપી રસ કરે પૂરે હોતા હૈ નેરો દિલ્લિ સાકુ મો બદા કુચ્છા ધીન હો જતા હૈ, તેમે લગતૂપી સાકર કરે બદા પુર્ણ ધીન હો જતા હૈ અરુ અગ સણ પિણિ હો જતા હૈ, ખત છીન હો જતા હૈ, અરુ પદ્રિયાભી નિર્ભય હો જતી હૈ, અરુ રાસીર જર્ણી બાબકે પ્રાપ હોતા હૈ, પંચ તૃષ્ણા નથી ધરતી હૈ, નિત ખણી અસી જાતી હૈ. નેરો ગત આવી હૈ તથ મૂર્ખાંગની કુમથ મન મૂર્ખ જતે હૈ; તથ પિણાયની આપ જિયરને

लगती है, अब प्रसंग होती है; तेसे जरारूपी रात्रिके आपेते सभ रात्रिलूप उम्रत मूँह ज्वले है, अब तृणसारूपी पिरायनी प्रमंग होती है, हु मुनीधर। नेसे गंगाके तटपर घृण्ड रहो है, शो गंगानके जेगसो जल्दी जूत हो जाने है, तेसे ज्वे आधुरूपी प्रवाह अलता है, तिसके पगड़े रात्रीर जल्दीजूत हो जाता है, नेसे मांसके कुड़िके, हेष आकाराते उठती चीक नीचे आय से जावी है; तेमे जरा अवस्थामें रात्रीरूपी भांसेडों झाल से जाता है, हु मुनीधर! ४६ तो इलाजा आरा घन्या हुआ है, नेसे सुंदर घृण्डों हस्त आय जाता है, तेमे जरा अवस्थावारा रात्रीरेडों झाल हेषके जोशन कर जाता है.

इतिथी योगवारिए दैराव्य प्रकरणे जूरा अवस्था नि
दूपण्डु नाम समदशः भग्नः १७

रामोषाय. हु मुनीधर। संसारूपी गर्ज है, तिसमें अतानी गिर्वाहे, शो संसारूपी गर्ज अव्य है, अब अग्यानी तो खड़ा हो गया है, संकल्प विकल्पकी आधिक्षताते जड़े है, अर ले व्यानदान पुराहे शो संसारको मिथ्या ज्ञानता है, हिर संमारूपी व्यक्तमें इमता नाही, अब ले अग्यानी पूर्ण हे सो संमारको रात्र ज्ञानकर संसारकी आसपाइपी अलमें इसता है, अर संमारके जोगकी पांछा उरते हे सो ऐसे हे,—नेसे दर्पनमें प्रतिभिर हेषकर भाल्क पुरनेकी घट्या करता है; तेसे अग्यानी संसारको रात्र ज्ञानकर जगतके पदारथकी वाला इता है; ४६ शरेदो हेलेः ४६ शरेदो नाही होय; अब ४६ ने मुख हे सो नाशात्मक हे,

अभिप्राय यह कि आरते हैं अरे लोग हैं; सोसिधर
नहीं रहते हैं। इनका काम अहन उरता है। नेमे पके अनारकों
चुहा खाए जाता है, तो सो सब पदारथको काम आता है।
हे मुनीपर! ज्ञेये इषु पदारथ है, सो काम असित है;
ज्ञेये बोधको नली मुमेड नेमे अभीर भक्त॥२३॥ पुरुषके आस
कामते दिये हैं। नेमे रार्पणों नकुल भव्यान कर जाता है, तो से
अउ अतिका आरा काम उर जाता है। अह गतिरूपी ऐक
शुक्रका ईर है, तिसमें जो भजन है वो अस्तादिः है,
जो ईरका जो भृङ्ग है, तिनका जो भन है, वो अस्तरूप
है, तिम अव्यरूप जगमें ज्ञेये इषु भन है, वो राम धर्मका
आहार है, भगवान भव्यान काम उर जाता है। हे मुनीपर!
यह काम खड़ा अलिष्ठ है, जो इषु देखनेमें आता है, सो
सब धर्म आस कर निया है; तज अवरकी जा कहनी है।
ओर हमारे जो ज्ञेय अस्तादिः, तिनकाजी काम आस कर
जाता है। जेसे भूग्रका आरा गिर्य उर जेता है, ओर
जाल छिमी कुर्दे जन्या नहीं जाता छिन, परि, प्रहर, दिन,
भास्त, ओर व्याप्तिको ईर जनिये सो काम है, ओर काम
की भूती प्रगत नहीं है, ऐसा अप्रगतरूप है, अह गीसीजी
स्थिति होने नहीं होता। अह ऐक जेही कामने पसारी है,
तिनकी तथा गति है; अह दूर तिमका दिन है। ओर
शुक्ररूपी जो तिपार आप जेते हैं, हे मुनीपर। ग-
गतरूपी शुक्रका दूर है, तिसमें शुक्ररूपी भूतर जहोता
रहते हैं, तिस दूरका भव्यान जाल कर जाता है। जेसे
अनारका भव्यान तोता करता है, तोमे जाम भव्यान उरता है।
अह गतरूपी वृद्ध है, अह शुक्ररूपी तिसके पत्र है,

તिसડा કાલકૂપી હસ્ત બરચન કરે જાતા હૈ. અરુ શુદ્ધ
અશુભકૂપી બોજાનારો કાલકૂપી સિંહ ઉદ્ઘેટે આતા હૈ.
હે મુનીખરા વહ કાલ મહા કુર હે. મોદિસી પરી દ્વા નહી
કરતા; રાણકા બોજન કરે જાતા હૈ. નેસે મૃગ રાખ કૂલા
નડો આપ જાતા હૈ, તિસને ગ્રોઉ રહેતા નાંલી હૈ, પરંતુ
એક કુમલ ઉસને બચે હૈ, ગો કુમલ ડેસા હૈ:- શાંતિ
અરુ ગૈની તિસડે અંકુર હૈ, અરુ ચેતનતા માનુ પ્રકારા હૈ,
ઈચા કારનતે વહ બચ્ચા હૈ; સો કાલકૂપી મૃગ ઈસાડો
પોછોચ નહી રાણતા. ઈસમે પ્રાપુ હુવા કાલની લીન હો
જાતા હૈ; ઓર લેતા કષુ પ્રખંચ હૈ, સો રાખ કાલકે મુખમે
હૈ. અદા, વિષયુ રદ, કુલેર, અયાદીકર રાંય મુચિં કાલ-
કી ધરી હુઈ હૈ, ક્રિયાન્દોની અંતર્ખીન કર રેતા હૈ
હે મુનીખરા ઉત્પન્નિ, સિથનિ, અરુ પ્રલય, શુદ્ધ કાલતે
હોતે હૈ. અનેક જે મહા કલપકાલુ અહન કરે લેતા હૈ;
અરુ અનેક જેર કરેગા. અરુ કાલનો બોજન ડિયેને તૂંકિ
કરાયિનુ નહી હોલી; અરુ કરાયિનુ હોનહારી કુ નાંલી.
નેસે અનિન્ધ્યાની સ્થાનુતીસો તૃપ નહી હોના, તેસે જગત
અરુ સાખ અધ્યાત્મા બોજન કરેતું કાળ તૃપ નહી હોતા> અરુ
ઈસડા એમા સુભાવ હેલો, કંદ્રાંદો દરિદ્રી કર રેતા હૈ,
અરુ દરિદ્રીંદ્ર કર રેતા હૈ; ઓર સુસીરદો રાઈ અના-
તા હૈ, અરુ રાઈડા સુમિર કરતા હૈ; રાણતે ખડે એથર્યં-
વારેકો નીચ કર કરતા હૈ; રાખતે નીચકો ઊચ કર કરતા હૈ,
અરુ કુલ્લદરાસુદ્ર કર કરતા હૈ, અરુ રાસુદ્રા ઝુંદ કરતા
હૈ, એસી રાકિત કાલમે હૈ. અરુ શુદ્ધકૂપી નો મરચ હૈ,
તિનકો શુદ્ધાશુદ્ધ કર્મનૂપી છુરેસો. છેદત રહેતા હૈ; ક્રિય

तेसा के - लो डावदूपन चक हे; शुद्धी दृष्टो शुभ अ-
शुभ कर्मजीभी भुगीसो जा रहे ले दियारे. द्विरेतेसाहे -
शुद्धी शूद्धिर्देवं गम अर तिनश्ची कुरुत्वा देता हे.
हे मुनीधर! लेता कष्ट लगत निलाग भासता हे, तो राजा।
गृहन नव कुर सेवा अर शुद्धी रतनआ डान उत्तमा।
हे; भो अपने उठमें गरेता ज्ञान हे और ऐसा हे,
अर चंद्र सूर्यदूपी गोदको काष्ठु छाप उनाता हे.
कुण्ठु नीचे रहता हे, अर ते महापुरुष हे भो उत्पति
प्रगायमें ले पराय हे, तिनमें स्नेह दिसिति साध नहीं करता।
तिसआ नारा कुरन्हो डान समरय नाही. नेमे शुद्धी
माना महादेविं गरेमें परते हे तेसे बहुभी शुद्धी माला
अरेमें डाता हे. हे मुनीधर! लो बडे बडे अलिङ्ग हे,
तिनडाभी फाय गृहन कर लेता हे. लेसे समुद्र ज्ञा हे,
तिनडाभावानि पान कर लेता हे, और लेसे परन जोन
पतडो उप्राता हे, तेहु डाना जन्मे दिसीरी गाम्हा
नाही, ले ईसके आगे स्थित हे उ मुनीधर! राति
शुन प्राचान्य ले देता हे, अर रत्नशुन प्राचान्य ले
बडे गान हे; अर तमो शुन प्राचान्य ले देता रात्रेस
हे, तिनमें छोर शमर्ष नाही, लो ईसके आगे स्थित होये.
लेसे गोडानीमें अन अर लक्ष धर्ते अलिप्य अदाय रिपेन
द्विर उत्तरे हे, तो अनेक दाने काष्ठु उर्म और काष्ठु नीचे
द्विर लगते हे, तेसे शुद्धी अनेक दाने लगाकूपी दोऽनीमें
भरे कुचे गाग द्वादूपी अभोपे यो हे, अर कर्मजीभी
कुर्णधीकर काष्ठु उर्म रहता हे, काष्ठु नीचे ज्ञाना हे. हे
मुनीधर! ५८ डान दिसीदो रिय न होने देता, महा क्षोऽ

हे, या छिसीपर नहीं परता। उसका जाप मुळको होता है, ताते सोई उपाय मुळको हो, जिसपर भै कालते निर्भय हो जाते।

छितिश्री योगवारिए वैराग्य प्रकरणे काल पृथांत निरपल्युं नाम अष्टादशः सर्गः १८.

अद्वितीय द्वं भुनीधर। यह काल यक्षा अलिष्ठ है; नेसे राज्ञके पुत्र राजार चेकने जाते हैं, तभ घनमें घडे पक्षु पंछी देखते हैं, हिर भारते हैं; तेसे पह संसारदृष्टि घन है, तिसमें प्राणीभाव पशु पंछी है; जब आलडूपी राज्यपुत्र तिसमें रिंगर चेकने आता है, तभ राज शुष्य भृपडों पापते हैं, हिर निसडोंहि भारता है। हे भुनीधर! यह काल भहा जैरप है, सनका आस कर लेता है, प्रलयमें राज्यम प्रलय कर आरता है; अह उसकी जो अंडिका राजित है, तिसका यक्षा उद्दर है; अह आलीडों सणका आस करती है, पाँच, तृतीय करती है, नेसे घनके भृगडों सिंह अङ्गसिंह-नी जोजन करते हैं, और तृतीय करते हैं, तेसे जगतदृष्टि घनमें शुष्य भृगडों जोजन करते काल अङ्ग कालिका तृतीय करते हैं। अहुरी छनते जगतका प्रादुर्भाव होता है, नाना प्रकारके पदार्थनडों रथते हैं, पृथ्वी, भगवति, भावयि, आदि सभ पदारथ छनतीते उत्पन होते हैं; अह सुंदर शुष्य-श्रीहु उत्पत्ति छनते होती है; और अह सभमें उनका नाराजी कर देती है, सुंदर सञ्चुद रथके हिर पामें अनि लगाय देती है; अह सुंदर कुम्भकों घनापडे हिर वाडे उपर भरकूपी भरभा करती है; उत्पादि नाना पदार्थनडों रथों

तिनको नारा करती है। लहां खड़े स्थान बराते हैं तिनको।
उसके दूर आरती है; इसे उमड़में अस्ती दूर पाती है;
अब नाराभी छरती है; सियरे रहने दिसको नहीं देती। लेके
भागमें जाने आपके वृक्षों के नहीं देता, तेंगे शाय-
दूपी जाने दिमी पदारथों सियरे गहने नहीं देता। हे
मुनीधर। यह प्रकारमें सब पदारथ कामगोङ्कर लगती-
जूत होते हैं, तिसका में आधर दिमी चीतगों को। मुक्तों
को नारादूप बासना है, तांते अपने मुक्तों दिसी लगाता।
पदारथकी धूति। नाहीं।

**छतिश्री दोभवाचिष्ठे वैराग्य प्रकरणे कात निषास वसुन्त
नाम एकोनन्दितिभः संगः १८**

शानोवाय. हे मुनीधर। धर्म भावका महा पराक्रमहे।
धर्मके तेजके अ-मुख रहनेको कोउ समरथ नाही; तिनमें
उम्भको नीय दूर आरता है, आरे नीयको हैय दूर आरता है,
तिसका निवारन कोउ दूर नहीं राहता; अम् धर्मके भवसे
परे कुपते हैं। यह महा ज्ञेय है, सभ विषयका आम दूर
सेता है; आरे छतिश्री अडिदूप राति है सो भगवान्है,
ओ नदिदूप है, तिसका उद्घाटन कोउ नहीं दूरी राहता है,
आरे महा डामदूप डात है, तिसका वडा ज्यानक आकार
है। अब डामदूप ले दूर है, तिसके अविज्ञापी डानिका
है; सो भगवा पान दूर सेने; पाउ ज्ञेय अब जैवनी
नृत्य दूर है; ओ डाम डालिका तेसी है,— वडा निसका
आदारमें शीरा है, अब निसका पातालमें चरन है, ए
शो दिरा निसकी भुल है; अम् समुद्र निष्ठे दृष्टि कूप

હે, સંપૂર્ણ પૂર્ખીકૃત તિસ્કે હાથમે પાત્ર હે, તિસ ઉપર શુષ્ટ
હે સો બોલન યોગ્ય હે. હિમાલય અરુ સુમેર પર્વત દોનો
કાનમે બડે રતન હે. ચંદ્રમા સૂર્યનિરહે લોચન હે; અરુ સાખ
તારાગન વાંદે મસ્તકમે પિંડ હે, અરુ હાથમે વિગૂર અરુ મુરાખ
આવિ રાઙ્ગ હે; અરુ જિરસે હાથમે તંકા કાંસા હે, તિસ-
કે શુષ્ટકો મારતા હે. એસી નો ડાલિકા દેવી હે, સો સાખ
શુષ્ટા આરા કરેકે મહા જૈરવ ને રૂઢ હે તિસેટે આગે
નૂલ કરતી હે; અરુ અરુ, અરુ, એસા રાખ કરતી હે;
અરુ શુષ્ટા બોળન કરેં ઉનકો ઇંદ્રમાલા ગરેમે ધારન
કરતી હે; સો જૈરવકે આગે નૂલ કરતી હે. અરુ જૈરવ
કેરા હે, ને જિરસે સાનુઅ રહેનેઝી શક્તિ ડોઉમે નહીં હે;
અરુ જહાં ઉજાર હે તહા છિનમે ખરતી કર આશે હે; અરુ
જહાં બસ્તિ હોવે તાંહા છિનમે ઉજાર કરે હે.. ધસીતે
તિસકા નામે દેવ કહે હે, અરુ તિસકા વૃણાંતભી કહે હે.
અરુ બેડ બેડ પરાય હોને હે, અરુ જિસકા નારાભી હોતા
હે. અરુ સિધર જિસીનો રહેંત નહીં દેતા; તિસને પિસ્કા નામ
કૃતાંત હે; અરુ નિતાંપીકુ પણી હે. ને છસ આવિ પણા
હે સોઈ કરા અરુ ર્મણ્ણુપ હે; કાહેને ને પરિનામ શ-
સકા અગ્નિત્યકૃપ હે, દર્સાને ઈસકા કરમ નામ હે; સો તેસે
નારા કરેતા હે; જળ અભાવકૃપી ધનુષ હાથમે પરતા હે,
તિમકુર રોગ દોપુરી ખાન અંખાતા હે, તિરા ખાનને જર્ણી-
જીત કરેં નારા કરેતા હે; અરુ ઉત્પત્તિ નારામે ઉસકો જત-
નભી રૂદુ કર્ના નહીં પડતા હે; ઉસાંકો તો જેલ લેમા
હે; એસે ખાલ; મુચિકાશી સોના બનાતા હે, હિર ઉફાવકર
નારાભી કરે હેતા હે, તેસે ડાલકો ઉપજાવને અરુ નારા

‘ रेनमे जलत ३२ना नहीं पड़ता है, है मुनीधर ! डाक्टरपी
 धीर है, तिसने छिपूपी लग पसारी है, तिम विषे शु-
 दुपी पढ़ी पड़े इगते हैं, भो क्से दुखे गातिहो नकी प्राप्त होते
 है मुनीधर ! ५६ तो राण नाराडृप पदार्थ है, धनमे आ-
 धर दिग्दिला ३२ना, दिग्दिला गुणी होवे, तो श्यामगंगाम
 लगत साथ डाले मुगने हैं; ५६ राण नाराडृप मुत्रहो
 दृष्टिमे आपे हैं तां लो निर्भय पर होए भो मुत्रहो कहो,
 उतिथी योगदानिए दैशाग प्रकरणे दाखिलकास अर्गन
 नाम दिशतिमः सर्गः २०,

श्रीगुरुमोराच. है मुनीधर ! ले गे कछु प्राप्त भासते
 हैं, भो साथ नाराडृप है, तां दिग्दिली उचिता है ? अरु
 कोनको आथा ३२ ? उनकी उचिता ३२तो गो मुख्यता है;
 अरु लेती कछु बेथा अवशानी रुता है भो साथ दुःखके
 निभित है, अरु शुभनेमे आधरी सिद्धि कछु नहीं है;
 कहिं ले जानक अवरथा होती है, तरु मृदा रहेती है,
 जिया कछु नहीं रहेता, अरु जब “दुका अवरथा
 आती है, तरु मुख्यता है” विषयको सेवते हैं; अरु मान
 भोहारि निधार्यो भोहेई लते हैं; तामेभी जियार कछु नहीं
 होता, अरु विषयभी नहीं रहते, द्विर शिवदा धीन गहिरे
 जियनकी तृप्ति ३२ता है; शांतिहो नहीं पायता है, है मुनी-
 धर अंधुर ले हु गो गहा अंधल है; अरु मृत्यु तो नि-
 क्षे है, वाको अन्यथा भाव नाहीं होत, * है मुनीधर ! ले
 गे कछु जोग है भो जोग है; अरु जिसहो भावदा जलते
 हैं, भो आपदा है; अरु जिसहो सत्य रहेते हैं सो अस

लगुप है; अरु जिस खो पुनादिकों भिन्न लगते हैं, सो सभ वंधनका करता है, अरु हंडिय ले है सो भदा रात्रु-
उप है, सो सभ भूग तृष्णाके लक्षपत् है; अरु पह देह
है सो विमारडूप है; अरु भन चंचल है; और रादा
असांतझूप है; अरु अहुकार ले है सो भदा नीच है.
छमनेछ दीनाको प्राप्त किया है; छसड़ लेते कछु पदारथ
छमाको सुभद्रापक भासते हैं, सो सभ दुष्टके देनहारे ऐ-
तिसउर छमाको कदाचित् शांति नहीं होती, ताते मुक्तको ध-
नभी छमिछा नाहीं। जद्यपी देखते भाव मुंदर भासते हैं,
तोकी छनमें सुख कछु नाहीं; सो पदारथ स्थिर रहनेका
नाहीं। तेसे समुद्रमें नाना प्रकारके तरंग भासते हैं, सो
सभ घुणालित नारा होते हैं, तेसे वह पदारथवी नाराको
पासते हैं, मैं अपनी आपविष्टे केने आस्था करो। है
मुनीधर। वह समुद्र ले दृष्ट आवते हैं, अह सुनेह आदि
वह पदार्थनहै, सो सभ नाराको पाते हैं। तथा हमसारि-
जेही उहा भारता है। और वह वह दृत्य गङ्गामहु होयके
नारा पाप गये हैं, तो हम सारिजेही उहा भारता है। अरु
देवता, सिद्ध, गंपर्व, कुओ हैं ओ सभ नाराको पाते हैं,
तिनभी नाम रामाभी नहीं रहती, तथा हम सारिजेही उहा
भारता। पृथ्वी, जल, अरु अग्नि ले दाहु राकित परने
होरे अरु परन ले हैं सो विष्ट महित सभ नारा होय
जायगे, कछु धनकी सत्ताभी न रहेगी, तो हम सारिजेही
उहा भारता। अरु यम, कुमेर, भद्र, दृश, वह तेजवारे
हैं सो सभ नारा पायेगे तो हम सारिजेही उहा रहेगी
है। और नारा मंडप ले दृष्ट आते हैं, सो सभ गिर-

પડું નેરો સું પાત વૃદ્ધતૌ બાળમો ગિર લાણે હે
 તેમે તરે જિંતે હે તથ દમ સારિખી છા ભારતા' હે
 મુનીખું । પૂર્વ ને સિધુ ભાગના હે, ગોલી અસિધુ હેય
 નાયગા, અર અદ્ભુત અમૃતમુખ અડવડા દશે આતા હે,
 ઓર શૂં અ પડ મન દેલિરાં, એસા ને પ્રાણ સારા
 દર આતા હે, ગો મ । નારા હો જાઈંગે, તો હમસારિ
 એની ડાઢા બાગતા હે ઓરશી' છા ભારતા હે । ૫૬
 લે બેડ દર્શા લગતે અપિટાના હે તિ કાંખી અભાવ
 હેય લાના હે ખાને એ ક્ષચા હે તિસડાખી અભાવ હોય
 જાતા હે, ૬૭ રો બિલ્યુ મોખી દરે જાયગે મહા કેરવ
 દૂધ લે દર્દ, ગોલી શૂંય હો જાયગો, તો દમ સારિખી
 છા ભારતા કરીની' અર ડાન લે સાય, ૧ જાયજન કરને
 દર્દા હે ગોલી દુદુક હે પરે નારાડો પ્રાત હોનેગા અર
 ડાલખી ઝી લે નેતી હે, મોટુ અનતતાડો પ્રાત હોનેગી
 અર સખડા આયા લે આંગરાં ગોલી નારા હો જા
 યગા, તો દમ સારિખી છા ભારતા? અર લેતા કષુ
 જાગત અય કર શિદ હોતા હે સો ગણ નારા હો જાયગા.
 દેખું ચિય રૈહેનેડા નાદી તથ દમ દિમારી આયા કરે,
 અર દિમિ । આશ્વય કરે, પહ લગત્ય મન જુમ ભાવ હે
 અધ્યાત્મિકી પરસાં આયા હોતી હે, ઓર દમારી નાલીદે,
 લે રાગત જ્યમ તે ગે ઉત્પત્તિ જાયા હે અર મે પજા લાન
 તા હો, લે અમારુમે છતિના દુષી હતે હે, સો અદ્ભુતને
 ડિયા હે હે મુનીખગ ધર્મના લે પરમ શારૂ અહો હું
 મો કરું બરાના હિંગતા હે લેસે જેવગી સાય ખચી દુષી
 પણ કણું ઉંચ, કણું નીચે લાતા હે, સિધે કણું નહીં

रहेता, तो सें छापडु अहंकार कर्ते कामडु उर्ध्वे कुण्डु अधिकता है, सियरे कुण्डु नहीं होता। लेक्ष्मी अधिकते आजून रथ तिनके उपरे ऐसे भूमि आळारा मारगमे जमता है, तो सें पह शुभ जमता है, सियरे इवाचित् नहीं होता। है मुनीधर ! पह शुभ परमारथ सत्प्रशान्तपते खला हुआ जटका है; अह असान कर्ते संसारमें आसया करता है; अह बोगहुंडो सुखदृप जनकर तिसमें तृष्णा करता है। और जिनको सुखदृप जनता है, सो रोग समान है; और जिप्रकृ पूरेत रारप लेसे है, सो शपका नारा करनहारे है; और जिनको सता जनता है, सो असत है, अब इकडे भुजगें असे हुओ हैं। है मुनीधर ! जिभार भिना अपना नारा आपली करता है; कठहुते ले उभिका कलान करनेहारा जोध है; जो जात जिभार जोधके रारेन जाय तो कलान होवे; और लेते पदारथ है, सो सियरे कोजी नाहीं। इनको सती जनना हुःअडे निभिच है, है मुनीधर ! अब तृष्णा आती है, तग आनंद अह धिर-जको नारा कर देती है; लेते आयु रेधका नारा कर दारता है, तेमें तृष्णा नारा कर आरती है। ताते मुञ्जको सोई उपाय कहो, जिसकर जगतका अम भिट जावे, अह अवि-नाशी पद्धती आपि होवे। उस व्यमदृप जगतकी आरथा में नहीं हेवता; ताते उचिता आहे तेसीं करो, परंतु सुख हुःया उसीको हेने हैं सो होऱ्गे, भिट्ये के नाही जावे पदारथी कुरसामें जेहो, जावे कोइमें जेहो, परंतु ले होनेका सो निष्या है, उसे निभिच जतन करेना भूरभता है।

धतिश्री दोगचाणिष्ठे वैराग प्रकरणे भाणविजाम वर्णनं नाम एविचितिमः सर्गः २२.

ગનોવાચ. હે મુનીધર! યહ જો નાના પડારકે સુંદર
પદારથ ભાગતે હૈ, મો મખ નારાડૂપ હૈ, પિમળી આંધ્રા
મદ્દા કરતે હૈ; યહ તો મનથી ડ્રેપના કરકે ગવે હુંએ હૈ.
તિસમે ચિસી આંધ્રા કરો! હે મુનીધર! અગ્રાની લા
કા શુણના વ્યર્ષ હૈ; કાહુંને ને જાપનેને ઉનફા અંધ
સિદ્ધિ કષ્ટ નાહી હાતા. જાખ કુમાર અવરસ્થા હોતી હૈ,
તથ મૂઢ જુહી હોતી હૈ, તિસમે બિચાર કષ્ટ નહો હોતા.
જથ્ય રૂપાવસ્થા આતી હૈ, તથ ડામ ફોરાદિ વિદ્રાર ઉ
ત્રય હોતે હૈ, તિસકર રાદા દાપે નાને હૈ. નેમે જાતમે
પછી જરૂર રહતા હૈ, અરુ આડાચ મારગારો દેખી નથી
રાકતા હૈ, તેમે ડામ ફોરાદિ કરી જ્યા હુંથા બિચાર
મારગારો દેખી નહી રાકતા. જાખ વૃદ્ધાવસ્થા આતી હૈ, તથ
જાગીર જાગીરીયુત હો જતા હૈ, અરુ મહા દીન હોતા હૈ.
ખદુરી જાગીરોબી લાગ દેતી હૈ. નેસે કમદુકે ઉપર અરદુ
પડતા હૈ, તથ તિસકા જોરા લાગ કરતા હૈ, તેમે જાખ
જાગીરડૂપી કમરડો જગતા સ્પર્શ હોતા હૈ, તથ ઉત્તરદૂપી
જોરા લાગ કર દેતા હૈ. હે મુનીધર! યહ જાગીર તથ
લગ સુદૃઢ હૈ, જખખગ શદ્દાવસ્થા પ્રાણ નહી હોતી, નેસે
ચંદ્રમારા પ્રકાશ રાહુ દૈલને આચન્દન નહી દિયા તમનગ ર
હોતા હૈ, જાખ રાહુ દૈલ આચન્દન કરતા હૈ, તથ પ્રકાશ નહી
રહતા હૈ, નેરો રાધો! અવરસ્થાદે આપે રૂપા અવરસ્થાદી
સુરરતા જાન રહી હૈ. હે મુનીધર! જરસે આપેને રાધી,
કૃત્ય હો જતા હૈ, અરુ તૃદ્ધા ખદ જતી હૈ, નેમે ખર્યા
કાખમે નહી ખદ જતી હૈ; તેસે જગ અવરસ્થામે તૃદ્ધા
ખદ જતી હૈ; અરુ જે પદારથી તૃદ્ધા કરતા હૈ, જો

परारथभी दःखाकूप है; तृष्णा करके आपही दःख पावता है. हे भुनीधर! तृष्णाकूपी भमुद्र है, तिसमें चिपकूपी जेडा पस्त्या है; राग दोपकूपी भवति कथकु उरध जाते हैं, कथकु नीचे आते हैं, स्थिर कदमियू नहीं रहते, हे भुनीधर! कामकूपी खूब दे, मो खूब उम्में तृष्णाकूपी लता लगती है, तिम्में जिएकूपी कुश है; जल कुपकूपी जौरा तिसके उपर जेहता है, तथ विपकूपी येकीमो भूतः हो जाता है. हे भुनीधर! तृष्णाकूपी जेके बड़ी नहीं है, तिसमें राग देखाइके बड़े भवति रहते हैं; तिस नदीमें परे हुए शुव दःख पाते हैं; अह जो गंसाएँकी छज्जा करता है, मो नाराकूप है. हे भुनीधर! उभमत हरित अह गुणके भमूह, ऐसा जो रनकूपी रामुद्र तिसकों तर जाते हैं तिसकेभी में शूरां नहीं भानता, और जो छिकूपी भमुद्र, तिसमें वृचिकूपी तरंग उटते हैं, ऐसो सभुदकों जो तर जाता है, तिसकों शूरा भानता है; जिम्में परिनाममें दःख होवे, तेभी छिपा अस्तानी अह आरंभ करते हैं, और जिसका परिनाममें सुख है, तिसका आरंभ नहीं करता. और इमें अर्धभी धारना करता है, ऐसो आरंभ दिपें राघीरकी राति पाठेकु सुखभी प्राप्ति नहीं होती. ऐसी हामना करें सदा जलते रहते हैं; अनात्म पदार्थभी तृष्णा करते हैं, जो रातिकों केर्में प्राप्त होवे. हे भुनीधर! यह तृष्णाकूपी नहीं है, तिसमें जडा प्रवाह है, तिसके दिनारै देवराग अह रानों दोनों खूब खड़े हैं, मो तृष्णा नदीके प्रवाहनेके दोनोंकी राति होती है. हे भुनीधर! तृष्णा खड़ी अंवल है, तिसकिंसे रिपर होने नहीं रहती.

આ મોદુલૂપી એવું બ્રહ્મ હે, તિમને ચાદુદીર જીરૂપી નેલી હે, મો જી। કરે પૂજન હે, નિરાપુ ચિત્તાંપી જોરા આપ
શકતા હે, તથ રૂપરી ભાવતે નારા પાવતા હે, નેરે માર-
ડા પૂજ દિવત હેતા હે, તેણે અતાનાંડા ચિત્ત ચંચળ ચનતા
હે, મો મનુષ્ય પશુ મમાન હે, ને મેં પશુ દિનકો લગ્બામે
લાય આધું કરેતે ચર્ચા દિગ્દે હે, આ ગંગિડાં આપ
ઘર મેં ચંદ્રાસો બંધન પાવત હે, તેસે મૂલા મનુષ્યનું દિનકો
ઘર છોડે ઘોહામે દ્રિગે હે, આ ગંગિડાં આપ અપને
પારે દિય હોતે હે, ગારે પામાંપણી સિદ્ધિઃષ્ઠુ નાદીની
દોતી, શુદ્ધના જૂથા યુમાવતા હે, ખાગડ અપણામે શુદ્ધ
રહેતે હે અનુભવા અપરથામે કામ દી ઉભગ હોતે હે, મો
કામ કરું ચિત્તાંપી ઉભગ દર્શિન જીરૂપી કરું મેં કંપ
સ્થિત હોતે હે મોઝી ચિનલગું હે; જાહુની વૃદ્ધાપરથા હોતી
હે, નિરાપુ રાંગું દૂર હો જતા હે; ને મેં જગ કરું રાંગું
લાગું બાળદો પ્રાપ હેતા હે તે મેં જગ કરું રાંગું
લાગું બાળનો પ્રાપ હોતા હે; અનુ અનુ અંગ લીન હો
જતા હે; અનુ એક દૂધા બદ જતી હે. હે મુનીધુ !
યદુ પુરુષ મદા પશુ હે, મો આડાગાં કૂલ લેનેકી કરું
કરતા હે. નેરે બદે પર્વતપુ અનુ આડાગાં કૂલ લેનેકી
કરું કરતા હે, મો દિગ બડી કરું અનુ જુદુલે ગિર
પડના હે, તેણે યદુ શુદ્ધ મનુષ્યાંપી પર્વતપુ આપ રદ્ધા
હે, અનુ આડાગાં કૂલાંપી રનતકે પરામયની કરું કરતા
હે, મો નીચેદો ગિર પડનેથ હે; મો ગમ જોરૂપી કરું
જુદુલે લાય પડિયા હે મુનીધુ ! નેતે ઇછુ લગતકે
પરાવ્ય હે નો ગણ આડાગાં કૂલાં નાદ નાથુરું હે,

ઈનમે આસ્થા કરેની મો મૂર્ખતા હૈ; પણ તો રાષ્ટ્રમાં જેણા હૈ; તિસું અર્થસિહિ ઉછુ નાંદી હોવી; અરુ જે જીવનવાન પુરુષ હૈ, તિનકો બિરયબોગકી છુંઝા નાંદી રહેતી; કાઢું જો આત્માદે પ્રકારાડર ઈનકો મિથ્યા જાતને હૈ. હે મુનીશ્વર! એસે જીવનવાન પુરુષ સો દુર રહેતે હૈ; હમકો તો સુપુનેમેંભી નહી બાસતે હૈ; ઓર પણ વિરાધાત્મા દુર્લભ હૈ; જિનકો ભોગકી છુંઝા નાંદી હૈ, મર્વિદી ઘણાકી સિથિતિડર બાસતે હૈ; એસે પુરુષકો મંમારકી છુંઝા કહુ નહી રહેતી; કાઢું જો પણ પદાર્થ સખ નારાદૂપ હૈ. હે મુનીશ્વર! પર્વતકો જિયમ ઓર દેખિયે તથાં પદ્ધતિડર પૂર્ણ દર આપતા હૈ. અરુ પૂણી પૂર્ણ મૂલ્ચિકાડરી દર આપતી હૈ, અરુ પૂર્ણ કાઢકારી પૂર્ણ દર આપતા હૈ; સમુદ્ર જલકુ પૂર્ણ દર આપતા હૈ, તેસો રાચીર અસ્થિ, મગાડકુ પૂર્ણ બાસતા હૈ, કે સખ પદાર્થ પુઅ તત્ત્વ કરી પૂર્ણ હૈ, ઓર નારાદૂપ હૈ. એરા દૂપ જીવને જિસીકી છર્ચિલા નહી કરતા. હે મુનીશ્વર! પણ જગત જીવ નારાદૂપ હૈ, દેખતે દેખતે નારાકો પાતા હૈ; તિસમે મેં કિસકો આખ્ય કરું સુઅ પાડ. જીવ ગુગકી જહુલું ઓડરી હોવી હૈ, તથ ઘજાડા એક દિન હોતા હૈ, તિયા દિનકે ક્ષુણ કુશેતે જીવ જગત્કા પ્રથમ હોતા હૈ; બહુભી ઘજાડુ ડાખફર નારા હો જતા હૈ; અરુ ઘજાડુ જિતે હો જો હૈ, તિનથી ગંઘા નાંદી હોવી; તો દન સારિએકી કરા જાતા કરેની હૈ? હમ કોઈ ભોગકી બાસના નાંદી કરતે, કાંઈ જો જગત્કા હૈ, કહુ સિયર રહેનાકો નાંદી, જીવ નારાદૂપ હૈ, ઈનકી આરેથા મૂર્ખ કરતે હૈ, તિસું

માય દમોડું પ્રેરણન નાથી, નેમે મૂળ મર્યાદાઓ
રેખ લખપાન કર્નો દોગતા હૈ, અર રાતિકો નહી પાતા,
નેમે મૂળા શુષ્ટ જગતે પ્રદાયકો ગત મનકું હૃદાણ
કૃતા હૈ, એવું રાતિકો નાં પાતા, કર્ણે તે ને મળ અ
સારકૃપ હૈ; અર ને ઝી, પુત્ર કાંચ ભાગની હૈ, મો
જાણતા ગારી, નાથ નહી દુઅા તથાત બાસને હૈ; જખ
રારી, નાથ હો જાયગા તાં જનિવેસેબી ન આગેગા ને કહા
ગયા? અર કહેતે આપા થા? નેમે તેવ અર બચી, ની
પણ પ્રકારાના હૈ, તથ નાં પ્રકારાનાન રાષ્ટ્ર આનના હૈ,
પાતે જખ દૂઅ જતા હૈ, જખ જાન્યા નહી જતા ને હા
ગયા, તેસે બચીકૃપ ખાપવ હૈ, ઓ તિરાણિયે રિનદૂપી
તેન હૈ, તિરાણ ને બાગતા હૈ મો પ્રકાર હૈ, જખ રા
ગૃહદૂપી દીપકા પ્રકાર દૂઅ જતા હૈ, તથ જાન્યા નહી
જતા ને હથા ગયા, હે મુનીયા! વહ બધુંડા મિલાપ
હૈ; મો નેસે લીધું જાગાડા સધ અદ્યા જતા હોવે, મો
સુધ એક જિનમે જુદુંગી છાજા નાચે નેનો હૈ, કું ન્યારે
નારે હોણ જતે હૈ, તેથા ખાલવડા મિલાપ હૈ. નેસે ઉસ
જાતાને રોટે કરેના મૂળખા હૈ તેમે ઉનમેઈ રોટ કરેના
મૂળખા હૈ, હે મુનીયા! અથ ભમાડા ને રહીદે શાય
ખાડે દુઅએ ઘરી જરકી નાહ જાખ અમને જિંતે હૈ, તિવકો
શાતિ ઝરાયિત નહી હોલી, વહ રેખને માત્ર તો ચેતન દ્વાર
આપતા હૈ, એવું પણ અર જરદર ઈન્નો કેટ હૈ; જિનકી
અમતિ હેઠ કર્દિયકે શાય ખાડી હુદ્દ હૈ, અર આગમા
પાઈ હૈ; ઈસમે આસ્થા રખની સો મહા મૂરેખતા હૈ,
નુંં આલપદી પ્રાર્થ હોની મણિ હૈ, નેમે પત્રનાર

भूत्तुके पात तूड़े उड़ जाते हैं, फिर उनको भूत्तुके साथ लगता कहिन है, तेसे जो दैदाहि साथ जाधे हुए, तिसको आत्मपद पापना कहिन है. हे मुनीधर! जब आत्मपदते विभुज होता है, तब जगत्के लम्हों दैदाहि हैं; अब जब आत्मपदकी ओर आता है, तब चंभार दिसको खड़ा बिरस लगता है; और ऐसा पदारथ जगत्में कुछ नाली जो स्थिर रहेगा, जो इषु पदारथ है सो नाराको प्राप्त होते हैं, ताते में डिमकी आरथा कर्गी? और दिसका आरथ इरों। यान नारावंत जासते हैं, वह पदारथ मुञ्जको छहो, जिसका नारा न होवे.

धतिश्री योगचारिष्ठे देवाग्र प्रकरणे भर्व पदार्थाभाव अनेन नाम दाविरातिभः सर्वः २२.

श्री रामोपाय, हे मुनीधर! जेता इषु स्थापर वंगम जगत देखता है, सो राम नाराकृप है, कुछनी स्थिर रहेता नहीं. जो आरुधी जो जलकर पूरन हो गई है, अब जो जड़े जलकर समुद्र पूरन रिखते थे, सो आरुहृप है गये; अब जो भूंकर जड़े भूंकरे थे, सो आकाराकी नांक शून्य हो गये, अब जो रून्य रपान थे, सो सुंदर जूँझ हुए भूंकरे दृष्ट आते हैं. लहां भरती थी, तहां उत्तर हो गई है; अब लहां उत्तर थी तहा गस्ति हो गई है; अब लहां जड़े पर्वत थे, तहां समान पृथ्वी हो गई है मुनीधर! इस प्रारुप स्थिर दैदाहि विपर्वप हो जाए है, स्थिर नहीं रहते, जहुरी में दिसका आरथ इरों? अब दिस पापनेहा जलन

કરો; ५६ પદાર્થ તો સાચ નારાદૂપ હૈ. અરુ લે ખડે ખડે મૈયર્કર્ડ ગંગળ હોય અરુ લે ખડે ઉત્તેવ રૂપો હૈ, ઓ? ખડે વીરવાન, ખડે તેજવાન હુંએ હૈ, મેંબી મરણ નાચ હો ગે હૈ, તથ હમ મારિખેડી રહો આત્મા હૈ' સાચ નારા હોને હૈ, તમ હમારેબી ધરી પદમે અભ જાતા હો, ૨૬ના ડિસ્ટ્રિક્ટાનાંનો હૈ મુનીખરું। ૫૬ પદાર્થ ચંચલદૂપ હૈ, ઓ, એસે કદમ્બિન્દુની નાદી રહાત એસે, તિનમે કંજુ હો જાતા હૈ દુઃખી તિનમે કંજુ હો જાતા હૈ। એસે તિનમે દીદી હોય લોદે, દુઃખી તિનમે અપદાવાન હો જાતે હૈ। એસે, તિનમે કુષ્ઠને દૃષ્ટ આપતે હૈ, દુઃખી તિનમે મર જાતે હૈ, એસે તિનમે મુદેભી લુતે છુટે હૈ; ૧૬ મમાંકી રિયરેતા કંબદુ નહીં હોયા. સાતવાન ઉરીખી આર્થયા નહીં રહેતું, એ, તિનમે ગંગુદ્રો પ્રવાહે રિંગને મદ્દયન હંસું જાતે હૈ, અરુ મદ્દયને જાહેરે પ્રવાહ હો જાતે હૈ. હૈ મુનીખરું! ધરી જગતદા આઆસ રિયા નહીં રહેતા; નેમે બાધકાં ચિંતા રિયા નહીં રહેતા તેમે જગતદા પદાર્થ એકબી રિયા નહીં રહેતા. નેમે નર સ્વાગતો ધરતા હૈ, ઓ કંબદુ તેસા કંબદુ હેસા; ઓ એ, આગમે નહીં રહેતાં તેમે જગતદે પદાર્થ અરુ લડુંભી એકબાંસ નહીં રહેતો; કંબદુ પુરેણ જી હો જાતા હૈ, કંબદુ જી પુરેણ હો જાતી હૈ; અરુ મનુષ્ય પશુ હો જાતા હૈ, પશુ મનુષ્ય હો જાતા હૈ; ઓ? રથાવરાં હંગમ, અરુ જગમાં રથાવર હો જાતા હૈ; મનુષ્ય દેવતા હો જાતા હૈ, ઓર દેવતાના મનુષ્ય હો જાતા હૈ. ધરી પ્રાણ ધરી રંગની નંકી લડુંભી રિયા નહીં રહેલી; કંબદુ ઉંબડો જાતી હૈ, કંબદુ અધીં જાતી હૈ, રિયા કંબદુ નહીં રેખી,

सदा बढ़कत रही है, हे मुनीधर ! ज्ञेते उम्हु पदारथ
 दृष्टिमें आते हैं, जो सब नष्ट हो जानेके हैं। केसेविस्थि
 रहनेका नाहीं। ऐ सब नहियां हैं सो सब भड़वाजिमें
 लप होए जायगी; तेसे ज्ञेते उम्हु पदारथ हैं जो सब अड़-
 वाजिको प्राप्त होंगे। अब वह वजिष्ठकु चरे देखते लीन
 हो गये हैं; अब वे अटे चुंदर स्थान सो शून्य हो गये
 हैं; अब वे चुंदर ताल, अब वर्गाचे, भनुअप इसी अंपूरन,
 जिमेस्थान जो शून्य हो गये हैं; अब वे अद्यलक्ष्मी जू-
 भिका, सो चुंदरतालों प्राप्त बर्छ हैं, अब पटपट हो गये हैं;
 वहके भाष हो जाने हैं; सापके वर हो जाने हैं। उभ प्रकार
 हे विष ! जो जगत दृष्टिमें आवता है, जो उभकु संपदा, क-
 अभु आपदा दृष्टिमें आवती है; अब महा अपन हृष्ट आवते
 हैं, हे मुनीधर ! जिमेगम अस्थिरूप पदारथ हैं, तिराडा
 अचार निना में उमें आश्रय हुए, अब उसकी उचिता हुगी।
 सब नागरूप हैं; और वे यह भूमि प्राप्तान् ? दृष्टिमें
 आवता है, जोभी अंधकाररूप हो जायगा; अब अभूत-
 हृष्ट पूरन वे चंद्रमा दृष्टिमें आवता हैं, सोभी शून्य हो
 जायगा; अब भुमिर आदिक वे पर्वत ६८ आवते हैं,
 जो सब नारा होयगे; और गम लोड नारा हो जायगे; ताते
 हे मुनीधर ! और उसीकी क्या उठनी है; अला, विष्णु,
 ३५, जो जगतके उभरे हैं, सोभी शून्य हो जायगे, तो
 हम भारिजेकी उहा आवता हड्डेनी है ! ज्ञेता उम्हु जगत
 हृष्ट आवता है, जो ऋषि, पूत्र, वांपूत, ईश्वर, वीर, ते-
 ज्ञ, उम्हेके नाना प्रकारके शृण ले, बासने हैं, सो सब
 नाराहूप हैं; अद्यती में दिया पदारथका आश्रय हुरो, और

કિસી છેતા હોંયે તે મુનીધા ! લે પુરુષ રીધંદર્દી હૈ, લિનો તો સખ પદાર્થ નિરસ હો જે, કિસી પદાર્થકી ધૂબજા નહી કરતે કર્ટે નો અમ પદાર્થ નારાદૂપ બાસતે હૈ, ઓએ અપની આધુખ્યો બિગુર્ચીડે અમાદ્વારવત્ત રેખને હૈ, લેમે બિગુર્ચીડો અમારી હોતા ને તેમી રાગીશી આ દુષ્ય હૈ લિસો અપની આધુખ્યી કલીતિ હોતી હૈ, ઓ કિમીભી હૃદા કરત નાહો, લેમે કિસી ! બનિદાનુ અગ્ય પારો હૈ, વથ ૭૬ રાને, પરિ ભૂગતનેભી હૃદા નહી કરતાં તેમે લિસો અપના અનારો રાનુખ બાસતા હૈ, લિસડોની કિસી પદાર્થકી હૃદા નહી રહેતી, પદસ ૧ પદાર્થ આપણી નારાદૂપ હૈ, તો હમ કિસડા આશ્ય હૃ મુખી હોનો લેણો હોઉં પુરુષ રામુદ્રમે મર્ગડે આશ્ય ક રૂકે રહે હો મે છિસપણ એકે સમુદ્રકે પાર જઈએ, અરુ મુખી હોવીએ સો મૂર્ખતા કરેકે રજી અની અનેભા, તેમે જિમ પુરૂપને રંગા પદાર્થા આશ્ય જિવા હૈ, અરુ અ પને મુખ્યે નિમિત જાનતા હૈ એ નારોડો પામ હોયગા હૈ મુનીધા ! લે પુરૂપ લગતો બિયારતા રહતા હૈ તિ નરો પદ લગત રમનીધ બાસતા હૈ અરુ રમનીધ લતો નાના પ્રકારકે રૂમે કરતા હૈ અરુ નાના પ્રકારે અનૂપ કરુકે લગતો બઢાને હૈ, કાંદુ ઉંઘ, ઇંગુ નાચે આતો હૈ લેણો પરન હુ હુ હાંડ જાયે, હાંડ નાચે આતી હૈ, અરુ સિયર નહી રહતી તેમે પદ લુધ બગડો ક્રિંગે હૈ, સિયર બનુ નહી રહેણે, અરુ લિસ પદાર્થકી ધૂબજા રહેતે હૈ, રો સખ જાના યારાદૂપ હો જેણે હૈ, લેમે બ નમે અમિ લગતી હૈ, વથ સખ છરનાદિકો લાગતી હૈ,

नेसे लेते कुछ पराय है, जो सभा उंधनकूपी जगत अन है; तिसकों डाक्टरूपी अभि लगी है, तिसमें राष्ट्रिं आस लिया है; वहुर्वा ले उसे परायकी छविया उते हैं गो भहा मृग्य है; अइ निनें आत्म भियाँकी प्राप्ति है, तिनें पह जगत भूमकूप भासता है; अइ निसकों आत्म भियाँकी प्राप्ति नाली है, तिनें पह जगत रमनीय भासता है; अइ जगतको देखते नारा हो जाते है. सुपन पुरीकी नांडि भंगारकी में देसे छविया करो? पह तो दुःखों निभिन है, लेसे भियाँको जिय भिजाया है, तिसका जोजन कुनेवरे भूत्कों प्राप्त होते है, तेमें जिधय भुगतने पारे नाराकों प्राप्त होते है.

**द्वितीश्वी पोगपाशिष्ठे वैराग प्रकृत्ये जगद्विपर्यय ए-
र्नन् नाम व्योविरातिभः सर्गः २३**

ओरामोपाय. हे भुनीय! उस संभावे जोगूपी अभि लगी है, तिसउर शब्द जाते है; लेसे ताथ-में हापुडि पापसोंउर इमलडा चूरन हो जाता है, तेसे जोगमोंउर मनुभ्य दीन हो जाते है. लेसे घासुसों भिध नष्ट हो जाता है, तेसे धाम कोप दुग्धारमें शुभ शुन नष्ट हो जाते है. लेसे कुटायीमें पत्तेमें अइ इ-लमें काटे हो जाने है, तेमें जियपकी धारानाकूपी कुट्टि आप लगते है. हे भुनीयर! पह जगत शब्द नाराहूप है; दिरी परायकी स्थिर रहना नाली है, वासनाकूपी शब्द, अइ द्वियाकूपी जारी है, तिसमें पुरा डाक्टरों आप इस्ता है, जो जो दुःखों प्राप्त होयेगा. हे भुनीयर! वासनाकूपी

मूरमे शुभ्रूपी मोळी परेये हुये हैं; अब भन्हूपी नहीं
आप परेयहु दिन-धरूपी आत्महे गरेहो आता है, तब
आमनारूपी ताग हुयी परेया तब ५६ ज्वलभी निरूप होय-
आ, है मुनीया! छरोडा बोगरी हृष्टा मो ज्वलाओ
झून है, बोगरी हृष्टा है ज्वला है, रातिओ प्रात नहीं
होता, तांते कुश्तो दिली बोगरी हृष्टा नाही, न ज्वलरी
हृष्टा है, न धर्षी, न ज्वली हृष्टा है, न अनेक हृष्टा-
ज्वला है, न अनेक मुख ज्वला हैं, दिली पदारथो
मुख नाहीं, मुख हो होना थो आत्मसानउरे होना है,
अ-धर्षा दिली पदारथकर होता नाहीं; लेहे चूप्ते उर्स
हुमेनिना अधरारें नारा नहीं होता, तेमे आत्मसान
जिना भेसाइ दृःज्वला नारा नहीं होता, तांते भोईउपाय
मुश्तो उहो जिगइ भोइडा नारा होये, और मे सुधी होली
है, मुनीया! बोगडो ज्वलनहारा लो अद्दा है, थो मेने
ताग दिया दिय बोगरी हृष्टा केमे है पे है मुनीया! ४६ नि-
पपूरुप जिसडा सर्वो दिया है जिसडा नारा हो जाता है अब
सर्व जिसो, डाढ़ा है, गो चेहे एवं उम्हें भार आता है
अब जिपपूरुपी सर्व जिसो, डाढ़ा है, सो अनेक ज्वल-
पर्स भागतीर्जने लते हैं, तांते पर्महृःज्वला झून जि-
पप बोग है; यांते विपपूरुपी पर्म जिय है अब वज्ज-
हु, रामीरें चुन होना थोभी मे राहुचट, पर्म विपपडा
ज्वलना थो थो तेमेही खला नहीं जाना, ४६ मुश्तो दृःज्व-
लारु दिली आता है; तांते भोईउपाय मुश्तो उहो, जिग-
इ भेरे हृष्टें असानरूपी अपकारें नारा होने; अब
के न झेंगे तो मे निय लालीय धीःज्वलूपी रिथा ५-

રહે જોણા ગઈએ। પરંતુ બોગડી ઈચ્�ા ન કરોगા। હે મુનીધર! નેતે કુદુ પદારથ હે, સો સખ નારાડૂપ હે; નેતે અંગળિમે લગ નહીં કરતા, તેસે વિષય બોગ અર આધુણ નારા લુદુ જવે હે, કહેતે નાણી નેસે કંઠી કર મરદી દુઃખ પાવતી હે, તેમે જોગડી તૃશ્શું કું છું દુઃખ પાવતે હે, તાતે મુખોં ડિસી પદારથની ઈચ્છા નાણી, નેતે ડિમાને મરીઓંકે જથોં સલ જાન જલપાનકી ઈચ્છા કરી શક્યા મો જલ પાવત નાણી, તાતે મેં ડિસી પદારથની ઈચ્છા નાણી કરતા.

ધતિથી યોગચારિષે વૈરાગ પ્રકરણે, સર્વાંત પ્રતિપાદન નામ ચતુર્વિરતિમઃ સર્વઃ ૨૪.

શ્રીરામોવાચ. હે મુનીધર! ભંસારડૂપી પિથારેમે અર મોહરૂપી કીચમે મૂરજાના અન ગિર જાતા હે, તિસુર પદાયા દુઃખ પાવતા હે, રાંગચાન કણકુ નહીં હોતા, જખ વરા અવસ્થા આવતી હે, તથ રાર્દ રાશીર જંગીઓત ટોડર કંપને લગતે હે; નેમે પુરાતન વૃદ્ધિકે પત્ર પત્રન કર હિન્દે હે, નેમે વરા અવસ્થાઓ અગ હિન્દે હે, અર ગૃશ્શું વૃદ્ધિ હો જતી હે; નેતે નીમડા વૃદ્ધિ લ્પો લ્પો વૃદ્ધ હોતા હે, તો તો કંદળ બદલી હે, તેમે ગૃશ્શું અદતી હે. હે મુનીધર! લિંગ પુરુષને રેખ, પંદ્રિયારિકના અભા અપને મુખ નિભિત લિયા હે, સો મૂરજા સંસારડૂપી અધુદુપને ગિરતા હે, નિઃમ નહીં રાખતા; અર અગ્નાતીઓ મિત બોગડો તાગ કરાયિત નહીં કરતા હે, હે મુનીધર! જમતો ફરારથું પરી જુદ્ધ મધ્યેત હો ગઈ હે, નેતે

અરણી કાનમે નહી મળીન હોતી હૈ; લેસે માગશર મા
રામે મજારી શુખી લાતી હૈ, તેમે જગતકી રોજા દેખત
દેખત કિસ હો જાતી હૈ લેસે જગતકી પદ્ધતય મૂ
અડો એમની ભારતા હૈ; લેમે પાતીકી જગતા તૃત્યકી
આચરાદિત હોતા હૈ, અર મૃગકી વાત તિમી તૃત્યકો રમ
નીય જગતું આતે જતે હૈ, દ્વિ ગિર જતે હૈન; તેમે પદ
મૂઢા લોગેની એમની જુગનકે ગિર પડે હૈ, ક્રિ
મહા દુઃખ પારતો હૈ લેમે મૃગ મૃગતૃષ્ણ, ઉત્તાપે
મો મુખી નહી હેતા તેસે પદ મૃગતૃષ્ણગાડુપ અસારકે પ
દાય છન્હ ઉપર મનરૂપો મૃગ ઉનહારા કેમે મુખી હોયે
હે મુનીથું। દુતે પદાયમેનો બેચી ખુદી અચલ હો
ગઈ હે તાતે ગાંડી ઉપાય નહે જિગતું પર્ણભી નાઈ બેચી
ખુદી નિધન ટિંબે મા પદ હેચા રે કે પરમાનદકે જ
તનમે ગોંઠે હૈ, અર નિર્ભય, નિગડાર પદ, જિરાકે પાણેન
સંમાન કુદી નહી રહતા હૈ બદુરી પાનના કંકુ નહી
રહેતા હે તેમે કાદરેન જગતકી નાના પરાણી અચના અથ
દાય જાતી હૈ. તિમ પદ પાણેના ઉપાય મુશ્કેનો નહો હે
મુનીથું। એસે પદે બેચી ખુદિ દૂન્ઘ હે તાતે મે રાતિ
કાન નહી હોતા। પદ અસાર અર અસારકે એ મોદ્દોપ
હે દુસરો પદ હુએ શાન્તિની રાત નહી હોતે અર જન
કાદિન અમારમે રહે હુએ જનતકી નાઈ નિર્ભય રહેતે હૈ,
શાન્તિવાન અસારમે નિર્ભય રહેતે હૈ મા લેસે કોઉં ભી
ચસો પૂર્ણ હોય, અર કહે લો મુશ્કેનો શીયકા પરાણ નહી
કુઝા, તેમે રાજુને પિક્ષેપૂર્પી શીયમે પેરેકુઝે શાન્તિવાન
ને મે નિર્ભય રહે હે, તિસકી રામુન કહા હૈ, સો કૃપા કર કરો

अह तुम ज्ञेसे ले रात जन हे सो विषयकों जुगतने ४४
 आपते हे, अह जगतकी चेष्टा राख करते हे; सो निर्वेष
 देसे २६ने हे, सो गुह्यित कहो. ज्ञेसे तुम जल कमधनत्
 रहेते हो सो कहो. पहुँ जुहि तो मोह करी जोही जाती
 हे. ज्ञेसे ताजमे हस्ता प्रवेश करता हे, और पानी भक्षीन
 हो जाता हे, तेसे मोह करी जुही भक्षीन होए जाती हे,
 ताते सोई उपाय कहो, जिसकर जुहि निर्मल होवे. पहुँ
 असंगोपने जुहि स्थिर उपहु नही २६ती. - ज्ञेसे भूलसो
 कुहाहे कर करधा जूच्छ स्थिर नही होता, तेसे पाराना सो करी
 जुहि रिथर नही २७ती. हे भुनीधर ! संसारकृपी विरू-
 द्यिका भुजडो लगी हे, ताते भोई उपाय कहो, जिसकर द-
 रवडा नारा होवे, ईशने भुजडो यदा दुःख दिया हे; अह
 अपातमनान इष्य प्रकारा होय, जिसके उद्य कुओ मोहकृपी
 अंधडारडा नारा होवे. हे भुनीधर ! नेमे आदरसो चंद्रमा
 आउडाहित होए जाता हे, तेसे जुहिकी भक्षीनताकर मे
 अपाउडाहित कुआ हो, ताते भोई उपाय कहो जिसकर अ-
 ज्ञन दृ देवे. अह तो अपातमानहो नित्य हे, जिसके
 पाकेने भक्तुयी पावना कछु नही रहेता, ईशने शंपूत दुःख
 १४ हे जाते हे. अह अंतर शीर्ष हो जाता हे, ज्ञेसु
 ने पह ने, तिसकी प्राप्तिका उपाय भुजडो कहो. हे भुनीधर !
 अपातम ज्ञानकृपी चंद्रमाकी भुजडो कर्त्ता हे, जिसके प्रकारा
 जुहेडुपी उभजनी गिली आती हे, अह जिसकी
 अपातमकी दिग्न १५ तूम शूनि होती हे सो कहो. हे भुनी-
 धर ! अप भुजडो गृहमे बहेश्ची परम्परा नाही, अह
 अन जिं लहेकीभी कर्त्ता नाही. भुजडो तो ईसी

૫.૭૮ કંઈએ રે જિસ પાયેતો બીજુ રાતિ હોય તો આ
કાતિથી પોગવાળિએ દેખાએ પ્રકારો દેખાએ પ્રપોજીત
વણ્ણનાન પચ્છિ લિભ અગ. ૨૫

શ્રી ગામોરાચ કે મુનીધાએ ને અંગેઠી આરથા
જે એ સો મૃદુખ કે લેંગે ૫૮૫૨ વર્ષથી ક. ૧૬૨થી
નાહિ, તરો આદુલ કુલભયું કે લેંગે બરાબા કાંસે
૪૭૨ પોતને હે, તો ઉનાં ક ચચ્ચન ચાંદ કિંદતા
૨૬૮ કે લેંગે આ જીત લિન લિનમે ચચ્ચન હો લતી હે
લેંગે રિંગું કૃપાને ચક્કાખી રે ॥ ડાઢુબી કે તેસા
૫૮ રાણીર કે હે મુનીધાએ જિગાંડો છનમે આરથા હે
સો મહા મૃદુખ હે ૫૮૭ કાતડા આરા હે લેંગે બિંગી
ચુંદી ૫૯ લેતી ॥ તેમે રાઘે જાવ ૫૯૩ લેતા હે
લેંગે વિની ચુંદો ॥ અભાવ કરો નહી રેતી તેમે રાખે
જાત ચચ્ચાનક ગૂઢન કુ લેતા હે અરુ દિસ્સીની જાસતા
નાહિ, હે શુ રીધર ॥ જાખ આગ્યાનરૂપી - રીધ ચ્યાય જા
જાતા હે તથ લોભરૂપી માર નમન હેયકે તૃત્ય કરતા હે
જાખ આગ્યાનરૂપી માર બરાબા કરતા હે તથ દુઃખરૂપી
મજારી ખણે લગતી રે, અર લોભરૂપી જિગુની લિન
લિને હોં હેય નઠ હો લતી હે અર તૃત્યારૂપી બલમે
કુંઝે કુંઝે શુવરૂપી પછી પરે દુઃખ પાવતે હે, શાતિકી
પ્રાણિ નહી હોતી હે મુ રીધર ॥ યદુ જગરૂકૂપી નડા રોગ
લગ્યા હે, તિસકા નિવારન કરનોંા નેનસા પલાય હે, નો
પાંતે સોધ્ય હે જિસારો જ્યારૂપી ગેગ નિર્દાર હોય, સોઈ

उपाय कहो। यह जगत् मूरखों रमनीय दिखता है, असे पदारथ पृथ्वीपर, अर आडारामें, अर देवलोकमें, अर पातालमें कोई नाही जो सानवानकों रमनीय दिखे। सानवानकों सभ व्यमरूप भाभता है; अर असानी जगतमें आस्था डरता है। हे शुनीधर! चंद्रमामें जो उंच है, तिसकर रोबा सुंदर नही लगती, व्य क्षेत्र दूर होय जाय, तथ सुंदर लगे; तेसे भरे चित्रकूपी चंद्रमामें झाँड़ूपी उंच लग्या है, तिसकर उज्ज्वल नही भासता, ताँते ओर उपाय कहो; जिसकर क्षेत्र दूर हो जाय। हे शुनीधर! यह चित्र बहुत अंगम है, रिथर इच्छित् नही होता, लेक्के अग्निमें डार दिया पारा उड जाता है, तेसे चित्रणी सिथर नही होता; जिपयकी तरक्क सदा पापता है, ताँते सोर्ज उपाय कहो, जिसकर चित्र रिथर होने; और संसारकूपी जनमें जोगड़ूपी सर्व रहते हैं, सो अवका दंरा करते हैं, तिससो अग्नेका उपाय कहो; अर लेती उष्ण किया है, सो रागदेवके शाय भिली ढुक्क है, ताँते सोर्ज उपाय कहो जिसकर रागदेवका प्रपेश न होने। लेक्के रामुद्रमें भरे होय, अर जलका पररा न होय, तेमें यह संसारमें भरे हुए तिसकों गृहणारूपी जलका पररा न होय, ऐमा उपाय कहो; जिमउर छसकों रागदेवका पररा न होय; अर भनमें जो भननकूपी सरा है, सो “गुगलीओ” इर दूर होती है, अन्यथा दूर नही होती। सो निरचिके अर्थ आप भरको गुकिन उहो; और आगे जिसकों जिस प्रकार निरुचि ढुक्क है, सो कहो। अर जिस प्रकार गुमारे अतरमें शीतलता ढुक्क है सो कहो। हे शुनीधर! लेसे

તુમ જાતે હો મો કહો, અર ને તુમારે નિવૃત્તાન વહ
 રૂગતી નાહી પાઈ, તથ ને તો કષુ નાહી જાતા, તો ને
 અથ ત્યાગ, ર નિઃઅહંકાર દોપ ગણોગા. જળનગ ચે
 રૂગતી મુખોને ન પ્રાત હોયની તથતગ મેં જોજન નાહી
 કરોગા, અર જાનપાનભી નાહી કરાગા, અર આત્માદિક
 કિયાભી નાહી કરોગા. અપાણ કરુણભી નાહી કરોગા,
 એક આપાય । । ૧૩ જાહી નાહી કરોગા, નિઃદેશ હોડગા,
 એક યે ન જરી રેલ હૈ, એક ન મે રેલ હો, રાજ ત્યાગ
 કરું દેય ગણોગા. નેમે જગતે ઉપર મૂલ્ય બીજિન હોતી
 હૈ, તેમે હેઠ રદોગા. જાગ આપતે જતે આપણી છીન
 હોય જાગે. નેમે તેવાં ॥ ૧૫ ॥ બૂજતા હૈ, તેમે અ
 નદ્યબિન રેલ નિગાન હોય જાયગા તથ અહા શાંતિની
 આવ હોડગા

વાદનીકોવાચ હે ભાગદ્વાર । એમે કહી કરી રામણ
 ચુપ હોય ગઢે નેસે ખંડ મિશકો દેખકે મોર રામ કરે
 ચુપ ટો જાતા હૈ

દતિશી પોગમાગિદે કેગાગ પ્રદેશે અનત્ય ત્યાગ
 દર્ગાન નામ પર્વિશતિમં સર્વઃ ૨૬

વાદમીકોવાચ હે પુરી જય કંસ પ્રકાર રધુ વશૂદૂપી
 અઓરાંકે રામચદ્રકૃપી ચરમા બોલે, તથ સાચાની મૌન હો
 ગયે, અર સ ડે રોમ અડો હો જીસિ, માનો ગોમહુ અદ
 હોડર રામણું બચત મુજાને હૈ અર નેતે કષુ સખામે
 જદૂ યે, સો સમ નિર્બિસનાડૂપી અમૃતદે રામુદમે નામ હા

गये, वरिष्ठ, वामदेव, विश्वाभिन, आदि ले मुनीयर थे; और लेते हुए आहिं ले भंती थे, और राज दरारथ अह लेते मंडलेश्वर थे, और लेते आकर नोकर थे, और मात कौराल्या आहिं सभ मैंत हो गये. अर्थ पह ले अचल हो गये हैं; अह पिलरैमें पञ्ची लेते थे सोभी मैंत हो गये; अह घग्गीयेमें पशु आहिं थे, सोभी मैंत हो गये; अह बारा तृत आत रही गये; अह ले पंछी आकाशमें भेड़ थे, सोभी मुनकर मैंत हो गये; अह आकाशमें दैव, शिव, गंधर्व, विद्याधी, डिनर, थे; सोभी आप सुनने लागे; अह कूलकी भरपा इरने लागे सभ धन्य धन्य राख इरने लागे। और कूलकी भरपा सो भानो भरकी भरपा होती है; अह छीर रामुद्रेते तरंग उछलते आपने होय, अह मोक्षीया मालाकी जृष्टि आपत होय; और लेसे माघनके पिंड उड़ने होय, उसे प्रकार आधी धटी पर्यंत कूलकी भरपा भई; अह वटी मुनंध आप पसरी, अह कूलपरी लोंगे द्विरने लागे; और जड़ा विभास तिस कालमें हो रहा; अह नमोनमः राम इरने लागे.

नेवोवाच. उ कमलेन रघुवशी आकाशमें चंद्रमातृप आप रामण। तुम धन्य हो! तुमने बड़े ऐष्ट स्थान देए हु, अह अहुत प्रकारके भयन शुने हैं; याते लेसे आप भयन हैं हु, ओसे भयन इपहु नाहीं सुने. उसे भयन शुनके हमारा ले देवतामा अभिभान था, सो सभ निरंग भया है. अमृतहृपी भयन शुनकर हमारी खुहि पूरन हो गई है. हे रामण! लेसे भयन तुमने कहे हैं, ओसे

ખચન બૃહસ્પતિનું કણેદોં રામર્થ નાથી; તુમારે ખચન ૫-
રામાનંદે કરનથી હો, તાંતે તુમ ૫-૫ હો.

છતિશ્રી પોગવાચિષ્ઠે વૈરાગ પ્રકટપું દેવસમાજ ખર્ણનં
નામ જાણિથતિમઃ અર્ઘે: ૨૭

જાણનીદોનાય, હે લાગડાણ! એસો ખગન દેવતા
કણે જિયાર કરત બધે. રચુરાડા કુલ પૂજા બોગ હો;
નિધારે ગમજને બાંદે ઉંડ ખચન મુનીધને વિશુમાળ કહે
દે; આં જો મુનીધન ઉંડ કાયજા ઓણી થાન ડિયા
અટિય. લોગે કુંડે ઉંડ બોગ. ગિયર હેંટે હે, તે
સે ઘ્યાગ, નાંદ, પુંદ, પુલખણ, આંદ રાખ સાં
દુ રાગામે આય રિયત બાંદે: તથ વચ્છિષ્ઠ, નિધામિન
આં મુનીધર ઉંડ ખાંડ હુંચો, અર્દે વિલકી પૂજા કરે
ભાગે. પ્રયમ પૂજા ગાજ દગરથને કરી, હિં, નાના પ્રકા
ગાં રાગને વાણી પૂજા કરી, ઓર જાયાનેય આમનંદે
ઉંડ હોડે; ઓ હોડે હે અર્દ નાંદ ખરૂન મુદુ મૂળંચારે
હાથમે જીવાંદેં હોડે, આર રાગમ મૂળિં ઘ્યાસણ આય
એદે; ઓર નાના પ્રકારે ગગમો નિયત વખ્ય પહીરે હુંચો
ભાનો તાગામે મહા ર્યામ પદા આઈ હે એસે અર્દ દુર્લાસી,
વામદેવ, પુલદુ, પુલખણ, અર્દ બૃહસ્પતિને પિયા અગિરા,
અર્દ બૃદ્ધ, ઓર મેહુ તહા પા, ઓર અલાધિ, ગાર્દી, રોજ
દિં, દેવતા, મુનીધર ગમ આંડે રાજામે નિયત હુંચો. ડિમિંડા
ખડી લદા હે, કોઇને મુખદ પેરે હે, ડિમિને ઇદ્રાકશરી માલા
દરી હે, ડિસાને મોતીધી માલા પેરી હે; ડિમિંડાંગે બાળકી

माला है; और हायमें डमंडलु, भृगुलाका, दिसिं भहा
 सुंदर वक्ष; ऐसे व्यु तपसी आपके ज्ञे. तामें डेउ राजा-
 सी स्वभावके, डेउ सात्पि, स्वभावके; ऐसे व्यु व्यु आपे;
 अह सभ विद्व जेव पदनहरे प्राप्तुओ. और दिसीडा
 सुर्वत, दिसीडा अद्भाव्, दिसीडा ताराव्, ऐसे व्यु
 प्राप्त वारे पुरुषार्थपर ज्ञतन करनेहारे, सो जयानेग
 आसनपे रियर ज्ञे; और भोहनी भूर्जं रामण अह
 विन सुभाववारे हाय ज्ञेके राजामें ज्ञे, तिसकी राज
 पूजा करत ज्ञे; डेव हु ज्ञे हु रामण। तुम धन्य हो।
 और नारद राजके विद्यमान कहत ज्ञे, ज्ञे हु रामण।
 तुमने व्यु दिवें अह जेव। गहे वचन कहे, भो राजदो प्यारे
 लागे; गहके कुछान करनेहारे हु; और परम जोधके कर-
 न हु. हु रामण। तुम धन्य झुटीवान उदारात्मा दृष्ट
 आत्मे हो; अह मंहा वामपाणी अर्थ तुमने प्रगट संता-
 हे; ऐसा उत्त्वम प्रान साधमें और अनंत तपसीमें डोउइ-
 हेते हु; अह ज्ञेते कछु भनुअ ज्ञे, भो सभ पशु ज्ञेशी
 दृष्टिमें आत्मे हु; क्वो ज्ञे दिवाडों संसार शमुद्रके पार
 होनेही धर्म। नांडी, और ज्ञे पुरुषार्थ पर ज्ञतन करते
 हु, सोई भनुअ हु. हु राधी। धूम्बत तो भक्त हेते हु,
 परंपु अंदनका धूम्बत डोउ हेता हु; तमे राधीरपाठी भक्त
 हे, परंपु एमा डोउ हेता हु; और गम अस्थि मांसके
 पुत्र गाय मिने दूधे भएडते दिरते हु; जो ज्ञेशी नंदीकी
 पूजा होती हु, तेगे असानी शुभ हु; और दृष्टि तो
 भक्त हु; परंपु लिरडे गरतडमें भोती नीराता हु, भो
 जिरक्षा हु. तमें भनुअ तो भक्त हु, परंपु पुरुषार्थ पर

લાલ કુનેણું છોડી રહેતે હૈ. એમે ખજને થોડે અધ્યં
કુદાભી બદુલ હો જાય હૈ તેને તેના જુદી યોગી લાલમે
ડાગી બિમારું ખાવતી હૈ, તેમે થોડે બચત મોટો આપડે
હિસેબે બદુલ હોતે હૈ, આપણી જુદી લાલ બિંદું હૈ.
આ વીપણ ને તી પ્રકારા વાગી હૈ: અર બોલ, એમ પાંચ
હૈ, ઓર કેદેને માત્રને આપડો શીથ લાલ હોયાં. અર
ને એમ રાખ જો હૈ, ગો એમણે બિદ્યુતાન આપડો લાલ
હોયાં, તાં જાતના ને એમ રાખ મૃખું જોડે રહે.

ધર્તિથી પોગવાળિષ્ઠે વૈગાં પ્રકુરણે સુનિ મમાણ અ-
ર્નીન નામ અધ્યાવિશતિમઃ સર્ગો ૨૮

મમાણો ૨૫ પોગવાસિષ્ઠે વૈગાં ૫૩૮

अथ योगवाशिष्ठे मुमुक्षु प्रकरणस्य प्रारंभः

वाङ्मीक्रीयाच. हे सांचो! यह तो वचन है गो पर मानदृप है; अह उष्णानका कर्ता है. उसमें सभनकों छब्दा उपलती है. वर्ण अनेक वर्में एवं पुन्य आदि छब्दों होते हैं; लेकिं इनप वृद्धिके बाटे इस प्रति है. तिगड़ी भ्रीति यह वचनके अवश्यक होती है; अव्यया प्राप्ति नहीं होती. यह वचन परम वोधका डारन है. हे जारदाली इस पक्षां वर्ण नारदज्ञने उहा, तथा विद्याभिन जोखि.

विद्याभिनोवाच. हे जानवानमें ऐसे रामण! लेता इषु लगने वाल था जो तेने लग्या है, उग्गों लगना और नहीं रक्खा. अह तिसमें विद्याम पावने उषुक मार्गन उठना है. लेने अगुव आदर्द्दी भविनता दूर करि होय, तब मुझे बुझ जामता है; लेकिं इषु उपदेशादी तुझें अपेक्षा है. हे रामण! तेरे लेसा वरगवान व्यायामां पुन शुद्ध जरा है, जो भी वजा झुक्कीरान या तिसने ले लगने लग था जो लग्या है, अह विद्यामें निमित्त तिरकेंद्री अपेक्षा थी, जो विद्यामें पाय रांतिवान जरो है.

रामोवाच. हे वरगवर्दू! शुद्ध देसा झुक्कीरान अह जानवान या; अह देसी विद्यामी अपेक्षा थी, द्विर केमें विद्यामें पावन जंपा, जो कृपा करिते उहो.

विद्याभिनोवाच. हे रामण! अंदरकों पर्वतशी नांदन-निसडा आजाए है, क्यों ले वर्ग

મિહાગ્રન્થ રાત્રિ દરારથો પુર મેદા હૈ, અર સૂર્યાની
 નાઈ પ્રદાગાત્રાન લિખાની તિકે તિખમા પુર શુક્લ, ચો
 રાજ રાખ્યા વેતા થા, શલતો રાજ જનતા થા,
 અચોટોની અરાતા જનતા થા, જો ગાન્ધુપ, એં પર
 માનદુપ આભાસે રિખામ ન પાવત જાયા, તથ ઉસેની
 કિં પ ઉડા લે લિખોને ને રાણી હે નો ન હોયેગા,
 કે ઉની લે મુખોની આનંદ નથી જામતા જો મરાયાની પરદુ
 એં, કાનમે જ્યામળ શુભે પરંતુ રામે જો ચે, તિ
 ને નિઃદ આંદુ જદુ ભની, રૂ વાગ્યાન ! એ ભસાર
 કુલ જ્યમાનુ જદુની જાયા ને વાતી નિરુત્તિ હેઠો હોયેગી,
 એંર આગે કાહીકો ઉગડી નિરુત્તિ બર્જદ્રો મો કરો તે
 ગામળુ ! કસ પ્રાર જાય શુક્લને, વા તથ વિલા મિ
 રોમનિ લે ને, જારાણ હે ન તાં ન ઉપ્યા, જદુ જાપે
 ના શુક્લાની જાણ ન જાગ્રતાન લા તુ શુમ કદાં ! આ મેં
 આ જોંસો જાગા હો, છાંડુ જુ ન ગાતી રામ નથી હોયો,
 તે ગામળુ ! જાય ઉત્તો રડા શુક્લને જા તથ અનેસ
 લે કે, જારાણ હૈ, મે નિયા, જદુ નો લે નરે અ
 અનુદુ ધૂમદો જાતિ પ્રાર ન હોયેગી, નો લે આખ પિતા
 પુત્રા જાનુર જામતા હે, એં બિયા, રૂ જારાણ
 જદુ જાપે, હૈ શુન ! મે રાત તલાય નાહી, તુ ગાલ જનકુદે
 નિરુદ્ધ ન, વે ગર્વ તલાય હૈ, અર રાનાભા હૈ ઉમસો
 તાં, મોદુ નિરુદ્ધ હોયેગા, હૈ ગામળુ ! જાય કસ પ્રકાર
 જ્યામળને કણા, તથ શુક્લદેશ ઉદામો ચતે, તથ લે મિ
 ધિકા નગરી ગાલ જનકુદી થી તિખને આંદુ ગાલજ
 નકુ છુંદે ચિયત જાયા, જાણ લેલીને રાનાદ જનકુદી

ਨੇਸੋਂ ਤੇਜ਼ ਬਿਨਾ। ਪ੍ਰਥਮ ਨਿਰੰਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇਜ਼ ਨਿਰੰਗ
ਹੋ ਜਾਂਦੇ, ਨੇਮੇ ਚਲੁਕੇ ਤੁੰਦ ਲਾਵ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ, ਨੇਮੇ
ਮਹਿਨਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੰਖਾਡਾਵ ਮੌਜੂਦੇ ਪਾਸ ਲਿਵ ਹੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ;
ਤੇਜ਼ ਇਖਨਾਉਪ ਤੁੰਨੂੰਤੇ ਲਾਗੂ ਜਕ ਪਦਮੇ ਪ੍ਰਾਪ ਕਰੇ।
ਭਿਤਿਆ ਯੋਗਚਾਰਿਤੇ ਸੁਭੁਲੁ ਪ੍ਰਤੇਬੁਝੇ ਜੁਕ ਨਿਰੰਗ ।
ਛੁਨ੍ਹਾਂ ਨਾਮ ਪ੍ਰਥਮ: ਸਾਂਗ: ੨

ਵਿਖਾਭਿਕੋਧਾਥੁ। ਹੈ ਰਾਮ ਦਾਰਥੁ। ਨੇਮੇ ਗੁਣੁ ਜੁਕੁ
ਯੁਦਿਵਾਰੇ ਹੈ, ਤੇਜ਼ ਰਾਮਤੁ ਹੈ, ਨੇਸੇ ਰਾਨਿਦੇ ਨਿਮਿਰਦੇ ਕਿ
ਅਤੇ ਤੁਲੁ ਮਾਨੰਨ ਕੱਤੀਥ ਪ੍ਰਾ। ਤੇਜ਼ ਰਾਮਤੁਕੋ ਵਿਖਾਭਿਕੋ ਕਿ
ਮਿਰ ਤੁਲੁ ਮਾਨੰਨ ਚਹਿੰਦੇ, ਕਿਉਂਤੇ ਆਵਰਨ ਕੁਲਟਾਰੇ
ਕੋਗ ਹੈ; ਸੋ ਪ੍ਰਤੀਤੀ ਨਿਰੰਗ ਜਥੁ ਹੈ; ਅਤੇ ਕੋਗ
ਤੁਲੁ ਲਾਗੇ ਕੋਗ ਧਾ ਸੋ ਲਾਗੋ ਹੈ; ਅਤੇ ਉਪਾਰੇ
ਤੁਲੁ ਜੁਗਤੀ ਕੁਰਨੀ ਹੈ, ਤਿਰ ਕੁਝੇ ਉਗਿਆਂ ਵਿਖਾਮ ਹੋਪੇਗੀ
ਤੁਲੁ ਜੁਗਤੀ ਕੁਰਨੀ ਹੈ, ਕਾਨੀ ਤੇ ਰਾਨੀ ਪ੍ਰਤੀਭਕੁ ਪ੍ਰਾਪਿ
ਨੇਸੇ ਸ਼ੁਕੁਲੁਕੋ ਕਾਨੀ ਮਾਨੰਨ ਕੁਝੇ ਰਾਨੀ ਪ੍ਰਤੀਭਕੁ ਪ੍ਰਾਪਿ
ਤੇਜ਼ ਕਿਨਾਹੀ ਹੋਪੇਗੀ, ਹੈ ਰਾਮਨਾ। ਅਤੇ ਅਤ੍ਤੀਂ ਨੇ
ਗੁਫੀ ਛੁਡਾ ਰੰਪੰਨ ਨਹੀਂ ਕੁਰਤੀ, ਨੇਮੇ ਕਾਨੀ ਕਿਵੇਂ ਅਪੈਕਸਾ
ਅਵਿਦੁਆ ਸਪੰਨ ਨਹੀਂ ਕੁਰਤਾ, ਤੇਜ਼ ਰਾਮਤੁ ਜੋਗੀ
ਅਵਿਦੁਆ ਸਪੰਨ ਨਹੀਂ ਕੁਰਤੀ, ਜੋਗਮੀ ਛੁਡਾ ਚਲਗੀ ਰਿਹਾ ਹੈਂ
ਕਾਨੀ ਰੰਪੰਨ ਨਹੀਂ ਕੁਰਤੀ, ਅਤੇ ਜੋਗਮੀ ਵਾਸਨਾ ਕਿਵੇਂ
ਅਵਿਦੁਆ ਨਾਮ ਘੰਧਨ ਹੈ; ਅਤੇ ਜੋਗਮੀ ਕੁਝੀ
ਕਾਨੀ, ਪੰਚੀਕਾਵ ਨਾਮ ਮੀਂਘ ਹੈ, ਤ੍ਰੀਓ ਜੋਗਮੀ ਕੁਝੀ
ਕੁਰਤਾ ਹੈ, ਤ੍ਰੀਓ ਲ੍ਹੀ ਅਥੁ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਤ੍ਰੀਓ ਜੋਗਮੀ ਕੁਝੀ
ਕੁਰਤਾ ਹੈ, ਤ੍ਰੀਓ ਲ੍ਹੀ ਗਰਿਝ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਅਤੇ
ਅਤੇ ਵਾਸਨਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੀ ਹੈ, ਤ੍ਰੀਓ ਲ੍ਹੀ ਗਰਿਝ ਹੋਣਾ ਹੈ,
ਅਤੇ ਸੰਗੀਂ ਆਮਾਨੂੰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਹੀ ਹੋਣਾ, ਤਾਮਨਗ ਤਿਸਾਹੀ
, ਹੋਵੀ; ਅਤੇ ਅਮਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪ ਹੋਣਾ ਹੈ.

મિત્રમનપર ગતું દર્શાયેદી પાસ મોટા હૈ, અને ગુરુંની
એવી પ્રારંભાનું લિગાડી રહ્યું હૈ, તિસું પુન શુક્રાંતિ, જો
સારું રાખના વેતા થા, માટેં ગ કું રાખના થા,
અમન્યકો અસાલ રાખના થા; જો રાણીઓ, જોંગ કુ
માણીઓ, આમાંને વિદ્યામ ન પાચત હુયા, તથ ઉરો
કિં કુંદા લો રિંગદે, મે રાણા હૈ, જો ન દોષિતા;

એ લે ગુરુંને આનંદ નહીં બાળાના, જો મરાણો પરિદે
એ કાનું છ્યામણ રુમિદ ર્ખણી દરમેં જો હૈ, તિ
ને નિઃ આધું રહ્યા હો, હૈ બગરન! એ અસાં
શશ જીમાનમં જાગે જાને જાની નિરૂત્તિ કેમે સોનગી;
જોંગ રાણીઓ કેટાંદી પ્રાણી રિંગની એઈનું, ગો કંદા કે
ગમણું, ઉમે પ્રદાર જાણ શુક્રાંતે હા, એ રિંગ નિ
રૂપનિ હો ને, વ્યારાણ હૈ રો તા, એ ઉધુંગ રાણ જે
જાણ શુક્રાંતે હા, હૈ બગરન, એ રિંગ રુમ કંઠાંદા ના મે
આગોંડો જાનના હો, પરંતુ મું, જુનિ પ્રાણ નહીં હોવી,
હૈ ગમણું, જાણ પરંતુ પરાર શુક્રાંતે હા, તથ ગર્વન
હો હે, વ્યારાણ હૈ, જો વિદ્યાર એ જો હો નરે જ
ચન્દું પસોં, જાતિ પ્રાણ ન હોવીની, એ લે જીએ પિતા
પુત્રની રાખના જાનના હૈ, જેમે વિદ્યાર એ વ્યારાણ
રહ્યાં જે, હૈ પુન! જે સર્વ તાતોનાંદી, પુરુષ જગતું
નિકલ હા, જે અદ્ય તાતોને, અને રાણાનો હૈ, ઉમસો
નેં, મોટ નિરૂપ છોવ્યા, હૈ ગમણું! જાણ પણ પ્રકાર
વ્યારાણ હા, તથ શુરૂદેશ ઉદ્ઘાગો અથી; તથ હો જિ
ધિના નગરી રાજ જગતીની થી તિચાને આધું રાજ જ
નાંદે દ્વાર્યે રિપત જાયા, તથ લેણીને લયકું રાનકું

કલા, જો આમણે પુત્ર. શુક્ર આપ ખડે હે; તથ રા-
શને બાંધા, જો ઘસ્સેં જિસારા હે, તથ કલા ખડા હો;
તથ અડેઠા હે. ઘસી પ્રકાર લ્યેટી બાંધ કલા, તથ સાત
દિન ખડે રહેત ખીન ગયે, તથ રાજને કુર પૂર્વયા જો શુ-
ક્ર ખડે છે કે બખતે હેઠે હે; તથ લ્યેટી કહા ખડે હે.
તથ રાજને કહા આગે લે આઓ, તથ આગે લે આપે;
ઉસ દુષ્પલલોતાંની ગાત દિન ખડે હે, "નુકચી રાજને
પૂર્વયા, જો શુક્ર હે, તથ લ્યેટીને કહા જો ખડા હે. તથ
રાજને કલા, અંતઃપુરમે લે આઓ; ઉમ્મેં નાના પ્રકારને
ભોગ જુગનાઓ તથ અંતઃપુરમે લે ગયે, ઉહાં જિસનકે
પાસ રહ્યાન દિન ખડે રહે. તથ રાજને લેટીંકો પૂર્વયા, જો
તિસાંની દરાં કેસી હે, ઓર આગે કહા દરાં થી? તથ
લ્યેટીને કહા જો આગે નિરાસ કરેં ન રોક્યાન હુઅથા,
અથ આણ ભોગડર ન પ્રસંગ હુઅથા હે; છદ અનિષ્ટમે
રામાન હે. લેગે મંદ પવન કરેં એ અભાવમાન નહીં
હોય, તેંબે યદુ ખડા ભોગડા નિરાસડર અલાવમાન નહીં
બયે, લેમે પૈપેલો ચિપડે જલ જિના નથી, તાથ, આદિ
જામાંની પુરુષા નાંદી હોતી, તેમે ઉસકો કિસી પદાર્થકી
પુરુષા નાંદી. તથ રાજને કલા, ઉહાં જો આઓ તથ
ખોલે આપે. કથ શુક્ર આપે તથ રાજને કલા ઉદે
ખડે હોય પ્રનામ દિયા, દિલ દોડ એક ગણે. તથ રાજને
કલા જો સે સુનીધર। પુમ ડિગ નિમિત્ત આપે હો; પુમકો
કહા ખાળા હે સો હો, જિસાં પ્રાણિ સે હે રેણ.

શ્રીયુદ્ધોપાય. હે યુર ! યદુ ચંસારદા આંખર કેમે ઉત્પન
દખા હે, દિર કેસે રાંત હોયા, ખો પુમ હો.

વિદ્યાભિવોચાય. હે ગમજી ! એથ ઈસ પ્રકાર શુદ્ધ રૂપણે કલા તથ રાજ જનકને વધુઃરાખ્ર જીવદેશ ને શુદ્ધ ઘ્યલ્સણને કલા પા સોઈ રહ્યા બંદૂરી શુદ્ધણે કલા, અગ્રણી ને શુદ્ધ દુમ કલો હો, સોઈ મેળ પિતાજી ને પા, અર મોઈ રાગ્રણ કલા હે, એડ નિચારેઝો મેદુ એસા જનતા હો, ને પણ મંગાડ અપને ચિત્તમે ઉત્સન હોતા હે, અર ચિચડા નિર્દેશ કુષે જુમણી નિર્દુલી હોતી હે, દ્વિં નિચામ મુન્દોં નવી પ્રાત હોતા હે.

જનક ઉવાચ. હે મુનીધ ! ને શુદ્ધ શેને કલા હે, અર ને દુમ જાતે હો, પરતે અવર ઉપાય શુદ્ધ હે, એમા જાતના નથી, અર કેદનાથી નથી. પછે સમાર ચિત્તકે સપેઠનકર દુઅા હે. જાણ ચિત્ત શુદ્ધનેં રહિત હોતા હે, તથ જુમ નિર્દુલ હો જાતા હે, અર આત્મજાત નિત શુદ્ધ હે, અર પરમાનંદ સ્વરૂપ હે, કેવળ ચૈતન્ય હે ; નિસા આગ્યાસ કરેગા, તથ તું વિદ્યાભકો ખાયેશા ; અર તું મુજિ સ્વરૂપ હે ; કાહુને ને તેરા જાતન આત્માકી ઓર હે, દુગ્ધભી ઓર નાંદી, તારે તું જદ્યા ઉદારાભા હે. હું મુનીધા ! તું મેદેં વ્યામતે અધિક જાન જેરે પાસ આપા હે ; ઓર તું પરૈદેલી અધિક હે ; કાહુને ને હમારી ચેષ્ટા આહિરણે દર આજની હે, ઓર દુમણી ચેષ્ટા આહિરણે જુની નાંદી ; અર અંતરણે હમારી કર્તૃગાળી નાંદી.

વિદ્યાભિવોચાય. હે ગમજી ! જાણ ઈસ પ્રકાર રાજ જાનકને કલા, તથ શુદ્ધ નિઃમંગ, નિઃપ્રાલ, નિબંધ હોડ ચલે ; સુનેર પર્વતભી કંગામે જાય નિર્દુલખે જામા ધિ દરા સહદે વર્ષ તાંદું કરી. બંદૂરી નિર્વાન હો ગયે.

तेमें तेल जिना थिए निर्वान हो जाता है, तेमें निर्वान हो गये, नेसे समुद्रमें कुर लीन हो जाती है, नेसे सूर्यका प्रकाश संध्याकालमें सूर्यके पास लीन हो जाता है; नेसे इलनारूप कुर्लड़े। तामारे अह खड़े। प्राम भवे.

धृतिश्री योगनारिष्ठे कुमुदु प्रकटये शुक निर्वाण् १-
र्णीन नाम प्रथमः सर्गः १

विश्वामित्रोचाच्. हे राजा दशरथ ! नेसे शुक्ल शुक्ल उद्दिपारे थे, तेसे रामलि है. नेसे शातिक निभित उसेंडे कछुक मार्जन कर्त्तव्य था, तेमें रामलिडे। विश्वामित्र निभित कछुक मार्जन अहिवे, कोहें जे आपरन करनहारे ओग हैः सो धृष्टा तिनते निरूपि बध हैः अह जे कछु जनये ज्ञेय था सो ज्ञन्या हैः अब दमारे कछुक जुगती करती है, तिसे कर्ते उमेंडे। विश्वाम हेपिगा-
नेंगे शुक्लड़े। योंसे मार्जन कर्ते रांतिभी प्राप्ति बर्फ थी।
तेमें धृतिकोभी हेपिगी. हे राजा ! अब रामलिडे जो-
भी धृष्टा रपर्हा नहीं करती. नेमें सानवानडे। अध्यात्म
आहि दुःख रपर्हा नहीं करता, तेमें रामलिडे। जोगकी
धृष्टा। रपर्हा नहीं करती, जोगकी धृष्टा। शब्दो दिन करती है,
मनकार्घ नाम नंधन है; अब जोगकी यासनाडा क्षुप क-
रना, कर्तिकार्घ नाम मोर्चण है. लोगों ज्ञानी धृष्टा
करता है, लोगों लघु हो जाता है; अह लोगों लघो जो-
भी वामना क्षुप देती है, लोगों लघो अस्तित होता है. अब-
जग करिडे। आत्मानं धकारा नहीं होता, तज्जग विष्वकी
पासेना हूँ नहीं होती; वर्ष अत्मानं प्राप्त होता है,

तथा विषय वासना देंडि नहीं रहती। लेकिं भृत्यरुपसे लक्षणी उत्पत्ति नहीं होती, तोमें कानवान्तो। विषय वासनाकी उत्पत्ति नहीं होती। ते सापा जानपान ले विषय बोगड़ा लाग उत्तरा है, जो इसी इच्छी उत्पत्ति उत्तरे नहीं दरता। मुख्यान्तर्गत कानवान्तो की विषय वासना उत्तरी है। लेकिं सूरजउत्तर उत्पत्ति अधिकारी। अभाव हो जाता है तोमें गम्भीरों अप्य इसी जोग पदारथकी उत्पत्ति रही नाहीं; अप्य निश्चित ऐसे हुआ है; अप्य आप विश्वामित्री उत्पत्ति आहाता है, तांते जो उत्तर, भोग्योंगो; जिसकर विश्वामित्र होए हैं गणन्। ४६ जो लग्नपान वरिष्ठता है, उनकी गुणिन दृश्यके रांत होपेगा; अह आगेजी भोग्ये रुपु-वंसा दुखके शुद्ध है; उनके उपरेखारा आगेजी रुद्धुर्वशी कानवान वर्षे हैं। तो भर्ता है, अह साध्यरूप है, और विश्वामित्र है, और सानके सूरज है, उनके उपरेखाकर रामण्ड आलपद्धों प्राप्त होपेगा। हे वरिष्ठता। ४६ अ-हांगा उपरेखा तुमारे समग्रनमें है, क्वों जो जप्त तुमारा हुमारा विशेष हुआ था, तथा उपरेखा डिया और तो सभ कर्त्तीयर अह वृद्ध, दृश्यी पूर्ण है, जिमा जो भवित्वायक वर्तमें आपकर भव्याश्रुते संसार वासनाके निमित्त उपरेखा डिया था, अह तुमारा हमारा विशेष था, तिमें निमित्त अह और शुद्धके इसान निमित्त जो उपरेखा डिया था। अप्य एही उपरेखा तुम गम्भीरों इंगो; पहली निर्मित कानपान है, अह सानभी वही है, अह विश्वामित्री वही है, अह निर्मित गुणिन वही है, जो शुद्ध पापमें अरपत रहेहो; अह वाचनिन। उपरेखा नाहीं मुहान है, अह नि-

समें रिअभाव न होने, अरु विरक्तता न होने, ऐसा ले अपाव भूर्ख होने, तिन्हों उपदेश करना चाहे है; अरु जो विद्या होने, अरु रिअभ आवना न होने, तड़िनी उपदेश नहीं करना, अरु दोनों ५० अंपन होने तथा करना: पात्रजिना उपदेश चाहे होता है; अर्थ ४६ जो अपवित्र हो जाता है, जो से जौड़ा दूध भहा पवित्र है, अरु धा-नकी तथा में आसिये, तथा वह अपवित्र हो जाता है, तो से अपावद्वें उपदेश करना चाहे है ते मुनीधर! जो रि-अ भैराग उर्धी संपन्न होता है, अरु उदार आत्मा है, सो दुमारे उपदेशके योग्य है; दुम उसे हो; जो भीतराग है, वर्ष अरु कोपते रहित हो; परम रांतिरुप है, सो दुमारे उपदेशका पात्र रामण है.

वाहनीकोवाच. ईस प्रकार जब विद्यामित्रने डला, तथा नारद अरु व्यासाद्विनने साधो, साधो, करें डला, अर्थ ४६ जो जला, जला, डला; ऐसेही वयार्थ है. तब शाल दरारथके पास पृष्ठ प्रकारके साथ हुआ भड़े थे.

विद्यालूपोवाच. अद्वालूपु च विद्यालूपने तिन्हों डला जो, हे मुनीधर! जो उसु दुमने आरपा उर्धी है, सो हं भने भानी है; ऐसा सामरथ कोउ नाही, जो संतकी आ था निवारन उर्दे, हे शाधो! जिते उसु शाल दरारथके पृ-ष्ठ है, तिन राखके हृदयमें जो आग्यानहूपी, तम है; जो में जानउपी भूर्दर्श निवारन उर्देगा. जोगे सूर्यके प्रकाशकर अंपार दूर होता है; हे मुनीधर! जो उसु अद्वालूपने उपदेश किया था, सो मुख्हों अंपक झुमरन है, जोधि उपदेश करेगा, जिम्मुर रामण निःसंराष पद्धों प्राप्त होवेगा.

વાદમીકોચ. ખરુ પ્રકાર વશિષ્ઠને વિદ્યામિત્રોં હશા,
તાંત્રિ અનંતર, મોચણડા ઉપાસ રાજ રામણીંડા કદા ભયા.

ધતિશ્રી પોગવાયિષે મુમુક્ષુ પ્રકરણે વિદ્યામિત્રોપદેશો
તામ દિતીય: સર્ગ: ૨

વશિષ્ઠોવાચ. હે રામજી! તો ત્યુ રામજાને જ્ઞાના
અ વિસને મુખોંને છબે ડાખાન નિમિત્ત ઉપરેંદ્રા ડિલા હૈ,
મો જને પ્રકાર જે મુમરનમે આતા હૈ, મો અખ રૂષ-
ડેં કદા હો.

શ્રીરામોવાચ. હે બગવન્! ત્યું થન કહેયેંા અવસર
આવા હૈ; અણ એક મંસારીંડા હું હો. મુખ્ય ઉપાસ લે
કદો હો, મો અખ રૂમ કહોગે, પંતુ વદ લે રૂમને હશા,
ને શુરેરણ વિરેણ મુદ્રિની હો ગયે, તો બગવાન ઘાસણ
ને મંસ હૈ, મો વિરેણ મુદ્રિ ક્યો ન હુયે?

વશિષ્ઠોવાચ. હે રામજી! જેમ મૂર્ખ હિનમો જસરેનુ
ઉદ્ધ દિલ્લ પરતી હૈ, તિનકી મંદ્યા ત્યું નહી હોયી, તેમે
પરમ મૂર્ખો સંસેનારૂપી ચિનમે ચિનોકીરૂપી વિગેનુ હૈ, સો
અમંખ હૈ; ઓર અનંત હોડી મિટ લાતો હૈ; અર ઓર
અનંત હોતો હૈ; ઓર અનંત વિનોકી અલ સખુદને હો-
કો; તિનકી મંદ્યા ત્યુ નાદી.

શ્રીરામોવાચ. હે બગવન્! જો આગે વ્યતીત હો ગયે
હૈ, ઓર આગે હો હોયો, તિનકી મંદ્યા કેતી હૈ; અર
વર્ગમાનોં તો જનતા હો.

વશિષ્ઠોવાચ. હે રામજી! અનંત કોઈ વિનોકીડી ગન
ઉપલે હૈ, અર મિટ ગયેસે, અર તેછ હોયે હૈ, અર તેછ

होनेगे, गिननेकी संभ्या। उछु नाही, कोहेंते ले छृषि अ-
संभ्य हे. अहे छृषि श्रृषि प्रती अपनी अपनी सृष्टि हे;
जब यह श्रृषि मृतड हो जाते हे, तर उसी स्थानमें अ-
पने अंतराहा गंधपती पुलमें ईस्तडा आधिव बासे
आता हे. अहे ईसी स्थानमें परखोड बास आता हे.
पृथ्वी, अप, तेज, वाय, आकाश, पञ्चजूत बासता हे;
अ३ नाना प्रकारकी पासनाडे अनुसारे अपनी अपनी सृ-
ष्टि बास आती हे. खडुडी जब उहाते मृतड होता हे,
तर उक्ती सृष्टि बास आती हे; नामदूप संयुक्त उक्ती
जन्मत भव्य होडे बास आती हे, खडुडी जब उहाते
भरता हे, तर उस पञ्चजूत खृष्टिका अभाव हो जाता हे;
ओर अपर बासती हे; अहे तहेंडे छृषि होते हे, तिसेंकी
प्रसी प्रकार अनुभव होता हे. ईसी प्रकार ओळे ओळे
शुवका सृष्टि होती हे, अ३ गिंड जाती हे, तिसकी संभ्या।
उछु नाही; तर अद्वाकी मृष्टिकी संभ्या उक्तें होवे। नेम
पुरुप द्विर लेता हे, अ३ तिसेंकी भव पश्चाप अमर्ते ६४
आपते हे, अ३ नेमें नोडांमें एडुक्ये नवी तटें खृच्छ
अलते ६४. आपते हे; नेसें नेवडे दोपार आकाशमें भो-
तीकी भाला ६४ आपती हे; नेसें सुपवेमें सृष्टि बासती
हे; तेसे शुष्कें ज्वल उडें यह लोड परखोड लांसाता हे;
पासतन्ते लगत उछु उपर्यंथ नाही; ओळे ओळेत परभारम
तत अपने आपस्थि रिष्ट हे; तिसपिये देत घम अ-
विद्या झडें बासता हे; नेमें भालडें अपने परछेयांमें
लताल भांसता हे, अ३ ज्वांडें पावना हे, तेगे अतानीडें
अपनी ६५ना जगन्दूप होए बासती हे. हे रामण!

ਪਛ ਵਾਸਦੇਵ ਅਜੀਸ ਬੇਰ ਭੇਰ ਦੇਖਨੇਮੇ ਆਖਾ ਹੈ, ਤਿਸਮੇ
ਦਰਾ ਗੋ ਏਕ ਆਡਾਂਕੂਪ ਹੈ; ਅਤੇ ਏਕਹੀ ਲੇਸੀ ਛਿਓ, ਅਤੇ
ਏਕਹੀ ਲੇਸੇ ਤਿਥਾ ਫੁਲਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਅਜਾਂ ਦਰਾ ਸਮਾਨਹੀ
ਮੂਮ ਫੂਰੇ ਹੈ; ਅਤੇ ਬਾਰੇ ਵਿਤਕੁਣ੍ਹ ਆਕਾਰ, ਵਿਤਕੁਣ੍ਹ ਕਿ
ਪਾ ਚੇਲਾਵਾਰੇ ਫੂਰੇ ਹੈ. ਜੇਮੇ ਰਾਮੁਦਮੇ ਤਾਗ ਹੋਣੇ ਹੈ, ਤਾਮੇ
ਤੇਹਾਂ ਮਮ ਅਤੇ ਤੇਹਾਂ ਵਿਤਕੁਣ੍ਹ ਉਪਾਲੇ ਹੈ, ਤੇਸੋਂ ਘਾਂਗ ਫੂਰੇ ਹੈ;
ਅਤੇ ਰਾਮਾਂ ਦਮ ਫੂਰੇ ਹੈ, ਤਿਨਮੇ ਦਰਾ ਘਾਂਗ ਬਣੀ ਹੈ, ਅਤੇ
ਆਜੀਵੀ ਅਇਨੇਰ ਪਲੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਹੁਰੀ ਮਹਾ ਬਾਗ ਹੋਵੇਗਾ,
ਜਹੁਰੀ ਨੌਮੀਕੇ ਅਤੇ ਸ਼ੇਖ ਵਿਟੇ ਮੁਕਿ ਹੋਵੇਗਾ; ਅਤੇ
ਇਸਭੀ ਹੋਵੇਗੇ ਅਤੇ ਬਾਹਮੀਕਾਂ ਹੋਵੇਗਾ; ਅਤੇ ਬੂਗੁਬੀ
ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਘੁਦੁਪਗਿਆ ਪਿਤਾ ਅਗਿਰਾਭੀ ਹੋਵੇਗਾ; ਛਿਥਾ
ਹਿਕ ਅਗਰਭੀ ਹੋਵੇਗੇ. ਹੈ ਗਮਤੁ! ਏਕ ਮਮ ਹੋਂਨੇ ਹੈ, ਏਕ
ਵਿਤਕੁਣ੍ਹ ਹੁਣੇ ਹੈ; ਅਤੇ ਮਨੁਖ ਰੇਵਤਾ ਤਿਕੰਮਾਨਿ ਲਾਵ
ਤੇਹਾਂ ਬੇਰ ਰਾਮਾਨ ਹੋਣੇ ਹੈ, ਤੇਹਾਂ ਏਕ ਨਿਤਕੁਣ੍ਹ ਹੋਣੇ ਹੈ ਤੇ
ਤੁਹਾਂ ਰਾਮਾਨ ਆਡਾਂ ਆਗੇ ਜੇਮੇ ਕੂਪ ਛਿਓ ਰਾਣਿ ਹੋਂਨੇ ਹੈ
ਅਤੇ ਤੇਹਾਂ ਗਵਾਹੁਰ ਉਣੇ ਕ੍ਰਿਤ ਹੈ ਆਸਾਨਾ, ਜਾਨਾ, ਲ
ਕਾਨਾ, ਮਰਨਾ, ਮੁਪਨ ਜ਼ਮੈਂਦੀ ਨਾਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਵਾਸਨ
ਹੋਂਨੇ ਕ੍ਰਿਤ ਆਤਾ ਹੈ ਨ ਜਾਤਾ ਹੈ; ਨ ਜਨਮਤਾ ਹੈ, ਨ ਮਰਨਾ
ਹੈ. ਪਛ ਬੁਮ ਅਗਪਾਨਗੋਂਕਾ ਆਮਤਾ ਹੈ, ਜਿਥਾਰ ਉਥੇਂ
ਤੁਹਾਂ ਨਿਤਾਨਾ ਨਾਹੀਂ. ਜੇਮੇ ਫੁਲੀਓ ਧੜ ਦੇਖਨੇਮੇ ਪਾਡਾ ਪੁ
ਲ ਆਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਜੋਖ ਦੇਖੀਤੇ ਸਾਰੇ ਤੁਹਾਨਹੀਂ ਨਿਤਸਤਾ,
ਤੇਮੇ ਜਗਤ ਬੁਮ ਅਵਿਚਾਰ ਮਿਥ ਹੈ; ਜਿਥਾਰ ਉਥੇਂ ਤੁ
ਹਾਸਨਾ ਨਾਹੀਂ. ਹੈ ਗਮਤੁ! ਜੇ ਪੁੱਲ ਆਤਮ ਗਜ਼ਮੇ ਜ
ਵਾ ਹੈ, ਤਿਥੇਂ ਹੈਨ ਬੁਮ ਨਹੀਂ ਬਾਸਨਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਤਮ ਰ
ਗੀ, ਰਾਨਾ ਰਾਨ, ਆਸਾਨ, ਪਾਮਾਨਦ ਰੱਖੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਰਾਨ

કથનાતે રહિત હોય; એસે અધ્યાત્માની કોઈ ચિન્હાં નહીં રહેતા; એસે જો બ્યાસદેના હોય, તિસ્કોં મિઠે મુહિત, અર વિદેશ મુહિતની ફોંડ કથના નાંદી. સરા અદૈતકૃપ હોય હે રામજી! અધ્યાત્માન મુહિતોં સામ રાયોભા પૂરન ભારતા હે; અર સવરણકૃપ હોય. સવરણ સાર રાંતિકૃપ અમૃત કરી પૂરન હોય, અર નિર્બાનમે રિથત હોય.

ઇતિશ્રી યોગવારિષિ મુમુક્ષુ પ્રકૃષ્ટે અસંપ્રય સૃજાપતિ
પ્રતિપાદનં નામ તૃતીયઃ સર્ગઃ ૩

વશિરોચાચ. હે રામજી! અધ્યાત્માની મુહિત અર વિદેશ મુહિતમે બેદ કષ્ટ નાંદી. જેસે રિધર જથ હોય, તોભી જથ હોય; અર ગર્ભ દિરિતે હોય, તોભી જથ હોય; તેસે અધ્યાત્માનુહિત અર વિદેશમુહિતમે બેદ કષ્ટ નાંદી. હે રામજી! અધ્યાત્માનુહિત અર પિદેશમુહિતમાં અતુભ્ય તુભજે પ્રત્યક્ષ્ય નહીં ભારતા, જેણે જો સરસંપેદ હોય; અર તિનમે જો બેદ ભારતા હોય, સો અરામ્યદર્શાર્થી ભારતા હોય; સાનવાનો બેદ કષ્ટ નહીં ભારતા હોય; જેણે વાખું ભંપદકૃપ હોતા હોય તોભી વાખું હોય; અર નિષ્પદકૃપ હોતા હોય તોભી વાખું હોય; જેસે વાદિને નિર્ધય વિધે બેદ કષ્ટ નાંદી; પર અપર અજ્ઞાં ગંભેર હોતી હોય, તો ભારતી હોય; અર નિષ્પદ હોતી હોય ગો નક્રી ભારતી હોય, તેમે જાગ્રતાન પુરુષોં અધ્યાત્માનુહિત અર વિદેશમુહિતને બેદ કષ્ટ નાંદી. ઉદ્દેશ અદૈત કથનાતે રહેલી હોય. જાણ અજ્ઞાં ઉચાંશ શરીર ભારતા હોય, તથ અધ્યાત્માનુહિત કહેતે હોય; જાણ શરીર અધ્યાત્મા હોતા હોય. તથ વિરોદ હુદ્દિન કહેને હોય, અર ઉચાંશ દોષ તુલ્ય હોય.

રામણી આખ પ્રકૃત પ્રમંગનો ચુન, જે લાલડા ભૂખને.
 જે એ રિદ્ધ હોતા હૈ, જો અપને પુરુષાર્થ રિદ્ધ ટોતાહૈ,
 પુરુષાર્થ બિન રિદ્ધ એ નહી સેતી, ઓર કશે હે જે
 રેવ કરેગાંગો હોસ્યા, જો મૂખતા હૈ; પછે ચંદ્રમા રૂપો
 ગીતાય અર ઉલાસ કરી ભારતા હૈ, જો છિંદે ગીતતા
 પુરુષાર્થને રૂઘ હૈ. હે રામણી! જિસ અર્થકી પ્રાર્થના હૈ,
 અર જતન હૈ, અર તિસમે હિરે નહી તો અનિસમય હર
 જરૂર પાતા હૈ જો પુરુષમે જતન તિસડા નામ હૈ, જો
 થતન હૈ, સંતાળ અર સત રાખો ઉપરોક્તુપ ઉપાદર
 તિસને અનુસાર બિગડા બિચરતા ટેંબ રો પુરુષમે જતન હૈ,
 તિસને કંતર લે ચેદા કરતા હૈ, તિસડા નામ ઉમજ ચેદા
 હૈ; અર જિસ નિમિત્ત જતન કરતા હૈ રોઈ પાવતા હૈ;
 એ અન્ય ધા, જો પુરુષાર્થપા જતન હત અનુન કંદુકી
 પરવી નાઈ નિરોક્તિના પતિ હોય રિંધાગનપર આદૃદ હું।
 હે રામચદ્ર! આખ તત્તમે જે ચૈતન્ય રાપદ, હિસ ગપદૂપ
 હોડેર રૂપિની હૈ, જો અપને પુરુષાર્થ કદાંદે પદેં પ્રાર્થન
 બાપ હૈ, તાતે રેણ, જિંદગે એ રિદ્ધ રિદ્ધના પ્રાપ રૂઘ રો આ
 પને પુરુષાર્થ રૂઘ. તેજા ચૈતન્ય ને આભેદન હૈ,
 તિસમે બિતરાવેન, ધરી ગપદૂપ હૈ. પછે ચૈતન્ય રાપેન
 અપને પુરુષાર્થ હરે ગરૂપર આદૃદ હોય રિલ્યુદૂપ હોલા
 હૈ, અર પદ ચૈતન્ય મળેન અપને પુરુષાર્થ હરે રૂઘ
 બધા હૈ અર અફાગમે પાનદિન વર રધા હૈ અર મન
 કેં ચક્રમારોં ધન્યા હૈ, અર નીતંક ધામ ગંતડુમ હૈ
 તાતે જે એ રિદ્ધ હોતા હૈ રો પુરુષાર્થ હોતા હૈ. હે
 ગમણી! પુરુષાર્થ હરે સુશેષના શૂન તિવા ચાહે, તોખી

कर राहता है. जैसे पूर्व दिनमें इधून डिया है, अब
अगले दिनमें सुधून करे, तभी इधून दूर हो जाता है. ले
अपने हाथ दारा अरनाभूतभी से नहीं शकता, अब
पुरुष करे तो वही पृथ्वी अंडा अंडा जौनेडा समर्थ होता है.

धतिअदी योगवाचिष्ठे मुमुक्षु प्रकरणे पुरुषार्थोऽपुक्तमो नाम
चतुर्थः सर्गः ४

परिष्ठोनाम. हे रामज! जे चित्र इधु चांछा करता
है, अब राज्ञे अनुसार पुरुषार्थ नहीं करता, सो सुझें
न पायेगा; उसकी हृभूत बेटा है. अब पुरुषार्थी हो
प्रकारका है. ऐक राज्ञ अनुसार है, ऐक राज्ञ विश्व
है. जे शास्त्रको लाग करी अपनी उचिताके अनुसार वि-
यरता है, सो निष्ठाको न पायेगा; अब जे शास्त्रके अ-
नुसार पुरुषार्थ करता है, सो निष्ठाके प्राप्त होनेगा. अब
दुःखी न होयेगा. अनुश्रवते समरन होता है, अब
हुमरने अनुभव होता है; सो दोनों उसलीते होने हैं;
देवतों इधु न हुए. हे रामज! अपर हेव द्वाक्ष नहीं,
धूसाका डिया उसकों प्राप्त होता है. परंतु जे विद्युत होता
है, जो निष्ठाके अनुसार विभरता है. जे पूर्णके भंसार
जली होते हैं, तो उसकी जल होती है. अब जे विद्युतान
पुरुषार्थ जली होता है, तभी उसको छोड़ देते हैं. जे मैं
ऐक पुरुषके रोधे है, अब जे तिनको लड़ाता है, तो
दोनों उसके हैं; तेसे दोनों कुम उसके हैं, जे पूर्णके भंसार
जली होता है, तोहरि उसकी जल होती है. हे रामज!

પદ ને સતત કરતા હે આજ ગત રાજકુમાર બિચાર કર
 તા હે, ખાલી પગેનાઈ સગા વૃષ્ટિ ઓર ઉત્તા હે તો
 પૂર્વના અસરા બ નિહે તિસાંગિસિય હો નહીં સાડતા એમે જાની
 હો તેને પુરુષ પ્રવલણ તાગ નરી કરતા ને પૂર્વે સમજાતે
 અન્યથા નહીં હોતા, પ ક પૂર્વના અસરા બધીઓ હોયે,
 પણ જાય સતત કરે, અર સત રાખકુમાર ઈ અજામ
 હોયે, તો પૂર્વે અસરાડો પુરુષ પ્રવલ શુદ્ધ કેતા રે લેમે
 પૂર્વે સમજાતે દુભૂત કિયા હે આગે સુધ્યા હિયા હે, તો
 અગલેકા અભાર હો લાતા હે, મો પુરુષ પ્રવલ હોતા રે
 મો પુરુષાર્થ ના હે અર નિમક્ત સિદ્ધ કા હોતા હે જો
 અતિ કરે તાનવાન ને ભા હે અર અનરાઝ ને ધ્વજ
 વિદ્ધા હે, તિસકે અનુમાર પ્રવલ કરતા, તિસડા નામ
 પુરુષાર્થ હે, અર પુરુષાર્થ કરે પારણે કોગ આત્મા હે,
 નિમક્તિ ભગાર સમુદ્રકા પાર હોયે હે ગમજા ને
 કુળ સિદ્ધ હોતા હે મો અપને પુરુષાર્થ કરી હોતા હે અથ
 ઈ હોય નહીં અર ને રાજ્ય અનુમાર પુરુષાર્થો તાગ
 કરી કરતા હે ને, ને રષ્ય કરતા હે મો દેન કરેગા મો
 અનુભૂતે ગર્ભન હે, તિમકા અગન હેતા સરી અગતી કર
 ની મો દુષ્કા કરતા હે ઉસ પુરુષો પ્રયત્ન તો પદ
 અર્જય ને, અપન જર્નાયુમ જિરે શુભ આચારો, જૂદન
 કરતા, અર અશુભકા તાગ કરતા, ખાલી સાઠા રાગ,
 અર અનરાઝા બિચારના ઓર તિસકે બિચાર કર
 અપન શુનતોરકુમાર બિચાર કરતા ને દિન અર રાતમે
 શુભ મા કરતી હો અર અશુભ મા કરતા હો આગે
 શુન અર હોકુમાર માસીયત હોકુ ને સતોર, ધોરણ,

वैशाख, विचारना; अइ अभास युन हे तिरडों घटावना; अइ को होप विपरीत हे, तिसका तांग करता, जब ऐसे पुरुषार्थकों अंगाकार करेगा, तब परमांत्रूप आत्मतत्त्वकों प्राप्त होयेगा, तांग हे रामली। वनके धारेक सुधे मृगकी नांची नहीं होता, जो धारा, तून, पातडों रसीदा जनके पथ्या युगता हे; तेसे खी, पुन, भांधन, धनादि किंवि भर्त हो रहेता, जो नहीं होता; उन्हें विरक्त होना, उंडु भाष उंटहुडों अनाप करी संसार समुद्रकों पांग होनेडा जलता करता; अइ भर्तने अंधनकों तोडी करी निक्स लता, जेसे केशवी सिंग, जल करके फूलरेखेते निक्स लता हे, तेसे निक्स लता सोधि पुरुषार्थ हे, हे रामली। जिमडों उत्तु सिद्धाकी प्राप्ति हुई हे, जो अपने पुरुषार्थकरे हुई हे; पुरुषार्थ जिना नहीं होती, जेसे प्रशारा जिन पदारथका सात नहीं होता, जिन पुरुषने अपने पुरुषार्थ तांग दिया हे; अइ दृष्टके अश्रु हुओ हे, जो हमारा दैव कृपान करेगा, जो न होयेगा, जेसे परमरक्षा तेज निक्स्या अहि, जो नहीं निक्सता; तेसे उनडा कृपान दैवने न होयेगा, हे रामली! युम तो दैवका अश्रु तांगकरे अपने पुरुषार्थका आश्रय करी, जिराने अपना पुरुषार्थ तांग्या हे, तिमडों सुंदर किंति लकूमीं तांग जाती है; जेसे वसंत झुग्गी मंजरी वसंत झुग्गें जिरक्ष हो जाती है, तेसे उनभी किंति लघु हो जाती है, जिस पुरुषने ऐसा निधन दिया है, जो हमारे पालनेहारा दैव हे जो पुरुष ऐसा है, जेसे कोउ अपनी जुलडों रार्प जनके वर्ष पापके सेरेन है, और जलते नहीं जो अपनी जुल है, तेसे अपने पुरुषार्थकों

ત्यागके देवका आभय थेत है; अरु जपको पानवा है, जो संतकुड़ा संग अरु चतराखोड़ा नियार इरके तिनों अनुमारे बिचरता, अरु जो तिनों त्यागके अपनी छ बछाके अनुसार बिचरते हैं, जो सुखदो नहीं पावेगे; न भिक्षाड़ों पावेगे, अरु जो राम्भके अनुसार बिचरते हैं; जो उहांमी सुख पावेगे, अरु आगेभी मुख पावेगे, तेसेह सिद्धताड़ों पावेगे; ताते गसागङ्गूपी टोचे जिये नहि गिरना, जो पुरुषार्थ है; भतजनकुड़े भंग अरु चतरा खोड़े अर्थ हुत्पृष्ठपी पत्तें लिघना; जोधृष्ठपी कानी इरनी, अरु जियारङ्गूपी स्पाली इरनी, जब ऐसे पुरुषार्थ इरी नियमगा, तम भंगारङ्गूपी टोचेमें न गिरेगा, है रामल। जेसे पह आदिनेति दुष्प है, जे पह है जो पहली है, जे धट है जो धरली है; धट है जो पह नहीं, और पह है जो पह नहीं; तेमें एहाँ नेति दुर्ग लै अप्ते पुरुषार्थ जिना परम पहली प्राप्ति नहीं होती, है रामल। जे भंगदूधी भंगती इरता है, अरु चतराखभी नियारता है; अरु उनके अर्थमें पुरुषार्थ नहीं इरता, तिभक्तगी सिद्धता प्राप्त नहीं होती, जेसे अमृतके निरुप जेम होये, अरु पान दिये जिना अमर नहीं होता, तेसे अव्यास डिये जिना सिद्धता प्राप्त नहीं होती, है रामल। अग्रानी शुभ अपना जन्म अर्थ जोते हैं, जब जापः होते हैं तभ मूँ अवस्थामें लीन रहते हैं; अरु गुवा अपस्थामें निधारङ्गुडों सेतते हैं; अरु जरामें जर्नीशृत होते हैं; छसी प्राप्त शुभता अर्थ जोते हैं, अरु जो अपुना पुरुषार्थ जाम इरके देवका आभय थेता है, जो अपने

हुता होते हु, सुखको नहीं पावेगे, हे रामछ ! ले ५-
३४ योहार निये अर परमार्थ जिये आलसी हुवे हु,
अर परमार्थको त्यागके भूट हो रहे हु, भो दीन हुओ
हु, मानों पशु हु; अर दुःखको प्राप्त हुने हु; ५६ मे
निचार करेहे हेघ्या हु; ताते पुरपार्थका आभय करो. सत-
संग अर भतराक्षरूपी आदर्श इरेहे अपने युन इरेहे
देखको हेघ्ये देख्या त्याग करो; अर रामका सिद्धांत ले
हु, तिराका अभाव करो. लभ हु अन्यास उडेगे, तथ
श्रीष्ठी आनन्दवान होहुगे.

वाहनीकोवाच. लभ धरि प्रकारे परिहर्ण हो, तथ
साक्षात् रामपुरुषा हु; सभ स्नानके निमित्त उडेहे अउ
बये, परस्पर नमस्कार इरेहे, अपने परको गये; बहुरी
सृष्टी क्षीरनहु राय आवधित भये.

धर्तिश्री योगवार्षिके लुभुक्षु प्रकृतेहे पुरपार्थ वर्णन
नाम पञ्चमः सर्गः ५

वरिष्ठोवाच. हे रामछ ! धर्मा ले पूर्वका दिया पुर-
पार्थ हु, तिराका नाम हैव हु, अवरं हैव कोइ नाही. लभ
५६ सतसंग अर भतराक्षरा निचारे पुरपार्थ ५७,
तथ पूर्वके संस्कारकों छात लेता हु. जिग पुरपु उष्टि पा-
दनेहा ५८ राम द्वार जलन इरेगा, तिरिं अपरप्रभिष
अपने पुरपार्थने पालिगा; अन्यथा इहु नहीं होती, न दुर्क
हे, न होवेही पूर्व ले कोइ पाप दिया होता हे, तिराका
इस लभ दुःख पापता हे, तथ भूरभू इहोहे ले—हा-
ये हैव, हाये ११, हाये १२, हाये १३ ! हे रामछ ! ५-

भाग ले पुरुषार्थी पूर्णिमा है, विसठा नाम हैव है, अपर रेष डोडि नहीं। अपर ले डोडि देव इधरने है, सो भूर्ज है। अरु ले पूर्णिमा वृन्द सुखा उर्जे आया होता है; उसी सुखा मुख हेषके देखाइदेता है। क्षे पूर्णिमा सुखा भवी होता है तो उमलीभी लग होती है। ले पूर्णिमा दु-
ष्टा भवी होता है। अरु शुभभाग पुरुषार्थी करता है; सत-
रांग अरु गतराज्ञहुँडा। जिचार अवन उर्जता है, तो पू-
र्णिमे अमडार्को श्रुत लेता है। लेसे प्रथम दिन पाप उपिा
होवे, दुगरे दिन अडा पुन्य उर्जे, तो पूर्णिमा पाप निवृत्त हो
जाता है, तेमें लग छहा दृष्टि पुरुषार्थी उर्जे, तो पूर्णिमे असडा-
र्को श्रुत लेता है। ताते ले उषु चिद होता है, सो
धसडों पुरुषार्थी उर्जे चिद होता है। ले ऐउन भाव इरी
प्रयत्न उर्जता, धसीडा नाम पुरुषार्थी है; जिमडा पल ऐउन
भाव होउडे उर्जेआ, तिसडो अपराह्नभैर प्राप्त होपेआ। ले
पुरुष अनु देवदो जनके अपना पुरुषार्थी त्याग जेता है,
सो दृष्टिको पारेगा। रांतिनाम उभु न होनेगा। हे
गमण! भिधा देवके अर्थको त्यागके दुम अपने पुरु-
षार्थीका अंगीउर डो। ले मंत्रन अरु सतराज्ञहुडे
पथन अरु शुगर्ती साथ जनन उर्जे आत्मपद्मो अम्यास
उर्जे प्राप्त होना, धसीडा नाम पुरुषार्थी है। प्रकाश उर्जे
लेमें परायेहुडा जान होता है, तेमें पुरुषार्थीर आत्मप-
द्मी प्राप्त होती है। ले पूर्णिमे डिये अडा पापी होता है-
अरु छहा दृष्टि पुरुषार्थी उपिने उसडो श्रुत लेता है। लेसे
अडा भेद होता है, अरु निसडा परन नारा इता है;
अरु लेमें नारा दिनहुडा छेन पक्षा होता है, अरु गिडा

तिसङ्का नारा कर देता है; तेसे पूर्वो संस्कार पुरुष प्राप्ति करें नारा होता है, हे रामच! ऐह पुरुष सोई है, जनै सतसंग अरु सतराख द्वारा जुदियों तीक्ष्ण करें संसार अमुद नरनेत्रा पुरुषार्थ दिया है, अरु निनू सतमंग अरु सतराखारा उड़ी तीक्ष्ण नहीं करी, अरु पुरुषार्थों त्याग करी है, सो पुरुष नीचते नीच गतियों पावेगे, अरु जो ऐह पुरुष है, सो अपने पुरुषार्थ करें परमानंद पदों पावेगे, जिसके पासेते वहुरी दुःख नहीं होता, अरु जो देखने करी दीन होते हैं; अरु सतसंगति अरु रातराखें अनुसारे पुरुषार्थ करता है, सो उत्तम पदवीयों प्राप्त होते इष्ट आपति है, हे रामच! जि. ए पुरुषने पुरुष प्राप्ति किया है, तिसकों सब संपत्ति आप प्राप्त होती है, अरु परमानंद करी पुरुष हो रहे, जेसे रेलट्रूवी रामुद पूरन है, तेसे उह परमानंद करें पूर्व हुआ है, ताने जो ऐह पुरुष है, सो अपने पुरुषार्थ द्वारा संसारके अंधनते निःम जाते हैं, जेसे उह अपने अभ्यासों पिलरेते निःम जाता है, तेसे उह अपने पुरुषार्थ करी मंत्रार अंधनते निःम जाता है, हे रामच! यह पुरुष और इष्ट न कर तो यह कर जो अपने अनन्त अभ्युक्ते अनुसार भियरे, अरु सारे पुरुषार्थ करे; जो संतु अरु रामेहुआ आभ्युक्त होने तिसके अनुसार पुरुषार्थ करे, तभ जाप अंधनते शुग होनेगा, अरु जिस पुरुष अपने पुरुषार्थों त्याग किया है; उसी अपर देवदो मानके उद्देश्य है, जो उह भरा इध्यान करेगा; सो जन्म भरनदों प्राप्त होनेगा, हे रामच! ईश छपों संसारदूषी विशुद्धिः।

ગેગ હે, તિસોં દુર કાનેડા ઉપાય મેં છેણા હો. મંજુલાન
અરુ ચાતરાાખદુકે અર્થબિનો દ્વારા પાવતા કરની; જે કષુ
તિનદુમેને સુન્પા હે, તિસુડા વાંવાડ અન્યાંગ કરના, અથર
સુખ કાપના લ્યાગેકે એકાત દોષકે તિસુડા ચિત્તવન કરના,
તથ છસડો પ્રરમપદકી પ્રાતિ હોસેગી, અરુ હૈંડા જ્યા નિ-
ષૃંગ હો જાયાં. અહોતૃપ પડા બાસેગા પર્સીડાઈ નામ
પુર્ણાર્થે હે.

દિતિશી યોગવાચિષે સુમુકુ પ્રકટણે પુર્ણાર્થ વર્ણન નામ
પદમઃ સર્ગઃ ૧

વચિષ્ઠોવાચ. હે રામજી! અન્ય પુર્ણાર્થ કરેકે છસડો
અન્યાત્મક આદિ તાપ આપ પ્રાપ હોતેહે તિસુડી શાંતિકો નહીં
પાવતા; ગુમહૂને રોગી નહીં હોવના અપને પુર્ણાર્થ દ્વારા જન્મ
અરનકે બરનતો ચુકા હોયું. અવાં ડિસી દેવ મુક્તિ નહીં
કાનેડા; અપને પુર્ણાર્થદ્વારા સરાર બધનતો ચુકા હોતા
હે. જિસ પુર્ણને અપને પુર્ણાર્થકા તાત્ત્વ કિયા હે, અરુ
કોસી અજર રેકો ભાની કરી નિસ પગાળન હુંયે હે, તિસુડા
ધર્મ, અર્થ, જામ નથ હો જાયાં, અરુ નીચતો નીચ ગ
તિકો પ્રાપ હોયાં. હે ગમજી! શુદ્ધ ચૈતન્ય જે છસડા
અપતા આપ હે, અરુ વાસ્તવતૃપ હે, તિસદે આશ્રમ જે
આદિ ચિત્ત સમેદન સ્કુંજિ હે; જે અહું ભમત સમેદન
હોયકે કુરને લગતી હે, બહુગી છદ્રિપ અહું સ્કુંજિ હે. જાય
યહ સ્કુંજાં સત અરુ રાખ્રો અનુસાર હોને, તથ ઉહ પુર્ણ
પરમ શુદ્ધતાકો પ્રાપ હોતા હે. અરુ જે સાગું રાખ્રો
અનુસાર ન હોને, તથ બાસનાં અનુસાર બાપ અભાવ

झूप ने ज्यु लक्ष है, तिस जिये पञ्चा परी वंची नांडि
जटकता है, रांतिवान कण्ठ नहीं होता. हे शमल ! जिस
दिसिंग सिद्धता प्राप्त हुई है, सो अपने पुरुषार्थकरे हुई
है, जिन पुरुषार्थ सिद्धताओं प्राप्त न होवेगा. जब डिसी
पदारथकों अहन करना होता है; ले खुल परारिये तो अहन
करना होता है; अह ने डिसी देरों प्राप्त होना होय, तब
जब असे तभ जाए पहुँचीये; अन्यथा नहीं होता; तांते
पुरुषार्थ जिना सिद्ध हुए नहीं होता. ले डोउ कहता है,
दैव करेगा सो होवेगा, सो भूर्ख है. हे शमल ! अपरे
दैव कोड नाही, इस पुरुषारथका नाम दैव है. यह दैव
राम भूरभुड़ा परचावा है, ले डिसी कट चाय दुःख
पापा; तिसकों कहने हैं, दैवका डिया है, सो अपर तो दैव
कोड नाही. न शमयंद ! ले अपना पुरुषार्थ तामड़ है-
वह आशा हो रहीगी, सो जिद्दताओं प्राप्त न होविगा;
जाईते ले अपने पुरुषार्थ जिना सिद्धता डिसिंग प्राप्त नहीं
होती. अह घृहस्पति ले ६६ पुरुषार्थ डिया है, तभ सभ
दैवताकुड़ा राज छद्दका गुरु हुआ है; अह शुक्रल अपने
पुरुषार्थदूरा सर्व दैत्यका शुरु हुआ है; अह अपर ले
समान शूष हे जिस जिस पुरुष प्रवल डिया है, सो
पुरुष उत्तम हुया है; जिसकों जाते सिद्धता प्राप्त भर्त है, सो
अपने पुरुषार्थी भर्त है. अह जिये पुरुषने गंग अह
राज्यकुड़े अनुमारे पुरुषार्थ नहीं डिया, सो भैरे देखते
देखते भड़े राज, अह प्रक्ष, अह धनते अपर विजूतिते
धीन हो गये हैं; अह नरककु पिये परे दृक्षते हैं. जिस
करके हुए अर्थ सिद्धि होते डिसी नाम पुरुषार्थ है; अह

लिख कुर्के अनर्थ सिद्धि होते, तिभाना नाम अपुरुषार्थ ने
है रामण। एम पुरुषों कर्मण् यही है; जो सतराख
अर भग्नुको गंगा करी जूदि तीरण् ४२, अर शुभ गु-
नों पुष्ट करे, दया, धीरज, सरोप, वैराग्ये अम्बास ४२५
जूदि तीरण् ४२; अर लीरण् जूदि ४२५ धनों पुष्ट करे.
जें एक तातों में पुष्ट होता है, गंगा करी वर्षा कर्के में
तातों पुष्ट करता है; तें शुभ गुन ४२५ जूदि पुष्ट होती
है; अर पुष्ट जूदि करी शुभ गुन पुष्ट होते हैं. है गमण।
जो खालक अवस्थाते सेवी अम्बास चिया होता है, उसको
शुद्धा प्राप्त होती है; अर्थ ४६ जो ६६ अम्बास जिना
शुद्धा प्राप्त नहीं होती है. जो उसी देश अपना लीर्थ
जना होते, तब भागी निरम्भावस होकरे अथा जावे,
तो लय पद्मवेगा अर लय जोगन करेगा तब क्षुधा नि-
रूप होवेगी, अन्यथा नहीं होवेगी, अर एवं भुजविप जिज्ञा
शुद्ध होवेगी तब पाठ अप्त होवेगा, शुगा सो पाठ नहीं होता.
तांत्र जो कठु काम सिद्ध होता है, जो अपने पुरुषार्थकर
मिद होताहै, तृष्णा हा रहनेते गोउ ग्राम सिद्ध नहीं होता.
अर समी युर जो है, एन तो पूछ होजो, आगे जो तेजी
मित्रा है जो करो. अर जो भुजभो पूछ, तो सभ
राज्ञों सिद्धात कहता है, जिसकी मिदताको श्राव होवेगा,
है रामण। भत जो है, अपानवान पुरुष, अर सतराख
जो है, अन्ननिधा; तिके अनुसार सवेदन अर भत अर
पंडितम जियाना होते, अर धर्मते निरुद्ध होवे तिसते
पत्ते रखना; तिस ४२५ दुर्गों सराजका राग दोप सर्वा
नहीं करेगा; सभते निर्म परेगा. जें जो जलते कुम्भ

निर्विप रहता है, तो से तुं निर्विप रहेगा। हे रामला! जिस पुरुषकृते रांति प्राप्त होने, तिसभी भवी प्राप्त सेवा करिये, कहु ते जे उनका अग्र उपकार है; लो संसार समृद्धते निकामी लेने हैं। हे रामला! संत जनभी उल्लिखे, अरे सतराघानी उल्लि है, जिसके जिचारेष्टमि अरे संगति करी संसारते चित्र हैं प्रती होये, मोरछड़ा उपाप हुली है; ताते अपर सर्व इष्टपताङ्गो त्वाग्ते अपने पुरुषार्थो अंगिकार उरेहु, तथा जन्म भरनड़ा जप निष्ठता हो जाये; हे रामला। जिस ५६ वांछा करता है, अरे जिसके निमित्त ६८ पुरुषार्थ इरता है, तथा अपश्वभिष जिसको पाये; अरे जे जडे तोह अरे जिज्ञति ४२२ संपूर्ण दुश्मों ६४ आपने है, अरे सुनता है; तो अपने पुरुषार्थ करी जाये हैं। अरे जे भहानिष्ट सर्व क्षीट आदिक दुश्मों ६४ आपता है तिनने अपने पुरुषार्थों त्वाग डिया है, तथा असे छुवे हैं। हे रामला! अपने पुरुषार्थों अध्याम ३२, तहीं तो परम क्षीटहि नीय दोनिहों प्राप्त होयेगा; जिन पुराने अपना पुरुषार्थ त्वाग्या है, और क्षीरी ४१ पक्षा आसपूर्व धर्मा है, सो भहा भुज्ये हैं। इहु ते जे ५६ आरता ध्योहारमेंनी प्रसिद्ध है जे अपने उद्धम दिये जिना दिसी पदारथों प्राप्ति नहीं होती; तो परमारथम्-प्राप्ति देसे होये। ताते ६१को त्वाग करी संतक्षण अरे सतरां-खोड़ अनुसार लग्न इरहु; परम् ५८ आपनके निमित्त जे ६ अठिति भुज्य होयहा, हे रामला! जे ज्ञानिन् विषयुत है, तो अपतार पार्श्वी कर्त्ता ६१को भारता है, अरे अपर चेष्टामी इरता है, परंतु पापम् रूपर्यां उमड़ों

નહી હોતા, કાહે તે ને અપને પુરુષાર્થ કરું અમૃત પરકો
પ્રાત કુવા હે; પુમજી પુરુષાર્થના આખદ કરો, અર સં
માર મશુકડો નરી લવકુ.

પતિભી પોગપારિઓ સુભુલુ પ્રકરણે પુરુષાર્થ ઉપમા
વર્ણનં નામ સમમઃ મર્ગઃ ૩.

વચિદ્વોપાચ. હે રામજ! યદે કે દૈન રામ હે, મો
મૂર્ખનું કલ્યા હે, કે દૈન દમારી રાત્રા કરેગા. દમકો
દૈના આકાર કોઠિ રાત્ર નહી આપતા, ન કોઠિ દૈના કાત
હે, ન દૈન રાત્ર કરતાણી હે; મૂર્ખ કોક દૈન દૈન પરે
કાણે હે; અવર દૈન કોઠ નહી, છરાડા પૂર્ણા ડર્ભણી દૈન
હે; હે રામજ! જિન પુરુષકુ અપને પુરુષાર્થના તાગ ડિયા
હે; અર દૈન પરાયન કુવે હે; ને દમારા, કલ્યાન કરેગા
મો મૂર્ખ હે; કાહે તે ને અનિ વિયે યદે જાપ પડે,
અર દૈન છરાડો નિડાભી સેંચ, તથ લનિયે ને કોઠ ટ-
વાણી હે, સો તો નહી, અર ને દૈન કરતા હે; તો છુ
સાન, દાન, બોંજાન, આદિહૂદા તાગ કરી તુલ્યી હોય
એં; આપેચ દૈન રાત્ર લનેગા; મોભી દમકો ડિયે જિના
નહી હોતા; તાતે અવ દૈન કોઠ નાહીં અપના પુર-
ષાર્થણી કલ્યાન કર્યા હે; હે રામજ! ને છરાડા ડિયા
રાત્ર નહી હોતા, અર દૈનણી કરનેદારા હોતા, તો
શાખ અર શુકડા ઉપદેશભી નહી હોતા. સો સત-
શાખકે ઉપદેશ, કરું અપને પુરુષાર્થના ઘસડોં વાછિત
પરવી પ્રાપ હોતી હે; તાતે અવર ને કોઠ દૈન રામ હે
સો વર્ષ હે; દમન બમડોં તાગ કરું સંત અર શાખનું

अनुसार पुरुषार्थी करे, तथ इःभहुते सुना होवेगा। हे रामण! अपर देव डोडि नहीं; किंतु पुरुषार्थी ले हे समें सोई हैव हे। हे रामण! जे डोडि अपर करनहारा होता, तो जब भहि रामीरकों त्यागता हे, अरू रामीर सभ नारा हो जाता हे; किंपा रामीरसों कछु नहीं होती; डोडिं ले चेष्टा करनेहारा त्याग जाता हे; जो हैव होता तो सभी रामीरसों चेष्टा करता; सो तो चेष्टा कछु नहीं होती; ताते जानता हे जे हैव रामण-धर्य हे। हे रामण! पुरुषार्थीकी खाची हे, सो असानी छपड़ुकोंभी प्रलड़ा हे, जे अपने पुरुषार्थी भिन्ना कछु होता नहीं। गोपालभी जानता हे जे गैयाको अराउं नहीं तो जूझीही गहेगी; ताते हैवके आभय जैरी नहीं रहता, आपही यराव से आपता हे। हे रामण! अपर हैवकी क्षमना अम इरके परे करते हे; अपर हैव तो क्षमदों डोडि ६४ नहीं आपता। हस्त, पाद, रामीर, हैवका डोडि ६४ नहीं आपता। अपने पुरुषार्थी इरी सिद्धता ६४ आपती हे। अरू जे डोडि आकारते रहिए हैव डिपिये तो नहीं अपता; डोडिं ले निराशार अरू जाओड़ा गंगेग डेसो होते? हे रामण! अपर हैव डोडि नहीं, अपना पुरुषार्थी हैवउप हे। जे राम रिद्धि, सिद्धि, अंगुष्ठ जारता हे, सोभी अपने पुरुषार्थी इरी कुछे हे। हे रामण! यह जे विश्वमित्र हे, पाने हैव रामद दृष्टिते लाभ किया हे; सोभी अपने पुरुषार्थी इरके क्षत्रियते ज्यादान कुचे हे; अरू अपर जे ज्ञानितिवान हुवे हे, सोभी अपने पुरुषार्थी इरी ६४ आपते हे। हे रामण! जे हैवं पढे जिना फंडित करे तो जनिये हैवने किया, सोतो पढे जिना पंडित

महु नही होता; अरु वे असाधीने जागरात होते हैं, मोर्खी अपने पुरुपार्य करी होते हैं, तांत्र अपने देव शोड़ नहीं। भिखा ज्ञानको लाग करी संज्ञान अरु सतराख्य-कुड़े अनुभार संगार राखुद तरेहो। प्रथम कुरुतु; तरे पुरुपार्य जिना अवर देव शोड़ नहीं। वे अवर देव होता तो वहुत ऐ अबभी अपनी कियादो लागके रोध रहेता, आपे देवली पड़ा करेगा, मो एमें तो शोड़ नहीं करता; तांत्र अपने पुरुपार्य जिना कछु सिद्ध नहीं होता; अरु वे परिमा किया कछु न होता तो पाप करेहारा नहेते, अरु पुन्य करेहारे स्वर्ग न ज्ञाते; परंतु पाप करेहारे नहेमें ज्ञाते हैं; अरु पुन्य करेहारे स्वर्गमें ज्ञाते हैं, तांत्र वे कछु प्राप्त होता हैं, मो अपने पुरुपार्य करी होता हैं। हे रामण ! वे शोड़ अवर देव करता है एसा क्षुतिमका सिर डरिए; अरु देवके आधान छपता है तो जनिमें जै शोड़ देव है, जो तो शुरता कोउ नहीं तांत्र देव राखदो भिखा ज्ञान ज्ञानके भाजान अरु सतराख्य-कुड़े अनुसार अपने पुरुपार्यकरी आत्मपद विप्र सिधत होतु.

**ईतिअमी योगवाचिष्ठे सुमुक्षु प्रकृष्णे परम पुरुपार्य
पर्युनं नाम अप्यमः भर्गः ८.**

रामोपाय. हे अग्रवन् सर्व धर्मदुके वेचा । पुम कहने हो अपे देव शोड़ नहीं, परंतु ज्ञानभी देव है एसा कहते हैं, और देवका किया अप्य कछु होता है, अरु सुख दुखके देहारे देव है परं लोकविरो असिद्ध है.

वरिशोपाच. हे रामण ! मैं तुझको ऐसे डहता हो, ज्यों तेरा भ्रम निष्टल हो जावे, उसलीका कर्म छिया हुवा हे. शुभ अथवा अशुभ तिसका इस अवश्यकतेव जोगवना हे, सो हैव डहो; अपर हैव छोड़ नहीं. अरु डग्गा, डिया, कर्म आदिकु निपे तो हैव छोड़ नाहीं; अपर छोड़ हैवां स्पान नहीं, ३५ नहीं, तो अपर हैव डया कहिए. हे रामण ! मूरखहुडे परचावने निमित्त हैव राख डहा हे. लेसे आकाश रान्य हे, तेसे हैवभी रान्य हे.

राभोवाच. हे जगवन् भर्व धर्महुडे वेचा। अपर हैव कोड़ नाही, सो आकाशभी नांध रान्य हे, सो तुमारै डहने कुभी हैवसिद्ध होता हे. द्रुम डहते हो ले उसके पुरपांचका नाम हैव हे, अरु जगा विषेभी हैव राख प्रसिद्ध हे.

वरिशोपाच. हे रामण ! मैं ऐसे तुझको डहता हो, जिस डग्गी हैव राख तेरे रिदेसी दी जावे; अरम धृते रान्य हो जावे. हैवनाम अपने पुरपांचका हे, अरु पुरपांच नाम डर्मका हे, अरु डर्मनाम वासनाका हे, वासना भनते होती हे. अरु भनदूधी पुरप हे, जिसाकी वासना डरता हे, सोई उसको प्राप्त होता हे. ले आंधको प्राप्ति होनकी वासना डरता हे भो आंधको प्राप्त होता हे; ले पठनकी वासना डरता हे सो पठनको प्राप्त होता हे; तांते अपर हैव छोड़ नाहीं. पूर्णका ले शुभ अथवा अशुभ पुरपांच डिया तिराका परिनाम सुख दुःख अवश्य होता हे, और वीरीगांध नाम हैव हे. हे रामण ! तुं तिचार १२ देख ले अपने पुरा डर्मकुते जिन नहीं तो सुख दुःख देनहारा अरु देनहारा हैव तोड़ नहीं हुआ डोंगों। १६ ले पापकी

वास्ता। करत है, अब शास्त्रविषय कमें करता है तो उसे करनी करता है। पूर्णा ले छस्ता ६८ पुरुषार्थ कमें, तिरा करी यह पाप करता है, अब जो पूर्णा पुर्ण कमें किया होता है, तो यह शुभ मार्गजिरो जिम्मेदार है।

शास्त्रोचाच. हे भगवन्! जो पूर्णी ६८ वासनाके अनुभार ५८ जिम्मेदार है, तो मैं क्या करो? शुद्धको पूर्णी वासनाने दीन किया है, अब शुद्धको क्या करेंगे हैं?

विश्वामित्र. हे रामण! जो इष्ट उमड़ी पूर्णी वासना ६८ हो रही है, तिमें अनुसार ५८ जिम्मेदार है; अब जो ऐष्ट भनुय है, सो अपुने पुरुषार्थ करके पूर्णी भक्तीन सखारको शुद्ध करते हैं; तिमें जैन ६२ हो जाते हैं। रात शास्त्र अब व्यानहुके अवयन अनुभाग ६८ पुरुषार्थ करो, तब भव वासना ६२ हो जाएगी। पूर्णी अनीन भवन धार्य हैं जनिये, अब शुद्ध भवन जनिये, जो अनन इष्ट हू— जो चित्र विषयकी ओर पावे, अब शास्त्रविषय भार्गवी ओर जावे अब शुद्धकी ओर न पावे तो जनिये, जो पूर्णा कमें कोई भक्तीन है, अब जो भक्तजनहु अब भतशास्त्रहुके, अनुसार बैठा करे, अब असार भार्गव विषय होवे, तम जनिये जो पूर्णा कमें शुद्ध है। ताते हु रामण! शुद्धको जोनो करके शिखता है; जो पूर्णा भस्तार शुद्ध है, ताते तेरा चित्र नीधली भतसग अब भतशास्त्रहुके प्रयगनको अहन उरी बेवगा, अब शीक्षणी शुद्धको आत्मपक्षी प्राप्ति होवेगी। अब जो तेरा चित्र ईस शुद्ध भार्गविषय स्थिर नहीं हो जाता, तो ६८ पुरुषार्थ करी भसार भस्तुते पार होपहु, हे रामण! यु चेतन है, इउ तो नहीं,

अपन पुरुषार्थका आश्रय करहु, मेराभी वही आरिचांद है, जो तुमारा चित्र शीशही शुभ आचरण लिये स्थित होवे, अरु अहंविद्याका जो सिद्धांत सार है, तिसविषे स्थित होवे. हे रामला! ऐसे पुरुषनी वही है, जिसका पूर्णका संकेत वद्यपि भलीनभी था, परंतु संत अरु सतराख्यके अनुसार ६८ पुरुषार्थ डिया है, जो तिनहोंने प्राम जपा है; अरु जो मूर्ख छव है तिनहुंने अपना पुरुषार्थ लाग डिया है, ताते संसारते मुक्त नहीं होता. पूर्णका जो ओड़ पाप कर्म डिया होता है, तिसके भलन करके पापमें धारता है; अपना पुरुषार्थ लागनेते अंध हो जाता है, अरु विशेषकरी धारता है. जो ऐसे पुरुष है तिनको पह कर्त्तव्य है. प्रथम तो पांचों धन्दियां वश करनी; राख अनुसार तिनको वर्णिवना; शुभ वासना ६८ करनी, अशुभका लाग करना; वद्यपि लागनी दोनों वारेना है. प्रथम शुभ वासनाको छकड़ा करना; अरु अशुभका त्याग करना. जब शुद्ध वारेना करके उपाय परिपक्व होवेगा; अर्थ यह जो अंतःकरन जब शुद्ध होवेगा, तिस ज्ञानार दिविषे संत अरु सतराख्यका जो सिद्धांत है, तिसका विचार उत्पन्न होवेगा, और ताते तुम्हाँ अतिमितानकी प्राप्ति होवेगी. त्रिस ताते द्वारा आत्मा साक्षात्कार होवेगा; अहुर्गी डिया जानकारी त्याग हो जवेगा. तेजस शुद्ध अहैतरप अपना आप शैय भासेगा. ताते हे रामला! अपर सब ५८पनाही लाग करी संतजन अरु सतराख्यहुके अनुसार पुरुषार्थ उरहु.

धतिशी योगवारिष्ठे मुमुक्षु प्रकरणे परम पुरुषार्थ
वर्णिनं नाम नवमः सर्गः ८

વગિરોવાચ. હે રામજી ! ભરે વચ્ચના ગૃહન કરો ;
 સો ખચમ બારવ લેસો હે ; બાધ્યન કહિયે લે તેરે પરમ
 મિત્ર હોવાંહિંગો, અરુ દુઃખુંતે તેણું જ્ઞાન કરુંગે. હે રા-
 મજી ! પદ ને મોક્ષ ઉપાય તુલ્યકો રેણા હો, તિથે અતુ
 માર રૂ પુરુષાર્થ કરું. તથ તેણા પરમ અર્થે સિદ્ધ હોવેગા.
 અરુ પદ ચિત્ર લે સસારેણે બોધી ઓર ધારતા હૈ,
 તિસ બોગડૂપી ખાડ વિષે ચિત્રકો ગિરને મત હેઠું. બોગડો
 નિઃસ જાતીંત્રે લાગ રેઠું ; દ્વદ્દે લાગ તેણા પરમ મિત્ર હોવેગા,
 અરુ લ્યાગની એસા કરું ને જાહુંની બોગડૂકા ગૃહન ન
 હોયા હે રામજી ! પદ મોક્ષ ઉપાય મિદાત હૈ, ચિત્રકો
 એણાથું કરું કશદો અવન કશી તિમની પરમાનન્દકી પ્રાપ્તિ
 હોવેણી, પ્રથમ રામ અરુ દમકો ધ્યાની, અર્થું ચદ લે
 અપૂર્ણ શંસારકી વારનાડો લાગ કરું, અરુ ઉદ્દેણા કરું
 ગૃહ રેણા, દમકો નામ રામ હૈ, અરુ દમ અર્થું ચદ
 લે ખાલ્સ દિદ્યિકો વરા કરુના, તથ દમકો પ્રથમ ધારેગા
 તથ પરમ તત્ત્વા જિયાર આપ ઉત્પન્ન હોવેગા. તિસ
 વિદ્યાર્થે નિઃદ્વારા પરમપદકી પ્રાપી હોવેણી, નિસ પદકો
 પાપેણી જાહુંની દુઃખ કદાચિત્ત ન હોવેગા, અવિતાસી સુખ
 તુલ્યકો આપ પ્રાપ હોવેગા. તાતે ને કંઈ મોક્ષ ઉપાય પદ
 અન્નદતા હૈ, તિસે અતુમાર પુરુષાર્થ કરું, તથ આત્મ
 પદકો પ્રાપ હોવાંહિંગા, પૂર્વ ને કંઈ ધર્માં દમકો ઉપ
 દરા ડિયા હૈ, મોર્ચ મેં તુલ્યકો રેણા હો.

રામોવાચ હે મુનીધર ! દુમકો ને ઘણાં ઉપરે
 કિયા પા, સો કિસ કારણ કિયા થા, અરુ તેસે તુમને
 ધ્યાન મો કરો.

परिष्ठोवाच । ऐ रामचंद्र ! शुद्ध चिदांशा भी है,
 अरु अनंत है, अविनाशी है, परमानंदहृषि है, चिदानंद
 स्वरूप है, अस्ति है; तिसविषे रवेण रूपहृषि होता है,
 सो विषयमोऽवी रियत भई है; सो विषयलु केसा है
 वो रूप अरु निरूप विषे भी रेता है. क्षमित् अन्यथा
 बाहरको नहीं प्राप्त हुवा. लेक्ष्मी चमुद्र विषे तरंग उपलते
 है, वो शुद्ध चिदांशार्थे रूप इर्वे विषय उत्पन्न हुआ
 है; तिस विषयलुके स्वर्नपत् शीर्न नाभिमञ्चते अद्वाणि
 प्रभाव भए है; तिस अद्वाणि क्षमि, मुनीपर अहित स्वावरे
 गंगम प्रगत उत्पन्न हुवी, तिस भनोराज क्षमि अद्वाणि
 लगतको उत्पन्न किया; तिस लगतकी ढोन विरे ले फंजु-
 रीप, बगत घंड है, तिसविषे भनुभद्रोऽहुः अहुर्वी आत्म
 हैवी क्षमि अद्वाणिको इरना उपल, लेक्ष्मी ल्यो पुत्रको हैवी
 पिताको इरना उपलती है. तब तिसके मुख निभिन अ-
 द्वाणि तप उत्पन्न किया, ले मुखी होवही; अह आत्मा
 क्षमि ले तप इरो; तब तप इरेत जपे; तिरा तप क्षमि
 स्वर्गादिकुड़ो जप प्राप्त होने लगे; तिन मुखको जोगी
 क्षमि अहुर्वी गीड़ही, तब दूधी रहे, एसे अद्वाणि हैवी
 क्षमि सत्यवान् धमको प्रतिपादन इरना जपे; तिनके मुखके
 निभिन आत्मा क्षमि; तिस धर्मकी प्रतिपादना क्षमि लोडहुडों
 मुख प्राप्त होने लगे; तहाँ तेताँ काल मुख जोग क्षमि
 अहुर्वी गीड़ही, तब दूधके दूधी रहे; अहुर्वी अद्वाणिने
 दान तीर्थादिकु पुण्यकिया उत्पन्न इरेत उनको आना क्षमि
 ले उनके सेवने क्षमि तुम मुखी होकुर्गी. जब वह शुष्म
 उनको सेवने लगे, तब उठे पुण्य लोडहुडों प्राप्त जपे; अरु

तिनके भुज लोगने लगे अपनी तेजां पर्य अपने हमें
 अनुसार लोग लोगी गिरे, तभ तृष्णाश्री अद्वैत सुख
 हु अ भरे अरु हु अपनी आत्म तुवे तथ धर्माश्रु रे
 अत भावा ते अ-अ अउ मगनके हु खंगी महा दिव होते
 हे तां भोर्त उपा। किये निष्ठुरी नेत्रा हु अ निरा
 होने हे रामयद्वारा। धर्माश्रु बिचारत भवा जे इमडा
 हु अ आत्मनान भिना निरा नहीं होनेडा, तां आत्म
 सान्दो उत्पन इश्वरे, जे पह भुजी होवली, धर्म प्रार्थ
 बिचार इश्वर आत्मतत्त्व धार इत भवा आत्मतत्त्वे
 सानते भड़। इया, तिम सानके प्रारनते जे शुद्ध तत्त्वदाता
 हे तिमधी मूर्ति होइयी मे प्रग्र भवा ओ मे देसा हो -
 धर्माश्रुके भमान हो, जे मे उनके हाथ निये इमड्सु हे,
 ते मे भरे हाथविये, इमड्सु हे, जे मे उनके इय बिर रेक्षा
 करी भाला हे ते मे भरे इमेंकी रेक्षुरी भाला हे,
 जे मे उनके उपर भूग छापा हे ते मे भरे उपर भूग छाना
 हे; धर्म प्रार धर्माश्रु अरु भिना भमान आकार हे
 अरु भिना शुद्ध नान रेवडूप हे भुजे लगा इषु नहीं भा
 सना सुपुष्टिरी नार्त लगा तुम्हडो आसना हे तथ अ
 द्वार बिचार इया जे, धर्मको मे लृष्टुके भव्यान निमित्त
 उत्पन इया हे अरु यह तो शुद्ध तानस्त्रूप हे, अरु
 अतान भाँडो उपर तथ होने ज्य इषु रम उत्तर
 होने, अरु तथ बिचार होने हे रामण। यह
 तुके भव्यान निमित्त भुम्हडो धर्माश्रुओ गोंमे प्राप्ता, अरु
 श्रीरामे हाय इक्ष्या तिम इश्वरी मे शीरन हो गयट जे से
 अद्वाकी शीर्न्हु इश्वरी रीतता होवे हे, तसे मे शीतत

भया। तब अक्षाणु मुझको लेसे हंसडों हंस कहे पौँडला हुे पुन। अब तुमे प्रत्यान निभित ओँ मुद्दर्त पर्वत तु असानको अंगीकार करतु, ऐष पुरुप ले है सो अवश्यके निभितभी अंगीकार उठते आये है, लेसे अद्रभा बहुत निर्भय है, परंतु स्पामताको अंगीकार दिया है; तेसे तुम्ही ओँ मुद्दर्त असानको अंगीकार करहु, है रामण! इसे प्रकार मुझको उठी इरी अक्षाणुते आप दिया, जो तु असानी होयेगा; तब मे अक्षाणुकी आशा भानी आपको अंगीकार दिया। तब मेरा ले शुद्ध आभतत अपुना आपथा तिसते मे अत्यक्षी नाई होत भया, मेरी स्वर्वाच सत्ता मुझको विस्मरन होइ, अर भेरा भत लगी आया। बाव अभावहृप लगत मुझको भासने लगा, अर आपको म परिए जानत भया, अर 'अक्षाणु' पुन, पौ जानत भया। अर नाना प्रकारके पदार्थ सहित लगत जानत भया, अर तिनकी ओर अंगल होत भया; तब मे संसार लकडो दुःखहृप जलनी इरी अक्षाणुते पूछत भया; हे अग्रवन्! ५६ संसार तेसे उत्पन भया अर उसे लीन होता है? हे रामण! अर इस प्रकार पिता मातो-असो प्रम दिया, तब भली प्रकार मुझको उपटेरा करत भया, तिसउरी भेरा असान नष हो गया। लेसे लौंगे उत्प कुपे, तब निष्ठत हो जाता है, तेमे भेरा असान निष्ठ हो गया; अर मे शुद्धताको प्राप भया। लेसे आदर्दिंडो आज्ञन करता है, अर शुद्ध हो आवता है; तेसे भे शुद्ध हुया। हे रामण! मे अक्षाणुतेभी अधिक होत भया, तब मुझको परभेष्टी अक्षाणु आशा इरी;—हे पुन! अ-

जुहीप भरतभद्रमें लाय, तुम्हों मृति प्रवतनिपे अधिकार हु तहा जाई करी शुकुडों उपरेता कङ्कु; तुम्हों भसा रे सुखकी छङ्गा होये, तिम्हों कर्म आर्द्धा उपरेता करनाः तिम्हरी मर्गांति भुज जोगेगो; अरै भसाः ते विस्मा होये, सो शुनको आत्मपत्ती छङ्गा होये, तिस्मों सान उपरेता करनाः तांते तु भुज जूनोऽ जिये शुकु. हु रामछु! इस प्रकार भेग। उपरेता अरै उपराना कुपा हु, अरै छक्षे प्रकार भेरा आनना कुपा हु.

६तिथी योगचारिष्टे भुमुखु प्रदग्धे वरिष्ठोपति तथा वरिष्ठोपरेता गमन नाम दीमः संगः १०

वरिष्ठोपाच हु रामछु! इस प्रकार पूरीविरे भेया आनना भया, भेडेसा हो —लक्षों ले सानकी वाठा होये भो पूर्वं उरिवेके विषेशवज्ञाण सुन्नको उत्तम उरै भया,

रामोपाच हु भुनीधर। तिरा जानकी उत्पचिने अनत शुष्मनभी शुद्धि रेसे भर्द, भो इहो.

वरिष्ठोपाच, हु रामछु! ले शुद्ध आत्मतत्त हु, ति रामा स्वर्वामन्त्रूप भवेत्तन सूतिं हु, सो धम्माशुकुप हो करी स्थित भर्द हु लेसे समुद्र अपनी दृश्यता उर्द त गग्नुप होता हु, तेमें धम्माण भया हु भुकुरी जपूर्ण लग्नामें उत्पम किया, अरै तीनों कात उत्पम किये, तण के १ घ्यतीत हुपा, अरै इलिंगुग आपा, तिस्मरी शुष्म हुक्षी जुक्कि भलीन हो गध, अरै पापविरे जिअरने लगे; शाख ऐक्षी आना भान्नेते गही गये, इस प्रकार ध-

મર્મશી મરણદા છપી હો ગઈ, અર પાપ પ્રગત બયા; જેતી કષુ રાજ ધર્મશી મરણદા થી, ગો મણ નથી હો ગઈ; અર અપની ધર્મશી અનુગારે લુચ જિયરને ભગે, તાંતે કષુ પાવને ભગે; જિન્ડો રેખી કરી અદ્દાછો કરેના ઉપરે, તિસ દ્વારા ધારી કરી જુમી લોકવિષે મુજબો બેલ્યા, અર કલા,—હે પુત્ર! જયરી તુમ ધર્મશી મર્મશી સ્થાપન કરો; અર જીવનનો શુદ્ધ ઉપરેસા કરો. જિયાંડો બોગડુંથી ધર્મશા હોવે, તિસનો કર્મ કર્યાંડા ઉપરેસા કરેના, ને સ્નાન, સોદ્યા, ધર્માદિકા ઉપરેસા કરેના; અર ને મંસારને વિગૃહ હુંવે હે, અર મુમુક્ષુ હે, એડો પરમ પર પાવનેકી ધર્મશા હે; તિસનો અદ્દાચિદ્ધારા ઉપરેસા કરેના. હે રામચંદ્ર! જિમ પ્રકાર મુજબો આસા કરી જુમિ લોકનિર બેલતે ભયે, તેસેઠ સનાનુમાર, નારદનોંઠ કેલેતે જયે; તથ હમ રાજ કથીધર ધર્મશા હો કરી જિયારત ભયે; —ને જગતથી મરણદા ડિસી પ્રકાર હોવે, અર લુચ શુભ માર્ગ વિષે કેસે જિયરહી; તથં હમહુંને વહ જિયાર ડિયા, ને પ્રથમ રાજ્યનુંઢા સ્થાપન કરેના, ને જીવ તિનથી જ્ઞાસા અનુમાર જિયરહી. પ્રથમ હુંડ કર્યાં રાજ્યસ્થાપન ડીપા, સો કેસા રંગન ને ખડા વીર્યવાન, અર તેજવાન, ખડા ઉદાર આતમા બયા; તિન ગાન્ધુંડો હમ અધ્યાત્મ જિદ્ધા ઉપરેસા કરી; તિસકરી પરમ પરદો પ્રાપ ભયે. ને પરમાનંદરૂપ અવિનાશી પર હે, તિસ અદ્દાચિદ્ધારા ઉપરેસા તિસનો બયા, તથ સુખી ભયે. ધર્મ અરણને અદ્દાચિદ્ધારા નામ રાજવિદ્ધા હે; તથ હમહુંને વેદ, રાખ્ય, ધૂતિ, પુરાણ, કરી પર્મણો મર્મશી સ્થાપન કરી; સો જ્યુ, ત્યુ, પત, દાન, સ્નાન આદિ ડિયાંડો પ્રગત

शीती; अरे श्रवा तुम ४में भेवने करी सुधी होहुगे; तथ जान दुखको पारी रवी निनदो सेवने लगे, तामें कोउ विग्ला गिरे शुद्धताके निभिन उम्हे कर्ने हे. हे रामल। ले मूरभ दे सो डामनाके निभिन मनमें कुर्ने उम्हे कर्ते हे सो धरीवरनी नाई बारकरते द्विगते हे ओ छुकु उर्ध अरे अम्हु नीमें आने हे और ने निभाम कर्ते हे, तिमका हृषि तुद होता हे द्विग ओ धर्मविद्याके अधिकारी होते हे, तो उपेंग दारा आत्मप तो प्राप्ति होत हे. इस प्रकार मो शृङ्गमुल हुने हे ऐच गान प्रसिद्ध हुने हे ओ रामको खपग अनामता हमारे उपेंरा धारा यानको प्राप्त भर हे, ओ गान इग्रेयकु सानपान भरा हे; ओ तुम्ही छसी चमाको आपके प्राप्त हुवा हे, सो तु रम्यों बेट हुवा हे, लेमे तु निरक्षा आत्मा हुवा हे, तेमें अमेंडु अबानिक विग्ल आत्मा जावे हे सो स्वामीरे रेह शुद्धि कर हुना हे धम्ही डाँनते तु अष्ट हे ले कोउ अरीष्ट हुअ प्राप्त होता हे लिमकर निकाना उपजती हे, ओ तुक्रों नहीं जर्द, तुक्रों सम्प छ द्विपके विरप निद्यमान हे. तेसे होता तेरेको वैराग हुआ हे, ताने तु बेट हे हे रामल। ले मसान आदिक तुक्रे स्थानक हे ता छिने सम्हो वैराग उपजता हे. ले काकु नहीं, अ लना हे। तिनमें ए कोउ अष्ट पुरुष होता हे ओ वैराग्यों देह जाता हे, ओ ले मुर्ख हे, सो द्विग विरपमें आधारा हो लता हे, ताने जिनको अकारेन वैराग उपजता हे ओ बेष्ट हे; हे रामल। ले बेष्ट पुरुष हे, ओ अपने वैराग अरे अपाराके अप कर्ने

संसार बंधनते भुक्ति से ज्ञाते हैं। लेकिं इसी बंधनको नोरें क्षपने व्यवसो निकासा ज्ञाता है, तब भुखी होता है, तेसे वैराग्य अव्यासके बलकर बंधनते जानी भुक्ति होती है। रामछाँ पह गंगारे खड़ा अतर्थकृप है। उपर्युक्त अपने पुरुषार्थ करके बंधनको नहीं तोड़ता, तिनको राग दोषकृपी अनि-जरावत है; अब जिन पुरुषों अपने पुरुषार्थ करके जान्ते और उन्होंने प्रमाण करके जान राखा है, तो उभ पदकों प्राप्त भवे हैं। हे रामछाँ! शुभ शुन राय तेरी जुहि निर्भज होए गुणी हैं तेरा जो सिद्धातका जार व्ययन है भो तेरे रिद्में प्रवेरा कर देहेगा। लेकिं उन्नत अल्पको उपरेका रंग शीष अद्वाता है, तेसे तेरे निर्भज चिरको उपरेका रंग लगेगा। लेकिं भूम्यके उद्योग रायवंशी इमल भीजते हैं, तेसे तेरी जुहि शुभ शुन कर शीष आई है। हे रामछाँ! जो अनु जान्कारा सिद्धांत आत्मतत्त्व में दुश्कों कहता है, तिसमें तेरी जुहि शीष प्रवेरा करेगी। लेमें निर्भज लंबमें भूम्य-श्री कृष्ण प्रवेरा करत है, तेसे तेरी जुहि आत्मतत्त्वमें शुद्धता करके प्रवेरा करेगी। हे रामछाँ! जो उभारे आगे हाय लेरके प्रार्थना करत है, जो कुछु में दुश्कों उपरेय करता है तिसपिये तुं आसितः भावना करियो, जो उनि व्ययन कर भेरा कल्यान होवेगा; अब जो दुश्कों धारेना न होये, तो प्रस भव करता। जो रिष्यको शुरू के व्ययनमें आसितः भावना होती है, तिसमा शीष कल्यान होता है; ताते भरे व्ययनमें आसितः भावना करियो; और जिस-के तुं आत्मपदको प्राप्त होवेगा सो में कहता है। प्रथम-को पह करने असानि छुपमें असत्य जुहि है, तिन्हाँ

संग लाग कर; अर भोक्तु दारडे नु आ दापाल हे,
 तिनमो भिन भावना क़़; जब तिनमो भिनभाव होयगा,
 तब वह भोक्तु दारमे पदुचाव रेयगे; तब आत्म दर्शन
 दुअडो होनेगा; भो दापालडे नाम श्रवन क़़;— सम,
 भंतोऽ, भिचार, स-भग, पह चारो दारपाल हे; जिन
 पुरपने उनी। भरा डिया हे तिथना पह शीश भोक्तुपी दा
 रडे अत़ क़़ रेते हे. हे गमल! भो आरो भरा न
 होये, तो वीनडो भरा क़़नो, अथवा टोडो भरा क़़र ले,
 अथवा ऐडो भरा क़़, ले ऐ, भरा होनेगा, तो आरोऽ
 भरा हो लयगे, ऐम आगोडा परस्पर रेहे हे, जहा
 ऐ आता हे तहा आगो आपडे रहे हे. तो पुरपने
 उनमो रेहे डिया हे सो मुझी जये हे, तिनडो अध्यात्मड,
 आविनिःसिः, आविनीतिः, ताप लक्षाव राक्ता नही, जे से
 भरभा कानमे खट्टा अउआडे होन जनडो दावानव लक्षाव
 नही रागता, तेमे नानीडो अध्यात्मड आविन्द्वाप इष्टडो
 नाही देत हे गमल! जिन ऐपुरपने भंसारडो वि
 रस ज्ञानडरे लाग डिया हे, तिनमे ससारडा पदार्थ गिराय
 नही राक्ता. अर ले भरभ हे तिनडो गिराय हेते हे,
 जे से अध्यार्थी वयत पवनडे बिगसो वृक्ष गिर जाते हे,
 परतु इपुरपने गिरता नाही, तेमे हे गमल! ऐपुरप
 वयत जिसमे भंसार विग्रह हो गया हे, सो डेवण
 आत्मतत्त्वी उडवा इरो तिस परायन जये हे, तिनडोऽ
 अविनिद्वाप अविभार हे; सोऽ उग्रम पुरप हे. हे रा
 मल! दुओ तेसा उग्रवत पात हे, जे से ज्ञानव पूर्णीमे
 जीज जोते हे, तेसे दुअडो मे उपत्या क़़ता हो. “ओर

ਜिसको जीवनी कहिए है, और संसारकी और जलत
इराता है, सो पशुपत है; ऐसे पुरुष वही है, जिसको सं-
शार तरनेका पुरुषार्थ होता है, है रामज! प्रभ तिनके
पास करिये, जनवेमें आये जे भेदा प्रभका उत्तर देनेकों
समरथ है; और जिसमें उत्तर देके रामर्थ दिखवेमें
नहीं आये, तिसमें प्रभ इरना नाहीं; और उत्तर देनेकों
जो समरथ देखिये, और जिसमें असत्यकी भावना न
होए, ताज जिसको प्रभु करिये, कहिए जो दंबुड़े प्रभ के-
रनेमें पाप होता है; और युद्धकी उपदेश तिनकों करता है,
जो संसारते विरक्त होये; अब देवग आमपरायण होनेकी
भदा होये; अब असत्यका भाव न होये, ऐमा पाप हे-
अद्दे उपदेश करे, है रामज! जे युद्ध अब शिव होनो
उत्तम होते है, ताज भयन शोभते है; तुम उपदेशका
शुद्ध पाप हो; क्षेत्रे क्षुद्र युन रिष्टके शास्त्रमें जननं द्विये
है, सो सभ तेरेमें पैयत है; और मैं उपदेश इरनेमें स-
मरथ हौ, तांडे कारज शीघ्र होपेगा। और जिनने किनका
ताग दिया है, सो दुःखी है, है रामज! जद्युपि प्रानका ताग
होये, तोभी ओऽ माध्यन तो भव करें भरा इरना; ऐकडे
भरा डिपें आरोही जयी होयगे; अब तेरी जुहिनें शुरुं
युननें आदें निवास दिया है; जे से सूर्यमें भव प्रकारा
आपहुये है, तेसे संतनें अब राज्यको जे निर्भीलयुन उहु है,
सो सभ तेरेमें पैयत है; है रामज! अब तुं भैर भय-
नका अधिकारी भयाहि; जे से चंद्रमाके उदयनें चंद्रभंशी
अभय झील आते है, तेसे शुभ युनकूर तेरी जुहि झील
आए है, है रामज! सतसंग अब भतराज्यारा जुहिकों

વीકુણુ નિયે શીખ આત્મતત્ત્વે પ્રચેદ હોતા, કે, તાતે એટ
પુરુષ વહી હે, જિનને મસાગું હો જિયસ લનકે લાગુ જિયા હે,
આ મન અનુ અનુજ્ઞાને બચત દ્વારા આત્મપ, પાનેડા
ફળ કરતા હૈ, મો અનિનાથી પદો ગમ્ય હોતા હૈ ઓ
ને મધ્યાગ્રા તાત્ત્વ કરું ગમાયું ઓર લગે હે મો મદા
મૂર્દું જાડ હે; નેમે જલ શીતથતા કરું અનુભુ હો લતા તે
તેમે અસાની મુખ્યા કરું દુઃ આત્મા માર્ગને જાડ દોઈ
રહે હૈ હૈ રામજી અસાનિદિ નિદ્રા જિવિતમે દુરારાયુપી
સર્વ જાતા હૈ, મો ઇદ્યાચિત રાતિ નહીં પાતા, અનુ આ
ના મો ઇથું પ્રકૃષ્ટિન નથી હોતા અનુ આરા કરું મન
સકૃચિત ગણતા હૈ. હે ગમજી આત્મપદે રાષ્ટ્રાંકા મે
વિશે। આપણન આરાથી હૈ નેમે સ્ફુરે આગે ચેદકા
આપણન હોતા હૈ, તેમે આત્મતત્ત્વે આગે દુરારા આ
પણ હે જખ આરાયુપી આપણન દુર હોવે તમ આત્મ
પદા સાખ્યાંકાર હોને હૈ ગમજી આરા તથ દુર સિને
જખ મતધી મગતિ અનુ મારાંન્દ્રા જિયાર હોયે હૈ એ
મજી મસાગુંપી ઓક ખડા ખૂબ હૈ, મો બેધદ્વારી
ખડુંગું તેથી લતા હૈ, જખ અત્મગ અનુ સતરાંન્દ્રા
નિરુદ્ધન જુદી હોવે, તથ મમારેદ્વારી જ્યમણ પૂરુષ નનુ હો
લતા હૈ જખ શુભ શુનમે આત્મતાન ગણતા હૈ, તમ આત્મતાન આપણે
બિજાગતા હૈ, જાણ જાણ હોતે હૈ, તથ આરે આપણે સિધિન
હોતે હૈ, તથ શુભ શુનમે આત્મતાન ગણતા હૈ. હે રામજી
શુભ શુનરૂપ પરનું જખ પૂરુણુંપી નિધ નિવિન હોતા હૈ
તમ આત્માયુપી ચર્દમાં સાંક્ષાંકાર હોતા હૈ. નેમે

ચંદ્રમાટે ઉદ્ય હુએ આકાશ શોભા હૈ, તેસે આત્માને
સાક્ષાત્કાર હુએ નેરી જુહિ જિસેગી.

ધતિશી ગોગવારિએ મુમુક્ષુ પ્રકેરણે વરિઃદોપદેશો નામ
અદેશાઃ સર્ગઃ ૧૧

વચિદોવાચ. .હે રામજી! અન તું મિરે બચનકા અધિ-
કારી હૈ, કાહેને જો, તપ, પ્રેરાગ, વિચાર, મંતોપ, આદિ જો શુભ
ગુન રાંત અરે શાલને છેણે હૈ, સો સખ તેરેમે પૈયત હૈ;
તાતે તુ મિરે બચનકો સુત, શો રેન તમ શુનકો તામકર
શુદ્ધ સાત્ત્વિકાન હોડે શુન.— ગાલમ લો વિચિત્રેપ અરુ
તામન લો લપ નિદ્રામે હોત હૈ મો દોરિથા ત્યાગ કરેં સુન.
નેતે છુ જિસાસુકે શુન રાખ્યામે ગર્નેન ડિયે હૈ, મો સખ
કુ તું સંપન્ન હો, તાતે મિરે બચનકા તું અધિકારી હેઃ ઓર
સૂર્યકો મિરે બચનકો અધિકાર નાંદી. હે ગામજી! નેસે
ચંદ્રમાટે ઉદ્યાંચંદ્રકાંત મની દ્રવીશ્વત હોતી હૈ, તથ નામે-
ને અમૃત સરતા હૈ; ઓર પાયરકી રિસા હૈ, તિસે
દ્વીપુત નહી હોતા હૈઃ તેમે જો જિસામુ હોતા હૈ, તિસ્કો
પરમાર્થ બચન લગતા હૈ; અરે અસાનીકો નહી લગતાઃ
હે રામજી! રિખ્ય તો શુક પાત્ર હોવે, અર ઉપદેશ કર-
નેહારા સાનવાન ન હોવે તો ઉસ્કો આત્માના સાક્ષાત્કાર
નહી હોવે, નેસે ચંદ્રમુખી કમજની નિર્મિત હોય, અર
ચંદ્રમા ન હોય તથ પ્રકુળિત નહી હોવી તેસે. તાતે તું
મોક્ષપાત્ર હૈ; અર જીખી પરમયુર હોય; મિરે ઉપદેશ
કર તેથા અસાન નાણ હોય જાપેગા. મે મોક્ષપાત્ર ઉપાય-
કણો હોય, નિસાંકો તું બસે પ્રાર જિચારેગા. નેતી છુ

મધ્યીનરૂપી મનકી વૃત્તિ હે, તિના અભાવ હો જાયા; એમે મહા પ્રસારે રૂંકું મંદ્રાચળ પર્વત જાણ જાય હૈ; તોતે હે ગમજુ ! વેગાં અરુ અભ્યાસને ખજડું ઉરી મનદો અપને રિષી લીન કું શાંતાત્મા હોયથી; તંતે ખાપાં વસ્થાભો લેડું અભ્યાસ કું ગમ્યા હૈ, તંતે મન ઉપસન પ્રાપ્તે આત્મપદ્ધારો પાપા હોયાં, હે ગમજુ ! સારભગ અરુ શાનદારી દ્વારા હો આત્મપદ્ધ પાપા હૈ, સો ગુણી જયે હૈ; દિરે તિનાં કુંખ નહીં લગતા; કણ્ણું તે જ કુંખ દેહાભિમાનકું હોતા હૈ, મો દેહા અભિમાન તો ઉનને લાગતિયા હૈ, તેમે જિગાંદેહા અભિમાન લાગ રિયા હૈ, અરુ દેહા આત્માં કરું બહુદી અછન નહીં કરતા, તંતે ગુણી રહેતા હૈ. હે ગમજુ ! જિનને આત્માં જન ધરું બિ આગદારા આત્મપદ્ધારો પાપા હૈ, મો અદૃતિમ આનંદાં જાં પૂર્ણ હૈ; રામ જગત નિસારો આનંદરૂપ ભારતા હૈ, અરુ હો અમૃતરારી હૈ, તિનાં જગત અનર્થરૂપ ભાં જતા હૈ, હે ગમજુ ! સસરેનરૂપ લે પદ સંમારે મર્પ હૈ, સો આત્માનિદે હુંગે કાં હો ગયા હૈ, સો લોગરૂપી જા ઇડ મંત કરું નઈ હો જાય હૈ; અન્યથા નહીં હોતા, અરુ રોડ રોપા જ્યાં હૈ, મો એડ જાનમને મારતા હૈ; અરુ અંમરેનરૂપ લે ગિય હૈ, નિસારું અનેક જનમ પાપકે મરતા ચલ્યા જાતા હૈ; શાંતિવાન કદાચિત્ત નહીં હોતા, હે ગમજુ ! જિન પુરૂપ સતરંગ અરુ સતરાનારો અમનદારા આત્મપદ્ધારો પાપા હૈ, સો આંદિત જેય હૈ; અરુ અંત બુદ્ધિની સણ જગત ધરનારો આનંદરૂપ ભારતા હૈ, અરુ અખ કુંપા કરને આર્નંદ વિષામ હૈ. એરે જિનને સ

संग अह सतराखड़ा जियार ताहा हे, अर संसारके मनुष्य हे, तिमर निराको मंसार अनर्थदूप हे, सो ऐसा दुःख हेने हे:—नेसे सर्पके दंसते दुःखी होते हे, अर राज्ञर धार्मिक होते हे, अह अनिमे परेशी नाई लालते हे, अह लेवर्डि साथ नंध होते हे, अर अंध दूपमे गिरेते कष पाते हे; तेसे मंसारमे मनुष्य दुःख पावते हे, हे रामण! जिन पुरुप सत्सग अह सतराखड़ारा आत्मपद्धो नहीं पापा, सो ऐसे कष पाते हे, सो नरकदूषी अनिमे जरते हे; अहमिके निर भीते हे; पापानी अरभाइर चुन होते हे; डोकुमे भीतते हे; अह राज्ञ साथ कहते हे; छत्याक्षि ले खडे कष हे, भो तिनको प्राप्त होते हे. हे रामण! ऐसा दुःख डोउ नहीं! जो इस लप्तो प्राप्त नहीं होता; आत्माके प्रभावसो मन दुःख होते हे; अर जिन पदारथको यह रमनीक जानते हे, सो अहशी नाई चंचल हे; कष्टु सिर नहीं रहते; सतमारणको तारकर ले प्रनश्ची धृति करते हे, सो महा दुःखो प्राप्त होते हे. अह जिन पुरुपने संसारको विरस जन्मा हे, और पुरुपार्थी तरह ८८ बये हे, तिनको आत्मपद्धशी प्राप्ती होती हे. हे रामण! ज पुरुपको आत्मपद्धशी प्राप्ति उप हे, तिनको द्विर दुःख नहीं होता, और तिनके दुःख ले नष्ट नहीं होते, तो आनके निमित पुरुपार्थी डोउ नहीं करता. ले अकानी हे तिनको संसार दुःखदूप हे, अर जानीको मन जगत आनंददूप हे; अपने आपुर्व हे; उनको ज्ञान क्रेउ नहीं रहता. हे रामण! जानवानमे नाना प्रकारकी चेष्टाएँ दृष्ट आवी

તौભી ગરા શાનકૃપ હે, અર આનંકૃપ હે; સમારકા
 દુઃખ છોડ નહી પરથ કર રહતા; કાહેતે જે તિનને
 શાનકૃપી ઉચ્ચ પહિલા હે. હે રામજી! જાનવાનઓબી
 દુઃખ હોતા હે, બરે બરે અધ્યાત્મિ, અર રાજ્ય બહોન
 જાનવાન બેચે હે, મોહુ દુઃખો પ્રાન હોને હે, પંજ દુ
 ખમો આતુર નહી હોને, કંબો જે શાનવાનને શાનકા
 ઉચ્ચ પહિલા હે, તાતે છોડ દુઃખ પરા નહી કરતા,
 અર અતરતે સરા શાનકૃપ હે; પણ પ્રદાર ઓરબી જે
 જાનવાન ઉનમ પુરુપ હે મો શાનકૃપ હે તંડો કર્ગાંજા
 અભિમાન છોડ ગાહી કુરતા, હે રામજી! અશાનકૃપી
 જે સખ હે, નિસકુ મોહનકૃપી કુદાગાંજા પૂર્ણ હે, સો રા
 નકૃપી ગર્વાન કરું નાથ હો જતા હે તારે સ્વભગતો પ્રાન
 હોય હે; અર સરા આનંકર પૂરુન હે. હે રામજી! જે
 કષુ ડિપા કરુને હે, મો તિનંડો વિનાયકૃપ હે અર સખ
 જગતું આનંકૃપ હે, અર રાહીરકૃપી રથ, છદ્રિયકૃપી અથ,
 ઓર મનકૃપી રસા, તાસો અથકો જેયતા હે; અર તુ
 દિકૃપી અથ વહી હે, તિસ રથમે યદુ પુરુપ જેડા હે, અર
 છદ્રિયકૃપી અથ છરંડો જોટે માગગમે જારુને હે; અર
 જાનવાનંડો છદ્રિયકૃપી અથ હે મો એસેને જે લાલા જેતે
 હું તથા આનંકૃપ હે, ડિમી ડોરમે જેદ નહી પાવતા;
 સાખ ડિપામે ઉનંડો જિનાસ હે, સર્વા આનંડ તુ તુખ
 જેતે હે.

ઉત્તિશ્મી યોગવારિષે મુખુખુ પ્રકરણે વચ્ચિદોપદેશ કૃષ્ણન
 નામ દ્વારા: સર્વા: ૧૨

विशिष्टोवाच् ऐ रामण! हृषीको आश्रयः, जे तेरा
 हृष पुष्ट न होये, जहुमी भंसारके कृष्ट अनिष्ट कमेकर
 अगावगान न होते; लिंगा पुरेषको ईस ग्राम आलेपद्धो
 प्राप्ति उपर्युक्त है, जो परम आनन्दित ज्ञाने है; शोकके कर्ता
 नांडी है. न यांचना उरता है, उपाधितेरहित परम
 शांतिकृप अमृताकृ पूरन हृष पर्यु है; जो पुरुष
 प्रजागकी बोधा करते हैं आपते, परंतु कछु नहीं करते.
 जहां उनके मनभी धृति बति है, तहां आत्मसत्ता भा-
 सती है, सो आत्मानंदकृ पूरन हृष है. ज्ञेसे पूर्व-
 मासीका चंद्रमा अमृतकृषी पूर्वं रहना है, तेमें शानदान
 परमानंदकृषी पूरन रहना है. हे रामण! यह जे भे-
 दुओं अमृतकृपी धृति कही है, ईसिको जन्म जनेगा। तथा
 दुओं साक्षात्कार होयेगा; जन्म निभिको आत्मसत्ताकी प्राप्ति
 होती है, तथा सब दुःख नष्ट हो जाते हैं; ज्ञेसे चंद्रमाके
 मंडलमें अंभिकार नहीं होता, तेमें सानीको अराति उपर्यु
 नहीं होती. और जे कछु किया उरता है, निःमें दुःख
 पापता है; ज्ञेसे कञ्जरके वृक्षमें कृष्णकी उत्पत्ति होती है,
 तेमें अक्षानीको दुःखकी उत्पत्ति होती है. हे रामण!
 ईस शृणुको भूरभूता करके खड़े दुःख प्राप्त होते हैं, ज्ञेसा
 दुःख अभूत और छोड़ नाही, अहे किसी आपदा करके-
 भी ज्ञेसा दुःख नहीं होता; ज्ञेसा दुःख भूरभूता करके
 पाने है ज्ञेसा दुःख छोड़ नाही. हे रामण! हाथमें
 शिक्षा ले अंडाणके धर्की बिक्षा गृहन करे, और आत्म-
 तत्त्वी नियासा होये, तथा अपर ईश्वर जितने आए हैं,
 तामें भूरभूत ... । यह है; मरा । ५२

કરનેડો મોદુ ઉપાય ને કહ્યા હો હે રામણ ! એ મોક્ષ
ઉપાય પરમ જોડા કરત હૈ ; કહુ, અદિ ગામણત હોયે,
આદ્ય એક લો એ પરથી જાનનેહાયી હોયે, આર મોક્ષ
ઉપાય ચાલનો બિચારે, તો તિરાકી મૂર્ખતા નથ હો જ
યેશી, અર આત્મપત્રી પ્રાણ હોનેશી. નેમા આત્મભો
વજા ડા ન એ રાખ હૈ તેરા ઓર શાખ વિનોકી વિષે
કોઉ નાથી નાના પ્રાગે દણાન મહિન પતિદામ ને જમે
તિરાં જખ બિચારેણા તથ પરમાનન્દકો પ્રાસ હોયેણા,
અનાનદુપી નિમિર નાચ કરનેડો સાનદુપી રિતાડો હે.
નેશે અંગડારો શું નાચ કરતા હૈ, તેમે અસાનો
એ શાખાન બિચાર નાચ કરતા હૈ હે રામણ જિસ
પ્રકાર પ્રિયા કૃષ્ણાન હોણા હૈ રો આન કર ગુરુ ને
સાનથાન હૈ ગો રાખણ ઉપરેરા કરે, અર અપો અનુભવમો
સાન પાવે, જખ ગુર આર રાખ ઓર અપાન અનુભવ
એ તીનો પણ ન મિસે તખ ચસિડા કરા। ન હોરે, જખ
લગી અદૂરિમ આનન્દે પાપ નથી ભયા, તખનગી દશ
અભ્યારા કરે, તિસ અ મિસ આનન્દે નામિ કરનેહારા ને
ગુર હોં ; છું માનડા ને પરમ મિન હો એસા મિત્ર
અવ તોઉ નાથી, દમાયી અગતી છે એં આનન્દ પ્રાપ ક
ગનહાયી હૈ ; તારે જો કહુ મે કેદેણ હો મો કર કર. હે
રામણ ! એ જે ખસાગે રેણ હૈ, રો છિનભાણ હે તાતે
એનેં જામ કરું, ઓર વિષ્ણે ખરિતામં દુષ અનત
હૈ, છનેં દુષ્ટુષ્ટ લાલદરે લાગ હૈ, અર દમ ચારિ ને
સાનથાનણ સુગ કર ઓર હ્યારે બનનેં બિચાર્તે તરે

हमारे भुग्ग प्रीति करी है, तिसकों हमने आनंद पद्धति प्राप्ति
के दिनी है, जिस आनंदेते अत्यादिः आनंदित भवे है; और
सानपानहु आनंदित भवे है, सो निर्दःश पद्धतों प्राप्त भवे
है, हे शमशु ! ऐसे पुरुष सोचि है ; जले हमारे राय
धीरि भानी है, जिसने संत अरु शास्त्रके जिचारदृश
दृष्टों अदृश्य जन्मा है, अरु निर्जन हुवा है; आत्माका
प्रभाव छपों धन करता है; असानीका हृष्टकूपी इमेल
तथेष्वग साकुर्या रहता है, तथेष्वग तृष्णाहृपी राज होवी
है; एव रानकूपी रुर्व उद्य छोता है, तथ तृष्णाहृपी राज
नष्ट हो जावी है, अरु हृष्टकूपी इमेल आनंदकर जिती
आते है, हे शमशु ! वा पुरुषने परमारथ मारणकों
तार्या है, अरु संसारका आनपान अद्विभौगमें भग्न
हुया है, तिनकों तु मेहुक लन, लेसे भीगमें मेहुक पक्षा
राय छरता है, तेसा वह पुरुष है, हे शमशु ! ५६ सं-
सार या अपदाका भासुद है ; तामे ले डोउ येष्ट पुरुष
है, सो सत्संग अरु सत्यास्त्रके जिचार उरें संसार स-
सुद उवंघता है, अरु परमानंदों प्राप्त होता है, अदि,
अंत, भृष्य, रहित निर्जन पद्धतों प्राप्त होता है; अरु लें
संसार भासुदके संभुज हुवा है, सो दुःखते दुःखृप भ-
द्धों प्राप्त भवा है, क्षुत्ते क्षु, नरेकों प्राप्त होता है, लेसे
जिपदों जिप जन तिसका पान उरता है, सो जिप उसकों
नारा छरता है, तेसे जिस पुरुषने असल लनके अहुरी
संसारके ओर जतन उरता है, सो भूत्यों प्राप्त होता है,
हे शमशु ! ले पुरुष आत्म पद्धते विमुणि है, अरु आ-

तारा ३२^० गरसारकी ओर पारता है, सो नेमे डिम्हि ४
मेरे अभी लगी, अर तृतीय थे, अर तृतीय सत्त्वा
उन्हें राष्ट्र के रूप में आवश्यक है, जो नेमे नाशकों पावे तेमे राम
मृत्युमें प्राप्त होविही; और भगवान् पराय है अह ॥
जो दोषान दुर्गे है, जो सुख विद्युतीका अमरा नेशा है,
जो ने होपडे मिठ लावे, स्थिर नहीं है, तेमा भगवान्
दु अ आगमा पाई है, है रामछ । यह भगवान् अवि
चार इरके लासता है अर विचार डिपेन लीन ले लता
है; विचार डिपेन लीन ले नहीं होता, तो दुम्हों उपदेश
इरनेका काम नाली था, जो तो विचार डिपेन लीन हो
लता है, इसी इरने पूर्वाय अहिये, नेमे हाथमें
होपडे होते, अर अप दूपमें गिरे जो भूर्जता है तेमे स
आर खमडे निवारनहारे युँ राङ्ग विद्युमान है तिनकी
रान न आने जो भूर्ज है है रामछ । ले पूर्व भत्ती
अगति, अर सतराङ्गके विचारदार, आरम्पनको पाला है
सो पूर्व डेवन डेवन आवको प्राप्त ले अर्थ पह ले
शुद्ध चेतावको प्राप्त हुरे है, अर भगवार खम तिनका
निराग हो गया है है रामछ । यह भसार भनडे सुमरन्ते
उपल्पा है, जो इसका उत्पान बाधन इरके नहीं होना है
अर धन इरकेभी नहीं होना है, पर इरकेभी नहीं होना है
अर तीर्थ अर देवदार इरकेभी नहीं होना है, ऐस्यर्थ
इरकेभी नहीं होना है, ऐ, भनडे छत्तेन्ते अधान होना है
है रामछ । जिसको सान परमपद उठने है और जिसको
रसायन महने है, जिसके पावेने इमडा नारा नहीं होए,
अर अमृ होये, अर सब सुखकी पूर्णता होये, इसका

राधन भगता अरू रांगोप है; उनके सान उत्पत्ति होता है;
 सो आत्मसानिकी ओँ जूरुष है, तिगड़ा कूप भाँति है;
 अरू शिंगि उरिका इच्छा है; जिस पुरुषको ५६ सान प्राप्त
 कुवा है, मा रातिवान दुवा है; सो तिजेंगा २६१ा है,
 तिसको गगड़ा जापाभावद्य रपरी नहीं है. लेंगे
 आङ्गारमें सूर्यु उदय होता है, तथा लगतभी किया
 होती है, द्विंदू लग गो अदृश्य देता है, तथा जगतभी किया
 होती है; लेंगे तिस किया होने न होनेमें
 आङ्गारा ल्पो डा ल्पो हु तेसे सानवान चढ़ा निजेंय है, तिस
 आत्म भानभी उत्पत्तिका उपाय ५६ गग। ऐसे राज्य है.
 हे रामल्ला! ते पुरुष उस मोक्षोपाय राज्यकुरु थदा संकु-
 मा परे अथवा शुने तो वार्षिकि मो मोक्षका भागी होय
 है; अरू मोक्षके चार द्वारपाय है सो मैं तुश्रों कहता हूँ;
 सो उनमें ऐकु लग अपते वरा होय तथा मोक्षद्वारमें
 उसिका शीघ्र प्रवेश होते; सो आगोड़ा नाम इहों सो भुन.
 हे रामल्ला! ५६ शम उसिको परम विश्वामित्रा कारन है, अरू
 ५६ संसार के दिखता है. सो भृथक्षकी नवीनत है; उसको
 द्वारका भूर्ण असानीकूपी ले गृह है, सो सुखदूष लल
 लगकर दोरता है, अरू रातिकों नहीं प्राप्त होता; तथा
 समकृपी भैयकी वरेष्या होते, तथा सुखी होते. हे रामल्ला!
 समझो परम भ्यानंद है, अरू रामसो परमपर है, ओर
 शिवपर है; जिस पुरुषने सम पाया है भी संसार गमुद-
 ते पार कुवा है; तिसको शकु गो भिन हो जाते हैं. हे
 रामल्ला! तथा चंद्रका उदय होता है, तथा अमृतकी कुण्डा
 कुट्टी है, अरू शीतलता होती है; तेसे विश्वके हृत्यमें स-

મરુધી ચંદ્રમા ઉદ્ઘ હોતા હૈ, તિરથે રાખ તાપ મિઠ લાને
હે, અરુ પરમ ગ્રાતિવાન હોતે હૈ, હૈ ગમજુ। એ વાણે
અમૃત સુમાન હૈ, વળી પરમ અમૃત હૈ; સમ કરું રંગદે।
પરમ શોભા પ્રામ હોતી હૈ જેમણે પૂર્ગમાનિદે અદ્રમાકી જાતિ
પરમ ઉલ્લઘન હોતી હૈ, તેણે ગમને। પાપકે ઉસાની ઉલ્લઘ
જાત હોતી હૈ. જેમણે નિષ્ઠાદે હો હૃદય હે મો એદું તો
અપને ગામીરમે હૈ, દૂસારા સાનને દેસ; તેણે ઈચ્છાદે હો હૃદય હોતે
હૈ, એદું અપને શામીરમે દુઃગા રામબી ઈનડા હૃદય હેતા હૈ.
એસા આનંદ અમૃતદે પાન ડિવને નહી હોતા, અરુ
લગ્નમીકી પ્રાપ્તિની નહી હોતા; તો આનંદ રામનાનો
હોતા હૈ. હે રામજ! પ્રાનફુંદેભી પ્રિય કોઈ હોને, સો
અંતર્ધીનકર હિર પ્રાન હોવે, તેસા આનંદ નહી હંને, એસા
આનંદ રામનાનોએ ટોરે. તીરથે દગ્નેન કરુંબી આ
નંદ પ્રામ હોતા હૈ; અરુ એસા આનંદ ગાળોદીની નહી
હોતા, જે બાળિને એદું મની હોતા હૈ, અરુ અંતર્દો મુ
દ્ર ક્રિયા હેતિહુ, તિનકાની એસા આનંદ નહી હોતા,
જીસા આનંદ ગમગમપન પુરુષદો હુંતા હે હૈ ગમજુ।
જિસ પુરુષદો સમકી પ્રાપ્તિ બર્જ હૈ, મો બદના કરુને
લોગ હૈ અરુ પુરુણે લોગ હૈ; જિસદો સમકી પ્રાપ્તિ બર્જ
હૈ, નિસદો ઉદ્ઘોગ નહી આવે, અરુ લોકનું તે ઉદ્ઘોગ નહી
પાને, ઉસાની કિયા અમૃત સમાન હૈ, અરુ બચનની દુમહે
અમૃતકી નાઈ મીઠો હૈ; જેણે ચંદ્રમાકી ક્રીરન શીતલ
અરુ અમૃતરૂપ હૈ સો સેખદો હૃદયારામ હૈ તેણે સત જ
નેં બચન હૈ. જિસ પુરુષદો સમકી પ્રાપ્તિ બર્જ હૈ, તિ
સાકી સંગતિ જાણ છી છિંડો પ્રામ હોતી હૈ, તથ

સામ પરમ આનंદિત હોતે હે. હે રામજી ! લેસે ખાનક
 માતડો પાપું આનંદિત હોતા હે, તેસે લિખડોં રામજી
 પ્રાર્થિ બદ્ધ હે. તિસકા રંગકર કૃપ અધિક આનંદવાન
 હોતા હે. લેમે તિસકા જાપન ખુલા હુચા ક્રિં આપે,
 ઓર દરદો આનંદ પ્રાપ હુંદે, તીમણેની અધિક આનંદ
 સામ ભપન પુરુષોં પાપું હોતા હે. હે રામજી ! એસા
 આનંદ અદ્વિતીય રાજકે પાણેની નહી હોતા, અર વિશોશીકા
 રાજ પાણેની નહી હોતા. લિરડો રામજી પ્રાર્થિ બદ્ધ હે,
 તિસકિ રાજુંની ભિન હો જતેહે તિસકર ઇછુ ભવભીત નહી
 હોતા અર સર્વકા ભવભી તિસકો નહી રહતા; સિદ્ધા એ-
 વભી તિમણો નહી રહતા; અંગહુ ડિસીકા ભવ નહી રહતા;
 ભાદ નિર્બંધ રાત્રિય રહતા હે હે રામજી ! તૈ કોઈ કષ
 આપ પ્રાપ હુંદે, ઓર કુલજી અનિ આપ લગે, તોભી
 સો અંદ્રાપમાન નહી હોતા, સદા રાત્રિય રહતે હે; લેસે
 શીતલ ચાંદની અંદ્રમાંને સ્થિત હે; તેમે જે ઇછુ શું શું
 અર સંપદા હે, સો સખ રામવાનકે હુંદ્યમે આપ સ્થિત
 હોતે હે. હે રામજી ! જે પુરુપ 'અધ્યાત્માદિ' તાપકર
 જાણતા હે, તિસકો હુંદ્યમે રામજી પ્રાર્થિ હોવે. 'તખ તાપ
 મિઠ જતે હે. લેસે તમ પૂણી વરી કરેં શીતલ હો જતી
 હે. તેસે ઉસ્કા હુંદ્ય શીતલ હો જતા હે. લિરડોં રામજી
 પ્રાર્થિ બદ્ધ હે, સો સખ ડિપાને આનંદ્યુપ હે, તિસકોં દુઃખ
 કોઈ નહી સ્પર્ધા કરતા; લેમે પણ રિલડોં જાન બેધ નહી
 રાકા, તેમે જિમ પુરુપને રામકૃપી કૃપય પહિરયા હે, તિનોં
 અધ્યાત્માદિ તાપ બેધ નહી રાંકતા; વહ સર્વદા શુંતિલકૃપ
 રહેતા હે. હે રામજી ! તપશી, પંદી, પાસિક, મેનાદ્ય, સો

પુરુ માન કરેને હોય હૈ, પરંતુ જિમેડો શામણી પ્રાપ્તિ ભર્ય
હૈ એ રોજાને ઉચન હૈ, જો ગૃહનો પુરને લોગું તે ઉસેદે
મનની રૂચિ આનંદનાર્થેના ગૃહન રૂટી હૈ અને મળ કિયાનની
મોદીન હૈ. જિમ પુરુષનો રામ, માર્ગ, રૂપ, રાસ, રાખ
૫૬ છંદિને રિપાં છાડું અનિષ્ટમે ગાગ દોય નાથી હોય,
તિર્યકો ગાત્રાભા છાની હૈ. હે રામજી! તો નનાને રામનીએ
પદાર્થમે જાં માન નાથી હોય, અનુભ આત્માનંદને પૂર્ણ હૈ,
તિર્યકો ગાત્રાન રૂદે હૈ, વાંચ મમાનું શુંગ અશુંગ, એ
મલીનપના નાથી લગતા; જાં નિર્દ્દિપ રૂદ્ધા હૈ. નેમે
આદ્યાં ચાચ પદાર્થને નિર્દ્દિપ હૈ, તેણે ગાત્રાન અદા,
નિર્દ્દિપ રૂદ્ધા હૈ. હે રામજી! એસા તો પુરુષ હૈ એંઝો
છિ વિષાદી પ્રાતિને દુઃખચાન સૌની નાથી, આરુ અનિષ્ટ
વિષાદી પ્રાતિને સોલ્લાન હોય નાથી, અરુ અદાને મારા
ગાત રૂદ્ધીને; ઉસેં રોડ દુઃખ સુધી નાથી હુદા, અપ્યને
આપને જાં પરમાનંદદ્વિપ રૂદ્ધા હૈ; નેંદે સુરે જિવ હુંને
અંદરાં રૂદ્ધ હો જાન હૈ; તેણે રાણિંદી પાંચે ચાચ દુઃખ
નાથે જાયા હૈ; મદા નિર્દ્દિપાં રૂદ્ધી હૈ. હે રામજી! એંઝો
પુરુષ ચાચ બેઠા રૂટે દુષ્ટ આતે હૈ, પરંતુ મદા નિર્દ્દિપ રૂદ્ધા
હૈ; કોઉં હિંદા ઉનાંથો માર્ગ નાથી રૂટી. નેંદ્રો જાનને કમન
નિર્દ્દિપ રૂદ્ધા હૈ, તેણે ગાત્રાન સરા નિર્દ્દિપ રૂદ્ધા હૈ. હે
અમદા! એંઝો પુરુષ બૂજુ રોજ નાયનો પાયનું અરુ એકું
આપદોં પાંચ લાંઘા ત્વો અનુગ રૂદ્ધા હૈ, એ ગાત્રાન
અછિં. હું રામજી! એંઝો પુરુષ ગાત્રાને રહિંદા હૈ, તિર્યકા
ચિત જિનું મિન ગાગ દોંડા તપ્તા હૈ; અરુ નિર્યકો
શાતીઓ પ્રાર્તિ ભર્ય હૈ, જો અર્દ્દિંદુ કીનિ હૈ; અરુ

સારા એવારસુ હે; જેસો દિમાલથ સારા શીતળ રહેતા હે,
તેસે વહું સારા ચીતળ રહેતા હે; વાકે મુખજી કંતિ અહોત
ગુંડર હો જાતી હે; જેસે નિઃકલંક અંદુમા હોય, તેસે
રાતિવાત પુરપ નિઃકલંક રહેતા હે. હે રામજી! જિસેં
રાતિ પ્રામ બઈ હે, એ પરમ આનંદિત હુલે હે; પરમ
ભાબ તિસેં પ્રામ હોત હે. ચાની દરિદ્રિં પરમપર કહેતે
હે; જિસેં પુરપાર્થ કરતા હે, તિસેં રાતિજી પ્રામિ કરતી
થદ્યિષે. હે રામજી! જેમે મૈને કલા હે, તિસ કુમ કરેકે
રાતિઓ ગૃહદ કરો, તથ રંગોર ચાગુદ્રે પાર પહુંચોગ.

ઇતિજી પોગવાયિષુ મુખુદ્ધુ પ્રકરણે સમ નિરૂપણ
નામ વયોદ્રાઃ સર્ગઃ ૧૩

વરિદોવાચ, હે રામજી! અખ જિચારડા નિરૂપન શુન.
જ્યે હૃપ શુદ્ધ હોતા હે, તથ જિચાર હોતા હે; અર
રાખાર્થ જિચારદ્વારા જુહિ તીરદ્ધા દ્વેચી હે. હે રામજી!
અતાનરૂપી જોખાન હે, તિમને આપદારૂપી જેલીજી G-
ત્પત્તિ હોવી હે; તિસેં જિચારરૂપી અદ્ગ્ર કરેકે કાર્ટર્ગ્રા,
તથ શાંત અપામા હોવેગા; અર મોહરૂપી દર્શા હે, એ મો
શુદ્ધા હૃદ્ય કમલડા અંડ અંડ કર આરતા હે, અંબિપ્રાંથ
૫૬ લો છણ અનિષ્ટ પદાર્થે રાગ દોપડે દેદ્યા જાતા
નાદી; જખ જિચારરૂપી સિંહ પ્રગટે, તંને મોહરૂપો હસ્તિડા
નાગ કરે; કુર શાંતાત્મા હોવે. હે રામજી! જિસેં કષ્ટ
સિક્તા પ્રામ હુઈ હે, એ જિચાર. અર પુરપાર્થકર બઈ
હે; જે રાગ હોતા હે, સો પ્રથમ જિચારકર પુરપાર્થ કરેતા
હે, તિસકર રાજુએં પ્રામ હોતા હે. બમ, જુહિ અર તેજ,

અતુર્ય ને પરાર્થડા આગમન, અનુ પંચમ પરાર્થભી પ્રાપ્તિ હોતી હે, મો પાયોકી પ્રાપ્તિ બિચારક હોતી હે; અથ્વ વ્યાલો ઉદ્ઘિરોડા શીના; અનુ ખુદી મો આત્મા આપીની, અર તેજ પરાર્થડા આગમન છનની પ્રાપ્તિ બિચારાં મો હોતી હે. હે ગમજી! જિરો પુરુષને બિચારકા આથ્વ નિષા હે, મો બિચારાં કી દણા કરે જિરાડી વાતા કરતે હે, તિસોડો પાંતે હે, તરો બિચાર છરાડા પરમ નિન હે. લેને બિચારવાન પુરુષ હે, મો આપદામે મમ નહી હોતા. લેને રૂંધી જરમે કુખ્યન નાહી, તેમે વ્યા આપદામે કુખ્યન નાહી. હે ગમજી! વધુબિચાર મદ્દળ ને કરતા હે, દેણા હે, લેતા હે, રો શબ્દ હિયા સિદ્ધાંતાં કારનકૃપ હોતી હે, ધર્મ, અર્થ, ડામ મોક્ષ બિચારાં કી દણ કરે હોને હે, બિચારકૂપી ક પ્રકૃષ્ટી હે, તિથને બિસડા અભ્યાગ હોતા હે, મોઈ પરાર્થકી સિહિકો પારવા હે * હે ગમજી! શુદ્ધ કદમ્બકા બિચાર કૃદ્ધા ને આત્મસાનકો પ્રાપ હોનું, લેને દીપકમોડ પરાર્થડા રાત હોવા હે, તરો પુરુષ બિચાર એક સત્ત અમલકો જ્ઞાનાં હે અસત્તકો લાગકર અત્યકી ઓ જતન હિયા હે રો બિચારવાન કરતે હે હે ગમજી અરારકૂપી શાભુદ્વલિયે આપદારૂપી તરુંગ અલને હે, એ બિચારવાન પુરુષ હે, મો સસારકે ભાર અભ્યાગમે કષ્ટવાન નદી હોણા હે લે કષ્ટ બિચાર સપુત્રા હિયા હોતી હે, તિસદા પરિનામ સુખ હે લે બિચારબિન ચેટા હોતી હે, તિસદુ દુખ પ્રારદોતા હે હે ગમજી! અવિ અરકૂપી કરકે રસ્તુ હે, તિસને દુખૂપી કરકે પડે ઉત્પન્ન હોતે હે, અર અભિચારકૂપી ગાવ હે, તિસમે તૃણારૂપી

પિચાચની આપ બિચગતી હે. જણ બિચારકુપી સૂર્ય ઉદ્ઘાટની હોતા હે, તળ અવિચારકુપી શરીર અર વૃદ્ધારુપી પિચાચની નાટ હો જતી હે. હે રામજી ! હમારા યદી આરિધાર્થ હો, તે ગુમારે હૃદામો અવિચારકુપી ગત નાટ હોલું, બિચારકુપી સુર્ય કરે અવિચારિત ગતાર દુઃખો નારા હોતા હે; જેંએ ખાલ્યક અવિચારકુપે અપની પરછૈયાડીઓ જૈનાન કષ્ટે બાદો પાણતા હે, અર બિચાર ડિપેને ભય નાટ હો જતા હે; તેસે અવિચારકુપે ગતાર દુઃખો હોતા હે, અર રાત માહુલ કુદિનકર બિચાર ડિપેને મંચાર ભય નાટ હો જતા હે. હે રામજી ! જહાં બિચાર હે રહા દુઃખ નહીં હે; જેસે જહાં પ્રકારા હોતા હે, રહાં અંધકાર નહીં રહતા હે; જહાં પ્રકારા નહીં રહાં અંધકાર રહતા હે; તેસે જહાં બિચાર હે, રહાં રસાર ભય નહીં હે, અર જહાં બિચાર નહીં તાં ગંમાર ભય રહતા હે; અર જહાં આત્મબિચાર હોતા હે, રહાં સુખદો હેનહારે શુભ ચુન આપ રિધિત હોતે હે. જેસે આન ગરોનરમે કુમદફી ઉત્પન્નિ હોતી હે, તેસે વિચારને શુભ ચુનફી ઉત્પન્નિ હોતી હે. જહાં બિચાર નહીં રહાં દુઃખો આગમન હોતા હે. હે રામજી ! જે કષ્ટ અવિચારકર કિયા કરેતે હે, સો દુઃખો કરન હોતા હે, જેંએ ચુહા જીજેંા જોઈએ ભૂલિયા નિઃસત્તા હે, સો જહાં છિંઝી હોતી હે, રહાં જેલીઝી ઉત્પન્નિ હોતી હે; તેસે અભિચારકર મન પુરુપ મૂલ્યિંગકુપી પાપછિયાડો છિંઝી કરતા હે, તિસને આપદારુપી જેલી ઉત્પન્ન હોતી હે, અર અવિચારકુપી ધૂનાડો ખાયા રૂડો ઘૂર્ય હે, તિસનો સુખરૂપી ઇલચાહને હે, તેઊ નહીં નિઃસત્તાને હે; સો અવિચાર ક્રીસની

નામ હે, નિશ કરે; શુઅ કિયા ન હોયે; અર જિસકર
રાખ્યાનુમાર કિયા હોયે, નિમણ નામ બિચાર હે. હે
ગમણ! નિકૃપી રાજ હે, અર બિચારકૃપી કુળ હે,
જહાં વિદૃપી ગાં આત્મા હે, તહાં બિચારકૃપી કુળ
તિનને સાથ હિંતી હે; આર જહાં વિચારકૃપી કુળ
આતી હે, જહાં વિદૃપી ગાંભી આત્મા હે. લો પુરુષ
બિચાર કરું મંપણ હે, નો પૂજાને જોગ હે, નિરાકો રાખ
કોડિ નમસ્કાર કરું હે. નેમો દુતિયને અદ્રમાણે સાખ
નમસ્કાર કરુને હે, નેમો બિચારવાનનોં સાખ નમસ્કાર કરું હે.
હે ગમણ! દુઃખ દેખાન દેખાન આથ ખુદિદુ બિચારભી
દુઃખાં મોક્ષ પડેં પ્રાત જ્યા હે; ત્યાં બિચાર સંખડા
પામ મિત્ર હે; બિચારવાન પુરુષ આત્માંદ્રિ ગિનલ રહેને
હે, નેમો હિમાલા પર્વત અતથાંદ્રિ શીના રહેના હે,
તેમે ઉદ્ધભી ગીતાય રહેના હે, ટેખા બિચાર કરું એમે
પદોં પ્રાપ્ત હોના હે. લો પદ નિત્ય હે, અર સરદાર હે,
અનંત હે, પામાનદૃપ હે, તિસ્કોં પાંડુ તિરાકા લાગણી
દ્વિષા હોલી નાહીં; એકા ગૃહનકી ધર્મગત નહીં હોલી હે;
ઉનનો છાટ અનિષ્ટ વિષે સાખ ગમાન હે; નેમે તરફાંકે
હોનેસે અર લીન હોનેસે સામુદ્ર સામાન રહેના હે, તેમે
નિરકી પુરુષોં છાટ અનિષ્ટ વિષે સમતા રહી હે, અર
મેસારથમ મિઠ જાતા હે; આપારાંસો રહિત તૈવા
અંતો તત્ત ઉસો પ્રાપ્ત હોના હે. હે ગમણ! પદ જગત
અપને મનને મોટો ઉપજતા હે, અર અબિચાર કરું દુઃખ
દાપ બિખતા હે, નેમો અનિચાર કરું આપોં વૈતાન
ભાસતા હે, તેસો ધર્મનોં જગત ભાસતા હે. જાણ અનુ

जिचारकी प्राप्ति होते, तथा लगत खम नह दो ज्ञप्ते. हे रामण ! जिसके हृदयमें जिचार होता है, वहाँ समताकी उत्पत्ति होती है। जेसे जीजते अंकुर निष्ठा आता है, तेमें जिचारते यामता होत आती है; अर जिचारवान् पुरुष जिचारी और हेभता है, तिसे और आनंद ६२ आता है; इःअ कोडि नहीं जारता है, जेसे सुर्यों अंधारे दृष्ट नहीं आवता, तेमें जिचारवानकों इःअ इष्टिमें नहीं आवता; जहाँ अविचार है तहाँ इःअ है; वहाँ जिचार है तहाँ पुरुष है; जेमें अंप्रकारके अभाव हुए जी-तालका जबकी अभाव हो जाता है, तेमें जिचार उपेते इःअका अभाव हो जाता है, हे रामण ! असारकृपी शीर्ष रोग है; तिसका नारा करनेका जिचार बड़ा औपर्युक्त है। जिसको जिचारकी प्राप्ति अह है, तिसके मुखकी कृति उल्लङ्घन हो जाती है; जेसे पूर्णमासिके अंकमारी उल्लङ्घ शक्ति होती है, तेसी जिचारवानके मुखकी उल्लङ्घन कृति होती है। हे रामण ! जिचार करके इसको परम पदकी प्राप्ति होती है; जिस करी अर्थ सिद्धि होते तिसका नाम जिचार है; अर जिस करी अनर्थ सिद्धि होते तिसका नाम अविचार है। अविचारकृपा भविता है; जो ईसका पान करता है शो उन्मत्त हो जाता है, तिसते शुभ जिचार कोडि नहीं हो आवता; राज्यके अनुगारे जो ईशु डिया है, जो तांते नहीं होती; तांते अविचार करी अर्थ सिद्ध नहीं होता; हे रामण ! ईश्वरकृपी रोग है, सो जिचारकृपी औपर्युक्त करके निवृत होता है। जिन पुरुषनें जिचार करा। परमार्थ सत्ताओं आभय जिया है, सो परम रांत

हो जाता है; अरु यह उपायि खुदि निराशी नहीं बढ़ती; सभ दृष्टिको। साक्षीशत होइ देखता है; अरु असारे आर अभाव विं ल्पों का ल्पों बढ़ता है; अरु उस्य अमाने रहिए नि गमन्त्रप है. लेसे गमन्त्र लकड़ी पूर्ण है, तेमें जिचारणान आत्मतत्त्व की पूर्ण है. लेसे अंधा क्षय विं पर्याप्त दुवा हरते जा रही निः चाता है, तेमें गमन्त्रपूरी अव क्षयमें जिचारप दुवा जिचारें आया होइ जिचारणान पूर्ण निःगमन्ते। अर्थ होता है, हे रामच! गलकों लो देहि कष्ट आए प्राप होना है, तम उह जिचार करें जलन करते हैं, तम कष्ट निःत हो जाता है, ताते तु जिचार कर देअ लो किमिडि कष्ट प्राप होता है ओ जिचारते भिट्ठा है, दुमभी जिचारें आया करें सिद्धिदि प्राप होइ; तो जिचार कष्ट देहि कष्ट प्राप होता है, लो लेह अउ पैदाते सिद्धिमें अवन दृ, पाइ दृ, जो प्रापर जिचारेंगा, तम जिचारकी देता कर आत्मतत्त्वों प्राप होयेगा. जिचा प्रकार कर पदार्थम भान होता है, लेसे युर अरु शाश्वत अवन कर गतवान होता है. लेसे प्रदाचार्यों अधिको पदार्थकी प्राप्ति नहीं होती है, तेसे युर अरु शाश्वतमों लो जिचारते शून्य होने तिसों आत्मपत्नी प्राप्ति नहीं होती. हे रामच! लो जिचारकूपी नेतर अपन है, जोप देखते हैं, अरु जिचारकूपी नेतरों लो रहित है, सो अप है. हे रामच! ऐसा जिचार कर, लो में क्षवन हो, अरु यह जगत उपन है; अरु पर्सीकी उत्पत्तितेसी कुप है; अरु लीन लेसे होता है; पर्म प्रकार गर अरु शाश्वते अनुसारे जिचार

कर जल्दी जल लेन, अरे अमरपदों असाध लेन; निर-
राडों असाध लन्या हे, तिरडा लाम कर, अरे जलमें
रिथत होए भानीडा नाम जिचारे हे; धरा जिचारे कर आ-
लपरकी प्रापि होती हे. हे रामण! विगाहूपी दिश
दृष्टि निरडों प्राप भाई हे, तिरडों गाय पदारथडा जान
होता हे; जिचारों आलभपदकी प्रापि होती हे, तिरडों
पापें पुर्णहोता हे, किं शुभ अगुवा गंसारे अभाषमान
नहीं होता, ज्वोंडों दों रहना हे. जपजग प्रापय जेग
होता हे, तपजग रागीरडी चेटा होती हे, ज्ञानग
अपनी उच्चा होते, तपजग रागीरडी चेटा औ जहुरी
रागीरडों लगड़े देवत शुद्धूप हो जाता हे; जाते हे
रामण! जहा जिचारडों आशय कर, गंसार रामुदडों तर-
जा; जो केउ-जोगी होता हे, सो जेता इद्दन नहीं क-
रता, जेता इद्दन जिचारे रहित पुराप करता हे; जिसुडों
इष प्राप होता हे, गोली जेता इद्दन नहीं करता. हे रा-
मण! जो पुराप जिचारते शूप हे, तिनडों साज आपदा
आप प्राप होती हे; जेसों राप नहीं सनभावमें रामुदमें
आप प्रविरा करती हे, तेसों अविचारमें साज आपदा आ-
प प्रविरा करती हे. हे रामण! क्षीट होना गो जवा
हे, अहंकर्यों कंडड होना गोली जवा हे, अरे अधिरै
जीवमें जारप होना गो जवा हे, पंडु जिचारते रहित
होना गो तुच्छ हे. जो पुराप जिचारते रहित हे, अरे
जोगमें होता हे, सो खान हे. हे रामण! जिचारते
रहित पुराप जडे कडें पापता हे, तांते ऐक लिङ्गु जि-
चारते रहित नहीं रहना; जिचारसों दृढ़ होउर निर्मय २-

દાઃ ને મે ડ્રિન હો, અરુ દ્રિય જા હે, એમા બિચાર
કરું, ગતદ્વારું જા માંડો કાનું દ્રિયાંનામણ હુંના, હે રામજી
લે પુરુષ વિચારવાન હે સો અરાર જોગમે નહી ગિર
જાના, અરુ ગતાર્થી બિચાર હોતા હે, બિચાર જાખ બિચર
હોતા હે, તથા તિસરો પતનાન હોતા, તથા ત પતનને નિ
ખામ હોલા હે વિચારમને વિચાર ઉપકામ હોતા હે, અરુ
ચિંતાને ઉંગામરો જાખ દુખ નારા હોતા હે

દિતિશી તોગવાગિદે મુમુક્ષુ પ્રકા કું બિચાર નિરૂપણ
નાન ચતુર્થાઃ સર્વઃ ૧૪

વિચારોનાથ, તે અવિચાર રાતું નારા કરો ગમજી !
નિરૂપણો અનો રાત વધારો બો પરમ આત્મિય
હુંબા હે અરુ રિનોકીર્તા અંધર્યાં ઉરારો ગૃહની નાઈ પ્રકાર
બાસવા હે, તે ગમજી ! એ આત્મદ અમૃતપાત વિષેને
નહી હોતા રો ઓર એ આત્મ રિનોકીર્તિ ગાજાર નહી
હોતા, તેથા આત્મ અતોવાતારો હોતા રો તે ગમજી !
અનુશ્રાતુંભી ગારી હે અહ બો લંઘુંભી ઉમરો અનુશ્રામય
હેતી હે અંગ જાળ નતોશ્રાંભી શૂં લંઘ હોતા હે, તથ
અનુશ્રાતુંભી ગારીના અગાર હો જા હે નૈસો કીર
શામું ઉન્નના કરે માહાતા હે તેમે મરોષસાજી
પણ અગોનિન હોવી હે હે રામજી ! રિનોકીર્તા રાજકો
પ્રકાર નિહંગ ન જરૂર, તથ બો રંગી હે અરુ લો નિ
બેન હે ઓર બો અતોવાત હે બો અભજા છંખું હે,
અનોં તિસરાઈ નામ હે અતા કરી જો અપ્રાત વન્નુંભી
ફુર્ઝા ન કરે, અરુ પ્રાર હોઈ પણ અનિદ્રાને રાગ તોર

। ५२, ईराजा नाम संतोष है; संतोष शोध परमपद है; संतोषवान् पुरुष सदा आनंदकृप है; अरु आनंदस्थितिगते तृष्ण दुष्टा है, निराकृ और उच्छिता क्षण नहीं रखती। अरु संतुष्टता कृति विचार है प्रश्निता दुष्टा है, लेकिं मूर्दिके उद्यम दुष्टे मूर्दभुजी कमल प्रश्निता होता है, तेसे संतोषवान् प्रश्नित हो जाता है। लो अप्राप्य जरुर है तिनकी उच्छिता नहीं करता; अरु लो अनिवित प्राप्य जरुर है, तिसको पथाराक्ष इम करके बूझन करता है, तिचारा नाम संतोषवान् है। लेकिं पूर्वमारिका अंडमा अमृतकर पूरन होता है, तेसे संतोषवानका हृष्य संतुष्टता करके पूर्ण होता है; अरु लो संतोषतेरहित है, तिसके हृष्यकूपी जगते सदा दुःख अरु अंतिमातृपी दूख इत्यन होतेक्ष है। हे रामल ! जूँका चित्र संतोषतेरहित है, तिसको नाना प्रयोगकी उच्छिता लेकिं सभुद्रमे नाना प्रयोगके तरंग होते हैं, तेसे उपलब्ध है; शत्रुघ्नामा परम आनंदित है, तिसको दृगतके पदारथमें लेजोपदिप जुहि नहीं होत। हे रामल ! जेसा आनंद संतोषवानको होता है, तेसा आनंद अष्टशिद्धिके ऐथर्वं करकेभी नहीं होता; अरु अमृतके पान जिवेनभी नहीं होता। संतोषवान् सदा रांतिकृप है, और भदा निर्भव रहता है। उच्छितृपी-धूर सर्वप्र उडतीपी सो संतोषवान् प्रश्नित हो गई है; तिस डारेनते संतोषवान् निर्भव है। हे रामल ! संतोषवान् पुरुष सभको खारा लगता है। लेकिं आंखका परिपक्व दूख सुन्दर होता है, अरु भजको खारा लगता है, तेसा संतोषवान् पुरुष सभको खारा लगता है; अरु

मुनि द्वारे लेगा है; जिस प्रृथिवी सरोवर प्राप्त भवा है, तिसको परम लाभ भजा है, वे रामचंद्र। वहां शंखपाल है, वहां छत्रपति नहीं रहती है, अब अनोदितान बोलमें धन होगा नहीं रहता; वह उदारात्मा है; चर्चा आ-
नंदिक तृष्ण रहता है; लेंगे ऐध पवनके आवेषे नहीं हो रहा है, तेंके अनोदिके आवेषे छठिया नहीं हो जाती है; अब वे अनोदितान पुरुष हैं; निसको दृष्टि, अपीयर,
सभ नमस्कार छुट्टते हैं, अब धन्य धन्य रहने हैं. हे रा-
मचंद्र! इन्हें दूसरे भगवान्को धरेगा, तब परम राजा परिवर्ता.

**८ तिथी पोगवारिठे मुमुक्षु प्रकृत्यां सतोपाय निरूपयु नाम
पूर्वदशः अर्गः १५**

विशिष्टोपाय वे रामचंद्र! अपर ज्ञाते उष्ण दान वीर्यां
द्विः साधन हैं, तिनकुं आत्मपक्षी प्राप्ति नहीं होती, भाष्य
भगवार आत्मपक्षी प्राप्ति होती है, साधभगवान्पी भी;
उष्ण है, तिमरा कूल आत्मसान है. निस पुरुषने कुक्षी
छठिया उमी है, जो अनुभवदृपी इष्टों पाना है, हे
रामचंद्र! ले पुढ़! आत्मानन्दे रहित है, सो भगवान्के
आत्मानवों पूरन होते हैं, अब असान कर्ते ले मृत्युओं
पावता हैं जो अनो सर्वों सान पापकर अमर होता है,
अब जो आपवा कर्ते हुए हैं, जो अनो संगकर भगवान्को
पावता है; आपदारुपी उमनका नारा उनहारा। संभग
दृपी व्युक्ती वरभा है; वेतसगसो वे आत्म धूषि प्राप्त
होती है, तिमर सृत्युने रहित होता है, और सभ दु अने
रहित होता है; अब परमानन्दे प्राप्त होता है, हे रामचंद्र!

મળકી ભગતીકર ઈચ્છાઓ હૃતમે તાનકુલી દીપઃ જાતા હે,
તિમકુર અનાનકુલી તમ નથ હો જાતા હે; અરુ બરે જૈ-
ખર્દેં પ્રાર્થ હેતા હે, બહુરી દિસી જોગ પરાયકી કર્મણ
નહી ગઈા, અરુ જોધવાન હોતા હે; રામને ઉત્તમ પરમે
બિગાજતા હે, એંઝે કલુણ શુદ્ધદે નિરુત ગરેને વાચિત કલકી
પ્રાપ્તિ હોતો હે, તેંસે ચંચાર ચામુદ્રકે પાર દોરનારે શતજન
હે; એ મેં ધીંચર નોડા કરેં પાર જગતા હે, તેંસે ચંચાન કુદ્રા
કરેં ગર્ચાર ચામુદ્રતે પાર કરેને હે. અરુ મોદેદી મિદકા
નારા માતરા મગ પરન હે; તિનકો દેહાદિક આત્મસો
નેને નથ જપા હે, અરુ શુદ્ધ આત્માનિપે જાકી સિધિનિ
હે, તિસકુર તૂમ જીએ હે, બહુરી ચંચારકે કિંદુ આનિષ્ટતે
જાકી ચલાયમાન ઝુદ્ધિ નહી હોતી, મદા ચામુતા જાવમે
સિધિત રહે હે એમે ચંચાર ચામુદ્રકે પાર હિતારનેમે પૂલ
નેશે, અરુ આપદાદીપી વેક્ષિતો જરૂ ચાગીત નારા કરના-
હારે હે ગમજી! મંત જન પ્રકારાદ્યુપ હે; તિનકે ચંગતે
પરારયકી પ્રાપ્તિ હોતી હે. આરુ જો આપને પુરુષાર્થીએપી
નેજતે લિન હુંને હે. છક્ષણો પરારયકી પ્રાપ્તિ નહી હોતી, જિન
પુરુષને સરમંગા લાગ ડિયા હે, જો નરકાદીપી અગ્નિમે
લક્ષ્મીભી નાદ કરેંગે; અરુ જિન પુરુષને સરમગ ડિયા હે,
તિનકો નરકાદીપી અગ્નિકા નારા કરનારા સરસંગાદીપી
સથ હે; હે ગમજી સરસંગાદીપી જંગા હે; જને સરસંગાદીપી
નગાડા સ્તાન ડિયા, તાકો બહુરી તપ, દાન, આદિ સાધના
પ્રયોગન નાથી; ઉદ્દ ગતમંગ કરેં પરમ આત્મકો પ્રામ હેનેકા
હે; તારો અરુ ભજ ઉપાર લાગકર મરમંગડો ઓચના.
એંઝે નિર્બન ચિત્તામન આદિ ધનકો ખોજતા હે, તેંસે

શુદ્ધ સતતમાં ખોલતા હૈ; અધ્યાત્મમાં તીવ્ર વાપરોની જાણ હૈ, તિમણો શીર્ષક કરેલા સતત હૈ. નેમે તું હુદ્દી પ્રભુ શીતથ હોની હૈ, તેમે સતતમાં હુદ્દી શીર્ષક હોતા હૈ; હે રામજી! મોહર્દી પૃથ્વીના નાગ કરેન એનું ચાલનારૂપ કુદાળ હૈ; ચાલના કરું વિદ્ય પુરુષ અ વિતાની પર્દોં પ્રાપ્ત હોતા હૈ, જિરા પરદે પાપેને ઓર પાપને-
કી છડાના નહી રહેની; એસા ગંભેરે ઉત્તમ અત્યરીતા હૈ. નેમે શબ્દ અધ્યાત્મનને લક્ષ્યમાં ઉત્તમ હૈ, તેમે સતત કર્યાં
મુખ્યને ઉત્તમ હૈ; તોતે આપને છુપાનકે નિમિત્ત સતતમાં કરેના
ગુમગો પોત્યાં હૈ. હે ગામજી! વિદ્યાને ચારો મોક્ષકે દ્વારાપાપ
હૈ, મો દુષ્ટો કરું, કા પુરુષને ઉત્તે સાધ પ્રીતિ કરી હૈ,
મો શીત્ર આત્મપત્રો પ્રાપ્ત હોઈએ, ઓર જો ઉત્તે ઉત્તે
સેરા નહી હતે મો મોદુંદો પ્રાપ્ત નહી હતે. હે ગામજી!
ઘન ચારોને એકું જહા આતા હૈ, તહા તીનો ઓરદુ
આપ જાને હૈ; જહા સાહુર રહેતા હૈ, તહા શબ્દ નહી જ્ઞાપ
જાતી હૈ; તેસે જહા સમ આતા હૈ તહા સારોપ, જિયાર,
અર સતતના પે તીનો આપ જાતે હૈ જહા માધુર સગમ
દોતા હૈ, તહા અરોપ, જિયાર, અર સમ પે તીનો આપ જાતે
હૈ; જહા લાયકું રહેતા હૈ તહા શબ્દ પરાર્ય આપ
સ્થિત હોતે હૈ; અરે જહા મનોર આતા હૈ, તહા સમ
જિયાર, અત્યરી, પે તીનો આપ જાતે હૈ. નેરો પૂર્ણમા
ઓડે અદ્ભુતમાં શુદ્ધ જી સબ ઈંડી હો જાતી હૈ, તેમે
જહા અરોપ આતા હૈ, તહા ઓર તીનો આપ જાતે હૈ;
અરે જહા જિયાર આતા હૈ, તહા અરોપ, ઉપસમ, અરુ
સતતના, પે આપ રહેતે હૈ. નેરો એટ મનીસો કરે રાખ્ય

અક્ષમી આપ સિયત હોતી હે, તેસે જહાં બિચાર હોતા હે,
તહાં ઓરબી તીનો આતે હે; તાતે હે રામજી! જહાં
આગે ઈક્કે હોત હે, તથાં પરમ એટ જનનો; તાતે હે
રામજી! ચારો ન હોશી, તો ઓક્કા તો અવાર્ય આખ્ય
કરતાઃ જણ એવ આપિગા, તથ ચારો આપ સિયત હોયિશે.
મોક્ષશી પ્રાર્થ હોનેછે યહ ચારે પરમ સાધન. હે; ઓર
ઉપાયસો મુક્તિ હોનેશી નાંદી. .

૨ લઘોક.

સંતોષ: પામો લાભઃ । સતતાંગઃ પરમધનં ॥

વિચાર: પરમજાનં । શાર્મંચ પરમ મુખં ॥ ૧ ॥

હે રામજી! *૫૬ પરમે છયાન કરી, સો ઉની ચારો
કશી સંપન હે, નિઃશ્વા ખલાદિકું સ્ફુરતિ કરતે હે; તાતે દંતો
દંત લગ્નાપુરુણન્ડા આખ્ય કરેં મનકોં બશી દુર લે. હે રામજી!
મનરૂપી હસ્તિ બિચોરદૂપી અંકુરા કરેં બરા હોતા હે, અરે
મનરૂપી બનમે વાભનાઇપી નથી અલતી હે, તિમણે શુભ
અશુભ દોઢિનોરે હે; અરે પુરુપાર્ય કરતા યહ હે જો અશુભ-
કી ઓરતે રોડકું શુભકી ઓર અલાવતા; જણ અંતર્મુખ
આત્મકે સંમુખ વૃત્તિમાં પ્રવાહ હોયિશા, તથ તું પરમ પદકો
પ્રાપ હોયિશા. હે રામજી! પ્રથમ તો પુરુપાર્ય કરતા મળી હે
જો અવિચાર દૂપી દીચાઈકો દુર કરેતા; જણ અવિચાર-
દૂપી એટ દુર હોયિશા, તથ આપહી પ્રવાહ અલેશા. હે રામજી!
દૂપહી ઓર જો પ્રવાહ અલતા હે, સો બંધનન્ડા કારત હે

જાણ આત્માભી એરે અંગરુંખ પ્રવાહ હોય, તથ મોક્ષા
આપન હોય નાય; આગે જો તેવી છચ્છા હેતે ગો કરે.

ધર્તિઅરી યોગ વાયિદે મુમુક્ષુ પ્રકૃતલે સાંબંધન નિરૂપણ
નામ પોડશાઃ સંનઃ ૧૬

વચિદોત્તાય. હે રામજી! યદુ મેરે બચન હે મો પરમ
પાત્રન હૈ; જો બિચારવાન શુદ્ધ અધીકારી હૈ, તિસકો યદુ
બચન પરમ જોવિકા કરન હૈ; જો પુરુષ શુદ્ધ પાત્ર હૈ,
મો યદુ બચનકોં પાંડુ સોલ્લત હૈ; એર બચનનું ઉનકોં
પાંડુ રોભા પાવને હૈ, જેમે જેપદે અભાવતે રારદ્ધાતમે
અંદ્રમા, અર આદાર મોહને હૈ, તેમે શુદ્ધ પાત્રમે યદુ
બચન રોભને હૈ; અર જિસાસુ નિર્મલ બચનનું મહિમા
શુનકે પ્રસંગ હોના હૈ. હે રામજી! તુમ પરમ પાત્ર હો, અર મેરે
બચન પરમ ઉત્તમ હૈ, યદુ મદા ગમાપન નોદ્વોપાયક રાખ્ય
હૈ, સો આત્મ જોવડા પરમ ડારન હૈ; અર પરમ પાત્રન
વાઙ્મયી રિશ્ટના હૈ; અર કુદ્રા મુક્તાયે વાડ્ય હૈ; અર
નાતા પ્રકારને દૃઢીત કર્યે હૈ; જિનકે ઘનુત જનમકે પુન્ય
આય છિક્કે હોને હૈ, તિસકો કષ્પયુચ્છ મિલના હૈ, સો ઇથ
કર કું પડતો હૈ; તથ તિસકો યદુ શાખ અવન હોતા હૈ;
અર નીચકો ઘનિકા અજીવ પ્રામ નહી હોતા હૈ, ઉસકી
શૂન્ય ઉનિકે અવનમે નહી આવી હે; જેમે પ્રમાણમા રાજભી
છચ્છા ન્યાય શાખકે અવનમે હોવી હૈ, અર જો પાપાત્મા
રાન હૈ, તિસકી ઘિરા નહી હોવી; હે રામજી! તેસે પુન્ય
વાનધી ઘચ્છા ઘનિકે અવનમે હોવી હૈ; અર અપમકી ઘચ્છા
નહી હોવી; જો કોઈ મોદ્વોપાયક યદુ ગમાપનનું અદ્યપન

કરेगा, અથવા નિષ્ઠામ સંતકે મુખ્યો અદ્ધાપુત થાન
કરેગા, અર આદિને સેકરે અંત પર્વત એકન ભાવ હોકર
બિચારેગા, તથ તિસડા સંસાર જીમ નિવૃત્ત હો જાયેગા.
નેસે નેવગુકે જાનનેતે સર્વડા જીમ દૂર હો જાતા હૈ,
તેસે અટેતાત્મા તત્ત્વે જાનનેતે તિસડા સંસાર જીમ નાથ
હો જાયેગા. સો ધર્મ મૌલ્યાપાયક શાખડા બચિસ સહસ્ર
શ્વોડ હૈ, અર અટ પ્રકરણ હૈ; પ્રથમ વૈરાગ પ્રકરણ હૈ,
ભો જૈરાગડા પરમ કારણ હૈ. હે રામશ્રી! મરયજનમે જૂછ
નહીં હોતા, પરંતુ જરી વર્ષાં હોવે તથ તથાં જૂછ હોતા હૈ;
તેસે અસાનીડા હૃદ્ય મરયજની નાંધ હૈ, તિનમે વૈરાગ્યાદી
જૂછ નહીં હોતા, પરંતુ યહ શાખડૂપી જો જરી વર્ષાં હોવે,
તિસકુર જૈરાગડૂપી જૂછ ઉત્પન્ન હોતા હૈ; તિનકે એક
સહસ્ર પાચમો રહ્યોડ હૈ; તિનકે અતંતર સુશુદ્ધ જીવહાર
પ્રકરણ હૈ તિસમે પરમ નિર્મલ જીવન હૈ તિસકરે મલીન
મણી હુદ્દ તાડા માર્જન ડિયેં ઉત્પન્ન હો આતી હૈ તેસે
યહ જીવનને જાનીડા હૃદ્ય નિર્મલ હોતા હૈ; અર
બિચારકે બધને આત્મપર પાવનકોં જામય હોતા હૈ. તિસડા
એક સહસ્ર રહ્યોડ હૈ; તિસકે અનંતર ઉત્પન્ન પ્રકરણ હૈ;
તિસકે પંચ સહસ્ર રહ્યોડ હૈ; તિસમે નડી સુંદર ડ્ર્યા
દ્યાંત સહિં ડલી હૈ, જિન્હા બિચારને જગતડા જાત્યતા
જીવ મનતે અજ્ઞાયમાન રહેતા હૈ, અર્થ યહ જો જગતકા
અત્યંત અભાવ જન પરતા હૈ. હે રામશ્રી! યહ જગત
મને જો મતુગ, દેવતા, દેવ, પર્વત, નરી, આરિ સરગ્ઝસોડ
પૂર્ણી, અધ્ય, તેજ, વાકુ, આજાય, આરિ રથાવર જગતમ
બાસતા હૈ, સો અસાન કરકે હૈ; અર ધર્મજી ઉત્પત્તિ

તેમે બાપ હોય; નેમે નેવગીને મર્યાદા હૈ, અરુ ધીપમે
કૃપા હોય હૈ, અરુ મુંહે રિરણમે જાણ રિખા હૈ,
આડાગમે વડા રિખા હૈ, એવા નેમે દુગા ચદુમા
રિખા હૈ; નેમે ગંગાના ભાગને હૈ, અનો ગાંગડી
મૃદુ જ્વાળી હૈ; અરુ નાલખાદુર કેવા હૈ અરુ મુખ-
ને જુખાન હેતા હૈ ચાખુદમે તાગ સોયા હૈ, આડાગમે
નીલા રિખાની હૈ; નેમે નીલાને દોટ રિખારેંદુરુષ
પંચ ચાંદે દુષ્ટ આતે હૈ, અરુ ભારતી એરો ચદુમા
ધારના રિખાને, એવા યજમાને પૂજારી ભાગની હૈ, જવિયા
નાગતે અદ્દિં સેકરે અમલ પદારથ નેમે ગત્ય ભારતે હૈ,
તેથે શાખ લગત આડાગાડુપ હૈ; અતાં કરું અથ્યાડા
ભાસતા હૈ; જો અત્યાન કરું ઉપયિ રિખાતી હૈ, અરુ
યાન કરું લીન હો જાતા હૈ. નેમે નિરામે ગુપા મૃદુછી
ઉલ્લિક હોતી હૈ, અરુ જગેતે નિરા હો જાતી હૈ, તેમે
અનિધા કરું રાઘવાની ઉપયિ હોતી હૈ; અરુ સાધ્યા,
જાન કરું નિરા હો જાતા હૈ, જો અનિધા કરું
કર્મારૂ નાથી, સારુ જીવન વિરાસાડુપ હૈ. જો ગૃહ હૈ,
અતાં કરું; પરમાનનદ રસ્તુપ હૈ, નિરાને ન લગત
દેખાયા હૈ, ન લીન હોતા હૈ, લ્યાડી લો આલમસાના
અનુભે આપ દિયે સ્થાન હૈ, તિસમે જગત એસા. હૈ
નેમે અનીમે પિણ હોતા હૈ; નેમે પાને પૂણિયા હોતી
હૈ, અરુ કુરો પિણા ભાગની હૈ; તેથે પણ મૃદુ મનમે ર
દી હૈ, વાણાને કષુ ખની નાથી, શાખ આડાગાડુપ હૈ;
તાખ પિણ અવેલ પરિંદ પદુપ હોતા હૈ, તાખ નાના પ્રકા-
રાણ કાજત હોયો ભારતા હૈ; અરુ લખ નિરાયદ હોતા હૈ

तथ जगत् भिट जाता है; इस प्रकार जगतकी उत्पत्ति कही है। तिसके अनंतर स्थिति प्रकरण है; तिसमें जगतकी स्थिति कही है; नेसे छंदका धनुष आङाराझूप है, और अविचार करके रेत सहित भासता है; नेसे मूर्यकी ओरतमें जब भासता है; नेसे लेपगीमें सर्प भासता है, सो जब सम्बद्धिकरण निष्ठा होता है; तेसे अस्तान करके जगत् रथ लेता है, सो उसु उत्पन्न हुवा नहीं है; तेसे यह जगत् संडध्य मात्र है; जब लगी भनोराज है, तब लगी उह नगर होता है; जब भनोराजका अभाव हुवा, तब नगरका अभाव हो जाता है। जबक्ग अग्रान होता है तबक्ग जगतकी उत्पत्ति होती है; जब संडध्यका लय हुवा, तब जगत्का अभाव हो जाता है; नेसे छंद, खलाके पुच्छुकी दसा मृष्टि भेड़ध्य करके स्थित भए, तेसे यह जगतभी है; तोउ पदारथ अर्थजूप नाही। हे शमश! इस प्रकार स्थिति प्रकरण क्षिति है; तिसके दीन सहस्र श्लोक है; तिसके विचार करके जगतकी सत्तता जात रहती है; तिसके अनंतर उपम्य प्रकरण है; तिसके पंच सहस्र श्लोक है; तिसुके विचारके अहंतत्ताद्विषयका वासना लीन हो जाती है; नेसे सुपनेते जगतेवासना जात रहती है, तेसे विचार कियें अहंतत्ताद्विषयका वासना लीन होती जाती है; इहिते जो उसके निष्यमें जगत् नहीं रहता; नेसे अऽपुरुप भोवा है, तिसके सुपनेमें जगत् भासता है, और उसके निष्य तो जगृत् पुरुप है; तिसके सुपनका जगत् आङाराझूप है; जब आङाराझूप हुवा तब वासना है; नेसे रहते, जब वासना नह

જઈ, तथा भनका उपमम हो जाता है, तथा देखने मात्र
जाकी सभ चेष्टा होती है, और इसके भनमे अर्थात्
कहिं। नहीं होती; लेकिं अभिकी मुर्ति देखने मात्र होती
है, अर्थात् नहीं होती; तेंमें उसकी चेष्टा होती है, है
गमला। तथा भनके कहिं। नए होती है, तथा भनणी
निर्वात हो जाता है, लेकिं तेवने रहित धिक्क निर्वात होता
है, तेंसे उग्छाते रहित भन निर्वात होता है; ऐसे प्रयार
उपमम प्रयोग है, तिसके अनंतर निर्वात प्रयोग है; ले
कर है तिसमें परम निर्वात व्यथन कहे है; अमान
कहे किंवा अर्थ अनड़ा समाप्त है; सो जियारा दिव्ये निर्वात
हो जाता है, लेकिं शारीर आममें नधों अबावते शुद्ध
आउता होता है, तेंसे पुरुष जियारा कहे निर्भय होता है.
है गमला। अन्तरेश्वरी पिराम है, सो जियारे करके
नए होता है; लेती उच्च उग्छात सूक्ष्मी है, सो निर्वात
हो जाती है. लेकिं परमाक्षी चिला कुरनेते रहित होती है
तेंसे शानदान उग्छाते रहित होता है; तथा लेती उच्च
जगतभी जाता है, सो धमड़ी होय चुकती है; ले उच्च
करता है सो कुर चुकता है. है गमला। शरीर होती ही
कुर पुरुष अशायीयी हो जाता है, अर्थ नाना प्रधारका
जगत उसकों नहीं बासता. कंभटों लितों वह रहता
है, अर्थ तत्त्विक तमात् जगत तिसकों नहीं बासता है;
लेकिं अूपिकों अंधकारे एक नहीं आता, तेंसे उभटों जगत
दृष्टिमें नहीं आता, अर्थ ऐसे वे पद्मों प्राप्त होता है
लेकिं सुखद पर्वतके डिसी छोनमें इमल होता है, तिसके पर
जौरा स्थित रहते है, तेंसे अहमें डिसी छोनपे जगत है.

अर अपूर्वी लोंगे तिसपर स्थित है; उस पुरुष अचिता
भन्मान है, उस, अपेक्षान, मन, तिभडा आडाचूप
हो जाता है, तिस पक्षें वह प्राप्त होता है, जिस पक्षी
विप्रमा योग्य अस्ता, विश्व, रथ समय नहीं; ऐसे
अनुपमाके शहर कोई नाली है.

धर्मश्री दोगचारिष्ठे मुमुक्षु प्रकरणे ५८ प्रकरणे विव-
रणं नाम सम्बन्धः सर्गः १७

परिणोपाय. यह परम उत्तम वाप्त है, उभें पि-
यारेनहारा उत्तम पक्षें प्राप्त होता है; नेसे उत्तम ऐ-
तमे उत्तम जीज बोपेते उत्तम इखडी उत्पत्ति होती है,
तेसे छिक्कें बियारेनहारा उत्तम पक्षें प्राप्त होता है; वह
वाक्य कैसे है ले गुणितपूर्वक वाक्य. और कुक्षिते रहित
वाक्य अपार्थी होती, तो तिनका त्वाग करिये; और गु-
णितपूर्वक वाक्यका अंगीकार करिये. हे रामचन ! ले अज्ञाते
भयन कुक्षिते रहित होती, तब तिनकोंभी सूजे तृनकी
ताहि त्वाग करिये; अर बाधकूडे भयन 'गुणित पूर्वक होती,
तो तिनका अंगीकार करिये; और पिलाडे दूषका आरा जल
होये, तो उसका त्वाग करिये, और निकट मिट्ट जलका झूप
होये, तब तिनका पान करिये; तेसे उन्हें अर छोटेका बि-
यारे न करिये; कुक्षित पूर्वक भयनका अंगीकार करता. हे
रामचन ! भैरव भयन शब्दं कुक्षित पूर्वक है, अर जोपके प-
रम जागन है; ले पुरुष अंगाश होपके छसे राज्यको आ-
दित अंग पर्वत परे अथवा पंडितको अपन करके बि-
यारे तब तिसकी ऊहि मंसुःरित होये; प्रथम जीराग

પ્રાણને મિચારેગા, તથ જોગાં ઉપલેગા; નેતે તુંકુ કરગાંકે રમણીય બોગ પરાયે હો, તિરાડો પિસા રહેનેગા, અદૃ ડિમી પરાયખી વાળ ન કરેગા, જખ બો અમ કેગાં હોતા હૈ, તથ શાર્તિકૃપ આત્મતત્ત્વમે પ્રવીતિ હોવી હૈ, તથ જિચાર કરું જુદ્દી સસ્યગ્રિત હોયાંની, તથ રાખડા સિદ્ધાન જુદ્દીમે આપ રિથત હોયાંગા; ઓ઱ સસારદે નિમ્ન ગઢા જુદ્દી નિર્મન હોયાંની, નેતે રામ કાવમે ખાડું અભાવ રૂપેને આડાંશ સાથ ઓરને કરું હોતા હૈ, તેમે જુદ્દી નિર્મન હોયાંની; અહુદી આધિલાંગી પીડા ઉસને ન હોયાંની, હે રામજી! ત્યો ત્યો મિચાર દા હોયાંગા, ત્યો ત્યો શાતાત્મા હોયાંગા, તાતે નેતે એ અમા મણે કરતાન હૈ, તિનડા લ્યાગ કરું દસ રાખડો પાંચાર મિચારને ચેતન્ય સત્તા વીદ્ય હોયાંની, ત્યો ત્યો લોાં મોદા દિ વિડાયી રૂતા નદી દેખેયાંની, નકો નકો સૂર્ય દરર હોતા હૈ, ત્યો ત્યો અધ્યક્ષ નાર હોતા હૈ; તેમે બિડા ના હોયાં તથ નિસ પદી પ્રાણિ હોયાંની, નિસને પાયે ન સહે સ્કોઅ મિ લયાંને, નેસે રામકારમે નેથ નદી હો જાતા હૈ, તેને અસારદે સ્કોઅ મિટ લતે હૈ. હે રામજી! નાનવાન પુરુષોને સસારદે ગાગ દોર બેધી નાદી રહેતે, નેસે નિસ પુરુષને કરું પોશ્યા દોય, તિ ઝડો બાન બેધ નહી રહેતે; રોડો બોગની છર્યા નહી રહેતી, જખ મિધ્યાંની વિદ્યમાન આપ રહે, તથ નિનડો મિધ્યાંત જાનકે જુદ્દી ગૃહન નહી કરતી અથે જાનડો જાહિર નહી નિકળતી, અનર આત્માનેથ સિથત રહેતી હૈ, નેતે પરિવ્રાણ કી અપને આત્મપુરોને જાહી નહી નિ

क्षती, तेसे ताकी जुदि अंतरें आहिर नही निकसती.
हे रामण ! आहिरते तो उहभी प्रति जन्यकी नांदुं ६४
अते हे, जे कछु अनिवित प्राप होते हे, तिसको जु-
गता दुवा दृष्टिमे आता हे; और अंतरें उसको राग
देख नही दुरता. हे रामण ! जेता कछु जगतकी उ-
त्पत्ति प्रखण्डा क्षोभ हे, सो सागरानको नष्ट नही कर रा-
ता; जेसे चिन्ही जेलीको अंधी अणाय नही शाढती,
तेसे उसको जगतका दुःख अणाय नही राता; अर सं-
सारकी ओरते जड हो जाता हे. वृच्छकी नांदुं गंभीर
हो जाता हे, अर पूर्वकी नांदुं स्थिर हो जाता हे,
अर अंद्रमाकी नांदुं शीतल हो जाता हे. हे रामण !
सो आत्मरान कडे ऐसे पद्धो प्राप होता हे, निभडे
पापते और कछु पापने जेग नही रहता; आत्मरानका
कारन यह भोक्षोपाय राख्य हे, जमे नाना प्रकारके दृष्टांत
होते हे. जे वस्तु परिचिन होये, अर देखनेमे न आघ
होइ, तिसका न्याय देखनेमे होये; तिसको दृष्टांतकर विवि
पूर्वक भाषुआवे उसका नाम दृष्टांत हे. हे रामण !
यह जगन कार्य कारेण्यात्मूल हे; अर आत्मा जगतकी ऐकता तेमे
होये; ताते जे मे दृष्टांत होया, तिसका ऐक अंश अंगीकार क-
रता; सभ देशांतर अंगीकार नही करता. हे रामण ! कार्य कारनकी
उत्पत्ता भूम्भूते करी हे, तिसको निपदने निमित्त मे सुपन दृष्टांत
होते हो, सो समुक्तनेते तेरा भनका सराय नाठ हो जावेगा.
जग अर दृष्टांत भूत्त भूरभूतों भासता हे; तिसके दूर
करनेके अर्व सुपन दृष्टांत कहोया, तिसके जिचारने करी
मिथा विभाग क्षयनाका अभाव होता हे. हे रामण !

એમી કે પનાડી નારા કણી ખણ નેબા મોક્ષ ઉપાય રાખું હે તે
પુરુષ આવિત અત પર્વત નિયારેખા મો ભસામારી હોવેગા,
એ પછી પતાદે, જનતાહારા હોયે, અર દસ્તે વારસાર નિ
યારે, તથ તિસ્સો દર્શન જ્યા નારા પાણે, જ્યા રૂાખે નિ
યાર નિરો અવર ચિસી તીર્થ, તથ રાત આવિકી અપેક્ષા
નહી રહા સ્થાન હોવે રહા બો, તેમા મોદાન અથ
નિયે હોને તેમા હરે, અર વાગ્વાર દમિકા નિયાર કે
તથ અસ્તાન નટ હો જાયે, અર આત્મપદ્ધી પ્રાપ્તિ હોરે
હે રામજી ! વહ રાખું પ્રાપ્તારૂપ હે, એમે અધરારે દિયે
પતાદે નહી નિયારા, અર રીપુરુષ પ્રાપ્તા કરી ચક્ષુ સહિત
રેખાદા હે તેમે રાયરૂપી ધેરા નિયારૂપી નેજ સહિત
હોવે, તથ આત્મપદ્ધી પ્રાપ્તિ હોવે હે રામજી ! આત્મ
સ્તાન નિયાર ખીના વા આપ કરી પ્રાપ્ત નહી હોતા જ્યા
નિયાર કરી રુ અગ્રાસ કરીયે તથ રામ હોવા હે તાતે
મોક્ષ ઉપાય ને પરમ પાપન ચાલુ તિમણે નિયારાને ર
શત જ્યા નટ હો જાવેગા રગતો દેખતે દેખતે જગત
ભાવ મિ જાવેગા નેસે જરૂરી મૂર્ખિ લિખી હોતી હે
અર અનિયાર કરું નિપાતે જ્યા પાતા હે જ્યા નિયાર
કરી હોવીએ તથ સર્વ જ્યા મિઠ જાતા હે ચા મર્યાદા આ
કર દર આતા હે પરતુ ઉસા જ્યા મિ જાતા હે
તસે વહ રગત જ્યા નિયાર ડિયે ના હોજાતા હે અર
એ એ મર્યાદા જ્યા નહી કરતા હે રામજી ! જ એ ભર
નકા જાણી બડા દુખ હે પરતુ દસ રાખું નિયારતે
નાનુ હો જાતા હે નિયારને છર્યા નિયાર લાયા હે સો
માતાહે મર્યાદા કિંદુ શ્રી હોનેંગે, અર કષે નહી રૂદેંગે અર

બિચારભાન પુરૂપ આત્મપદોં પ્રામ હેઠિગા; અર્થ જો એષ્ટ સાની અનંત હે તિસોં અપના ઝૂપ ભાસતા હે, કેવિ પદાર્થ આત્માં જિન નહી ભાસતા ; જે સે જિસોં જલડા સાન હુંપા હે તિશોં ધરણી આવર્ત્ત સાખ જલરૂપહી ભાસતા હે તેસેનાન્પાનોં રાખ આત્મરૂપ ભાસતા હે, અર્થ હંદ્રિયહુકે ધિષ અનિષ્ટી પ્રાપ્તિમે છચ્છા દોપ નહી કરતા, જાદા એવે રસ મનકે સંકષ્પતી રહેત રાંગરૂપ હોતા હે. જે સે મંદરાચલ પર્વતોં નિકુસેતે ક્ષીર સમુદ્ર રાંગિંદી પ્રામ ભવા, તેસે સંકષ્પ વિકષ્પ રહિત પણ પુરૂપ રાંગરૂપ હોતા હે. હે રામજી ! અવર જો તેજ હોતા હે, જો દાહોં હોતા હે ; પરંતુ જાનરૂપી તેજ જિસ ઘટ વિને ઉદ્ઘ હોતા હે, જો શીતલ રાંગરૂપ હોતા હે, ખહુરી તિમ વિષે સંસારકા વિકાર કોઈ નહી રહેતા. જે સે કળિધુગ વિષે રિચાવારા તારા ઉદ્ઘ હોતા હે, જો કળિધુગને અભાવ હુંથે નહી ઉદ્ઘ હોતા ; તેસે જાનવાનકે બિચમે વિકાર ઉત્પન્ન નહી હોતા. હે રામજી ! સંમાર જ્ઞમ આત્માં પ્રમાદ કરી ઉત્પન્ન હોતા હે, જો આત્મસાનોં પ્રામ જ્યે જત જિતા રાંત હો જતા હે. કૂલ પત્ર કાંણુંતેબી ઉછુ જતન હોતા હે, પરંતુ આત્માં પાવનોમે ઉછુ જતન નહી હોતાં ; ઉછું જે બોધરૂપી બોધહી ઉર્ફે જતના હે. હે રામજી ! જો જાનતે ભાગ જાન સ્વરૂપ હે, તિમમે રિપત હોનેંડા ક્રયા જતન હે ; આત્મા શુદ્ધ અદ્વાતરૂપ હે ; અર્થ જગત જ્ઞમ ભાગ હે. જો પૂર્વ અપર બિચાર ડિવેને જિસાથી જાતના ન પાઈએ તિસોં જ્ઞમ ભાગ જાનિયે, અર્થ પૂર્વ અપર બિચાર ડિવેને જાત હોને તિસું રૂપ જાનિયે ; જો ધર્મ જગતા જાતના આદિ અંત વિષે

गांधी दे, तो भुपनरा है; जेमे भुपन आदि अंतमें
अच्छ है नहीं, तेमे लग्नाभी आदि अंतमें नहीं है;
तो लग्न सुपन रोनो चुल्ह है. है रामज्ञ। ५६ वार्षी
ज्ञानकी लगता है; जे आदि अंतमें जिग्नी शत्राॱा
न पापवि, सो सुपनरा है; जे आदिभी न होने अरु
अंतभी न रहे, तिमडों मध्यमेंभी आमत जग्निये; तिम
यिंगे ५६ दृष्टांत कहे हैं: — मंडल पुरीरा, खाल नगरकी
नाई, भुपन पुरीकी नाई, वर आप उसे जे उपलता के
तिमझी नाई, ओपरीरे उपलक्षी नाई; उरा पदारथी
सत्रा न आदि होती है, न अंतर होती है; अरु
मध्यमे जे भासना हुे भोभी थम भाव हुे तेसे ५६ जगत
अङ्कारन है; अरु इसे ज्ञान भाव मध्यमे भासता है.
तो इसे ज्ञान ज्ञान ज्ञान, अरु आत्म ज्ञान अङ्कारन है;
ज्ञान भागर है, अरु भासना लिग्नार है. उसे ज्ञानका
दृष्टांत जे आत्माभिये हैओगा तिसका गुम ऐ; अंरा भहन
करना. जेमे सुपनकी मृटि होती है, तिसका पूर्व अप्य भाव
आत्मनत विरे भिजता है, कहिंने जे अङ्कारन है, अरु
मध्य भावका दृष्टांत नहीं भिजता, कहिंने जे उपमें
अङ्कारन है; तो तिसका उस समान दृष्टांत उमे होये?
तो अपने जोपडे अर्थ दृष्टांतका ऐ; अस गृहन करना,
है रामज्ञ। जे भिजारभाल पुरुप है, सो शुरु अरु
शास्त्रे यवन इसके मुख्यजोपडे अर्थ दृष्टांतका ऐ; अंरा
शृहन करते हुे, है रामज्ञ। तिमडों आत्मतकी प्राप्ति
होती है, कहिंने जे सार आहुक होते है; अरु जे अपने
जोपडे अर्थ दृष्टांतका ऐ; अस गृहन नहीं करते, अरु

વાર કરતે હે, તિસકોં આત્મતત્ત્વી પ્રાપ્તિ નહીં હોવી; તાતોં દૃષ્ટાંતકા એક અંસ ગૃહન કરતા, સર્વ ભાવ કરે દૃષ્ટાંતકોં નહીં મિથ્યાપના અરુ પૃથ્વેકોં વેખી કરી રહે નહીં કરતા. એક અંસ દૃષ્ટાંતકા આત્મશોધકે નિમિત્ત ચારથ્રત અહન કરતા. જેસે અંધકારમે પદાર્થી પદ્ધ્યા હોવે, સો દીપકે પ્રધાસસો દેખ લેના, જે દીપકે સાથ પ્રપોજન હે; ઓર એસે નહીં કહના જે દીપક ડિસકા હે, અરુ તેથી બાતી ડેસા હે, અરુ ડિસ સ્થાનકા હે; દીપકા પ્રધાસલી અંગીકાર કરતા; તેસે એક અંસ દૃષ્ટાંતકા આત્મશોધકે નિમિત્ત અંગીકાર કરતા. હે રામજી ! નિસ કરી વારુ અર્થે સિદ્ધિ હોવે, તિસકા લાગ કરતા; જે બચન અતુભાવકો પ્રગટ કરે તિસકા અંગીકાર કરતા. જે પુરુષ અપને બોધકે નિમિત્તે બચનકોં ગૃહન કરતા હે, સોઈ એટ હે; અરુ જે વાર્તે નિમિત્ત અહન કરતા હે સો ઓગસ્ટથ હે; ઉદ્દ અર્થકોં સિદ્ધ નહીં કરતા; જે કોઇ અભિમાનકોં યે કરી કહતા હે, સો દુસ્તિકી નાઈ સિરપર માણી ઢારુતા હે, તિસકા અર્થે સિદ્ધ નહીં હોતા; અરુ જે અપને બોધકે નિમિત્ત બચનકોં ગૃહન કરતા હે, અરુ જિચાર કરી તિસકા અધ્યાસ કરતા હે, તથ ઉદ્દ આત્મા રાનિકોં પાવતા હે, હે રામજી ! આત્મપર પાવને નિમિત્ત અવસ્થમિવ અધ્યાસ અહિતા, હે; જાણ સામ, જિચાર, સંતોષ, અરુ સંત સમાગમ કરી બોધકી પ્રાપ્તિ હોવે, તથ પરમ પદકોં પાવતા હે, હે રામજી ! નિસકા દૃષ્ટાંત કહતા હે, સો એક દેશ સે કરી કહતા હે, સર્વ મુખ ઉહેને કરી અંડતાકા અભાવ હોય જતા હે; અરુ જે સર્વ મુખ દૃષ્ટાંત મુખકોં જાનિયે, સો સત્પત્રપ હોતા હે, એ-

તે તો નહીં, આમા મય્યું હે કર્ણ ડારનો એટા શુદ્ધ બેન પ
હે નિર્દે નિખારને નિમિત્ત એવી માઝ લગતો રસ્તા તેણે
થિલે, એ લગતા વે રસ્તા જેણા હે ગો એક અરા
થઈ જેણા હે, અર જુદ્ધિમાનભી રસ્તાને એક અસેં
જુદ્ધન કરે હે તે એટ પુરા હે ગો અપને બોધકે નિ
મિત મારે। જુદ્ધન રતે એ અર તિસામુખોભી બળ
અદ્ધા હે, તે અપને બોધકે નિમિત સારો જુદ્ધન કરે
અર પણ ન કરે, તેમે કૃપા કરો। આવવાનું આપ રાત
છોની, તો જોતન કરેણા હોતા હે, અર તારી
ઓષ્ઠિ અર મિથિલિ। વાં કરના એવા હે એ ગમણ!
એવા મેરી હે તે અનુભવો રાણ કરે અર તે અનુ
ભવો। રાણ ન કરે તિસડા લાગ કરના તે મીડા વાચું
હોયે અર અ તમાનુભવો એવિધ કરે તિસડા જુદ્ધ। કરના
એર જાનુહ કે જાણ લોદી એવા અનુભવોને રજા ન
કો તિસડા લાગ, કરના લખતર વિદ્યામો। નહીં પાયા,
તમનું વિદ્યાર કલા હે વિદ્યામડા નામ દૂરી ન
લખ વિદ્યામઝી એનિ બદ્ધ તન અસ્થિ રાતિ હોતી હે,
હે ગમણ! તે દૂરી એવા અનુભવ પુરા હે તિસડા ચુંઠિ
સમૃદ્ધિ રોડ કરું કરે કરી રવોળાન સિદ્ધિ કરું નહીં
હોતા અર ન કરે કરી કરું પ્રતિષ્ઠાપ નહીં હોતા રાણ
હોયે ભાવે વિરોધ હોયે ઘરા હોયે ભાવે પિરાદ હોયે તિસેં
કર્ણથ કરું નહીં રોડ પુરાં સસાર અનુભૂતો પારી હુન્હા
હે એ રામણ! ઉપરથી ઉપરા કરી જાનતા હે, સો
એક અસેં જુદ્ધન કરી જાનતા હે તથ બોધકી રામિ
હોતી હે, અર તે બોધતો રહિત હે, સો મુસ્ટિઓ પ્રાણ

वाद करते हैं, तिसकों आत्मतत्त्वी प्राप्ति नहीं होती; ताते
 दृष्टिंतका ऐसे अंस गृहन करना, जोवै भाव करके दृष्टिंतकों
 नहीं भिजावना अरु पृथक्कों देखी करी तर्ह नहीं करना।
 ऐसे अंस दृष्टिंतका आत्मभोधके निमित्त सारथूत अहन
 करेन। लेसे अंदारमें पहार्ये पश्चा होते, सो दीपके
 प्रकाशसौं हेष लेना, जो दीपके साथ प्रयोजन है; ऐसे
 ऐसे नहीं कहना जो दीपक किसका है, अरु तेव वातीकेसा
 है, अरु इस स्थानका है; दीपका प्रकाशली अंगीकार करना;
 तेसे ऐसे अंस दृष्टिंतका आत्मभोधके निमित्त अं-
 गीकार करना। हे रामर्ण ! जिस करी वारु अर्थं सिद्धि
 होते, तिसका त्याग करना; जो अन्यन अनुभवकों प्रगट करे
 निसका अंगीकार करना। जो पुरुष अपने बोधके निमित्ते
 अचनकों गृहन करता है, सोई श्रेष्ठ है; अरु जो वादके
 निमित्त अहन करता है सो ओगच्छुम्य है; उह अरथकों
 सिद्ध नहीं करता; जो केऽपु अभिभानकों से करी कहता है,
 सो हस्तिकी नाई सिरपर माँझी डाढ़ता है, तिसका अर्थ
 सिद्ध नहीं होता; अरु जो अपने बोधके निमित्त अचन-
 कों गृहन करता है, अरु जिमार करी तिसका अभ्यास कर-
 ता है, तथ उह आत्मा रातिकां पावता है, हे रामर्ण !
 आत्मपद पावने निमित्त अपर्यमिष् अभ्यास अहिता है;
 एव सम, जिमार, संतोष, अरु संत समागम करी जो-
 धकी प्राप्ति होते, तथ परम पदकों पावना है, हे रामर्ण !
 जिसका दृष्टां कहता है, सो ऐसे देश से करी कहता है,
 सर्वं सुख उहने करी अचंडताका अभाव होय जाता है; अरु
 जो सर्वं सुख दृष्टां सुखकों जनिये, सो सत्यकृप होता है, ऐ-

ને ગેરદી; આજા મળવું હૈ; હાં પણ તે ગદ્દા શુદ્ધ ચેતના
કેટિકે વિભાગને નિમિત્ત હાં કાખું કરતો રહ્યા હૈએ
ઓંદે; ૧૬ લાઠો ને રહ્યા હોય હૈ મો એ અંપ
કું હોય હૈ; અરુ જુહિઅનારી રદ્દોને એક અરોં
દૂષ હતે હૈ તો એક પૂરા હૈ ગો અપને બોધું નિ
મિત માર્ગે જૂદું હતે હૈ, અરુ જિસાનુંની એવી
ચદ્દિયા હૈ, તો અપને એપદે નિમિત સારો જૂદું હૈએ
અરુ વાં ન કરે ને એ કૃપાદ્વારી આપનાં જ્યાં પ્રાણ
દોયાદી, તથા બોલાન કરેનું પડોયા હૈ; અર તેમી
દોષિય અર સિદ્ધિયા વાં કરા એવું હૈ, હૈ રામશ્રી
જાં મોરી હૈ તો અનુભૂતો, પ્રગટ કરે; અર તો અનુભૂ
તોં પ્રગટ ન કરે નિઃાંત્રાં તાણ કરના, તો સીડા વાં
દોષે અર આભયનુભૂતો, પ્રલભ્ર કરે નિઃદ્વાં જૂદું કરના,
અરુ પરમશુર વેં વાં દોષે એવાં અનુભૂતો પ્રગટ ન
કરે નિઃદ્વાં તાણ કરના, જાણતા વિભાભોં નહીં પાછા,
તાખભગ વિભાં કર્યા હૈ, વિભામાં નામ હુંદું હૈ;
તાખ વિભામની પ્રાણિ બૂજી તથા અધ્યાય શાંતિ હોયી હૈ.
હૈ રામશ્રી ને દૂરીંદર ચાંપા પૂરા હૈ, નિઃદ્વાં ચુંદિ-
સૂર્તિ, ઉંઘ કર્યાંકે કરને કરી પણોયાન સિદ્ધિ કરું નહીં
હોતા, અર ન કરને કરી કરું પ્રતિષ્યાય નહીં હોતા, અરી એ
દોષે ભાષે વિરોધ દોષે, અરા દોષે ભાષે વિરોધ હોયે, નિઃદ્વાં
કર્યા કર્ય નહીં. ૭૬ પુષ્પ સંસાર અમૃતો પારી હુંબા
હૈ. હૈ રામશ્રી! ઉપજોં ઉપજા કરી જાના હૈ; તો
એક અંગો જૂદું કરી જાના હૈ, તથ બોધું પ્રાર્થિ
હોયી હૈ; અર જો બોધને રહિત હૈ, સો મુલ્લો પ્રાર્થ

नहीं होता, उह व्यर्थ वाह करता हे. हे रामण! शुद्ध स्वरूप
आत्म सत्ता निःसंकेप प्रविष्टि विश्वामान हे, तिसकों त्याग
करी अपर विकल्प उदावता हे सो चोयचंचु हे अह
मूरभ हे. हे रामण! जो अर्थ प्रत्यक्ष हे, सो प्रमान
मानने लेग हे; अपर जो अनुभान, अर्थापति; आदि
प्रमान सो निःसंकेप सत्ता प्रत्यक्ष करी होती हे. जेसे सब
नहीं अधिष्ठान समुद्र हे, तेसे सब प्रमानहुङ्का अधि-
ष्ठान प्रत्यक्ष प्रमान हे; सो प्रत्यक्ष क्या हे, सो अवन कोहु.
हे रामण! अक्षुशुभी शान संमत संप्रेदन हे, निः अक्षु करें
विश्वामान होता हे, तिसका नाम प्रत्यक्ष प्रमान हे; तिन
प्रमानहुङ्को विषय करनेहारा छुप हुं; अपने वारतवस्त्रपके
असान करी अनात्माइपी हरय अनी हे; निःविषय अहं-
कृति करें अभिभान भया हे. अभिभान सब हरय हुं,
ताते हेयोपादेय झुडि भाई हे; अह राग होय करें पंगचा
लक्षता हे; आपको उताँ मानी करी अहार मुझी परेचा
भरकता हे. हे रामण! जप्य विचार करें संप्रेदन अंतर्मु-
खी होति, तब आत्मपद प्रत्यक्ष होता हे, अह निज भा-
वको प्राप्त होता हे, पठन भाव नहीं रहता; शुद्ध रांतिको
धारा नहीं होता. जेसे सुपनेते जगेते सुपनका रारीर अह
हरय अभ नष्ट हो जाता हे; तेसे आत्मके प्रत्यक्ष लुपेते
सब अभ मिट जाता हे; अह शुद्ध आत्मसत्ता जासती हे.
हे रामण! यह जो हरय अह हृष्टा हे, सो मिथ्या हे; जो
हृष्टा हे सो हरय होता हे, अह जो हरय हे सो हृष्टा होता हे,
सो यह अभ मिथ्या आउरा झूप हु. जेसे पवनमें संद
शादित रहती हे, तेसे आत्ममें संविद रहती हे, जप्य

મૌલા રંગરાય હોની હે, તથ રંગ રાય હોય એ મિથ હોવી હે. નેસે મુપને અતુભર ભાગ દરખાય હોય એ મિથ દોડી હે, તેમે વહ દરા હે; તાતે મણ આત્મ સના હે, એંધે જિચાર કરી આભાસદો પ્રાપ્ત હોય હોય, અર જે એંધે મિથાર કરું આભાસદો પ્રાપ્ત ન હોય સંદો, તથ આદ્યારા કે ઉત્તેજ કુશા હે તિચાર અભાવ કરો; પાઠ ને શૈવરહેલા સો ગુદ જોધ આત્મ સના હે, કથ ગુદ જોધાં ગુમ પાર હોય જે, તથ એરો બેટા પડી હોય હોય. નેમે કદ્યારી પૂર્વાન જિના બેટા કરી હે, તેમે દરખાય પૂર્વાન, પાત્રનારાંગ મનરૂપી અપેક્ષા હે, તિચ જિના પડી રહેગો; પરંતુ અદ્યારા અભાવ હોયેલા; તારે કથાન કરું, તિસ પર પારને। અચાસ કરો, તે નિત શુદ્ધ શાનદાર હે. હે ગમજુ! અરુ દેવ ગમદારો તારા કરી અપના પુરુષાર્થ કરો, અર આભાસદો પ્રાપ્ત હોય. કે કે પુરુષાર્થમે મુગમાન એ આત્મ પરદો પ્રાપ્ત હોય, અર કે નીચ પુરુષાર્થ આશ્વ કરેયા હે જો નમા ચસુકુમે કુશા હે.

ઇતિશ્ચી યોગચાચિષ્ઠ સુસુલુ પ્રકાણે દેંત પ્રમાણુ
નામ અછારાંગઃ સંનઃ ૧૮।

• વિશ્વાસાચ, હે રામજી! કથ સનમજ કરું વહ પુરુષ
શુદ્ધ જીવિ કરે તથ આત્મએ પાવનેરો શર્મથ હોને; પ્રથમ
સનમજ વહ હે — ડિસાકી બેટા રાખાનુંકે અનુસાર હોને
તિસાં મંગ કરું; તિસો અનહુંકો દર્શય નિષ ધરે; અહુજી
જહા પુરુષનુંકે મન, સારોપ આદિ શુનહુંકા આશ્વ કરેં; સામ
અતોષાદિ કરી જાન ઉપજાતા હું; નેસે મેધહું કરી એંત

उपलब्ध है; अरु अंत की जगत होते हैं; अरु जगतको भेद होता है; तेसे सम संतोषभी है; रामादिक शुन अरु आत्मतान परस्पर होता है; रामादिक शुन की जान उपलब्ध है, अरु आत्मतान की रामादिक शुन आपसियत होते हैं। लेसे वे ताक तरी भेद पुछ होता है, अरु भेदकी ताक पुछ होता है; तेसे रामादिक शुन की आत्म सान होता है, अरु आत्मतानके रामादिक शुन पुछ होते हैं; ऐसे जियारे करके सम संतोषादिक शुनोंका अव्याप्ति करते, तब शीघ्रकी आत्मतत्वको प्राप्त होवेगा, हे रामली! तानपान पुरपड़ों रामादिक शुन स्वाभाविक आप प्राप्त होते हैं; अरु निमार्तीदों आव्याप्ति करके प्राप्त होते हैं; अरु लेसे धार्यकी पालन की करती है, उच्चे राम करती है, निरु की पंधी-हुको उडानती है; जब छास प्रकार पालना करती है, तब इखड़ों पापती है; तिमढ़ी पुट होती है; तेसे सम संतोषादिके पालने की आत्मतत्वकी प्राप्ति होती है, हे रामली! इसे मोक्ष उपाय राखकों आदितें ले करी अंतर्घंटन जियारे, तब व्याप्ति निश्चय होते, पर्म, अर्थ, क्राम, मोक्ष राप्त पुरपार्थ कर सिद्ध होते हैं; परंतु यह मोक्ष उपाय राखकों परम धारन है, जो शुद्ध ज्ञानिकान् पुरुष छक्षुओं जियारेगा, तिसको शीघ्रकी आत्मपक्षी प्राप्ति होवेगी, ताते छिरा मोक्ष उपाय राखकों भक्षी प्रकार अव्याप्ति करो.

धतिश्री योगवाशिष्ठे मुमुक्षु प्रकरणे आत्मप्राप्ति वर्णनं
—तामच्चेऽनन्दिरातिभः सर्गः १६.

स्मै मौत्युद्यं योगवाशिष्ठे मुमुक्षु प्रकरणं